

ŚREM W MAŁYCH MONOGRAFIACH 2

Henryk Rykert

WZOREM OJCÓW

Z dziejów
Kurkowego Bractwa
Strzeleckiego w Śremie
(1635–2009)

ŚREM 2010

Wzgląd wyrażać istnie zacnemu,
Dać uczczenie czczenia godnemu,
Wspomnieć możność dobrze użytą
Wielbić cnotę w dzieła obfitą,
Duch wspaniały, wziętość bez zdrady,
Zbyt już rzadkie chwalić przykłady,
W ścisłym prawdy wyznaniu pochwałę zawierać
Mnie należy to pisać, a tobie odbierać.

Ignacy Krasicki

Henryk Rykert

WZOREM OJCÓW

Z dziejów
Kurkowego Bractwa Strzeleckiego
w Śremie (1635-2009)

Rada Redakcyjna:
Jerzy Kondras (przewodniczący), Ewa Bąk (sekretarz),
Dorota Gandecka, Adam Lewandowski, Danuta Płygawko, Adam Podsiadły

Opracowanie graficzne:
Grzegorz Baszko

Projekt okładki:
Kamil Kondras

Zdjęcia na okładce:
Zbiory KBS Śrem

Zdjęcie autora na okładce:
Andrzej Chrabąszcz

Redakcja:
Danuta Płygawko

Konsultacja historyczna:
Adam Podsiadły

Ilustracje ze zbiorów: Archiwum Państwowego w Poznaniu, Muzeum
Śremskiego, KBS w Śremie, zbiory prywatne

Fotografie: Andrzej Chrabąszcz, Roman Chrabąszcz, Jarosław Nowak,
Henryk Rykert, Tomasz Stępnik, Jan Zalewski
oraz ze zbiorów: Muzeum Śremskiego, Grzegorza Baszko,
Stanisława Błoszyka, Ludwika Komorowskiego,
Haliny Kurnatowskiej-Służewskiej, Krystyny Raszewskiej,
Tomasza Tomyśłaka

Wydawca:
Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy im. H. Święcickiego w Śremie
Sfinansowano ze środków Gminy Śrem

Copyright by Biblioteka Publiczna MiG w Śremie
Copyright by Henryk Rykert

ISBN 978-83-927807-5-5

Druk:
ARKOCH
Zbrudzewo, ul. Długa 41; 63-100 Śrem

1411358
Dz. Bibl. Reg.
VII. 3

Słowo wstępne

Rok 2010 jest ważny dla Śremu, który, dzięki realizowanym inwestycjom, zmienia swoje oblicze. Inwestujemy nie tylko w rozwój cywilizacyjny miasta, ale również przywracamy świetność historycznym, zabytkowym obiektom. Swój blask odzyskują: wieża wodociągowa, siedziba Kurkowego Bractwa Strzeleckiego i kościół farny. Działania te mają służyć popularyzacji naszego regionu, są również wyrazem naszej troski o dziedzictwo narodowe. Rewitalizacja miejsc i obiektów oznacza przywracanie dawnej świetności Śremu. Odnawiane obszary otrzymują nowe funkcje i aktywizują życie społeczne mieszkańców miasta. Tym samym, lokalny samorząd wypełnia zadania współodpowiedzialności społecznej za pielęgnowanie śremskich tradycji, upodobań, powszechnej kultury, patriotyzmu i codziennej pracy.

Mija 375 lat od utworzenia w Śremie, na mocy przywileju króla Władysława IV Wazy z 30 grudnia 1635 r., Bractwa Kurkowego. Do dnia dzisiejszego Kurkowe Bractwo Strzeleckie, którego początkowa nazwa Gilda Strzelecka, później przeobrażona w Towarzystwo Strzeleckie, nadal czynnie rozwija idee wychowania patriotycznego, uczy pokory i powinności wobec Ojczyzny.

Jako społeczeństwo jesteśmy winni wdzięczność oraz szacunek postaciom historycznym i organizacjom. Takie uczucia wyrażamy w różny sposób: stawiamy pomniki, tablice pamiątkowe, realizujemy historyczne inscenizacje, dbamy o kontynuację idei. Tym razem, dla upamiętnienia pracy i dorobku śremskiego Kurkowego Bractwa Strzeleckiego, publikujemy okolicznościową monografię. Pełna historycznych faktów i bogato ilustrowana książka ukazuje wielopokoleniowe tradycje wielu śremskich rodzin. W latach swojej największej świetności, Kurkowe Bractwo Strzeleckie skupiało zawsze najaktywniejszych społecznie, pracowitych i pełnych patriotycznych zasad wobec Ojczyzny śremlan. Byli i są wśród nich włodarze miasta i powiatu, kupcy, rzemieślnicy, lekarze, wojskowi, urzędnicy i księża.

Wydanie tej książki w serii wydawniczej *Śrem w małych monografiach* jest drugą po inauguracyjnej cykl - *Księgarze i drukarze w Śremie: 1869-2009*. Myślę, że dzieje Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie będą przyjęte z sympatią przez śremlan i utrwala pamięć o jego działalności wśród samych braci kurkowych. Bez wątpienia dorobek i tradycje patriotyczne Bractwa wzbogaciły i nadal wzbogacają historię miasta oraz regionu.

Adam Lewandowski
Burmistrz Śremu

Awers ryngrafu ufundowanego przez Króla kurkowego z 1653 r. Sebastiana Marseala. (Zbiory Muzeum Śremskiego).

Replika wykonana w 1994 r. i zrekonstruowana w 2009 r. symbolizuje władzę Króla kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie.

Rewers ryngrafu Sebastiana Marseala zawierający łaciński tekst.
Ponizej tłumaczenie.

*Królowi Królów, Chrystusowi ukrzyżowanemu,
oraz
Najjaśniejszemu Janowi Kazimierzowi Królowi Polski
Insignium ustrzelone dał i ofiarował
Sebastian Marseal - Król
mieszkaniec Śremu
Dnia 27 maja roku 1653*

Wstęp

W 2010 r. mija 375 lat od utworzenia Bractwa Kurkowego w Śremie, powołanego mocą przywileju, nadanego przez króla Władysława IV Wazę z 30 listopada 1635 r. Na przestrzeni tych lat zmieniały się nazwy tego stowarzyszenia, od Gildy Strzeleckiej, poprzez Towarzystwo Strzeleckie, Bractwo Kurkowe do obecnej Kurkowe Bractwo Strzeleckie. W książce tej czytelnik znajdzie wszystkie te nazwy, a także określenia związane stricte z działalnością jak brat kurkowy, brać kurkowa, Król kurkowy, Król żniwny, Starszy Bractwa czy strzelmistrz. Dla zachowania słownictwa użytego w dokumentach archiwalnych znajdują się określenia nie stosowane obecnie jak: *strzałownia*, *balotowanie*, *for-szusowym sposobem*, *trafary* czy nazwą siedziby bractwa – *celstat*.

Prawa i obowiązki Towarzystwa Strzeleckiego potwierdzone zostały w 1689 r. przez króla Jana III Sobieskiego. W ciągu prawie czterech wieków, losy miasta i jego mieszkańców wpływały na dzieje tej najstarszej śremskiej organizacji. Bractwo Kurkowe skupiało w swoich szeregach najaktywniejszych obywateli naszego miasta. Była to organizacja, która w latach świetności integrowała jego obywateli bez ograniczeń związanych z wykonywanym zawodem, narodowością i wyznaniem religijnym. Byli nimi włodarze miasta i powiatu, księża, lekarze i urzędnicy. Jednak najliczniejszą grupę stanowili kupcy i rzemieślnicy. Wszyscy oni dla dobra tej organizacji, prawie przez cztery wieki, oddawali jej swe umiejętności, czas i dochody. Zdarzało się, że także i życie. Istniejące dziś Kurkowe Bractwo Strzeleckie od momentu odrodzenia w 1990 r. kontynuuje wielowiekowe tradycje.

Długa i ciekawa historia organizacji skłoniła mnie do podjęcia próby opisanie jej dziejów. W trakcie gromadzenia materiałów okazało się że brak zachowanych dokumentów i opracowań dotyczących pierwszych dwóch wieków jej istnienia, ograniczył w poważnym stopniu udokumentowanie działalności. Podstawowym źródłem informacji o Bractwie w tym okresie, są przedstawione wyżej dwa dokumenty królewskie, szczegółowo wyznaczające ramy organizacyjne stowa-

rzyszenia. W oparciu o nie możemy przyjąć, że nie odbiegała ona od innych opisanych jak krakowskiego, poznańskiego, mosińsko-puszczykowskiego, czy leszczyńskiego. Dopiero z początku XIX w. dysponujemy dokumentami, które pozwalają ukazać szeroki zakres działalności i problemów śremskiego Bractwa. Podczas opracowania tej monografii podstawowym źródłem wiedzy o śremskiej organizacji brackiej były materiały zebrane w Archiwum Państwowym w Poznaniu. (Kopia przywileju Jana III Sobieskiego oraz obszerny zbiór dokumentów od początków XIX w. do 1939 r.). Skorzystałem też ze zbiorów Muzeum Śremskiego (praca zbiorowa pt. *300-lecie Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie: 1635-1935.*, bogaty zbiór eksponatów, fotografii i dokumentów). Następnym źródłem informacji były zbiory prywatne (dokumenty, odznaczenia i fotografie). Zbiory Kurkowego Bractwa Strzeleckiego zgromadzone w izbie pamięci stanowiły ostatnią grupę dokumentacji (kronika, dokumenty, statuty, odznaczenia, wydawnictwa, fotografie).

Cenną pomoc przy opracowaniu monografii śremskiego Bractwa stanowiły informacje zawarte w pracach omawiających dzieje tych organizacji w innych miastach Polski. Ich wykaz znajduje się w bibliografii. Trzeba zaznaczyć, że niektóre opublikowane w książce fotografie pochodzące z Muzeum Śremskiego oraz zbiorów prywatnych nie zostały opisane i mogą zawierać pewne nieścisłości.

Książka składa się z czterech rozdziałów. Zastosowana metoda chronologiczna warunkuje układ rozdziałów. Rozdział I obejmuje dzieje Bractwa od 1635 do 1911 r. W rozdziale II przedstawiono działalność Bractwa w II Rzeczypospolitej. Wysiłki członków Bractwa zmierzające do odbudowy organizacji po zakończeniu działań wojennych w 1945 r. oraz politykę władz Polski Ludowej, zmierzającą do likwidacji tej bogatej w tradycje staropolskie, obywatelskiej organizacji zawiera III rozdział. W rozdziale IV ukazano działalność Bractwa po jego odrodzeniu w 1990 do 2009 r. Opracowany on został na informacjach zawartych w *Kronice* brackiej, prowadzonej przez Franciszka Koniecznego, dokumentach zachowanych w Archiwum organizacji, roczniku KBS „Kurant” oraz publikacjach prasowych. Książka zawiera także część dokumentacyjną. W Aneksach opublikowane zostały najważniejsze dokumenty związane z działalnością Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie. Są to przede wszystkim dokumenty fundacyjne, statuty, spis 701 członków, Królów kurkowych i Starszych Bractwa.

Podczas pisania tej książki spotkałem się z życzliwością, dobrą radą i pomocą wielu osób, którym w tym miejscu składam serdeczne podziękowanie. Dziękuję za udostępnienie zbiorów: dyrektorowi Archiwum Państwowego w Poznaniu mgr Henrykowi Krystkowi i kierownikowi pracowni reprograficznej Małgorzacie Kaczmarek za dyktalizowanie dokumentów.

Wdzięczny jestem dyrektorowi Muzeum Śremskiego Mariuszowi Kondzieli i jego pracownikom Barbarze Jahns i Katarzynie Hermanowskiej, za życzliwość i wyrozumiałość podczas udostępniania zbiorów. Ks. prałatowi Marianowi Bruckiemu, Stanisławowi Błoszykowi, Halinie Kurnatowskiej-Służewskiej, Danielowi Kujawskiemu, Marii Loga, Krystynie Raszewskiej i Tomaszowi Tomyślakowi. Dziękuję za udostępnienie dokumentów i fotografii. Specjalne podziękowanie składam Stanisławowi Błoszykowi za przekazanie śremskiemu Bractwu oryginału Statutu z 1852 r., czterech Statutów z 1920 r., a także oryginału Statutu niemieckiego z 1910 r. Te bezcenne dla Bractwa dokumenty znalazły swoje miejsce w Brackiej Izbie Pamięci, a dla mnie stanowiły cenne źródło informacji.

Za wykonanie reprodukcji fotograficznych do książki dziękuję Andrzejowi Chrabąszczowi, Romanowi Chrabąszczowi.

Na ręce burmistrza Adama Lewandowskiego, składam władzom miasta podziękowanie za przydzielone fundusze na opracowanie książki. Dyrektorowi Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Śrem Jerzemu Kondrasowi za jej publikację w serii *Śrem w małych monografiach*.

Wyrazy wdzięczności kieruję do Adama Podsiadłego za konsultacje historyczne, merytoryczne uwagi i wskazówki po lekturze pierwszych maszynopisów książki.

Dziękuję za nieocenioną pomoc w pracach redakcyjnych Danucie Płygawko, a za graficzne opracowanie pracy do druku Grzegorzowi Baszko.

Monografię Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie poświęcam pamięci tych wszystkich, którzy przez 375 lat tworzyli jego historię.

Autor

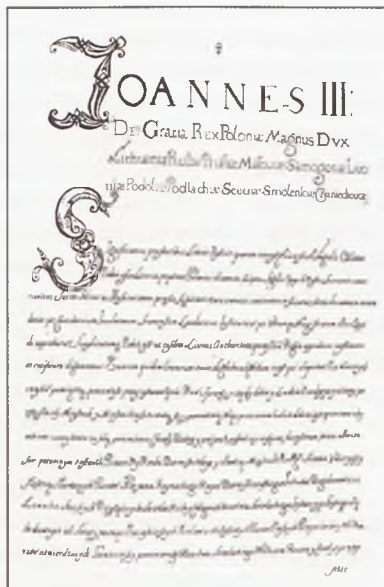

Pieczęć Towarzystwa Strzelców
w Śremie 1845 r.

Rozdział I

Bractwo Strzeleckie w Śremie (1635-1911)

Dzieje bractw strzeleckich na ziemiach polskich sięgają XIII wieku. Niewątpliwie pierwowzorem powstawania organizacji strzeleckich były bractwa strzeleckie działające na zachodzie Europy, a szczególnie na terenie Niemiec. Powoływanie bractw kurkowych w miastach wiązało się nierozzerwalnie z rolą jaką odgrywało ono w średniowiecznych miastach. W czasach wojny, gdy rycerstwo i siły zaciężne stawało do boju w otwartym polu, miejsce mieszczanina było na murach obronnych. Spośród ówczesnych społeczności miejskich rozróżnić można było bractwa: religijne (confraternitas), kupieckie (fraternitates) i rzemieślnicze (contubernia). Organizacją, która gromadziła wokół siebie członków wszystkich bractw niezależnie od religii, narodowości czy wykonywanego zawodu, były właśnie bractwa strzeleckie. Miały one obowiązek skupienia ludzi, którzy w razie zagrożenia miasta umieli obchodzić się z łukiem, kuszą czy z bronią palną. Inaczej mówiąc bractwa kurkowe stanowiły dla miast pewnego rodzaju „armię obronną”, dobrze zorganizowaną i odpowiednio wyszkoloną w posługiwaniu się bronią.

1. Dokument Króla Jana III Sobieskiego z 1689 r. (APP)¹

¹ Archiwum Państwowe w Poznaniu (dalej: APP), *Bractwa Kurkowe miast województwa poznańskiego* (dalej: *Bractwa...*), sygn. K-88.

Przybierały one różne nazwy *towarzystwo kurkowe*, *bractwo kurkowe*, *konfraternia strzelców*, *szkoła strzelecka*, *szkoła rycerska*² *gilda strzelecka*, *cech strzelecki* czy wreszcie *kurkowe bractwo strzeleckie*. Zwyczajem w tradycji obrzędów towarzystw strzeleckich we współzawodnictwie o najwyższą godność – tytuł Króla kurkowego, celem był kur zawieszony na żerdzi, a z upływem czasu malowany na tarczy. Od niego przyjęła się obowiązująca dziś nazwa *Kurkowe Bractwo Strzeleckie*.

Jak pisze Jerzy Wypych: *Rady miejskie, właściciele miast, przywiązywali ogromną wagę do możliwości obronnych, dlatego też popierali i wspierali rozwój fortyfikacji miejskich i stowarzyszeń strzeleckich*³.

Ustalenie daty utworzenia bractwa kurkowego w Śremie nastroczało przez długi czas wiele trudności. Do XVIII wieku, przyjmowano rok 1653 i łączono go z ufundowaniem przez ówczesnego Króla Kurkowego Sebastiana Marseala, klejnotu do insygniów królewskich. Następnie do lat dwudziestych XX wieku, powstanie Bractwa wiązano z dokumentem króla Jana III Sobieskiego, z 8 kwietnia 1689 r. Potwierdził on przedstawione przez burmistrza oraz radę starszych bractwa strzeleckiego zawarte w 19. artykułach prawa i obowiązki członków Bractwa Kurkowego w Śremie. Dopiero w odrodzonej w 1918 r. Polsce, odkryto w Archiwum Państwowym w Poznaniu cenny dla Bractwa śremskiego dokument fundacyjny króla Władysława IV, nadany w Warszawie 30 listopada 1635 r. Niestety na skutek zniszczeń podczas II wojny światowej, dokument ten zaginął. Jego treść znamy z publikacji wydanej w 1935 r. przez Kurkowe Bractwo Strzeleckie w Śremie, z okazji 300-lecia jego powstania. Wynika z niego, że przywilej króla Władysława IV: *autentyczny, na pergaminie spisany przez Święty i Najlaskawszy majestat pana naszego najdobrotliwszego, życzliwie i łaskawie nadany temu bractwu i ze zezwoleniem wielkiej pieczęci Kancelarii Królewskiej opatrzony i potwierdzony, i ręką tegoż Świętego i Najlaskawszego majestatu Królewskiego podpisany, pożyteczny i wolny od wszelkiego podejrzenia*⁴ [...] *odebrali w sobotę przed niedzielą czwartą Wielkiego Postu Roku Pańskiego Tysięcznego sześćsetnego trzydziestego szóstego w Kościanie: Bartłomiej Balwierz - chirurg prezes (senior primarius) bractwa strzeleckiego w Śremie, Alexander Baptysta - członek gildy i obywatel śremski, Andrzej Błancyusz - członek gildy i obywatel śremski*⁵.

Dokumenty króla Władysława IV i Jana III Sobieskiego wskazują na ważną rolę Bractwa Strzeleckiego w systemie obronnym Śremu. Dlatego wiele miejsca poświęca się w nich określeniu organizacyjnych

² A. Grabowski, *Bractwo Kurkowe w dawnym Krakowie*, Kraków 2009, s. 15.

³ J. Wypych, *Bractwa Kurkowe w Polsce*, Sieradz 2005, s. 6.

⁴ W. Adamski, *Zarys Dziejów Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie*, w: *300-lecie Kurkowego Bractwa...*, s. 29 (Aneks nr 1)

⁵ Tamże, s. 36.

norm, które należało przestrzegać. Punkt czwarty obu dokumentów dotyczy organu sprawującego nadzór kontrolny nad organizacją. Czytamy w nim: *Mają cisz Bracia Burmistrza, Rajców prosić aby im starszych nadał, a ci zaś starsi stołowych sobie pro libitu obracć*⁶.

Zatem na tej podstawie odpowiedzialnym z nadania panujących, nad działalnością bractw kurkowych w mieście uczyniono Burmistrza i Radę Miejską. W ten sposób stanowiący prawo zapewnili sobie pełną kontrolę nad organizacją, która dysponowała bronią i ludźmi, potrafiącymi się nią posługiwać.

Sledząc, na podstawie dostępnych dokumentów, historię bractwa można powiedzieć, że zależność ta w różny sposób wykorzystywana była przez przedstawicieli rządzących, często także dla zaspakajania własnych celów politycznych. Wiele uregulowań w nich zawartych nie straciło dziś na aktualności. Oto cztery paragrafy z dokumentu fundacyjnego Władysława IV:

§ 5 - *Cisz Starsi y stołowi przestrzegać tego mają, aby inszi na każdy schacce, który czasów namówiony miewać bendą – podściwie się zabawiali, zwady y zamów bronili y okazyiey tych, które zwadę zaczynać zwykły dawać nikomu nie dopuszczali, każdego z tych pokonanego grosza piętnastu przed wyściem zchacki karząc.*

§ 7 - *Na tysz schacce namówić mają czas albo dzień, którego o króla strzelać mają, co namówiwszy gdy czas przydzie mają się wszyscy po rano do króla zysć, y onego do kościoła zaprowadzić pod winą groszy sześci, tamże mszy o Duchu Świętym wysłuchać, którą z krzynki Bracki zakupić mają, za królem na ofiarę iść y z kościoła do domu króla zaprowadzić pod winą groszy sześci, gdzieby kto króla nie odprowadził (Wszakże ktoby się słusznie opowiedział od winy wolen być ma).*

§ 8 - *Tegosz dnia po obiedzie na Celstad (albo iezli go niebedzie) do starszego wszyscy się powinni zeysć y kazać w bęben uderzyć na ogłoszenie tey zchacki, do który Jmości: Pana Starosty swego, albo Namiestnika iego, także y Pana Burmistrza, y króla starego, przes dwu młodszych, do siebie prosić mają a z nimi na mieysce do strzelania należące pobierzeć z którego Jmość Pan Starosta ich naprzód, albo Namiestnik Jmości, po tym Pan Burmistrz, po nim król stary, po raz u strzelić mają.*

§ 9 - *Powinien tesz mieć do strzelania każdy brat swoją własną ruśnicę a nie pożyczaną*⁷.

Dokumenty królewskie zawierają też zapisy, które nie przetrwały próby czasu, na przykład następujący fragment:

Ażeby do ćwiczenia takowego młódz zachęcała się, wszelaką wolność zasobliwy łaski naszej Królewskiej, temu, który króla ustrzeli daiemy na rok cały y ponim króla ustrzelijającym na potomne czasy Bractwa tego Braci, tak, iż

⁶ Tamże, s. 30.

⁷ Tamże, s. 30.

ten który iedno króla ustrzeli wolen będzie do roku od wszelkich podatków y ciężarów tak naszych iako y mieiskich, iakie tysz wolności w inszych miastach naszych takowe Bractwa y ci, którzy króla ustrzelować zwykli maią – onych zażywać będzie. Co do wiadomości wszystkich, tak urodzonego Dzierżawce naszego Szremskiego teras na potym będących także Burmistrzów y Rayców pominionego miasta, także inszych Exactorów przywodzić chcemy to mieć, y rozkazujemy, aby każdy króla ustrzeliwaiący z Bractwy przerzeczonego przy wyżey pomienionych wolnościach teraz y na potomne czasy zachowani byli, na co się dla lepszy wiary y pewności Ręką naszą podpisawszy, pieczęcią koronną zapieczętować rozkazaliśmy.

Dan w Warszawie dnia trzydziestego miesiąca listopada Roku Pańskiego tysięcznego sześćsetnego piątego Panowania Królestw naszych Polskiego y Szwedzkiego trzeciego roku⁸. Jak opisuje Andrzej Grabowski: W posiadaniu też tego prawa Królowie kurkowi długo się utrzymywali, i dopiero w początkach panowania Stanisława Augusta skarb Rzeczypospolitej, uważając wielki uszczerbek w dochodach celnych z wolności tej, przez Instygatora królewskiego wytoczył w Komissyi skarbowej spór o uchylenie tego przywileju przeciwko Magistratowi krakowskiemu, obstającemu przy dawnym prawie przez Królów polskich nadaniem i Konstytucjami potwierdzonem, w skutek którego w Sądzie Komissyi zapadł wyrok dnia 4 lutego roku 1765, a mocą jego wolność ta uchyloną została tylko w miejsce jej wyznaczona coroczna nagroda dla zbijającego kurka w ilości złotych polskich 3000,- którą kwotę stosownie do zaszłego urzędzenia odbierał Magistrat i takową obracał na ogólne potrzeby miasta⁹. Werdykt ten spowodował stopniową zamianę w Bractwach Kurkowych przywilejów podatkowych na jednorazową gratyfikację pieniężną, której wysokość ustalały Bractwa.

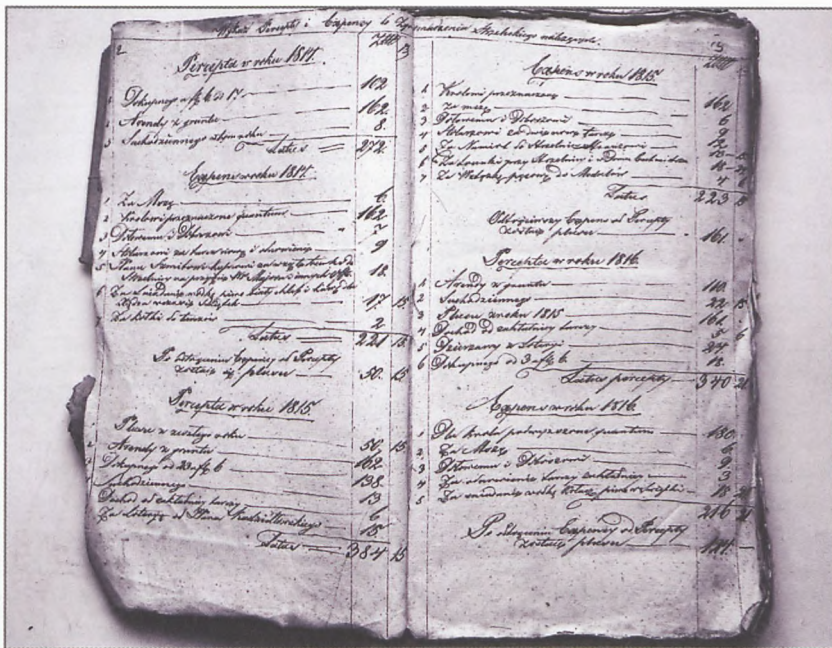
Nie zachowały się dokumenty z XVII i XVIII wieku, które dałyby obraz działalności śremskiego Bractwa Kurkowego. Należy przypuszczać, że tak jak miasto, również i Bractwo Kurkowe przechodziło swoje wzloty i upadki. Składały się na to różne przyczyny, poczynszyszy od pożarów, pomoru, napadów wrogów zewnętrznych jak i wewnętrznych (np. pana na Śremie Borzywoja – księcia czeskiego)¹⁰.

Najstarsze znajdujące się w Archiwum Państwowym w Poznaniu księgi Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie pochodzą z 1814 r. Zawierają zapisy jego finansów po stronie przychodów i rozchodów (Percepta/Expens). Także protokoły z zebrań, na których wybierano cechmistrzów Cechu Strzeleckiego (Przełożonych) oraz „stołowych” czyli dzisiejszych członków zarządu.

⁸ Tamże, s. 31.

⁹ A. Grabowski, *Bractwo Kurkowe w dawnym Krakowie*, Kraków 2009, s. 22.

¹⁰ *Dzieje Śremu*, Warszawa – Poznań 1972, red. S. Chmielewski, (dalej: *Dzieje Śremu...*), s. 27.

2. Zapisy przychodów i wydatków z lat 1814/1816 (APP)

Z późniejszych aktów dokumentujących sprawę organizacyjną, dowiadujemy się, że 17 kwietnia 1827 r. odbyło się Walne Zebranie, na którym dokonano wyboru I. i II. Cechmistrza Cechu Strzeleckiego w Śremie oraz stołowych.

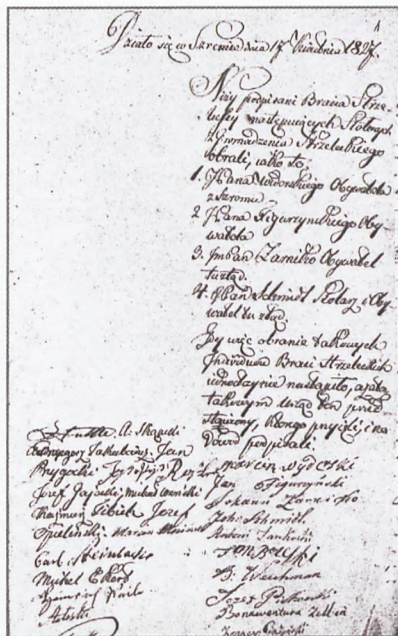
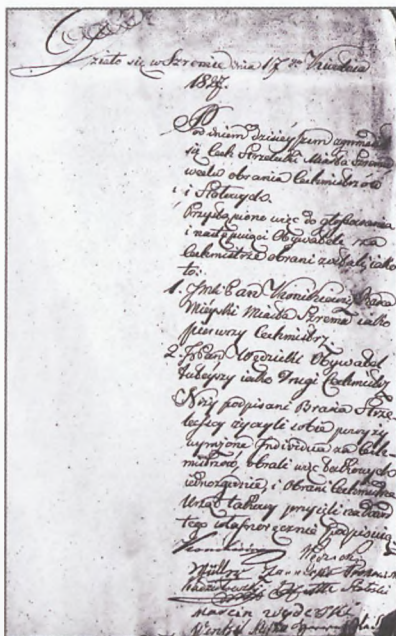
Starszy Cechu Woynarowicz złożył rozliczenie za lata 1814-1826, podczas których sprawował swój urząd. Pierwszym Cechmistrem wybrano Walentego Konikiewicza Radcę Miejskiego miasta Szremu, a drugim Wojciecha Wędzickiego obywatela tutejszego¹¹. Stołowymi zgromadzenia strzeleckiego zostali wybrani: Marcin Widerski, Jan Figurzyński, Johan Zarniko i Johan Schmidt. Przy tej okazji spisano skarb bractwa:

1. Prawo bractwu temu uchwalone,
2. 13 szt. medali na pamiątkę ubitego królestwa, zgromadzeniu temu ofiarowane, których spis co do szczególności w zapisanej książce znajduje się,
3. Chorgiew w kitajki – zielony,
4. Bemben¹².

Po podliczeniu kasy Bractwa za omawiane niżej lata, nakazano Woynarowiczowi wpłacić do kasy 29,15 talarów. Zobowiązanie to wobec towarzystwa strzeleckiego uregulował 14 maja 1827 r.

¹¹ APP, Bractwa..., K-90.

¹² APP, Tamże, K-90.

3. Protokóły z wyborów Cechmistrzów i Stołowych z 17 kwietnia 1827 r. (APP)

W dokumentacji bractwa strzeleckiego z XIX w. zaskakuje częstość zwoływanych walnych zebrzań zwyczajnych oraz nadzwyczajnych. To efekt przestrzegania zasad określonych w „Ustawach” czyli odnosząc to do dzisiejszej terminologii, w Statucie Bractwa. Nadzwyczajne walne zebrania zwoływano z powodu zgonu któregoś ze starszych, przyjęcia nowych członków lub z innych, ważnych przyczyn, wymagających akceptacji wszystkich członków bractwa.

Nadzwyczajne walne zebranie, zwołane zostało na 27 lutego 1838 r. z powodu śmierci 30 stycznia 1838 r. pierwszego cechmistrza Walentego Konikiewicza. Podczas zebrania wybrano na jego miejsce dotychczasowego drugiego cechmistrza Wojciecha Wędzickiego, a z kolei jego miejsce zajął Franciszek Hutta.

W księdze kasowej pod rejestrem *rozchody* za 1839 r. znajduje się zapis: Według kwitów z dnia 25 czerwca i 6 lipca 1839 r. kupna cena za kupiony przez Edwarda Aldefelda dla bractwa strzeleckiego ogród polny ku Łęgowi położonym 270 talarów¹³. Akta kupna tego ogrodu znajdują się w zbiorach skarbu brackiego i widnieją w spisie z 1844 r. Można przypuszczać, że zakupiony grunt to późniejsza strzelnica, na której odbywały się strzelania do momentu zakupu w 1849 r. terenu położonego na rozwidleniu dróg Kórnik – Zaniemyśl.

¹³ APP, *Bractwa...*, K-99.

W 1840 r. Królem kurkowym został major Bath z jednostki wojskowej w Śremie, który oddał strzał w imieniu Króla Prus. Dla uczczenia tego faktu 4 września 1840 r. zapisano: *Na zgromadzeniu dzisiaj uradziło Towarzystwo jednogłośnie aby dnia 15 IX 1840 r. na uczczenie uroczystości urodzin Najjaśniejszego Pana i jako tegorocznego króla tarczowego, wszyscy bracia bez wyjątku tegoż dnia rano o godz. 8.00 z bronią czysto wychędożoną tu do bractwa zgromadzili, by stąd do kościoła pofranciszkanach w porządku udali się a potem na śniadanie, które kosztem kasy brackiej dane będzie, powrócili*¹⁴.

W maju 1841 r. podczas zebrania, 36 członków Bractwa Strzeleckiego zdecydowało: *żeby dawniejsi starsi na stanowiskach pozostali do 8 V 1844 r. Co się zaś tyczy stołowych, to obrano – Edwarda Aldefelda, Antoniego Pendzińskiego, Stanisława Długoleckiego, Gottliba Keytel 'a Kasę trzymać ma I Cechmistrz J. P. Wojciech Wędzicki*¹⁵. W październiku 1842 r. major Bath, przekazał bractwu medal ofiarowany z tej okazji przez Wilhelma IV. Fakt ten zapisany jest w księdze finansów bractwa po stronie rozchodów w dwóch pozycjach. Pierwsza to: *koszta kolacyi dnia 6 października 1842 r. przy odejździe brata honorowego W. P. Bath – majora Landweiry tutejszej według szczegółowego rachunku - 14,16. Druga to wydatek za oprawę medalu przez Najjaśniejszego Króla Pruskiego Bractwu darowanego w złoty girlande*¹⁶.

Ważne głosowania, podczas których uchwalano nowe ustawy lub przyjmowano członków, odbywały się przez tzw. *balotowanie*, przy pomocy czarnych i białych kulek. Większość białych kulek w koszu po głosowaniu świadczyła o akceptacji przez zebranych głosowanych kwestii. Szczególnie ważnym wydaje się sposób głosowania nad przyjęciem nowych członków. Nie znajdujemy w dokumentach przypadku głosowania zbiorowego na listę kandydatów. Zarząd przedstawiał na Walnym Zebraniu listę zgłoszonych, a głosowanie odbywało się indywidualnie nad każdym z nich.

W 1844 r. Bractwo liczyło 64 członków. Na zebraniu w dniu 25 kwietnia 1844 r. w celu zinwentaryzowania majątku bractwa, otwarto skrzynię ze *skarbem bractwa*. Spisany protokół wymienia jej zawartość:

Prawo Bractwa Strzeleckiego.

Książka rachunkowa z rewersami.

Akta dotyczące się wypuszczania w dzierżawę partynencji do bractwa należących.

Akta dotyczące się kupna ogrodu ku Łęgowi położonego.

Akta dotyczące się wyboru starszych i stołowych.

Akta dotyczące się odebrania dawnych rachunków od Wojnierowicza.

Wykaz opłacającego suchodziennego.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ APP, *Bractwa...*, K-92, s. 16.

¹⁶ APP, *Bractwa...*, K-99.

4. Medal Króla Prus Wilhelma IV (awers i rewers) ofiarowany dla bractwa śremskiego na pamiątkę zdobytego królestwa w strzelaniu zielonoświątkowym w 1840 r. (Zbiory MS)

Tabela wykazująca wystrzały do tarczy królewskiej.

Książeczka pod tytułem „Ustawy dla Giełdy Strzeleckiej”.

Książka zapisów wotów i Braci nowo dokupionych.

Paczka rozmaitych papierów i rozmaitych korespondencji.

Pas aksamitny czarny, obłożony stążkami karmazynowymi i obwiedziony, na czerwonym kitejce z cyfrą E. Aldefeld 1833, przy którym znajduje się trzydzieści sztuk rozmaitych wotów, w książce zapisowej bliżej opisanych w ogólności dwa funty i 10 łutów włącznie z pasem ważących.

Znak cynowy z roku 1732.

Chorągiew zielona jedwabna z dekoracjami i krepą czarną.

Dwie laski marszałkowskie z pokrowcami płóciennymi.

Dwa bębny, jeden mosiężny nowy, drugi drewniany stary z pałkami¹⁷.

Analizując zawartości skrzyni stwierdzić można, że Edward Aldefeld Król kurkowy z 1832 r. oddając królestwo w 1833 r. ufundował dla bractwa aksamitny pas jako symbol władzy królewskiej. Do pasa przypięto ufundowane wcześniej wota. Następni królowie, zgodnie z obowiązującymi przepisami, zawieszali na nim fundowane medale pamiątkowe.

Przeglądając księgi finansowe z tamtych lat uzyskujemy informacje o organizowanych uroczystościach. Tymi najważniejszymi były strzelania o tytuł Króla kurkowego. Na te okazje przez szereg lat zapraszano orkiestrę z Poznania. Dowodzi tego zapis w rozchodach z 1844 r.: *Muzyce z Poznania z furmanką – 25*¹⁸.

Od 1844 r. protokoły z powodu coraz liczniejszej reprezentacji członków bractwa narodowości niemieckiej prowadzono w języku polskim

¹⁷ APP, *Bractwa...*, K-92.

¹⁸ APP, *Bractwa...*, K-99.

i niemieckim. Sprawiono także nową pieczęć, na której nazwa Towarzystwa Strzelców widnieje w dwóch językach. W kurendzie z 30 grudnia 1844 r. znajdujemy wiadomość o otrzymaniu z Królewskiej Regencji w Poznaniu wytycznych dotyczących umundurowania.

Do XIX w. stroje bractw strzeleckich w Polsce nie były określone regulaminem. Od lat czterdziestych XIX w., szczególnie na terenach zaboru pruskiego, administracja dążyła do zunifikowania mundurów bractw strzeleckich. Z powodu polecenia, jakie otrzymał Zarząd Bractwa, starsi Wojciech Wędzicki i Heinrich Brecht zwołali zebranie: *Ażeby zadość uczynić poleceniu Królewskiej Regencji w interesie umundurowania członków Zgromadzenia Strzeleckiego, jest potrzebne wspólne naradzenie się wszystkich członków towarzystwa. Wzywamy zatem Szanownych Współbraci aby w dniu 2-go Stycznia r. p. czyli w czwartek o godz. 10-ty przed południem do naradzenia wspólnego w wiadomy lokal niezawodnie przybyli*¹⁹. Po burzliwej dyskusji, która głównie dotyczyła kosztów związanych z umundurowaniem, podjęto uchwałę: *Ażeby więc ulżyć w opędzeniu kosztów na toż umundurowanie członkom chęć mającym zezwalamy aby na ten cel z kasy strzelecki 100 talarów Forszusowym sposobem wzięte były, i w tym zamiarze wypożyczone pieniądze do spieszego wpłacenia wierzycielom kassy wypowiedziane zostały*²⁰.

Wyznaczono jednocześnie deputację, która miała czuwać nad realizacją podjętych ustaleń, w osobach: W.P. Burmistrza Schmitza, J. P. Kanclerza Steinbrücka, J. P. Obywatela Wojciecha Fligierskiego i J. P. Obywatela Augusta Aldefelda²¹. Określono wzór munduru, jego kolor, a także najdrobniejsze szczegóły m.in. aby oficerowie zupełnie białe a podoficerowie zielone pióra na kapeluszach mieli. Starsi towarzystwa na ramieniu odznaki przez złote galonki, a król tarczowy przez szlufy się odznaczeni²². W ten sposób Strój bracki zaczął upodabniać się do munduru wojskowego. Najczęściej były to zielone kurtki i czarne spodnie. Rozpowszechnienie się mundurów strzeleckich pociągnęło za sobą wprowadzenie dystynkcji dla funkcjonujących członków²³.

Obowiązek umundurowania narzucony przez Królewską Rejęncję Prus w Poznaniu, wpłynął w poważnym stopniu na odpływ członków z towarzystwa. Wprowadził bowiem dla wstępujących do towarzystwa strzeleckiego pewną barierę finansową. Według spisu z 13 lutego 1845 r., bezpośrednio po ogłoszeniu przymusowego umundurowania, w bractwie zostało 28 członków.

¹⁹ APP, *Bractwa...*, K-93, s. 6.

²⁰ Tamże, s. 12.

²¹ Tamże.

²² Tamże.

²³ E. Śliwiński, *Leszczyńskie Bractwo Kurkowe 1627-1947*, Leszno 2007, s. 20.

Członkostwo stało się elitarne. Warunek posiadania munduru przyczynił się do napływu w szeregi Bractwa nowych członków o wysokich dochodach, których stać było na ponoszenie określonych kosztów. Już po trzech miesiącach zanotowano wzrost liczby wstępujących, co doprowadziło do wyraźnej poprawy kondycji finansowej Bractwa w takim stopniu, że umożliwiło zakupienie 9 maja 1845 r. nowej chorągwi w pracowni Zalewskiego w Poznaniu.

Na zebraniu 9 marca 1847 r. uchwalono, że od następnych wyborów z dwóch obieranych starszych bractwa, zawsze jeden będzie wyznania katolickiego a drugi ewangelickiego. I tak od dnia 18 kwietnia 1847 r. Bractwem kierowali Wojciech Wędzicki i Carl Steinbach. Towarzystwo strzeleckie liczyło już 60 członków.

Potwierdzenie zasady, że burmistrz miasta z urzędu był prezesem bractwa i członkiem honorowym mającym decydujący wpływ na mianowanie starszych, znajdujemy dopiero w zachowanych dokumentach z połowy XIX w. Protokoły z Walnych Zebrań Bractwa odnotowują ten fakt 29 maja 1851 r. wobec burmistrza Technera, także Lechmana czy Kampa z 22 marca 1867 r.

Jednakże z upływem czasu władarze miasta z nadmiaru obowiązków, czy też niewielkiego zainteresowania sprawami Bractwa, oddali część swych uprawnień powoływany z urzędu asesorum. Ten urzędnik, w imieniu burmistrza, sprawował bezpośredni nadzór nad działalnością Bractwa. Jednak asesor podobnie jak burmistrz, musiał uzyskać akceptację członków w głosowaniu na Zebraniu Walnym. Burmistrz miał obowiązek przedstawienia na to stanowisko przynajmniej dwóch kandydatów, uzgodnionych wcześniej z Zarządem. Kandydat na asesora mógł, ale nie musiał być członkiem Bractwa. Po zaakceptowaniu kandydatury był przyjmowany do bractwa i był łącznikiem pomiędzy zarządem a władzami miasta. Miał obowiązek reprezentowania burmistrza we wszystkich zebraniach oraz imprezach brackich.

Do 1847 r. strzelania odbywały się na strzelnicy położonej 200 metrów na wschód od miasta, za tak zwanym „pierwszym mostem”, obok wzgórza gdzie stał wiatrak. Tam też co roku odbywało się strzelanie o króla „tarczowego” (kurkowego), a także do tzw. tarcz „zakładnich”, do których mogli strzelać nie tylko członkowie Bractwa. Przy tej okazji ustawiano duży namiot – *celstad*²⁴, w którym zbierała się bractwa strzelecka. Na znak rozpoczęcia turnieju strzeleckiego bito w bębny. W początkach XIX w. strzelano z broni skałkowej, jednakże od lat 50-tych została ona zastąpiona przez szybko upowszechniającą się broń typu kapiszonowego²⁵. Po zakończeniu turnieju, który trwał trzy dni, wyznaczeni bracia nazywani *trafarzami* odczytywali numery oznaczonych kołków i ogła-

²⁴ *Strzelnica, plac strzelania*, wg Z. Gloger, *Encyklopedia staropolska*, t. I, s. 226.

²⁵ T. A. Jakubiak, *Kurkowe Bractwa Strzeleckie w Wielkopolsce*, Poznań 1986, s. 186.

Wykaz		65	66
Członkowie Bractwa Strzeleckiego w Śremie			
1. Carl Kögler	24. Michael Kögler	44. Carl Kögler	52. August Weber
2. Carl Kögler	25. Michael Kögler	45. Ignaz Kögler	53. Robert Weber
3. August Kögler	26. Michael Kögler	46. Michael Kögler	54. Ignaz Kögler
4. Carl Kögler	27. Michael Kögler	47. Ferdinand Kögler	55. Michael Kögler
5. Ignaz Kögler	28. Michael Kögler	48. Ferdinand Kögler	56. Ignaz Kögler
6. Ignaz Kögler	29. Michael Kögler	49. Michael Kögler	57. Ignaz Kögler
7. Ignaz Kögler	30. Michael Kögler	50. Michael Kögler	58. Ignaz Kögler
8. Ignaz Kögler	31. Michael Kögler	51. Michael Kögler	59. Ignaz Kögler
9. Ignaz Kögler	32. Michael Kögler	52. Michael Kögler	60. Ignaz Kögler
10. Ignaz Kögler	33. Michael Kögler	53. Michael Kögler	61. Ignaz Kögler
11. Ignaz Kögler	34. Michael Kögler	54. Michael Kögler	62. Ignaz Kögler
12. Ignaz Kögler	35. Michael Kögler	55. Michael Kögler	63. Ignaz Kögler
13. Ignaz Kögler	36. Michael Kögler	56. Michael Kögler	64. Ignaz Kögler
14. Ignaz Kögler	37. Michael Kögler	57. Michael Kögler	65. Ignaz Kögler
15. Ignaz Kögler	38. Michael Kögler	58. Michael Kögler	66. Ignaz Kögler
16. Ignaz Kögler	39. Michael Kögler	59. Michael Kögler	67. Ignaz Kögler
17. Ignaz Kögler	40. Michael Kögler	60. Michael Kögler	68. Ignaz Kögler
18. Ignaz Kögler	41. Michael Kögler	61. Michael Kögler	69. Ignaz Kögler
19. Ignaz Kögler	42. Michael Kögler	62. Michael Kögler	70. Ignaz Kögler
20. Ignaz Kögler	43. Michael Kögler	63. Michael Kögler	71. Ignaz Kögler
21. Ignaz Kögler	44. Michael Kögler	64. Michael Kögler	72. Ignaz Kögler
22. Ignaz Kögler	45. Michael Kögler	65. Michael Kögler	73. Ignaz Kögler
23. Ignaz Kögler	46. Michael Kögler	66. Michael Kögler	74. Ignaz Kögler

5. Wykaz członków Towarzystwa Strzeleckiego w Śremie z 18 IV 1847 r. (APP)

szano trafia. Proklamacja Króla i wicekróla oraz ogłoszenie pozostałych wyników do tarcz zakładnich kończyło uroczystości na strzelnicy. Następnie w towarzystwie wszystkich uczestników, przy biciu w bębny, odprowadzano Króla do domu, gdzie zgodnie z obowiązującym prawem miał obowiązek podjęcia kompanów dwoma beczkami piwa i pieczywym z wołowiny.

W 1848 r. odnotowano w dokumentach Bractwa fakt nie odbycia się strzelania o tytuł Króla kurkowego z powodu zarekwirowania przez władze pruskie broni. Miało to uniemożliwić jej wykorzystanie w powstaniu. Nie powstrzymało to wszakże członków od udziału w wypadkach Wiosny Ludów. Jak pisze autor *Dziejów Śremu*, 20 marca 1848 r. powołano w Śremie Komitet Narodowy, na czele którego stanął Antoni Raczyński, dzierżawca Nochowa. W składzie komitetu znaleźli się członkowie Bractwa: Franciszek Bogacki, Wojciech Flegierski i Piotr Wieruszewski²⁶. Z tego okresu znajdujemy w księdze wydatków zapis z pierwszej połowy kwietnia: Wędzickiemu (prezes Bractwa) z czasu zgromadzeń w interesie polski narodowości za częstacją podług rachunku – 8 talarów, 14 srebrników²⁷.

²⁶ *Dzieje Śremu...*, s. 204.

²⁷ APP, Bractwa..., K-99.

6. Rusznica typu kapiszonowego przełom XVIII-XIX w. Muzeum Śremskie. (Zbiory MŚ)

Odnotowano także wydarzenia z 11 kwietnia, kiedy przez Śrem przejeżdżał oddział jazdy powstańczej. Polska ludność zgromadziła im gorące przyjęcie. Członkowie dla podkreślenia swej narodowej przynależności, przypięli do kapeluszy czerwono-białe kokardy, a witających zaprosili na poczęstunek. W księdze finansów Bractwa figuruje zapis: *Przy zaprowadzeniu polski chorągwi na częstacyją w dniu 11 kwietnia 1848 r. - 2 talary 3 srebrniki, a także za 60 sztuk kukardów narodowych polskich, dla wszystkich członków strzeleckich*²⁸.

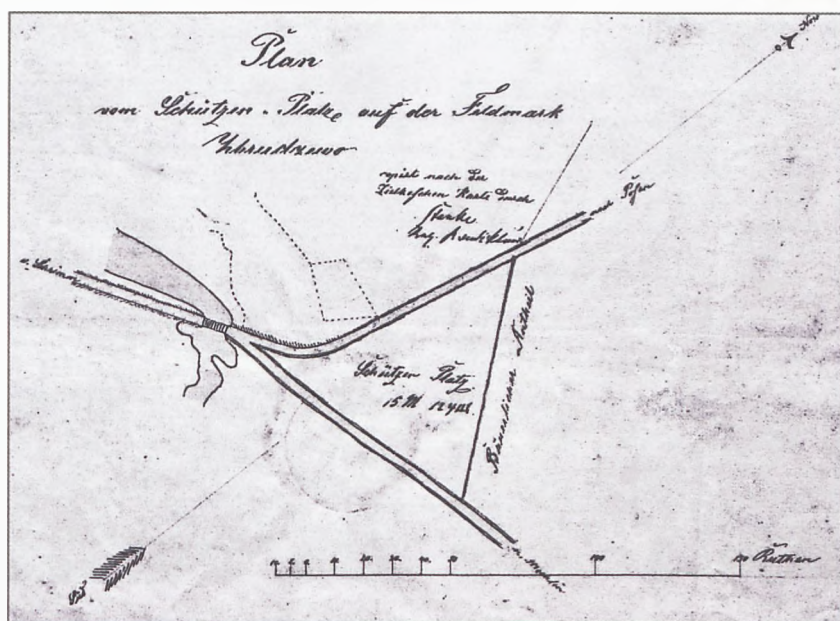
W 1849 r. gmina miasta Śrem przekazała na własność Bractwa dwie morgi nieużytków za tzw. mostem topielnym położonym na skrzyżowaniu dróg wiodących do Kórnik i Zaniemyśla. Teren ten, z dawnego majątku rycerskiego Zbrudzewo, był wówczas własnością gminy miejskiej.

W dokumentach 28 sierpnia 1849 r. podpisanych przez starszych Bractwa Wojciecha Wędzickiego i Antoniego Pendzińskiego zapisano: *Na dzisiejszym zgromadzeniu kwartalnym, podpisani członkowie uchwalili iednoznacznie aby rozpoczęte wykopanie rowu, czyli lini wystrzałowej, iako i szanica tak aby dogodne i bezpieczne miejsce było zupełnie nadchodzącej jesieni uskutecznić. Na członków do uskutecznienia tej pracy czyli wzięcia grabarzy, wybrani zostali: 1. P. Steinbrück, 2. P. August Aldefeld, 3. P. Michał Ronke. Temże udziela się ta moc działac podług ich rzeczy lepszy wiadomości aby strzelnica ta dogodną była, również zezwalamy na to aby koszta iakie wynikną z kasy naszej strzelecki wydane były*²⁹. Kosztem 73 talarów, Bractwo wybudowało linię strzałową i tam odbywały się strzelania. Aby zrealizować plany pobudowania strzelnicy zgodnie z wymogami, Bractwo Kurkowe skierowało 22 kwietnia 1851 r. do Śremskiego Magistratu pismo z prośbą, aby: *2 morgi gruntu piaszczystego, które się z miejscem na strzelnice przeznaczonym stykają, na użytek gieldy przekazane były*³⁰.

²⁸ Tamże, K-99.

²⁹ APP, Bractwa..., K-98.

³⁰ APP, Bractwa..., K-95.

7. Plan terenu pod budowę tzw. „Starej Strzelnicy” (APP)

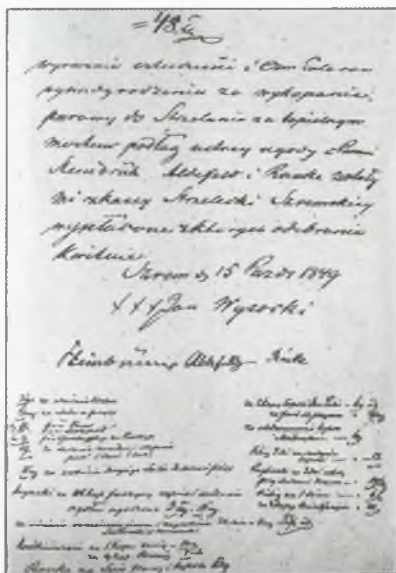
Problemy prawne związane z majątkiem Zbrudzewo, uniemożliwiały w tym czasie, Magistratowi zadysponować majątkiem ziemskim.

Dopiero trzy lata później Bractwo zawarło kontrakt kupna parceli, wielkości 15 mórg i 124 prętów, za 165 talarów (w spłatach rocznych po 10 talarów rocznie na 5%).

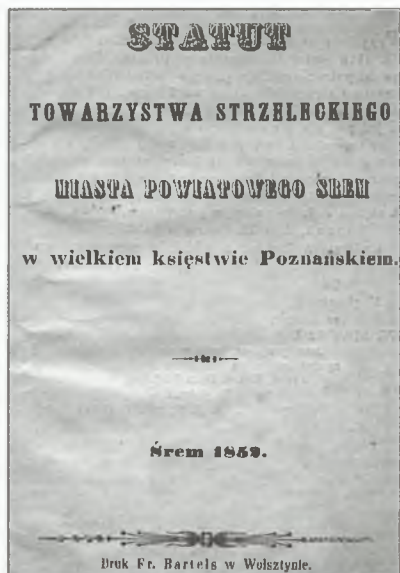
Pod koniec 1851 r. podjęto decyzję o opracowaniu nowego statutu. Gotowy tekst zaakceptowany na Walnym Zgromadzeniu 22 marca 1852 r. został przesłany 1 kwietnia do Oddziału Wewnętrznego Królewskiej Regencji w Poznaniu. Władze zatwierdziły go 26 kwietnia tego roku. Nie znamy treści poprzednich *Ustaw*, z 19 sierpnia 1806 r., na które powołują się we wstępie autorzy *Statutu* zatwierdzonego w 1852 r. Sądzić jednak można, że tak jak i w późniejszych opracowaniach, zmiany nie wpłynęły w istotny sposób na wiekowe tradycje. Dotyczyły one jedynie problemów związanych ze zmianami przystosowującymi prawa i obowiązki członków do współczesnych realiów.

Z zapisów zawartych w nowym *Statucie*³¹ dowiadujemy się o sposobie wyboru władz Towarzystwa Strzeleckiego. Nadal jego prezesem był urzędujący burmistrz, a jego łącznikiem dla załatwiania bieżących spraw asesor powoływany na Walnym Zgromadzeniu.

³¹ Statut Towarzystwa Strzeleckiego, Śrem 1852 r. (Aneks nr 3).

8. Rachunek z 15 X 1849 r. za wykopanie wałów. (Zbiory S. Błoszyka)

9. Strona tytułowa Statutu z 1852 r. (Zbiory KBS w Śremie)

Nadzór nad działalnością Towarzystwa sprawowało trzech *Przełożonych* (dzisiaj Starszych). Każdego roku ustępował I. Przełożony, a jego miejsce zajmował dotychczasowy II., a III. przyjmował obowiązki II. Ustępujący I. Przełożony miał prawo kandydować ponownie, ale tylko na stanowisko III. Kadencja *Reprezentantów* albo *Stołowych* czyli w obecnej nomenklaturze członków zarządu, trwała dwa lata. Wybierano cztery osoby. Jednakże tak, jak przy wyborze Przełożonych i tutaj obowiązywała coroczna rotacja. Raz w roku członkowie z dwuletnim stażem musieli poddać się ocenie ogółu członków, którzy mogli zdecydować o ich ponownym wyborze. Statut precyzował także zwoływanie Walnych Zgromadzeń. Zwyczajne Walne Zebrania obowiązkowo zwoływano cztery razy w roku, w każdy wtorek po 1 stycznia, 1 kwietnia, 1 lipca i 1 października.

Na posiedzeniu Walnym 9 lipca 1861 r. II. Przełożony Antoni Pendziński przedstawił prezesowi Bractwa, którym był ówczesny burmistrz Lechman oraz zebrany członkom *zamiar towarzystwa na teraz stanowczo do wystawienia budynku na miejscu strzelnicy przystąpić*³². Projekt ten uzyskał aprobatę prezesa i poparcie członków. Powołano komisję, która miała nadzorować właściwy przebieg inwestycji. W jej skład weszli: burmistrz Lechman, Przełożeni – August Aldefeld, Antoni

³² APP, *Bractwa...*, K-98.

Pendziński, Wojciech Wędzicki, Michał Ronke, Wilhelm Krause, Wojciech Fligierski, Wilhelm Zarnicko i Seweryn Wędzicki.

Na kolejnym Zgromadzeniu Walnym 8 października 1861 r. przedstawiono projekt budynku oraz plan sprzedaży terenu dawnej strzelnicy *ku Łęgowi położonej*, obejmującej obszar przeszło 17 mórg. Zebrani członkowie zaakceptowali przedstawione propozycje. Grunt zakupił członek Bractwa Wilhelm Krause. Uzyskane z tej transakcji fundusze mogły pokryć jedynie niewielką część planowanych wydatków. Aby zakupiony teren opłotować, pobudować budynek mieszkalny oraz urządzić strzelnicę, bractwo zaciągnęło pożyczkę z Poznańskiej Kasy Rejencji w wysokości 2000 talarów.

Przełożeni Bractwa podpisali 17 stycznia 1863 r. dokument pod nazwą *Warunki, które do budowli strzelnicy się postanawiają*³³. Składający się z 12 paragrafów szczegółowy zapis, nie pozostawiał dla przyszłego podejmującego (budowniczego) pola do jakiegokolwiek polemiki. Kosztorys budowy wyceniono na 1376 talarów. Po zakończeniu prac okazało się, że całkowity koszt budowy strzelnicy, zwanej później *starą strzelnicą*, zamknął się w kwocie 1453 talary. Nie mogło być inaczej, skoro określone w *warunkach* wymagania zakładały użycia do budowy materiałów najwyższej jakości. Dla zobrazowania problemu przytaczam treść paragrafu 9. opracowanych *warunków*:

*Do wspomnianej budowli potrzebne materiały muszą według gatunków w kosztorysie oznaczonych, być dobre i nienaganne, mianowicie co się drzewa tyczy musi takowe być zdrowe, zaś naganne nie ugnite, w czasie cięte, także proste nie wiatrowate i wszędzie z kory oberżnięte. Co się zaś okien, drzwi, podłóg jako też i wschodów tyczy, musi do tego drzewo suche, zdrowe i o ile możliwości bez sęków być użyte. Cegła musi być dobrze wypalona i żadnych części marglu lub piasku nie zawierać. Kamienie do fundamentów muszą być zdrowe a nie kruche, jako też za pomocą prochu rozstrzelane. Szkło w oknach musi być białe a nie zielone i beznaganne, a co się kitu tyczy musi takowy z najlepszego pokostu być sporządzony. Piece mają do palenia węgla z zamknięciami szczelnymi być urządzone, co do kachli winne takowe być zupełnie białe i bez żadnego uszkodzenia*³⁴.

Aby pozyskać środki na spłatenie kredytu Bractwo organizowało na terenie strzelnicy imprezy dla swoich członków i mieszkańców Śremu. Zarząd nie angażował się bezpośrednio w ich organizację, lecz ogłaszał przetargi na wynajęcie strzelnicy. Dzierżawa obwarowana była każdorazowo stosownymi przepisami, które dzierżawca musiał skrupulatnie przestrzegać. Zarząd nie ponosił w takiej sytuacji żadnego ryzyka, a uzyskiwał określony dochód z wylicytowanej kwoty. Chętnych do organizowania „Festynów” strzeleckich nie brakowało

³³ Oryginał dokumentu z 17 stycznia 1863 r., ze zbiorów S. Błoszyka.

³⁴ Tamże.

z czego wnioskować należy, że dzierżawca dobrze na nich zarabiał. Natomiast stan kasy bractwa nadal uniemożliwiał spłatę zaciągniętego kredytu. Zarząd podejmował wielokrotnie decyzje celem ratowania kasy brackiej.

Po raz pierwszy, na zebraniu 29 czerwca 1870 r. Celem zaspokojenia długu wekslowego dwadzieścia siedmiu talarów i drugiego długu wekslowego w ilości 45 talarów u Mendelewicza płatnych na 1-go lipca 1870 roku przekazuje Towarzystwo Strzeleckie medale srebrne i złote Panu królowi Zerbst sposobem sprzedaży na dwa lata tj. od 1 lipca 1870 r. do 1 lipca 1872 roku za sumę siedemdziesięciu dwóch talarów z procentem po 10 od sta³⁵. Trzy lata później Bractwo sprzedało za 16 talarów następne 10 medali. W końcu zdecydowano o sprzedaży zadłużonej strzelnicy. Posiadłość kupił Ignacy Andrzejewski. Strzelania odbywały się tam nadal lecz już zawsze za cenę ustaloną w drodze licytacji (w tzw. „arendzie”)³⁶.

Prin dnia 26to Stygnia 1863. *27to Stygnia 6^{ty} 1863*

*Pranownym Prokuratorom
Towarzystwa Strzeleckiego*

*donoszę o skutkach uwadami moimi
z dnia 26to S. m. że budowlę strzel-
nicy za cenę kosztorysu podjętą
zakomunikuję w.*

K. uszanowaniem

Strzyński

10. Pismo [?] Perzyńskiego o przyjęciu warunków kosztorysowych budowy domu brackiego. (Zbiory S. Błoszyka)

³⁵ APP, *Bractwa...*, K-96, s. 135.

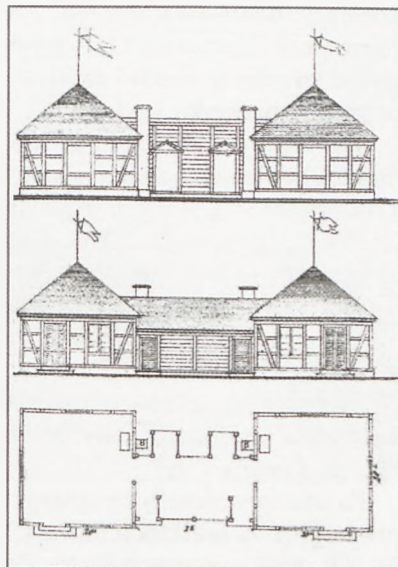
³⁶ Arenda, arenta, arendarz, w średniowiecznej łacinie oznaczała dzierżawę i dzierżawcę. Wg Z. Gloger, *Encyklopedia staropolska...*, s. 68.

12. Siedziba Bractwa przy starej strzelnicy po sprzedaży około 1880 r. (Zbiory S. Błoszyka)

W latach siedemdziesiątych XIX w. z Bractwa wystąpiła znaczna liczba członków narodowości niemieckiej. Wpłynęło to na zmniejszenie jego dochodów. Rezygnacja Niemców z członkowstwa w Bractwie mogła być inspirowana ze śremskiego ratusza i miało to na celu zniszczenie niewygodnej polskiej organizacji. Decyzje te były na tyle znaczące, że po 1873 r. protokoły na zebraniach prowadzono wyłącznie w języku polskim. Bractwo podupadło, ale nadal istniało i kontynuowało stare tradycje. Świadczą o tym przeprowadzane turnieje zielonoświątkowe o tytuł Króla kurkowego.

W latach dziewięćdziesiątych XIX w. Polacy udowodnili, że w momentach zagrożenia potrafią się zmobilizować. Kiedy zdawało się, że Bractwo Kurkowe w Śremie upadnie, nowy polski Zarząd pod-

11. Plan budynku strzałowni na starej strzelnicy (APP).

KARTA WSTĘPU
NA UCZTĘ
TOWARZYSTWA STRZELECKIEGO KRAKOWSKIEGO

dnia 13 Września 1883 r. o godz. 8 wieczór odbyć się mająca

dla *Miel. Jana Mikołajczaka*

13. Zaproszenie dla Jana Mikołajczaka na ucztę królewską w Krakowie. (Zbiory MŚ)

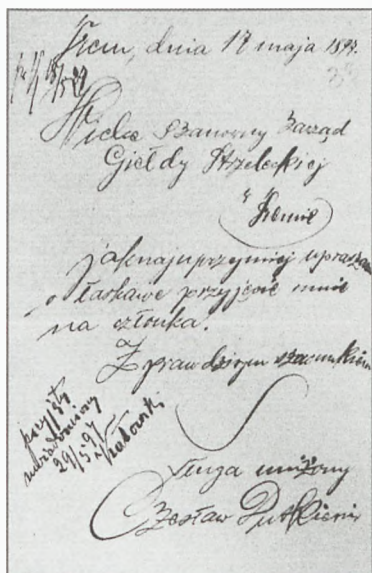
jął próbę uzdrowienia jego finansów. Na czele Bractwa stanął Marceli Komendziński. Po śmierci w 1896 r. Michała Borowicza II. przełożonym został Edmund Neyman, a III. Karol Szumnarski. Do Zarządu weszli jeszcze: Franciszek Grünik, Józef Lipiński, Stanisław Skoraczewski, Walenty Stelmaszyk. Pod ich kierownictwem poprawiła się kondycja finansowa Bractwa. Pozwoliło to w 1896 r. zakupić parcelę rolną przy drodze do Grzymysławia, z przeznaczeniem na budowę nowej strzelnicy. Środki na jej finansowanie stanowił kredyt uzyskany w śremskim Banku Ludowym.

Na Walnym Zebraniu 27 maja 1897 r. przyjęto do Bractwa Antoniego Chwilewskiego, Czesława Dutkiewicza, Ludwika Filipińskiego, Teodora Mahna, Konstantego Matuszewskiego, Mariana Rajewskiego, Jana Sawarżyńskiego i Antoniego Szuwalskiego. Przedstawiono także plan obchodów Zielonych Świątek, ze szczególnym podkreśleniem uroczystości otwarcia nowej strzelnicy.

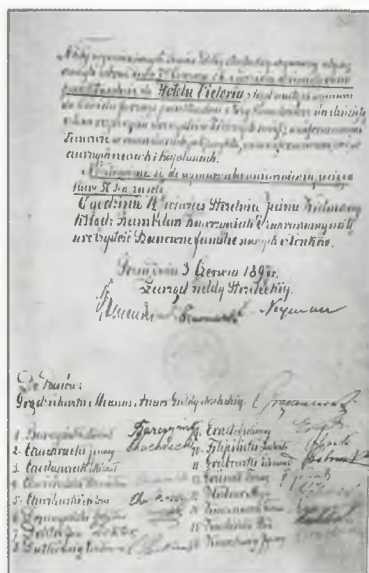
Aktu poświęcenia „nowej strzelnicy” dokonał 7 czerwca 1897 r., po południu ks. szambelan Piotr Wawrzyniak.

Na uroczystości obecni byli członkowie Bractwa z rodzinami, przedstawiciele urzędów i instytucji miejskich oraz delegacje okolicznych Bractw Kurkowych.

Po uroczystościach związanych z uruchomieniem strzelnicy Zarząd przystąpił do realizacji dalszych planów. *Posiedzenie Zarządu w dniu 27. XII. 1897 r. w pomieszkaniu Pana Domagalskiego uwiadomieni kurendą*

14. Fotokopia wniosku Czesława Dutkiewicza o przyjęcie do gildy strzeleckiej z 17 V 1897 r. (APP)

15. Kurenda dotycząca uroczystości poświęcenia nowej strzelnicy (APP)

16. Poświęcenie nowej strzelnicy 7 VI 1897 r. Ks. P. Wawrzyniak w otoczeniu braci kurkowych. (Zbiory MŚ)

stawili się członkowie Zarządu. Zagaił Pan Komendziński. Wybrano komisję do rewizji wszystkich rachunków w składzie: p.p. Neyman, Zwierzchowski, Lipiński. Opracowanie porządku dziennego i zwołanie Walnego Zebrania po-zostawiono przewodniczącemu. Wnioskowano aby Panu Komendzińskiemu były koszta wrócone za podróże zwiedzając różne strzelnice. Pan Komendziński kosztów z życzliwości dla Giełdy, ku zachęceniu wszystkich członków się zrzeka³⁷. Podczas Zebrania Walnego 28 lutego 1898 r. przedstawiono członkom koszt zakupu gruntu oraz budowy wałów na nowej strzelnicy. Składała się na nią: cena kupna roli – 2490,10 M., urządzenie i budowa 1934,88 M³⁸. Łącznie wydatki wyniosły 4424,98 M. Członkowie Zarządu, aby nie dopuścić do powtórzenia się sytuacji jaką doświadczyło Bractwo po wybudowaniu starej strzelnicy, podjęli działania, które miały zapewnić zdobycie funduszy na pokrycie zobowiązań finansowych. Podczas licytacji tzw. *bud*³⁹ 15 maja 1898 r. przed strzelaniem zielonoświątkowym uzyskano kwotę 544 marek. Największą pozycję stanowiła suma 272 marek za wyszynk, zaproponowana przez Władysława Sałacińskiego.

Na specjalnie zwołanym Zebraniu Walnym 5 sierpnia 1898 r. postanowiono wysłać na uroczystości 200-lecia utworzenia Bractwa w Pniewach delegację w składzie: Andrzej Zwierzchowski, Michał Chałupczak i Franciszek Grünik. Z kasy brackiej przeznaczono 10 marek, na pokrycie kosztów wynajęcia furmanki do stacji kolejowej w Czempiniu.

Z dokumentów sporządzonych w czasie posiedzeń Zarządu oraz Walnych Zebrań wynika, że 25 maja 1900 r. na strzelaniu zielonoświątkowym, w imieniu króla Prus strzały oddał dowódca śremskiej jednostki wojskowej, a w imieniu następcy tronu - landrat (starosta). Uczestniczyli także miejscowi księża, Zdzisław i Mieczysław Skrzydlewscy oraz hr. Cezary Plater z Góry⁴⁰. Na podstawie zdjęć i zachowanych medali wiemy, że w 1900 r. wicekrólem kurkowym został Leon Wiśniewski.

Na posiedzeniu Zarządu 4 marca 1901 r., które prowadził Starszy Marceli Komendziński, omawiano sprawy związane z rozbudową strzelnicy. Postanowiono uruchomić na niej pompę i obsadzić wały po obu stronach drzewami owocowymi⁴¹.

Na początku 1903 r. zmarli Marceli Komendziński i Antoni Mayer. Na zwołanym 26 kwietnia 1903 r. nadzwyczajnym Zebraniu Walnym,

³⁷ APP, *Bractwa...*, K-97, s. 44.

³⁸ APP, *Bractwa...*, K-98, s. 12.

³⁹ „Budy” - stoiska handlowe ze sprzedażą słodczy, alkoholi, gier losowych i zręcznościowych a także artykułów przemysłowych towarzyszące każdorazowo strzelaniu o tytuł Króla Kurkowego. Oddawane na podstawie ogłaszanych uprzednio licytacji najlepszym oferentom.

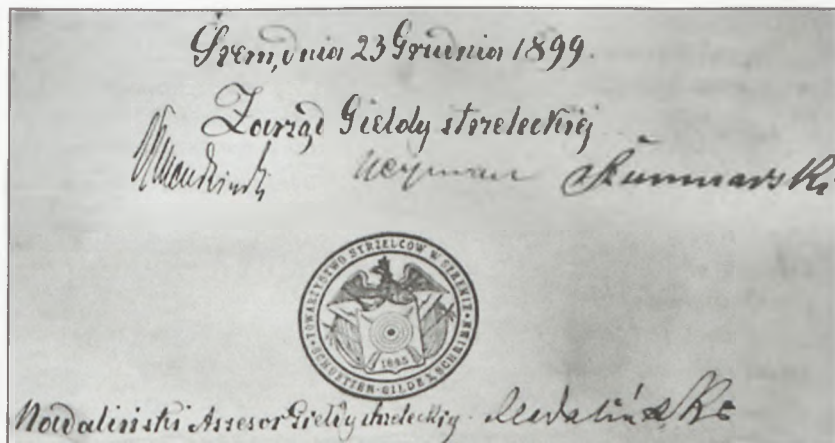
⁴⁰ APP, *Bractwa...*, K-98, s. 28.

⁴¹ Tamże, K-98, s. 31.

17. Członkowie Bractwa Śremskiego w 1898 r., na nowej strzelnicy. (Zbiory MŚ)

pod przewodnictwem asesora Ignacego Madalińskiego, uczestnicy zebrania oddali hołd zmarłym braciom. Wybrano przełożonego Bractwa - kupca Edmunda Neymana. Jego zastępcą na rok został Andrzej Zwierzchowski. Podziękowano Stanisławowi Skoraczewskiemu za ofiarowanie 300 marek, na zakup drzew owocowych a Władysławowi

18. Fragment dokumentu z 28 grudnia 1899 r. pod którym podpisy złożyli: Komendziński, Neyman, Szumnarski i asesor Madaliński. (APP)

19. Leon Wiśniewski wicekról kurkowy z 1900 r. (Zbiory MŚ)

20. Michał Chałupczak wicekról kurkowy z 1903 r. (Zbiory MŚ)

Lampie za 20 tys. cegieł, na budowę budynku brackiego. Przyjęto nowych członków: Jana Kolata, Marcina Matuszewskiego, Jana Banaszaka, Wincentego Madajczaka.

W święto Zielonych Świątek odbyło się tradycyjne strzelanie. Królem kurkowym został po raz drugi Andrzej Zwierzchowski, a wicekrólem Michał Chałupczak.

Podczas Zebrania Walnego 7 sierpnia 1903 r. przyjęto do Bractwa Adama Kierczyńskiego. Podjęto decyzję o wydrukowaniu na koszt bractwa statutow.

Na kolejnym zebraniu 9 maja 1904 r. powiększyli grono brackie Roman Mieloch i Czesław Sadowski.

W grudniu 1904 r. Zarząd Bractwa podjął decyzję o złożeniu protestu do władz *w sprawie budować się mającej kolei z Śremu do Jarocina, której szyny przesywać mają ogród giełdy strzeleckiej*⁴². Inwestor nie dokonał właściwych uzgodnień z Zarządem w kwestii dotyczącej odszkodowania za teren Bractwa zabrany pod budowę linii kolejowej. Podpisy pod protestem złożyli członkowie Zarządu: Neyman, Olszewski, Stelmaszyk, Lipiński, Malinowski, Szubert, Zwierzchowski i Kozłowski. Wstąpili w tym czasie do Bractwa: Stanisław Matuszewski, Bronisław Służewski i Stefan Szycc.

Na posiedzeniu 21 marca 1905 r. Zarząd kontynuował omawianie sporu, związanego z wnioskiem skierowanym do administracji kolei, w sprawie odszkodowania. Uzgodniono także szczegóły udziału

⁴² APP, *Bractwa...*, K-98.

21. Bractwo Strzeleckie w 1903 r. (Zbiory MŚ)

łu członków Bractwa w powitaniu ks. biskupa Edwarda Likowskiego przybywającego 28 marca 1905 r. do Śremu.

Decyzja o oddanie do rozstrzygnięcia sądu sporu z zarządem kolei zapadła na zebraniu 23 maja 1905 r. Uczczono także pamięć zmarłych członków: Stanisława Krajewicza i Wincentego Madajczaka.

Na Walnym Zebraniu w dniu 8 października 1905 r. Wincenty Kachlicki zgłosił wniosek o odkupienie od Ignacego Andrzejewskiego

22. Wizyta ks. biskupa Edwarda Likowskiego w Śremie 28 III 1905 r. (Zbiory G. Baszko)

Stara Strzelnica. — Altes Schützenhaus.

23. Budynek główny starej strzelnicy po 1906 r. (Zbiory S. Błoszyka)

starej strzelnicy. Transakcja nie doszła do skutku, ponieważ Zarząd Bractwa nie przyjął zaproponowanej przez właściciela ceny za obiekt. W marcu 1906 r. właścicielem starej strzelnicy został Jakub Błoszyk. Od 15 lipca 1906 r. członkami Bractwa zostali: dr Seweryn Matuszewski, Mec. Czesław Morawski, Józef Idaszewski i Bolesław Thiele. Mecenasa Morawskiego służył Bractwu jako prawnik. Mogło ono od tej pory skuteczniej prowadzić proces o odszkodowanie za zabrane przez władze pruskie grunty pod budowę linii kolejowej do Jarocina.

Przed dorocznymi Zielonymi Świątkami 20 maja 1907 r. przyjęto do Bractwa nowych członków: Nikodema Neymana, Józefa Łożyńskiego i Edwarda Mieloszyńskiego. Królem kurkowym na rok 1907 został Bronisław Służewski, a tytuł wicekróla wystrzelał Marcin Matuszewski.

Od 1907 r. trwały przygotowania do budowy na nowej strzelnicy budynku, w którym zaplanowano pomieszczenia na kuchnię i bufet.

24. Bronisław Służewski Król kurkowy z 1907 r., w mundurze Towarzystwa gimnastycznego Sokół. (Zbiory H. Służewskiej)

25. Zarząd Bractwa w 1908 r. Siedzą trzeci od lewej A. Zwierzchowski, E. Neyman, W. Kozłowski. (Zbiory MŚ)

Na zebraniu Zarządu 28 marca 1908 r. doszło do porozumienia między Zarządem a Lechem Pacanowskim, budowniczym który miał wykonać to zadanie. Zdecydowano o wybudowaniu dodatkowo *kolony i wychodków*⁴³

Na Zebraniu Walnym 17 maja 1908 r. podjęto decyzję o zwiększeniu gratyfikacji dla zwycięzców Turnieju Zielonoświątkowego. Ustalono premię dla króla w wysokości 80 mk, a dla wicekróla 30 mk. Do Bractwa przyjęto: [?] Bambrowicza, Tadeusza Gurtlera, Stanisława Mikołajczaka, Erazma Kozłowskiego, Kazimierza Krajewicza, [?] Rosińskiego, [?] Wiśniewskiego i Tadeusza Wróblewskiego.

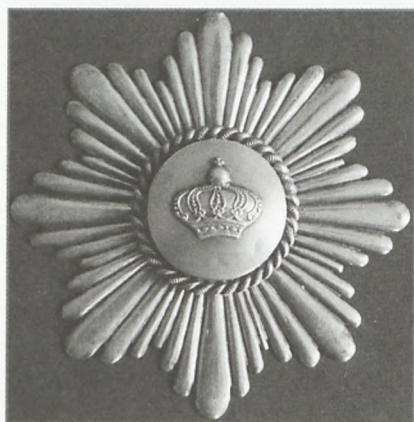
Uczczono pamięć zmarłego członka Zarządu brata Nowaka. Na jego miejsce wybrano [?] Szablewskiego. Od 6 maja 1909 r. do Bractwa należeli: Kazimierz Ronke, Franciszek Owczarczak i Władysław Świetlik.

Na turnieju strzeleckim o tytuł Króla kurkowego 1910 r. wręczono prezesowi Bractwa Andrzejowi Zwierzchowskiemu, pamiątkowy medal, ufundowany przez członków za zdobycie tytułu Króla kurkowego w 1892, 1903 i 1908 r., a Józefowi Lipińskiemu za długoletnią pracę w Zarządzie Bractwa.

W tym okresie Bractwo Strzeleckie było znaczącą organizacją w mieście. Skupiało w swych szeregach członków reprezentujących szeroki przekrój społeczności miasta, zajmujących znaczące stanowiska w Radzie Miejskiej, a także w swych stowarzyszeniach rzemieślniczych, kupieckich, prawniczych, lekarskich i religijnych. Po uzyskaniu odszkodowania za zajęte tereny pod budowę kolei, a także z powodu dobre-

⁴³ Tamże, K-98, s. 80.

go gospodarowania majątkiem, Bractwo stało się silne ekonomicznie. Jako polska organizacja dążąca do uniezależnienia się od administracji niemieckiej, była solą w oku władz pruskiej administracji i urzędników śremskiego ratusza. Od początku XX w. powoli, ale systematycznie wstępowali do Bractwa obywatele miasta narodowości niemieckiej. Początkowo nic nie zapowiadało konfliktu, który miał się rozegrać w 1911 r. Zachowały się dokumenty, które potwierdzają zamiar przejęcia Bractwa Strzeleckiego przez Niemców. Burmistrz miasta jako zawiadujący gieldą strzelecką z urzędu, wykorzystał swoje uprawnienia do bezpardonowej walki z polskim Zarządem.

26. Awers i rewers medalu pamiątkowego dla Andrzeja Zwierzchowskiego. (Zbiory MŚ)

27. Rewers i awers medalu pamiątkowego dla Józefa Lipińskiego (MŚ).

28. Andrzej Zwierzchowski. (Zbiory MŚ)

29. Józef Lipiński. (Zbiory MŚ)

W styczniu 1910 r. wpłynęły do Bractwa wnioski 166 kandydatów, z prośbą o przyjęcie do organizacji. Tę akcję przygotował burmistrz. Świadczył o tym fakt, iż wszystkie wnioski nie były pisane odręcznie, jak to było w zwyczaju, lecz zostały wydrukowane. Kandydat miał je tylko podpisać. Magistrat obiecał także podpisującym, że wszelkie koszty związane z wstąpieniem do Bractwa zostaną im zwrócone. Przeważająca liczba wniosków pochodziła od Niemców. Znalazły się w tej liczbie także wnioski Polaków, przeważnie urzędników śremskiego magistratu. Reakcja ówczesnych przełożonych Bractwa: Edmunda Neymana, Józefa Lipińskiego i Walentego Stelmaszyka była natychmiastowa. Z przedłożonej listy Zarząd na posiedzeniu 7 kwietnia postanowił rekomendować za przyjęciem na najbliższym Walnym Zebraniu kandydatów: *powiatowego inspektora szkolnego [?] Bickenbacha, piekarzy Maksa Bobika i [?] Botka, nadinspektora cła [?] Brosego, powiatowego budowniczego [?] Flicka, budowniczego [?] Hartmana, kowala [?] Jachna, radcę ziemskiego [?] Kirchoffa, głównego nauczyciela [?] Liska, asystenta pocztowego [?] Nagatta, dyrektora gimnazjum dr [?] Reichego, mistrza rzeźnickiego [?] Ratkego, sekretarza podatkowego [?] Scheila*⁴⁴. Pozostałym 153 osobom odmówiono przyjęcia.

Burmistrz Richard Schorstein korzystając z przysługujących mu uprawnień, zwołał na 20 maja 1910 r. Nadzwyczajne Walne Zebranie.

⁴⁴ Tamże, K-98 s. 95; Patrz także: A. Średzki, *Walka o polskość Bractwa Kurkowego w latach 1910-1911*, w: *300-lecie Kurkowego Bractwa...*, s. 42-51.

Ze względu na wagę omawianych spraw oraz atmosferę panującą na tym zebraniu przytaczam protokół sporządzony przez sekretarza zebrania Edmunda Mieloszyńskiego: Na dzisiejszym nadzwyczajnym walnym zebraniu tutejszej giełdy strzeleckiej zostali członkowie zgodnie z przepisami ustaw kurendą z dnia 11.V. 1910 r. zaproszeni. Na zebranie to przybył zarząd giełdy składający się z p.p. Ed. Neymana, J. Lipińskiego, W. Stelmaszyska oraz większości członków giełdy (mniej więcej 90 osób).

Porządek obrad był następujący:

1. Wybór nowego asesora giełdy.
2. Decyzja nad rekursem przez zarząd nieprzyjętych kandydatów.

Krótko po 8.00 wieczorem przybył na zebranie dyrygent magistratu burmistrz Schorstein i zagaił zebranie podając obecnym do wiadomości, iż tak długo aż nowy asesor nie będzie podług ustaw wybrany, on burmistrz czuje się na zasadzie statutów giełdy strzeleckiej do tego powołanym aby w imieniu magistratu czynności asesora wypełniać. Dalej podaje burmistrz do wiadomości, iż z łona zarządu giełdy strzeleckiej złożono przeciwko przewodniczeniu jego na dzisiejszym walnym zebraniu na podstawie § 7 ustaw pod dniem 19 i 20 maja 1910 r. piśmienne protesty. Protestów tych jednakże on nie uwzględni, ponieważ jest zdania, że magistrat z braku asesora giełdy na zasadzie § 4 ustaw powołanym jest do załatwiania czynności asesora. Następnie napomina obecnych aby w posiedzeniu z roztropnością i zgodą uczestniczyli i kończy swoje przemówienie wykrzykiem na cześć króla i cesarza, co też wszyscy obecni jak jeden mąż powtórzyli.

Po przemówieniu tem zabrał głos przewodniczący giełdy strzeleckiej Ed. Neyman protestując jeszcze raz przed walnym zebraniem przeciwko postępowaniu dyrygenta magistratu burmistrza Schorsteina, które się sprzeciwia przepisom statutów giełdy. Przed przejściem do porządku dziennego stawiają członkowie St. Schütz i dr Matuszewski zgodny wniosek aby na drugim miejscu porządku obrad były zapytania i wnioski do zarządu, drugi zaś punkt porządku obrad ma zejść na trzecie miejsce. Członek Kazimierz Krajewicz stawia wniosek aby zgodnie z uchwałą ostatniego walnego zebrania i ze starem od założenia giełdy praktykowanym zwyczajem nadal obradowano po polsku, członkom zaś nie znającym dostatecznie języka polskiego tłumaczono na niemiecki. Czł. Dyr. Reiche stawia wniosek aby obradowano w języku niemieckim albowiem jest jemu wiadomem, iż wyszło rozporządzenie, że na dzisiejszym posiedzeniu obradowanym być musi w języku niemieckim.

Na wywody Dr. Reichego oświadcza dyrygent magistratu, że w tym przedmiocie nie da żadnego objaśnienia, sam zaś nadal obrady w języku niemieckim prowadzić będzie nie mając oczywiście nic przeciwko temu, aby panowie nie rozumiejący po niemiecku swe zapytania i mowy wygłaszali w języku polskim, a przemowy jego i mówców niemieckich były tłumaczone na język polski. Nad wnioskiem członków St. Schütza i dr Matuszewskiego nie może dopuścić do głosowania ponieważ uważa, że walne zebranie nie ma prawa do stawiania nowych punktów w porządku obrad.

Przeciwko tem wywodom protestuje energicznie dr Matuszewski, dowodząc, iż każde walne zebranie ma prawo zmieniać porządek obrad a natomiast zdanie dyrygenta magistratu uważa za pogwałcenie praw walnego zebrania i uprasza, ażeby protest jego umieszczono w protokóle. Równocześnie zauważa mówca, iż walne zebranie i giełda nie może mieć zaufania do tego młodego człowieka, którego dyrygent magistratu do prowadzenia protokołu ustanowił i stawia wniosek o wybór sekretarza z łona członków giełdy. Wybrano członka Edmunda Mieloszyńskiego na którego dyrygent magistratu się zgadza. Następnie otwiera burmistrz dyskusję nad pierwszym punktem obrad – wyborem nowego asesora.

Członkowie Andrzej Zwierzchowski i dr Matuszewski stawiają wniosek o odroczenie wyboru aż do zupełnego skompletowania się magistratu – obecnie brak dwóch członków. Dr. Reiche wnosi o niezwłoczny wybór asesora. Dyrygent magistratu wyraża swe zapatrywanie w ten sposób, że jeżeli dzisiejsze zebranie wybór asesora odroczyć by miało, wówczas magistratowi przysługuje prawo ze swej strony giełdzie asesora naznaczyć, on zaś burmistrz postara się o to, ażeby z prawa tego magistrat skorzystał.

Ponownie radzi dr Matuszewski, ażeby giełda strzelecka nie dała się zastraszyć groźbą burmistrza, protestuje w imieniu giełdy przeciw sposobowi w jaki dyrygent magistratu prowadzi rozprawy i żąda głosowania nad swoim wnioskiem. Obecni członkowie głosowali wielką większością za odroczeniem wyboru nowego asesora podług wniosków A. Zwierzchowskiego i dr. Matuszewskiego. Wniosek ten staje się prawomocną uchwałą. Przeciwko nielegalnemu i despotycznemu prowadzeniu obrad przez dyrygenta magistratu protestowali jeszcze p. p. Kujawski, Markiewicz, Służewski, Stelmaszyk i Kozik.

Tymczasem bierze nieco w obronę burmistrza członek zarządu Józef Lipiński, motywując to tem, że burmistrz w ten sposób występuje tutaj niezawodnie z wyższego rozkazu lub też z inicjatywy jakiegoś towarzystwa.

Dyrygent magistratu przechodzi do drugiego punktu porządku obrad; „rekurs nie przyjętych panów przez zarząd giełdy”. Nazwiska (153) nieprzyjętych kandydatów, którzy rekurs złożyli zostają odczytane walnemu zebraniu. Dyr. Reiche stawia wniosek aby nad wszystkimi rekursami z wyjątkiem K. Pawlaka jednorazowym zdecydować głosowaniem.

Członkowie dr Matuszewski i Lampa stawiają wniosek aby nad każdym rekursem głosować z osobna i tajnie, gdyż pomiędzy reku rentami znajdują się ludzie, którzy byli karani więzieniem, gdyby się więc nad wszystkimi od razu (en bloc) głosowało, zostałyby i takie indywidua przyjęte, co uwłaczało by honorowi całej giełdy dotkliwie oraz każdego dotychczasowego członka tejże. Ostatni wniosek przyjęty został ogromną większością głosów. Przystąpiono też do głosowania. Wynik balotowania był następujący:

Adamski	nauczyciel	11 za	81 przeciw
Aschenbrener	listowy	14 „	79 „
Bäsler	„	11 „	77 „

Begert	powroźnik	11	„	81	„
Schwantes H.	właśc. drukarni	27	„	57	„
Weber A.	mistrz rzeźnicki	75	„	12	„
Teerkorn	inspektor wod. budowli	16	„	79	„
Dr Telschow	radca lekarski	44	„	48	„
Dr Tilau	profesor	24	„	63	„
Wilde	budowniczy	32	„	48	„
Schwantes B.	księgarz	32	„	48	„
Schwarz E.	ślusarz	17	„	67	„

Tak więc odrzucono rekursy wszystkich panów z wyjątkiem mistrza rzeźnickiego Adolfa Webera, którego przyjęto większością do giełdy.

Członek Leon Borowicz stawia wniosek o odroczenie zebrania i przerwę w balotowaniu nad dalszymi rekursami z powodu spóźnionej pory (12 godz. po północy) i wnosi o głosowanie nad nim. Dyrygent magistratu wzbrania się najsmprzód wniosek ten poddać pod głosowanie oświadczając, iż sam może siedzieć do rana, skoro jednak walne zebranie na oświadczenie to się oburzyło, ustępuje na odroczenie posiedzenia do wtorku 24 maja 1910 r. godz. 8.00 wieczorem na sali hotelu Wiktoryi.

Członek zarządu Ed. Neyman powtarza to oświadczenie w języku polskim i zawiadamia, iż w niedzielę dnia 22.V. r. b. o godz. 4-tej odbędzie się strzelanie o premie z wymarszem. Kurenda nie będzie obsyłań.
Posiedzenie zamknięto po 12-tej w nocy.

Edmund Mieloszyński
sekretarz walnego zebrania⁴⁵.

Głosującym zależało na opóźnianiu całej akcji. Odwołania nie przyjętych kandydatów rozpatrywano indywidualnie na kolejnych zebraniach. Zajmowało to sporo czasu, a w konsekwencji kolejne przekładanie zebrań na 27 maja i 1 czerwca. Na tym ostatnim doszło do wyboru asesora. Został nim mieszkaniec Śremu narodowości żydowskiej, pracownik Magistratu radca [?] Jaffe.

Następne Walne Zebranie odbyło się 8 czerwca. Asesor Jaffe przewodnicząc zebraniu postawił wniosek o głosowanie grupowe po 15 osób. Na takie metody nie zgodzili się Polacy. Do 16 czerwca spotykano się jeszcze pięciokrotnie. Odrzuconych kandydatów przez Walne Zebranie głosami Polaków, przyjmował natychmiast burmistrz. Na zebraniu 16 czerwca dr Seweryn Matuszewski, pomimo nie udzielenia mu głosu, nazwał postępowanie Magistratu i burmistrza „gałganiem”. Za te słowa odpowiedział potem przed sądem. W krótkim czasie wpłynął do asesora wniosek burmistrza o wykluczenie

⁴⁵ APP, *Bractwa...*, K-98, s. 101-109.

z Bractwa, za naganne zachowanie na ostatnim zebraniu: dr. Seweryna Matuszewskiego, Maksymiliana i Teofila Schützów, Antoniego Muślewskiego, Leona Borowicza, Józefa Śramskiego i Andrzeja Zwierzchowskiego. W głosowaniu wniosków nie uzyskał aprobaty. W dyskusji członkowie narodowości polskiej wielokrotnie wskazywali na dążenie do przejścia kierownictwa w Bractwie przez Niemców, ukierunkowane przez utworzony w 1894 r. w Poznaniu Niemiecki Związek Kresów Wschodnich zwany potocznie Hakata (skrót od nazwisk jego twórców: Hansemann, Kennemann, Tiedemann)⁴⁶.

Aby oprzeć się niemieckiej inwazji, Zarząd podjął 18 czerwca 1910 r. decyzję o przyjęciu na członków Bractwa stu Polaków. Zarząd doskonale zdawał sobie sprawę z tego, że jest to niezgodne z obowiązującymi przepisami. Niemcy złożyli protest, że Zarząd nie miał prawa w ten sposób postąpić. Na posiedzeniu Zarządu 14 lipca 1910 r., pod wpływem nacisków burmistrza, zapadła decyzja o zwołaniu na dzień 20 lipca Walnego Zebrania. Ustalono następujący porządek obrad:

1. Zagajenie.
2. Głosowanie nad dalszemi rekursami.
3. Wnioski o wykluczenie Dyr. Reichego, dr Matuszewskiego, Krajewicza, Schütza Stefana, Schütza Teofila, Muślińskiego, Borowicza, Śramskiego i Zwierzchowskiego.
4. Sprawozdanie kasowe i pokwitowanie skarbnika.
5. Unieważnienie 100 przyjętych przez Zarząd członków.
6. Zmiana Ustaw.
7. Wolne wnioski.
8. Komunikaty Zarządu.
9. Zamknięcie⁴⁷.

W tej nierównej walce Polacy, członkowie Bractwa wykazali się ogromną wolą walki o zachowanie polskiego charakteru organizacji. Szczególną rolę odegrali: Seweryn Matuszewski, Edmund Neyman, Aleksander Kujawski, Bronisław Służewski, Walenty Stelmaszyk, Władysław Świetlik, Edmund Mieloszyński, bracia Stefan i Teofil Schützowie oraz Andrzej Zwierzchowski. Walka na pisma, protesty, odwołania prowadzona przez obie strony trwa do 1911 r. W lutym tego roku zmarł nagle Edmund Neyman. Burmistrz wykorzystując sytuację odmówił pozostałym Przełożonym prawa do zwołania Walnego Zebrania. Dostarczone pismo za pokwitowaniem, indywidualnie wszystkim członkom Bractwa, w dosłownym tłumaczeniu z niemieckiego brzmiało następująco: (tłumaczenie Andrzej Matras, podkreślenia zgodne z oryginałem)⁴⁸.

⁴⁶ Patrz: A. Galos, F.H. Gentzen, W. Jakóbczyk, *Dzieje Hakaty*, red. J. Pajewski, Poznań 1966.

⁴⁷ APP, *Bractwa...*, K-98, s. 127.

⁴⁸ Pismo burmistrza Śremu z 1 V 1911 r. (Zbiory MŚ).

1. Józef Lipiński	26. Stanisław Lipiński	51. Józef Lipiński
2. Józef Lipiński	27. Stanisław Lipiński	52. Józef Lipiński
3. Józef Lipiński	28. Stanisław Lipiński	53. Józef Lipiński
4. Józef Lipiński	29. Stanisław Lipiński	54. Józef Lipiński
5. Józef Lipiński	30. Stanisław Lipiński	55. Józef Lipiński
6. Józef Lipiński	31. Stanisław Lipiński	56. Józef Lipiński
7. Józef Lipiński	32. Stanisław Lipiński	57. Józef Lipiński
8. Józef Lipiński	33. Stanisław Lipiński	58. Józef Lipiński
9. Józef Lipiński	34. Stanisław Lipiński	59. Józef Lipiński
10. Józef Lipiński	35. Stanisław Lipiński	60. Józef Lipiński
11. Józef Lipiński	36. Stanisław Lipiński	61. Józef Lipiński
12. Józef Lipiński	37. Stanisław Lipiński	62. Józef Lipiński
13. Józef Lipiński	38. Stanisław Lipiński	63. Józef Lipiński
14. Józef Lipiński	39. Stanisław Lipiński	64. Józef Lipiński
15. Józef Lipiński	40. Stanisław Lipiński	65. Józef Lipiński
16. Józef Lipiński	41. Stanisław Lipiński	66. Józef Lipiński
17. Józef Lipiński	42. Stanisław Lipiński	67. Józef Lipiński
18. Józef Lipiński	43. Stanisław Lipiński	68. Józef Lipiński
19. Józef Lipiński	44. Stanisław Lipiński	69. Józef Lipiński
20. Józef Lipiński	45. Stanisław Lipiński	70. Józef Lipiński
21. Józef Lipiński	46. Stanisław Lipiński	71. Józef Lipiński
22. Józef Lipiński	47. Stanisław Lipiński	72. Józef Lipiński
23. Józef Lipiński	48. Stanisław Lipiński	73. Józef Lipiński
24. Józef Lipiński	49. Stanisław Lipiński	74. Józef Lipiński
25. Józef Lipiński	50. Stanisław Lipiński	75. Józef Lipiński

30. Wykaz członków przyjętych na posiedzeniu Zarządu 18 VI 1910 r. (APP)

„Zgodnie z treścią posiadanego przez nas spisu członków Bractwa Kurkowego jest Pan członkiem Bractwa. Jako ustanowiony zgodnie ze statutem organ nadzorczy tego Bractwa niniejszym informujemy, że Bractwo obecnie nie posiada „prawidłowo ustanowionego” zarządu. Mistrz piekarski Józef Lipiński i mistrz młynarski Walenty Stelmaszyk nie są prawidłowo ustanowionymi członkami zarządu, ponieważ nie zostali zatwierdzeni przez nas, jak wymaga tego ustawa. Z powodu braku powyższego zatwierdzenia wyżej wymienieni nie mają też prawa wykonywania jakichkolwiek czynności. Ponieważ jednak doszło do naszej wiadomości, że wymienieni nie przestrzegają naszego zarządzenia, że pomimo niego i do tego z naruszeniem statutu Bractwa, nie mając do tego uprawnień, zwołali Walne Zgromadzenie Bractwa, oraz że wielu członków zamierza stawić się na nie w przekonaniu, że chodzi o prawidłowo zwołane Walne Zgromadzenie, jesteśmy zmuszeni skierować do Pana następujące zarządzenie: „Niniejszym zakazujemy Panu przestrzegać zarządzeń wydawanych przez członków Bractwa Kurkowego Józefa Lipińskiego i Walentego Stelmaszyka w charakterze członków zarządu Bractwa Kurkowego, w szczególności stawiania się na wezwanie wyżej wymienionych na Walne Zgromadzenia i uczestniczenia w takich Walnych Zgromadzeniach.”

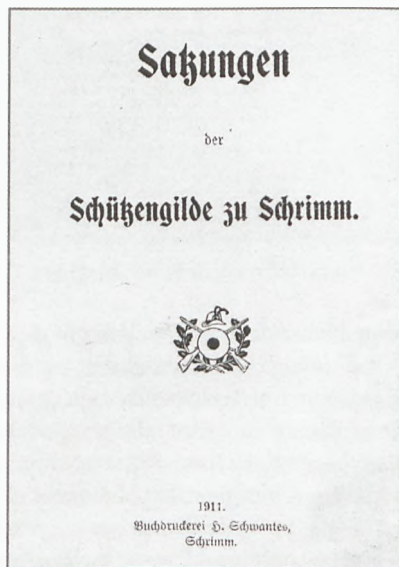
Zgodnie z § 53 krajowej ustawy administracyjnej niniejsze zarządzenie podlega natychmiastowemu wykonaniu, ponieważ zwołoka groziłaby szkodą dla gminy. Na wypadek. Gdyby nie przestrzegał Pan niniejszego zarządzenia zgodnie z § 132 krajowej ustawy administracyjnej grozi Panu

w każdym przypadku nieprzestrzegania:

karą pieniężną w wysokości 15 marek (piętnastu marek), a w przypadku jeśli

zmasowaną akcją propagandową Hakaty w Poznaniu przed otwarciem (15 V) wielkiej wystawy przemysłu wschodnioniemieckiego⁴⁹. Wybrano nowy niemiecki Zarząd. Prawie wszyscy Polacy wystąpili z Bractwa zabierając ze sobą dokumenty i klejnoty brackie.

Nie pomogły przesłuchania, rewizje, i represje, ukryty w ulu pszczełim skarb Bractwa przeleżał do 1919 r. Nie zachowały się w archiwach polskich dokumenty z działalności w latach 1911-1918 niemieckiej „Schützengilde”⁵⁰.

32. Strona tytułowa Statutu z 10 V 1911 r. (Zbiory KBS w Śremie)

⁴⁹ W. Jakóbczyk, *Dzieje Hakaty...*, s. 274

⁵⁰ „Schützengilde” - Bractwo Strzeleckie, wg J. Chodera, S. Kubica, *Podręczny słownik niemiecko-polski*, tom II, Warszawa 1983, s. 702.

Rozdział II

Kurkowe Bractwo Strzeleckie w odrodzonej Polsce (1919-1939)

Jeszcze podczas wojny w październiku 1918 r., z inicjatywy tajnego Komitetu Obywatelskiego w Poznaniu, odbyło się w Śremie zebranie czołowych obywateli miasta i powiatu śremskiego celem przygotowania do przejęcia z rąk niemieckich władzy w mieście. Wśród nich byli także członkowie Bractwa Strzeleckiego: Aleksander Kujawski, Andrzej Zwierzchowski, dr Seweryn Matuszewski, Władysław Świetlik i Erazm Kozłowski. Członkiem Naczelnej Rady Ludowej został Aleksander Kujawski¹. Powstanie Wielkopolskie wybuchło 27 grudnia 1918 r. Rewolucyjne przemiany w koszarach śremskich zainicjował Władysław Świetlik - członek Garnizonowej Rady Żołnierskiej². Dowództwo powstańcze w Śremie przygotowując się do przejęcia koszarów w Śremie zmobilizowało kompanię liczącą 800 ludzi, w składzie której znaczące miejsce znaleźli członkowie Bractwa.

W mieszkaniu dr Seweryna Matuszewskiego, pełniącego funkcję przewodniczącego Rady Robotniczo-Żołnierskiej, obejmującej miasto i powiat śremski, 30 grudnia 1918 r. podpułkownik Kramer, w imieniu dowództwa śremskiej jednostki wojskowej podpisał akt kapitulacji³. Tych kilka przytoczonych nazwisk i faktów nie oddaje w pełni zaangażowania członków Bractwa Kurkowego w walce o Polskę niepodległą, potwierdza jednak fakt, że w wydarzeniach tych odgrywali niepoślednią rolę.

Po zakończeniu powstańczych walk z Niemcami, a przed podpisaniem Traktatu Wersalskiego, 8 maja 1919 r. członkowie śremskiego Bractwa Kurkowego zebrali się w salce Szkoły Katolickiej w Śremie na dawno oczekiwanym, pierwszym od 1911 r. wspólnym spotkaniu. Było ono ważne szczególnie dla tych, którzy w 1911 r. zostali usunięci,

¹ *Dzieje Śremu...*, s. 232.

² *Słownik...*, s. 342.

³ *Dzieje Śremu...*, s. 234

albo tych, którzy na znak solidarności z nimi postanowili nie uczestniczyć w życiu organizacji. Trudno jest po latach oddać nastrój tego zebrania, stąd przytaczam niżej protokół sporządzony podczas jego trwania przez sekretarza Maksymiliana Wojciechowskiego. Zebraniu przewodniczył Czesław Dutkiewicz, członek Bractwa od 1897 r. a wówczas komisaryczny burmistrz Śremu:

Działo się w Śremie 08 maja 1919 r.

Pierwsze Walne Zebranie Bractwa Strzeleckiego w Śremie po przywróceniu tejże członkom narodowości polskiej zagaił w imieniu Magistratu Komisaryczny Burmistrz p. Czesław Dutkiewicz.

W wstępnym przemówieniu wskazał p. burmistrz na przebieg czasu temu 8 lat, kiedy to dawniejszy burmistrz chcąc działalność swoją jako dobry patriota Niemiec uwiecznić spowodował napad na bractwo strzeleckie odbierając tem całą własność i dobytek bractwu i oddał Niemcom, a mając wszelką władzę poza sobą usunął ówczesny Zarząd. Wobec tego członkowie Polacy z wyjątkiem małej liczby, woleli z bractwa ustąpić, pozostawiając w sobie to przekonanie, że prędzej czy później sprawiedliwości stanie się za dość, członkami bractwa będą. Pan Dutkiewicz w dalszym ciągu przedstawił przebieg odebrania akt i wszelkich przynależności, które są Bractwa własnością i rozpoczął obrady odczytawszy porządek zebrania.

- 1. Otwarcie obrad przez Burmistrza,*
- 2. Przemówienie Pana Stelmaszyka,*
- 3. Wybór przewodniczącego Walnego Zebrania,*
- 4. Wybory reprezentantów,*
- 5. Wybory 3 - członków Zarządu,*
- 6. Unormowanie wstępnego i składek,*
- 7. Sprawa nowych ustaw i ewentualny wybór komisji,*
- 8. Sprawa tegorocznego obchodu Zielonych Świąt,*
- 9. Sprawy bieżące,*
- 10. Wnioski,*

11. Wybór Sekretarza i Skarbnika,

Na sekretarza powołał podpisanego.

Do punktu 3. - Na przewodniczącego uproszono p. burmistrza Cz. Dutkiewicza, który wybór przyjął i walnemu zebraniu przewodniczył.

Do punktu 4. - Na reprezentantów zaproponowano: p.p. A. Kłaczyńskiego, B. Rychlewskiego, St. Chwieralskiego, E. Grabowskiego, i Walne Zebranie na propozycję się godzi.

Do punktu 5. - Stosownie do Ustaw reprezentanci ustępują celem zastanowienia się nad kandydatami do Zarządu. Wybieranych będzie 3 członków.

Z pierwszego zastanowienia proponują p.p. Stelmaszyka Walentego i Nowickiego Bronisława. Walne Zebranie wybiera przez aklamację p. Stelmaszyka.

Z drugiego zastanowienia proponują p.p. Andrzeja Zwierzchowskiego i S. Bogajskiego.

Walne zebranie wybiera przez aklamację p. A. Zwierzchowskiego.

Z trzeciego zastanowienia się proponują p.p. Marcina Matuszewskiego i Sawarzyńskiego.

Walne Zebranie wybiera przez aklamację p. Marcina Matuszewskiego.

W toku obrad zmieniono porządek dzienny o tyle, że niższe punkty wzięto pod obrady. Przystąpiono do wyboru Komisji celem opracowania nowych ustaw. Do komisji wybrano p.p. Mec. Morawskiego, S. Bogajskiego, Aleksandra Kujawskiego, która wraz z Zarządem Ustawy nowe opracuje i Walnemu Zebraniu do zatwierdzenia przedłoży.

Co do wyboru Sekretarza Bractwa: Walne Zebranie na uwagę, że dotychczasowy Sekretarz pan Wiktor Kozłowski urząd swój sumiennie i akuratanie przez szereg lat spełniał, godzi się aby urząd po ojcu objął syn jego członek Erazm Kozłowski. Wynagrodzenie dla sekretarza uchwała Walne Zebranie podwyższyć na MK 150,00 (sto pięćdziesiąt).

Po obszernej dyskusji i głosowaniu unormowano składkę na 6 MK rocznie.

Pan Przewodniczący proponuje aby rok obrachunkowy ustalić na 01 kwietnia. Walne Zebranie na propozycję się godzi. Wstępne, które dotąd wynosiło MK 18,00 Walne Zebranie podwyższa na MK 30,00 (trzydzieści marek).

Pod obrady przychodzi sprawa lokalu zebrań. W dyskusji zabierają głos p.p. Bronisław Służewski, Walenty Stelmaszyk, B. Rychlewski, H. Chwieralski, Stanisław Mikołajczak I.

W toku dyskusji przedkłada p. Przewodniczący list p. Sałacińskiej, która złożyła na czas posiedzeń bractwa oddać salę bezpłatnie. Obecny na sali właściciel sali pan Sałaciński czyni to samo, również właściciel Hotelu Wiktorja. Przy tej okazji sprawdza pan Przewodniczący liczbę obecnych, których jest 57. Do wyboru stawają lokale. W głosowaniu tajnym otrzymał:

Hotel Wiktorja – 16 głosów, Sałaciński - 19 głosów, p. Sawarzyński /Hotel Bazar/ 22 głosy. Tem samym przyjęto, że lokal posiedzeń będzie w hotelu Bazar przy Targowisku.

Pod obrady przychodzi sprawa obchodu uroczystości Zielonych Świąt. W tej sprawie przemawiają p.p. Stelmaszyk i Mec. Morawski. Ostatni proponuje oddać sprawę Zarządowi do załatwienia bo gdy obecnie toczy się jeszcze walka na kresach i krew bracia nasi przelewają nie należy się nam w huczne zabawy wdawać. Po przeprowadzonej dyskusji Walne Zebranie do propozycji się przychyliła.

Przy sprawach bieżących i wnioskach pyta p. Latanowicz czy będzie unormowana premia dla Króla Kurkowego. Sprawę tę załatwi przyszłe Walne Zebranie, które zwoła obecnie wybrany Zarząd. Członek Zarządu p. A. Zwierzchowski stawia wniosek aby unormowano stopę nieprzewidzianych wydatków. Na wniosek Kujawskiego Walne Zebranie godzi się aby Zarząd administrował wydatkami wedle potrzeby i odnośne wydatki na rocznym zebraniu przedłożył.

W dalszym ciągu powołuje się p. Muślewski Antoni na niestusne postępowanie niemieckiego Zarządu, który kilku sobie niewygodnych członków między innymi i jego ze względów patriotycznych z bractwa wykluczył. Wobec tego wnosi aby dzisiejsze Walne Zebranie wrogo polskości usposobionych członków

wykluczyło. Pan Przewodniczący wskazuje na Ustawy, które domagają się piśmiennego wniosku na ręce asesora złożonego, przy czym Pan Przewodniczący zwraca uwagę na wybór asesora.

Wobec wniosku p. Przewodniczącego Walne Zebranie obiera asesorem kupca p. Stanisława Bogajskiego – członka Magistratu.

Pan Chwierański proponuje starszych członków bractwa mianować członkami honorowymi. Pan Przewodniczący zwraca uwagę na Ustawy i proponuje odnośny wniosek stawić piśmiennie.

Przy końcu zwraca się p. Przewodniczący do obecnego na zebraniu Ks. Dziekana Beiserta, który jako gość przybył i w krótkości tłumaczył jasno sposób oboru Kościelnego naszego Bractwa.

Na wniosek członka p. Bronisława Służewskiego zebrano dla chorego i pomocy potrzebującego członka p. Ruszczyńskiego zasiłek w wysokości 89,35 MK. Ze względu na bezpartyjność tak magistratu jak i wszystkich członków, a nim lokal posiedzeń postanowiono, zebrano się na przeprowadzenie Walnego Zebrania na salce Szkoły Katolickiej. Na tym czynności zakończono.

P. Przewodniczący zebranie odwołał.

Przed rozejściem się odśpiewano pieśń „Boże coś Polskę”

Przewodniczący Walnego Zebrania

Sekretarz Walnego Zebrania

Komisaryczny Burmistrz

Czesław Dutkiewicz

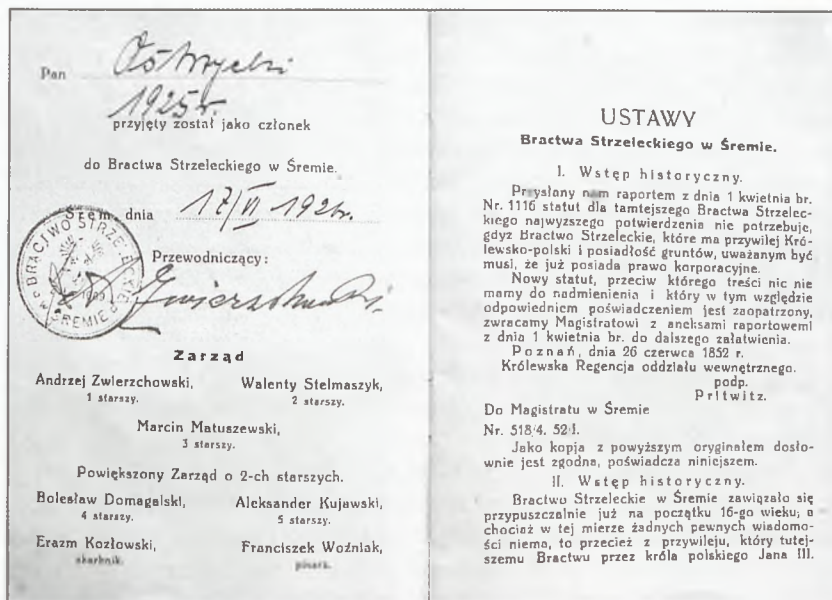
Maksymilian Wojciechowski⁴

Dwa dni później, 10 maja 1919 r. w gabinecie burmistrza Czesława Dutkiewicza odbyło się pierwsze posiedzenie Zarządu. Uczestniczyli w nim: asesor Stanisław Bogajski, przewodniczący Walenty Stelmazyk, I. starszy Andrzej Zwierzchowski, II. starszy Marcin Matuszewski oraz członkowie Stanisław Chwierański, Edmund Grabowski, Antoni Kłaczyński, Bolesław Rychlewski. Na tym zebraniu jak i na następnych omawiano problemy związane ze sprawami organizacyjnymi oraz przygotowaniami do turnieju strzeleckiego o tytuł Króla kurkowego. Następne posiedzenia odbyły się 23 i 25 maja. Postanowiono zwołać następne Walne Zebranie 31 maja 1919 r. w hotelu Bazar. Zebraniu przewodniczył asesor Stanisław Bogajski. Marcin Matuszewski II. Starszy przekazał zebranim informacje uzyskane w Poznaniu dotyczące zaleceń, aby nie obchodzić uroczystości Zielonych Świąt, gdyż amunicja będzie potrzebna do innych celów i zaprosił współbraci tylko na okolicznościowy pochód⁵. Zebrani przez powstanie podziękowali Towarzystwu „Rolnik” za 500 marek a Bankowi Ludowemu za 300 marek ofiarowanych na upiększenie ogrodu strzeleckiego.

Przyjęto nowych członków do organizacji: [?] Ostrowskiego, Stanisława Tomaszewskiego i Franciszka Tomyśłaka. Członkami hono-

⁴ APP, *Bractwa...*, K – 89, s. 128-132.

⁵ Tamże, s. 137.

33. Ustawy Bractwa Strzeleckiego w Śremie przyjęte 20 IX 1920 r. (Zbiory KBS w Śremie)

wymi zostali Wiktor Kozłowski i Józef Szumnarski w dowód uznania za 50 letni staż w Bractwie.

W dniach 25-26 października 1919 r. przebywał w Poznaniu z oficjalną wizytą Naczelnik Państwa Józef Piłsudski. W niedzielę 26 października delegacja KBS w Śremie, składająca się z 20 członków, wzięła udział w uroczystości powitania na trasie przejazdu Naczelnika z Zamku do katedry poznańskiej.

Na Walnym Zebraniu 28 marca 1920 r. Aleksander Kujawski, pełniący funkcję przewodniczącego Komisji ds. opracowania „Ustaw”, przedstawił nowy projekt statutu. W dyskusji najwięcej czasu poświęcono przepisom § 14 i 15, regulującym układ stosunków pomiędzy Bractwem, burmistrzem i Magistratem.

Zalecono Komisji aby zasięgała porady prawników w kwestii, na jakich zasadach powinna się układać współpraca Bractwa z władzami miasta⁶. Większość członków pamiętając incydenty sprzed 10 lat postulowała aby w nowym statucie umieszczono zapisy, które uniemożliwiłyby w przyszłości polityczny wpływ urzędników z Ratusza na Bractwo. Odpowiedź prawników nie zadowoliła z pewnością członków. Nie można było jednak w nowym statucie wprowadzić tak radykalnych zmian. Wielowiekowe tradycje, chociaż w bardziej liberalnej formie, musiały pozostać. Autorzy statutu wprowadzili jednakże zapis, podykto-

⁶ Tamże, s. 143.

wany prawdopodobnie emocjonalnym odczuciem po wydarzeniach 1911 r. Chodziło o paragraf 2., w którym określono warunki przynależności do Bractwa. Zapisy Statutu dopuszczały członkostwo tylko obywateli narodowości polskiej wyznania katolickiego. W późniejszych latach niektóre zapisy zmieniono i zliberalizowały one pewne kryteria. Opracowano i zatwierdzono Regulamin, który określał w sposób szczegółowy zapisy dotyczące majątku Bractwa, a także jego zarządzania⁷. Wiele uwagi poświęcono sprawie mundurów dla członków oraz insygniów określających zajmowane funkcje. Zakazano noszenia przy mundurze odznaczeń pochodzących z okresu niemieckiego panowania w Bractwie.

Strzelanie o tytuł Króla kurkowego od wieków było najważniejszym turniejem strzeleckim organizowanym w Bractwie. W trudnych momentach dla organizacji stanowiło jedyną imprezę organizowaną w ciągu roku. Zygmunt Gloger o turniejach strzeleckich pisał: *Do kurka, gdy chodziło o wybranie króla kurkowego szanując odwieczny zwyczaj strzelano tylko z łuków. Dopiero Henryk Walezy strzelanie z palnej broni w dniu tym zaprowadził*⁸. Natomiast T.A. Jakubiak pisze, że z upływem lat zmieniające się rodzaje broni nie wpłynęły na ogólne zasady dotyczące rywalizacji i terminu. Zawsze rozpoczynały się w drugi dzień Zielonych Świąt⁹.

34. Marynarka z lat 20-tych XX w., z szarfą Króla kurkowego. Obok Stanisław Antkowiak-Król kurkowy z 1928 r. w stroju brackim. (Zbiory MŚ i KBS Śrem)

⁷ Pełny tekst – Aneks nr 5.

⁸ Za: Z. Gloger, *Encyklopedia staropolska*, T. III, s. 122.

⁹ T.A. Jakubiak, *Kurkowe Bractwa Strzeleckie w Wielkopolsce*, Poznań 1986, s. 186.

35. Eryk Średzki - pierwszy Król kurkowy w odrodzonej Polsce. (Zbiory MŚ)

36. Medal ufundowany przez E. Średzkiego

Z biegiem czasu w miejsce „kura” wprowadzono tarcze drewniane, na których w środku malowano cel oraz oznaczano rok, w którym odbywało się strzelanie. Stopniowo pojawiają się napisy i oznakowania informujące o datach, miejscu i fundatorach. Dzisiaj tarcze malowane czy rzeźbione w drewnie są także dowodem kunsztu i talentu ich wykonawców.

Na pierwsze strzelanie o tytuł Króla kurkowego w 1920 r. postanowiono zaprosić szerokie grono gości reprezentujących władze administracyjne, kościelne, wojskowe a także przedstawicieli banków i właścicieli ziemskich. Rywalizację na strzelnicy wygrał drukarz Eryk Średzki, zdobywając tytuł pierwszego Króla kurkowego w wolnej Polsce. Wicekrólem został brat Tadeusz Schreiber. Eryk Średzki strzelając jako gość honorowy mógł korzystać z uprawnień królewskich dopiero po wstąpieniu w szeregi Bractwa i uregulowaniu związanych z tym powinności¹⁰.

Na następnych trzech zebraniach do 19 czerwca 1920 r. przyjęto do Bractwa: Ludwika Bartkowiaka, ks. radcę Jana Beiserta, Antoniego Danielewicz, Stanisława Gawrońskiego, Czesława Janickiego, Bolesława Janickiego, Piotra Kosza, Władysława Lewandowskiego, Franciszka Ławickiego, Zygmunta Mackiewicza, Wojciecha Magnuszewskiego, Makarego Mietlińskiego, Pawła Misiórnego, Edmunda Mocka, Stanisława Nowickiego, Stanisława Pawlickiego, Mariana Pełkowskiego, Franciszka Ruszczyńskiego, Władysława Sałacińskiego i Wacława Spikowskiego. Honorowymi członkami zostali: hr. Jan Szoldrski z Jaszko-

¹⁰ Tamże, s. 199.

wa i Zdzisław Skrzydlewski z Mechlina¹¹. Członków honorowych wybierano na Walnym Zebraniu. W ten sposób wyróżniano zasłużonych, długoletnich członków Bractwa lub osoby wspomagające Bractwo i zajmujące wysokie pozycje w hierarchii społecznej miasta.

Nadzwyczajne Walne Zebrania zwoływane były również z powodu sytuacji politycznej kraju. W lipcu 1920 r. w czasie trwającej wojny polsko-bolszewickiej członkowie Bractwa przekazali z jego kasy na pomoc wojenną 2000 marek, połowę sumy, jaką Zarząd dysponował. Postanowiono także udostępnić bezpłatnie strzelnicę do dyspozycji batalionu wojska w Śremie. Walne Zebranie zatwierdziło podjętą już decyzję Zarządu o przyjęciu w poczet członków Eryka Średzkiego Króla kurkowego w 1920 r.¹²

W sierpniu 1920 r. gdy decydowały się losy wojny na granicy wschodniej, członkowie Bractwa w osobach: Antoni Danielewicz, Józef Budzyński, Andrzej Mikołajczak, Stanisław Mikołajczak, Stanisław Mikołajczak II, Makary Mietliński, Franciszek Pawlicki, Zygmunt Mackiewicz, Michał Latanowicz, Wincenty Maciejewski, Michał Szubert i Józef Łożyński zgłosili się do służby ochotniczej w żandarmerii na granicy zachodniej¹³. Zapoznano członków z ustawą o obronie kraju, według której przymusowemu poborowi do służby wojskowej podlegali wszyscy mężczyźni do lat 60.

W mieszkaniu Andrzeja Zwierzchowskiego, starszego Bractwa, i przewodniczącego Rady Miejskiej 23 sierpnia 1920 r., odbyło się zebranie Zarządu, na którym dokonano inwentaryzacji majątku Bractwa¹⁴. Spisano:

Medale królewskie

*Medal Sebastian Marseal z 1653 r.	*Medal Carl Agtte z 1829 r.
Medal St. Maria Mater Dei z 1779 r.	Medal Edward Aldefeld z 1832 r.
*Medal Samuel Tietze z 1796 r.	*Medal Franc Hutta z 1833 r.
Medal Samuel Tietze z 1810 r.	*Medal Carl Steinbach z 1834 r.
*Medal Stanke Burm z 1815 r.	*Medal August Aldefeld z 1835 r.
*Medal Wincenty Wojniewicz z 1816 r.	*Medal Gottlieb Keytel z 1836 r.
Medal Franc Ronke z 1822 r.	*Medal Gottlieb Keytel z 1837 r.
Medal Fridrich Flaum z 1824 r.	*Medal Samuel Tietze z 1839 r.
Medal Franc Hutta z 1825 r.	*Medal J. M. Fr. Wilhelm III – 1840 r.
*Medal Franciszek Busse z 1826 r.	*Medal Franc Bogacki z 1843 r.
*Medal Wilhelm Grunwald z 1827 r.	*Antoni Pendziński z 1844 r.
*Medal Walenty Konikiewicz z 1828 r.	*Medal Konstanty Piskorski z 1852 r.

¹¹ APP, *Bractwa...*, K-89, s. 153.

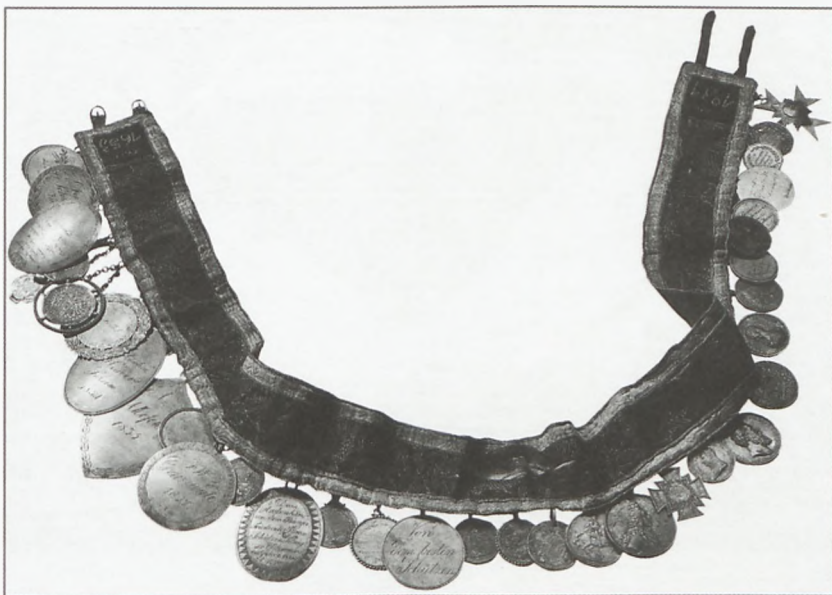
¹² Eryk Średzki (1885-1958), w: *Słownik...*, s. 338-340.

¹³ Tamże, s. 157.

¹⁴ *Dzieje Śremu...*, s. 244.

- *Medal Michał Ronke z 1853 r.
- *Medal Michał Ronke z 1854 r.
- *Medal Wilhelm Zarnicko z 1856 r.
- Medal August Weber z 1857 r.
- *Medal Wojciech Wędzicki z 1858 r.
- *Medal Wilhelm Zarnicko z 1859 r.
- *Medal Konstanty Piskorski z 1860 r.
- *Medal D-ca Schusengilde z 1876 r.
- Medal Otton Kochanowski z 1880 r.
- *Medal Marceli Komendziński z 1881r.

- Medal Stanisław Skoraczewski z 1884 r.
- *Medal Stanisław Wroński z 1885 r.
- *Medal Otton Kochanowski z 1886 r.
- Medal Marceli Komendziński z 1887r.
- Medal Stanisław Kujawski z 1891 r.
- Medal Antoni Nowakowski z 1896 r.
- *Medal Jakub Łatkowskiego z 1906 r.
- Medal Antoni Muślewski z 1909 r.
- Medal Józef Lipiński z 1910 r.
- *Medal Eryk Średzki z 1920 r.

37. Szarfa Królów kurkowych KBS w Śremie. (Zbiory MŚ)

Medale wicekrólewskie

- *Medal Józef Ronke z 1823 r.
- *Medal B. Kadziłowski z 1882 r.
- *Medal Franc Grünig z 1888 r.
- *Medal Tadeusz Schreiber z 1886 r.
- *Medal Stanisław Kujawski z 1892 r.
- *Medal Pantaleon Świątkowski z 1895 r.
- Medal Walenty Muśliński z 1909 r.
- *Medal ks. Szulca.

Medale zaznaczone gwiazdką znajdują się przy szarfach, w zbiorach Muzeum Śremskiego. Ponadto spisano: *jedna para epolet z frendlami, dwa pasy do noszenia tarczy, dwa czerwone paski do dołowych, dwa mundury do dołowych, dwie jedwabne kokardy dla cenzorów, jedna para złotych naramienników, jeden pałasz. Te rzeczy wraz z krzyżką znajdują się w posiadaniu p. Zwierzchowskiego.*

Dalszy inwentarz - własność Bractwa znajduje się u poszczególnych członków i to:

- u członków Zarządu 5 par złotych naramienników,
- u pana Majora 1 pałasz i 1 para złotych naramienników,
- u panów oficerów: Pana kapitana 1 para złotych naramienników, u Pana porucznika 1 para złotych naramienników i 1 szpada.

Na Ratuszu znajduje się chorągiew i dwa berła, a na strzelnicy stoły, krzesła, ławki i 2 telefony do jednego używania¹⁵.

38. Szarfa wicekrólów kurkowych KBS w Śremie.(MŚ)

Podczas kolejnych zebrań Zarządu podejmowano decyzje, które zmierzały do umocnienia Bractwa organizacyjnie i ekonomicznie. Walne Zebranie 20 września 1920 r. zatwierdziło opracowany przez komisję statutową projekt statutu i regulaminu. Zaleciło też podjęcie czynności celem ich zarejestrowania. Zarząd pracował w składzie 7 członków, w tym 5 starszych. Stanowili go: I. starszy Andrzej Zwierzchowski, starsi: Walenty Stelmaszyk, Marcin Matuszewski, Bolesław Domagalski i Aleksander Kujawski. Skarbnikiem został Erazm Kozłowski, a pisarzem Franciszek Woźniak.

Na kolejnym Walnym Zebraniu 2 kwietnia 1921 r. członkowie zaakceptowali propozycję dotyczącą podwyższenia wpisowego do 600 marek oraz składki rocznej do 100 marek, a także premię dla Króla kurkowego z 3000 do 5000 marek.

¹⁵ APP, *Bractwa...*, K-89, s. 158-159.

Nagrode w takiej wysokości w Zielone Świątki wystrzelał obuwnik Antoni Klaczyński. Wicekrólem został kupiec Józef Śramski.

Podczas Walnego Zebrania 6 czerwca 1921 r. postanowiono w dniach 30 i 31 lipca 1922 r. zorganizować uroczystość upamiętniającą 25. rocznicę poświęcenia nowej strzelnicy. Uchwalono, że zebrane pieniądze na postawienie pomnika Marcelego Komendzińskiego, zostaną przeznaczone na przebudowę drogi do strzelnicy i upiększenie ogrodu strzeleckiego. Burmistrz Czesław Dutkiewicz zadeklarował pokrycie z kasy miejskiej trzeciej części kosztów. Postanowiono Walentemu Stelmaszykowi nadać tytuł członka honorowego oraz miano-

39. Antoni Klaczyński - Król kurkowy z 1921 r. (Zbiory MŚ)

40. Rok 1921. Zdjęcie pamiątkowe członków Zarządu z Królem i wicekrólem. Siedzą od lewej: Marcin Matuszewski - kupiec, Józef Śramski - kupiec, wicekról z 1921 r., Antoni Klaczyński - obuwnik Król kurkowy z 1921 r., Andrzej Zwierchowski I. Starszy Bractwa. Stoją od lewej: Andrzej Mikołajczak - krawiec, Maksymilian Wojciechowski - sekretarz powiatowy, Józef Łożyński - właściciel tartaku, Erazm Kozłowski - sekretarz Bractwa. (Zbiory MŚ)

wać go dożywotnim członkiem Zarządu. Tytuł honorowego członka otrzymał również starosta Władysław Szczepkowski.

Ważne dla Bractwa decyzje zapadły na nadzwyczajnym Walnym Zebraniu 4 marca 1922 r. Dotyczyły zakupionego przez Bractwo od Leona Graeflinga gruntu. Członkowie pozytywnie rozpatrzyli jego prośbę o przyjęcie w szeregi Bractwa.

W protokole zebrania czytamy: *Uchwalono jednomyślnie na nowo zakupionej parceli od p. Graeflinga zahipotekować w Księdze Wieczystej prawo użytku dla Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Śremie dopóki Towarzystwo istnieć będzie. W zamian daje Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” bractwu strzeleckiemu połowę ceny kupna gruntu, która z kosztami wynosi MK 40.000,- Koszty zapisu hipotecznego ponosi Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w Śremie. Następnie uchwalono tytułem dzierżawy rocznej kwotę w wysokości 4000 MK, od „Sokoła” jako ekwiwalent jedynie, strat mogących powstać na starym majątku bractwa. Towarzystwu Gimnastycznemu „Sokół” wolno postawić budynki na tymże gruncie za poprzednim porozumieniem się z bractwem. Wszelkie przez „Sokoła” pobudowane budynki są tegoż własnością. Na opłotowanie ofiaruje pan Zwierzchowski drut wystarczający na 200 metrów długości jako ze strony bractwa, resztę opłotowania dostawi „Sokół”. Opłotowanie pozostaje własnością Bractwa.*

W dni świąteczne Bractwa Strzeleckiego i jakiegokolwiek inne uroczystości strzeleckie zastrzega sobie bractwo użytek z gruntu wyłącznie dla siebie¹⁶.

Uchwalono poprawkę do Statutu Bractwa że: *w razie śmierci króla i wicekróla wstępują na ich miejsce następcy¹⁷.* Zmiana ta spowodowana została śmiercią Antoniego Klaczyńskiego Króla kurkowego 1921 r. Chciano na przyszłość zapobiec podobnym sytuacjom, gdy Bractwo zostaje bez Króla kurkowego. Postanowiono także, że Zarząd nie będzie wysyłał kurendy w celu powiadamiania członków o mających się odbyć zebraniach i uroczystościach. Komunikaty przekazywane będą drogą telefoniczną oraz przez ogłoszenia wykładane w witrynach sklepowych. Podwyższono wysokość suchodziennego do 500 marek rocznie a wstępne do 3000 marek. Częstotliwość wprowadzanych zmian odpłatności świadczy o postępującej dewaluacji pieniądza. Dla zobrazowania skali zjawiska postępującego spadku wartości pieniądza w tym okresie, warto przytoczyć kilka cen podstawowych produktów.

W czerwcu 1922 r. płacono w Śremie za 5 funtów (2,5 kg) chleba 550 MK, a za 1 funt masła 800 MK. W grudniu ceny za te same ilości wspomnianych artykułów wynosiły: 1700 MK (chleb) i 3500 – 4000 MK (masło), a za funt świątecznego karpia płacono 2500 MK¹⁸.

¹⁶ APP, Bractwa..., K-90, Protokół z nadzwyczajnego Walnego Zebrania z 4 III 1922 r.

¹⁷ Tamże.

¹⁸ Dzieje..., s. 259.

Należy ją powoływać we
wszystkich podaniach

Stosownie do zarządzenia Sądu powiatowego zawiadamia się p.

cyfry
ze własność gruntu, położonego w Kemnie o stronie 1. 30. 14. 14
zapisanego w księgach wieczystych gminy Kemna
tom 171, karta 1. 361 wpisanego dotychczas na rzecz Leona i Franciszki
mał. Graefling wpisano na podstawie podania
z dnia 12. grudnia 1923
na rzecz Bractwa Strzeleckiego w Kemnie

Równocześnie zamieszczono w księdze wieczystej następujące zapiski:

Dział II nr. 1 zobowiązania dla katolickiego kościoła w Kemnie
nr 13 zobowiązania dla kagana gminy w Kemnie
nr 14 prawo drogi
nr 15 prawo drogi dla katolickiego kościoła w Kemnie jego własność
mał. jego siostry
z wykazem karta 301. księgi gruntowej Kemna na numer utworzonej przez
gminę Kemna wst. 620. do wywołania na 15. grudnia
1923. przesłano.

Dział II nr. 2 prawo pierwotnego dla posiadacza ziemskiego Leona Graeflinga
w Kemnie i jego żony i ogólnego wywołania na 15. grudnia 1923. przez Franciszki
i Franciszki oraz dla ich prawnych następców z powołaniem się na roz-
porządzenie na wys. z 14. grudnia 1921. Zapisano 15. grudnia 1923.

Dział II nr. 3 prawo pierwotnego dla posiadacza ziemskiego Leona Graeflinga
w Kemnie i jego żony i ogólnego wywołania na 15. grudnia 1923. przez Franciszki
i Franciszki oraz dla ich prawnych następców z powołaniem się na roz-
porządzenie na wys. z 14. grudnia 1921. Zapisano 15. grudnia 1923.

Dział II nr. 4 prawo drogi dojazd do posesji nr 14 w nowości
4. m. wst. 620. księgi gruntowej Kemna wykaz k. 301. dla posiadacza ziemskiego Leona
Graeflinga w Kemnie i jego żony i ogólnego wywołania na 15. grudnia 1923. przez
Franciszki i Franciszki oraz dla ich prawnych następców z powo-
łaniem się na rozporządzenie na wys. z 14. grudnia 1921. Zapisano 15.
grudnia 1923.

Zapisano dnia 15. grudnia 1923.

42. Sztucer tarczowy używany od początku XX w. do 1939 r. przez Bractwa Kurkowe do strzelań i konkursów okazjonalnych. Lufa ośmiograniasta kaliber 8,15 mm gwintowana. Długość lufy z komorą nabojeową 75,7 cm. (MS)

Na rocznym Walnym Zebraniu 7 kwietnia 1922 r., które odbyło się w sali pani Sałacińskiej przewodniczył burmistrz Czesław Dutkiewicz. Z istotnych spraw należy odnotować wybór Michała Latanowicza do Zarządu w miejsce Marcina Matuszewskiego. Uchwalono dobrowolny datek na rozbudowującą się strzelnicę po 1000 marek od każdego członka.

Nadzwyczajne Walne Zebranie jakie odbyło się 15 maja 1922 r. poświęcone było przedstawieniu regulaminu strzelania jubileuszowego i omówieniu szczegółów zaplanowanych obchodów 25-lecia poświęcenia strzelnicy. Na uroczystości postanowiono zaprosić członków honorowych, p. Starostę, Magistrat, Komendanta, oraz cały korpus oficerski, księży, jako i profesorów oraz wybić okolicznościowy medal. Ustalono:

[...] aby kto bez uniewinnienia nie zjawi się na obchodach uroczystości strzelnicy płaci marek 500,- kary¹⁹. Do Bractwa tego dnia przyjęto Romana Logę, Władysława Markowskiego, Stanisława Komorowskiego, Władysława Miękusę, Piotra Wichłacza, Jana Sowińskiego, Feliksa Łącznego.

W Zielone Świątki w 1922 r. Królem kurkowym został Leon Kozik, a wicekrólem Bronisław Służewski.

Na kolejnym zebraniu zdecydowano o udziale 25 czerwca 1922 r. delegacji Bractwa w ponownym uruchomieniu linii kolejowej Śrem-Jarocin. Uchwalono zaciągnąć pożyczkę hipoteczną w Powiatowej Kasie Oszczędności w wysokości 2.000.000 marek za poręczeniem majątku Bractwa. Przyjęto do organizacji starostę Śremskiego Romualda Wilczka oraz w poczet członków honorowych ks. radcę dziekana Jana Beiserta.

Tematyka następnych posiedzeń Zarządu dotyczyła głównie spraw związanych z jubileuszem otwarcia nowej strzelnicy. Z powodu wielu zapowiadzianych gości Zarząd zaapelował do braci o zgłaszanie miejsc na ich zakwaterowanie.

¹⁹ APP, Bractwa, K-90, Protokół z nadzwyczajnego Walnego Zebrania z 15 V 1922 r.

43. Medal pamiątkowy wydany w 1922 r. przez Bractwo Strzeleckie w Śremie dla uczczenia 25 rocznicy poświęcenia „Nowej Strzelnicy”. (Zbiory KBS w Śremie)

44. Bronisław Służewski (1875-1945)– wicekról kurkowy z 1922 r. (Zbiory H. Służewskiej)

Na dwudniowe uroczystości 25-lecia poświęcenia nowej strzelnicy, które rozpoczęły się 30 lipca 1922 r. przybyły delegacje z 27 Bractw w liczbie blisko 400 uczestników. Pierwszy dzień obchodów rozpoczęto mszą św. w kościele farnym, na której kazanie wygłosił ks. Janusz Kanikowski. Uczestniczyło 20 Pocztów Sztandarowych. W pochodzie wzięło udział ponad 500 osób. Jak podkreśla sprawozdawca szczególnie wyróżniała się grupa 70 członków Bractwa poznańskiego. Na strzelnicy w ciągu dwóch dni o tytuł Króla Jubileuszowego rywalizowało 549 strzelców reprezentujących 26 Bractw. Najwięcej ze Śremu - 148, Poznania - 74 i Gostynia - 35. Najcelniej strzelał Władysław Kabach z Grodziska Wlkp., zdobywając tytuł Króla Jubileuszowego. Wicekrólem został Leon Wentzel z Poznania.

Na zebraniu 16 lipca 1922 r. wybrano przedstawicieli na Zjazd Delegatów w Poznaniu zwołany na 7 sierpnia. Śremską organizację reprezentowali Andrzej Zwierzchowski i Aleksander Kujawski. Podczas zjazdu powołano do życia Zjednoczenie Kurkowych Bractw Strzeleckich Rzeczypospolitej Polskiej (Zjednoczenie KBS R.P.).

Spośród tematyki omawianej na kolejnych zebraniach Zarządu odnotować należy uchwałę podjętą 29 listopada, w której jednoznacznie zaznaczono, że *w pochodzie manifestacyjnym przeciw Żydom bractwo brać oficjalnego udziału nie będzie*²⁰.

Na początku 1923 r. Bractwo straciło trzech zasłużonych członków. W krótkim czasie zmarli: Kazimierz Ronke (14 I 1923), Walenty Stelmasyzyk (22 I 1923) i Czesław Dutkiewicz (20 II 1923).

²⁰ APP, *Bractwa...*, K 90, Protokół posiedzenia Zarządu z 29 XI 1922 r.

Zjednoczenie Kurkowych Bractw Strzeleckich R. P. powołano do życia na konstytucyjnym Zjeździe Delegatów Bractw w Poznaniu w dniu 7 sierpnia 1922 r., dostosowując się do Prawa o Stowarzyszeniach z dnia 27. X. 1932 r. (Dz. Ust. R. P. nr 94 poz. 808), na Walnym Zebraniu Delegatów Bractw zjednoczonych w dniu 8 kwietnia 1934 r. w Poznaniu, po anulowaniu swego dotychczasowego statutu uchwalito następujący

STATUT

Zjednoczenia Kurkowych Bractw
Strzeleckich Rzeczyposp. Polskiej.

Nazwa, teren działania i siedziba.

§ 1.

Nazwa Stowarzyszenia brzmi: „Zjednoczenie Kurkowych Bractw Strzeleckich Rzeczypospolitej Polskiej — Stowarzyszenie zarejestrowane.” Jest ono związkiem Bractw w myśl art. 42 Prawa o Stowarzyszeniach.

§ 2.

Przez wpis do rejestru Stowarzyszeń wchodzi Prawo o Stowarzyszeniach z dnia 27. X. 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 94 poz. 808) Zje-

dnoczenie Kurkowych Bractw Strzeleckich R. P. nabywa osobowość prawną.

§ 3.

Siedzibą Zarządu Zjednoczenia jest miasto stołeczne Poznań.

§ 4.

Terenem działalności jest cały obszar Rzeczypospolitej, organizacyjnie podzielony przez Zarząd Zjednoczenia na Okręgi, z zasadniczym uwzględnieniem granic poszczególnych Województw.

Na terenie trzech zachodnich Województw (Pomorze, Poznańskie, Śląsk) gdzie nasilenie Bractw zjednoczonych jest największe, Zarząd Zjednoczenia według swego użycia może podzielić teren tych Województw na dwa lub więcej Okręgów.

Organizację Okręgów normują §§ 31—40 niniejszego statutu.

§ 5.

Zjednoczenia posługują się jednolitą pieczęcią, której wzór ustali Zarząd, oraz posiadają jednolitą odznakę.

Członkowie Bractw, należących do Zjednoczenia, mają prawo używania munduru, którego wzór wymaga zatwierdzenia przez Zarząd Zjednoczenia. Poza tym przy zbiorowych wystąpieniach w mundurze mają prawo noszenia broni palnej z zachowaniem prze-

2

45. Pierwsze dwie strony nowego Statutu Zjednoczenia KBS RP z 1934 r. (Zbiory prywatne H. Rykert)

Na Walnym Zebraniu 11 kwietnia 1923 r. przyjęto do Bractwa: Władysława Adamskiego, mistrza rzeźnickiego Kazimierza Czabańskiego, Czesława i Stefana Gałęckich, Wacława Gołaszewskiego, Stanisława Grzegorzczaka, kupca [?] Kłosowicza, Stanisława Piaseckiego, sekretarza sądowego [?] Seteckiego. Sekretarz Bractwa Franciszek Woźniak podsumowując w sprawozdaniu Zarządu okres od 1 kwietnia 1922 do 31 marca 1923 r. dziękował za zaangażowanie w organizację uroczystości 25-lecia poświęcenia strzelnicy. W sprawozdaniu pisano między innymi: Zarząd zaapelował do członków aby uchwalili przymusową daninę w wysokości 1000 MK. od członka i członkowie przyjęli naszą propozycję. Poważna liczba członków okazała wielką ofiarność i rozumiejąc nasze potrzeby złożyła znaczne kwoty na cele bractwa trzymając się zasady „dwa razy daje, kto zaraz daje”. Dla informacji podajemy, że 3 członków złożyło po 50.000 marek, jeden ofiarował cegłę i budulec o wartości 80.000 marek, jeden - dał 40.000, 1 - 25.000, 2 - po 20.000, 5 - po 10.000, 20 - dało po 5.000, reszta członków od 1.000 do 4.000 marek. Ogólna kwota daniny w gotówce i materiałach budowlanych wyniosła 626.000 marek²¹.

Wspomniano także, że po stracie 10 członków w minionym okresie przyjęto 30 nowych. Na dzień 1 kwietnia 1923 r. stowarzyszenie liczyło 144 członków. Wymieniono zasługi Czesława Dutkiewicza i Walentego Stelmaszyka, podkreślając fakt ukrycia przez niego Sztandaru Bractwa

²¹ MŚ, sygn. 01270. Sprawozdanie sekretarza Zarządu z 11 IV 1923 r.

i klejnotów królewskich, w okresie prawie 8 lat rządów niemieckich w Bractwie. W miejsce Walentego Stelmaszyka wybrano do Zarządu, na funkcję II. starszego Józefa Łożyńskiego. Sekretarzem został ponownie Franciszek Woźniak. Na stanowisko kapitana awansował Andrzej Mikołajczak. Asesorem wybrano ponownie Edmunda Heino członka Magistratu – policjanta, chorążym Franciszka Ławickiego, a podchorążymi Józefa Szuberta i Ignacego Stelmaszyka. Na pierwszym posiedzeniu 18 kwietnia 1923 r. ukonstytuował się Zarząd. Przewodniczącym i I. starszym został ponownie Andrzej Zwierzchowski. W skład rozszerzonego Zarządu weszli: Józef Łożyński, Bolesław Domagalski, Michał

46. Franciszek Włodarczak Król kurkowy z 1923 r. (Zbiory MŚ)

Latanowicz, Stanisław Mikołajczak, Erazm Kozłowski, Leon Koziki i Maksymilian Wojciechowski. Do Bractwa wstąpili: Edmund Piątek, Franciszek Włodarczak, Leon Ruszczyński i dr Tadeusz Bogacki. Na następnym zebraniu nadano Stanisławowi Mackiewiczowi tytuł członka honorowego za 50 lat członkostwa w organizacji.

Na strzelaniu Zielonoświątkowym Królem kurkowym na 1923 r. został Franciszek Włodarczak, wicekrólem Wincenty Klaczyński.

W sierpniu w posiedzeniu Zarządu, które odbyło się w lokalu strzelnicy uczestniczył po raz pierwszy Stefan Ober, nowy burmistrz Śremu. Zastanawiano się głównie nad określeniem warunków dzierżawy strzelnicy i ogrodu.

Obradom Nadzwyczajnego Walnego Zebrania, 12 sierpnia 1923 r. przewodniczył starosta śremski Romuald Wilczek. Głównym tematem była organizacja wyjazdu do Jarocina na uroczystości strzeleckie. Udział w nich zadeklarowało 30 członków.

Na apel wystosowany przez Andrzeja Zwierzchowskiego wszyscy członkowie zgłosili się na ochotnika do pełnienia służby wartowniczej w razie wojny. Deklaracje taką zgłoszono na zebraniu 11 listopada 1924 r. Na kolejnym posiedzeniu Zarządu przyjęto J. Polewskiego – sędziego sądu śremskiego. Podjęto jednocześnie decyzję o zawieszeniu w prawach członka, na podstawie § 9 Statutu P. Błaszczyka. Powodem były informacje o złym traktowaniu rodziców.

Podczas Walnego Zebrania Kurkowego Bractwa Strzeleckiego 13 IV 1924 r., któremu przewodniczył wiceburmistrz Antoni Muślewski, wybrano władze na następne trzy lata. Przewodniczącym i I. Starszym został ponownie Andrzej Zwierzchowski. Starszymi zostali Aleksander Kujawski i Bolesław Domagalski. Na stanowisko chorążego powołano Franciszka Ławickiego, a na jego zastępców Władysława Gałęckiego i Ignacego Stelmazyka. Asesorem wybrano ponownie Edmunda Heino. Na 20 zł. ustalono wpisowe do Bractwa.

Strzelanie o tytuł Króla kurkowego 1924 zakończyło się sukcesem Stanisława Mikołajczaka, wicekrólem został Maksymilian Wojciechowski. W kolejnych turniejach Zielono Świątkowych zwyciężali: w 1925 r. Antoni Szuwalski i Adam Buchwald. W 1926 r. Władysław Ranus i Bolesław Janicki.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 r. Bractwo Kurkowe konsekwentnie umacnia swoją pozycję jako organizacja społeczna w mieście. Stało się stowarzyszeniem, które poprzez swoich członków zajmujących wysokie stanowiska w administracji państwowej, samorządowej a także lokalnej hierarchii społecznej, zdobywało stopniowo wpływ na władzę decydującą o istotnych sprawach miasta. Pomimo trudnej sytuacji gospodarczej kraju, poprawiał się stan finansów kasy brackiej. W Zarządzie zasiadali ludzie, którzy dobrze prowadzili swoje przedsiębiorstwa i potrafili właściwie zadbać o sprawy Bractwa. Tradycyjnie członkowie Zarządu sprawowali nadzór, a bezpośrednie kierowanie majątkiem Bractwa pozostawało w gestii osób – członków, którzy na mocy podpisanych kontraktów wykonywali zlecone zadania. Przykładem takiego kontraktu dzierżawy siedziby Bractwa, ogrodu i strzelnicy jest ten zawarty 16 lipca 1926 r. przez Mariana Kaweckiego.

47. Awers i rewers medalu Antoniego Szuwalskiego Króla kurkowego z 1925 r. (Zbiory MŚ)

48. Antoni Szuwalski – Król kurkowy z 1925 r. (Zbiory MŚ)

49. Władysław Ranus – Król kurkowy z 1926 r. (Zbiory MŚ)

Kontrakt dzierżawy

Pomiędzy Bractwem Strzeleckim w Śremie zastąpionem przez niżej podpisany zarząd a Panem Marianem Kaweckim w Śremie z drugiej strony został zawarty następujący kontrakt.

§ 1

Bractwo Strzeleckie w Śremie, wydierżawia na czas od 1 października 1926 r. do 31 grudnia 1928 r. Panu Marianowi Kaweckiemu co następuje:

Wyszynk z restauracją, mieszkanie na piętrze, sad ze wszystkimi drzewami owocowymi oraz trawę na całym terenie Bractwa Strzeleckiego. Wysokość roczny tenuty dzierżawnej ustala się na 100 (sto) ctr. żyta, płatne w kwartalnych ratach z góry, podług notowania giełdy zbożowej poznańskiej na każdego 1 – szego miesiąca każdego kwartału.

§ 2

Dzierżawca Pan Marian Kaweckie zobowiązuje się pozytem do założenia telefonu własnym kosztem na imię Bractwa Strzeleckiego, do pobudowania 2 piecy kaflanych i to te zobowiązania muszą być wykonane do 30 grudnia br. Telefon do 1 kwietnia 1927 r. na swój koszt, i do postawienia płotu, który według uznania dzierżawcy będzie koniecznie potrzebny. Abonament miesięczny telefonu opłaca również dzierżawca.

§ 3

Na każdą budowę lub przeróbkę jest koniecznym zezwolenie Zarządu Bractwa. Jeżeli dzierżawca coś pobuduje staje się to własnością Bractwa. Dzierżawca

zobowiązany jest przed każdymi świątkami wszelkie stoły i ławki w ogrodzie strzeleckim ustawić a po ukończonych uroczystościach latowych takowe rozebrać do przeznaczonej szopy pochować i to wszystko wykonać własnym kosztem. Ustępy na własny koszt w należytych porządku utrzymać.

Inwentarz martwy podług osobnego spisu oddaje Bractwo do użytku dzierżawcy, który zobowiązany jest takowy w należytych porządku utrzymywać i wszelkie uszkodzenia jego lub personatu winy powstałe własnym kosztem naprawić. Co do ogrodu owocowego obowiązuje osobny regulamin.

§ 4

Dzierżawca zobowiązany jest jak ubikacje, szklanki, kieliszki, talerze, itp. rzeźby w higienicznej czystości utrzymywać. Również winien naoliwiać zamki i zawiasy u drzwi i u okien.

§ 5

Bractwo Strzeleckie zastrzega sobie na świątki i inne uroczystości lub obchody wydzierżawiać różne gry, czy to koło szczęścia, kostki, losy, pocztę japońską itp. Dzierżawcom wolno będzie do gier ustawiać na wskazane odpowiednim miejscu stragany. Podczas uroczystości czy to strzeleckich czy to innych towarzystw wolno tymże pobierać wstępne. Gdyby inne Towarzystwa zamierzały urządzić zabawy w ogrodzie strzeleckim, potrzebne jest zezwolenie Zarządu Bractwa.

§ 6

Za wszelkie nieszczęścia spowodowane przez dzierżawcę lub jego personę jak i również za kary odpowiada dzierżawca.

§ 7

Zarząd Bractwa zobowiązuje się nie wstawiać własnych bufetów ani też komu innemu bufety wydzierżawiać na terenie Bractwa Strzeleckiego chyba wtenczas gdyby dzierżawca na to zezwolił.

§ 8

Wszelkie podatki z wyjątkiem gruntowego i budynkowego opłaca dzierżawca.

§ 9

Wszelkie zatargi pomiędzy Bractwem a dzierżawcą rozstrzyga Magistrat.

§ 10

Wypowiedzenie z każdej strony może nastąpić sześć miesięcy przed upływem dzierżawy najpóźniej do 1-szego lipca, a jeżeli to nie nastąpi przedłuża się dzierżawę o jeden rok. Wcześniejsze oddanie dzierżawy może nastąpić jedynie za wspólnym porozumieniem. Gdy upływa czas dzierżawy, musi dzierżawca opuścić tak lokal jak i mieszkanie.

§ 11

W razie śmierci dzierżawcy przechodzą wszystkie prawa na żonę, lub na spadkobierców jednakże za zezwoleniem Bractwa Strzeleckiego.

§ 12

Gdyby dzierżawca poniósł jaką szkodę, czy to przez ogień, wybuch, wojnę itp. to Bractwo nie odpowiada.

§ 13

Koszt ogłoszeń i stempla dzierżawnego ponosi dzierżawca.

§ 14

Dzierżawca jest zobowiązany jest corocznie każdorazowemu przewodniczącemu bractwa Strzeleckiego do oddania 1 ctr. jabłek zimowych względnie równowartości. W razie przebudowy, stawiania nowych budynków przez Bractwo Strzeleckie, dzierżawca nie może się temu sprzeciwić i żadnych pretensji do odszkodowań mieć.

§ 15

W razie nie wypełnienia w powyższej ugodzie wymienionych warunków zastrzega sobie Bractwo dzierżawę dzierżawcy wypowiedzieć. Dzierżawca zobowiązany jest wtenczas do zapłacenia konwencjonalnej kary we wysokości półrocznej dzierżawy. Dzierżawca traci wtenczas jakiegokolwiek prawo do odszkodowania ze strony Bractwa Strzeleckiego.

Śrem dnia 16 lipca 1926 r.²²

Pomimo tak sformułowanych kontraktów, kandydatów do ich zawarcia nie brakowało. Dochody z zarządzania majątkiem Bractwa były znaczne. Może świadczyć o tym fakt, że Marian Kawecki przejmujący w 1926 r. obowiązki gospodarza siedziby Bractwa, po kilku latach dorobił się i odstąpił od dzierżawy. Kupił hotel i restaurację „Przy Poczcie”. Po jego śmierci hotel odkupił Franciszek Olszewski, także dzierżawca nowej strzelnicy.

W 1927 r. na strzelaniu Zielonoświątkowym tryumfował Franciszek Tomyślak, a wicekrólem został Roman Mieloch.

50. Król kurkowy z 1927 r. Franciszek Tomyślak i awers jego medalu. (Zbiory T. Tomyślaka)

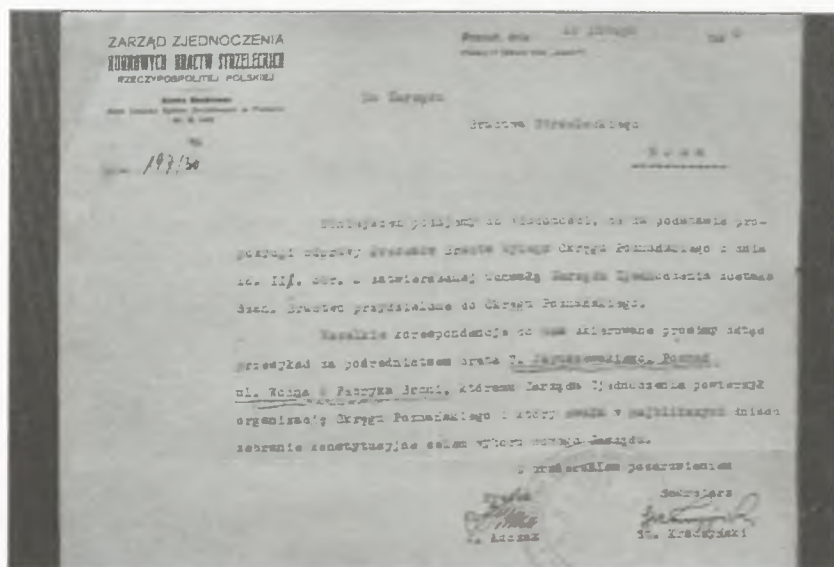
²² MŚ, sygn. 01270. Kontrakt dzierżawy z 16 lipca 1926 r.

51. Pamiątkowe zdjęcie Zarządu KBS z Królem kurkowym Franciszkiem Tomysłakiem w 1927 r. (Zbiory MŚ).

52. Stanisław Antkowiak i Roman Meyza. (Zbiory KBS w Śremie)

53. Pismo Zjednoczenia KBS R.P. w sprawie przydziału do okręgu poznańskiego (Zbiory MŚ)

W 1928 r., jak wynika z rejestru Królów tarczowych, Królem kurkowym został Stanisław Antkowiak, a wicekrólem Roman Meyza. Od połowy tego roku Andrzej Zwierzchowski z powodu choroby, nie uczestniczył w pracach Zarządu. Walne Zebranie zmuszone było wybrać nowego przewodniczącego. Obowiązki te przyjął Aleksander Kujawski, a jego zastępcą został Józef Łożyński. Bractwo liczyło 125 członków. Szczegółowy wykaz nazwisk zamieszczono w jubileuszowym albumie wydany w 1929 r. z okazji 675 – lecia Bractwa Kurkowego w Poznaniu z 1253 r.²³. Odbywający się z tej okazji *siodmy Zjazd Delegatów*, połączony został z III Kongresem Zjednoczenia. Rozpoczął się 23 czerwca i uświetnił otwartą w tym czasie Powszechną Wystawę Krajową²⁴.

W strzelaniu Zielonoświątkowym 1929 r. triumfował Franciszek Tomysław, wicekrólem został Stanisław Pawlicki.

W marcu 1930 r. na Zjeździe Delegatów Zjednoczenia w Inowrocławiu utworzono samodzielne Okręgi: Poznański, Leszczyński, Szamotulski i Ostrowski²⁵. Decyzją Zarządu Zjednoczenia K.B.S. R.P. śremskie Bractwo zostało przydzielone do Okręgu Poznańskiego. W strzelaniu Zielonoświątkowym w 1930 r. zwyciężył Franciszek Woźniak, wicekrólem został Erazm Kozłowski. W Zielone Świątki 26 maja

²³ Księga Jubileuszowa 1253-1928 Bractwa Kurkowego w Poznaniu z 1253 r., s. 188.

²⁴ E. Śliwiński *Leszczyńskie Bractwo Kurkowe 1627-1947*, Leszno 2007, s. 32.

²⁵ Tamże, s. 32.

54. Przed śremskim ratuszem siedzą od lewej: Starosta - Romuald Wilczek, Daniel Kęszycki z Błociszewa, Aleksander Kujawski-I. starszy, Józef Łożyński-II. starszy i dowódca Szkoły Podchorążych Rezerwy Piechoty nr VII w Śreмі, mjr Edward Banaszak. Fot. ok. 1928 r. (Zbiory D. Kujawskiego)

1931 r. Królem kurkowym obwołano Stanisława Gierlińskiego, wicekrólem Mariana Kaweckiego.

W 1932 r. do tarczy królewskiej najlepszy strzał oddał Stanisław Wański i został Królem kurkowym. Drugie miejsce i tytuł wicekróla uzyskał Stanisław Rusiak.

Zmagania na strzelnicy 5 i 6 czerwca 1933 r. zakończyły się zwycięstwem Mariana Kaweckiego, wicekrólem został Stanisław Pawlicki. Król podjął braci uroczystą kolacją w swojej restauracji „Przy Poczcie”.

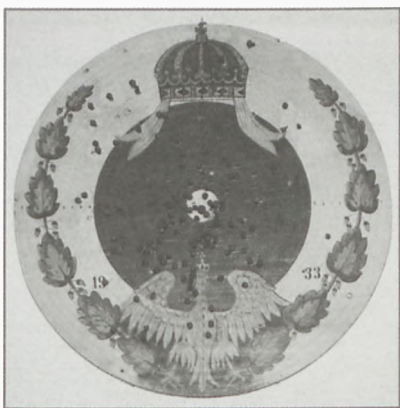
Z protokołu zebrania Zarządu z 15 maja 1934 r. wynika, że władze Bractwa pracowały w następującym składzie: Józef Łożyński – I. starszy, Stanisław Rusiak II. starszy, Marian Kaweckie - skarbnik, Władysław Miękus, Stanisław Gierliński, Władysław Adamski, Franciszek Ławicki, Maksymilian Wojciechowski, Franciszek Tomyslak, Stanisław Pawlicki, Erazm Kozłowski członkowie Zarządu oraz Leon Kruczyński - pisarz. Sprawy, które zdominowały program tego posiedzenia dotyczyły głównie kwestii związanych z opłacaniem składek przez członków oraz przygotowaniem strzelania Zielonoświątkowego i uroczystości jubileuszowych w 1935 r. Rozpatrzono piętnaście przypadków nie wywiązywania się przez członków z obowiązku opłacania składek. W dziewięciu sprawach orzeczono umorzenie zaległości, w pięciu, umo-

55. Franciszek Woźniak-Król kurkowy z 1930 r. (Zbiory MŚ)

56. Stanisław Rusiak – wicekról kurkowy z 1932 r. (Zbiory S. Błoszyka)

57. Tarcza Królewska z 1933 r. (Zbiory MŚ)

58. Marian Kawecki-Król kurkowy z 1933 r. (Zbiory KBS Śrem)

zenie i skreślenie z listy członków (między innymi Romualda Wilczka starostę śremskiego i Józefa Śramskiego - wicekróla kurkowego z 1923 r.). W przypadku Stanisława Buchwalda orzeczono umorzenie składek i zwolnienie z opłat na przeszłość.

Postanowiono powielić program uroczystości Zielonoświątkowych z ubiegłego roku z jedną zmianą: że strzelanie w pierwsze święto rozpocznie się o godz. 12,30. Wieczorem odprowadzony zostanie sztandar i tarcz do Magistratu. Tym akcentem zakończą się uroczystości 1-go dnia²⁶. Na „cenzorów”²⁷ wybrano: Czesława Szuberta i Stanisława Tomaszewskiego. Ze względu na zbliżający się jubileusz 300 lecia powstania Bractwa podjęto uchwałę zobowiązującą nowo wstępujących członków do bezwłocznego zakupu munduru. Pięć dni później na zebraniu Zarządu przyjęto ślubowanie od wstępujących członków: mec. Józefa Kuszeni-
na, Ignacego Sobczaka, Józefa Szczepaniaka, Mieczysława Matuszewskiego i Franciszka Suszki.

Rywalizację o tytuł Króla kurkowego, 22 maja 1934 r. wygrał Mieczysław Matuszewski, a tytuł wicekróla zdobył Stanisław Rusiak. Zwycięzcą w turnieju zniwnym został Franciszek Tomyślak.

Na łamach „Gościa Niedzielnego” 1 lipca 1934 r. ukazało się ogłoszenie Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śreмі o przetargu na budowę strzałowni na nowej strzelnicy. W przetargu wzięli udział: Antoni Sobkowiak – oferta 2866,46 zł., Franciszek Ruszczyński - oferta 1944,50 zł., Mikołaj Jurga – oferta 1720,10 zł. Na posiedzeniu Zarządu 2 lipca ofertę skorygował przewodniczący komisji budowlanej Czesław Szubert i ostatecznie przyjęto ofertę Franciszka Ruszczyńskiego na kwotę

59. Medal wicekróla z 1934 r. St. Rusiaka (Zbiory MŚ)

60. Medal Zwycięzcy zniwnego z 1934 r. F. Tomyślaka (Zbiory T. Tomyślaka)

²⁶ APP, *Bractwa...*, K-91, s. 2-3.

²⁷ Aneks nr 4, § 21. Ustawy Bractwa Strzeleckiego z 1920 r.

1400 zł. z zastrzeżeniem, że wykona bezpłatnie bramę wjazdową do ogrodu strzeleckiego. Materiał budowlany miało zapewnić Bractwo.

Na zebraniu 21 lipca 1934 r. odczytano i podpisano dokument erekcyjny w celu złożenia go w fundamentach budowanej strzałowni. W latach siedemdziesiątych XX w. podczas rozbiórki pozostałości po strzałowni znaleziono butelkę, w której schowano ten akt. Dzisiaj odrestaurowany z funduszy Bractwa, znajduje się w zbiorach Muzeum Śremskiego. Oto pełny tekst tego dokumentu:

Dokument Erekcyjny

Działo się w Śremie roku Pańskiego tysiąc dziewięćset trzydziestego czwartego 21 lipca, za Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Profesora Dr Ignacego Mościckiego, za Pontyfikatu Piusa XI, za arcybiskupa Gnieźnieńsko-Poznańskiego J. E. Ks. Prymasa Kardynała Dr Augusta Hlonda, za Wojewody Poznańskiego Rogera Raczyńskiego, za Starosty Powiatu Śremskiego Jana Krykiewicza, za Proboszcza Śremskiego Ks. Radcy Stanisława Michalskiego, za Burmistrza miasta Czesława Dębickiego, i za urzędowania podpisanych członków Zarządu Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie, oraz Króla Kurkowego Mieczysława Matuszewskiego spisano i złożono z okazji założenia kamienia węgielnego pod nową strzałownię, ku pamięci współczesnych i przyszłych członków, chwale Boga i Ojczyzny.

Nową strzałownię buduje Bractwo na pamiątkę przypadającego w roku 1935-tym jubileuszu trzechsetletniego istnienia bractwa uprawnionego dekretem Królewskim za panowania Króla Władysława IV w roku 1635.

Ku wiecznej rzeczy pamięci, niniejszy dokument spisano, przeczytano i własnoręcznie podpisano. Józef Łożyński – Prezes, Stanisław Rusiak – w-ce Prezes, Marian Kawecki – skarbnik, Leon Kruczyński – sekretarz, Stanisław Gierliński – Komendant, Franciszek Ławicki – porucznik, Franciszek Tomyślak – chorąży, Władysław Miękus, Władysław Adamski, i Maksymilian Wojciechowski członkowie Zarządu, Mieczysław Matuszewski – Król Kurkowy oraz Franciszek Ruszczyński – przedsiębiorca budowlany²⁸.

Ustalono, że uroczystości jubileuszowe 300-lecia powstania Bractwa odbędą się od 29 czerwca do 1 lipca 1935 r. Przez następny rok Zarząd Bractwa zbierał się raz w tygodniu. Omawiano na posiedzeniach budowę nowej strzałowni i program uroczystości jubileuszowych. Na posiedzeniu 13 sierpnia zapadła decyzja o następnej inwestycji Bractwa. Postanowiono zbudować pawilon muzyczny w formie muszli koncertowej. Przewidywany koszt tego przedsięwzięcia obliczono na 7000 zł.

We wrześniu 1934 r. w posiedzeniu Zarządu uczestniczyli: prezes Zjednoczenia KBS R.P. brat Stanisław Maciejewski i delegat Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych. Zarząd zdecydował o zwołaniu w październiku Nadzwyczajnego Zebrania Walnego, na którym doszło do uchwalenia decyzji o zwróceniu się do Powiatowej Komunalnej Kasy

²⁸ MS; sygn. 01564, „Akt Erekcyjny”. Fotokopia Aneks nr 15.

Oszczędności o pożyczkę w wysokości 2.500 zł. na pokrycie rachunków z tytułu budowy strzałowni i muszli koncertowej.

Na Walnym Zebraniu 5 lutego 1935 r. Zarząd przedstawił projekt budżetu na rok 1935/36, *który ma się zamknąć kwotą 3200 zł*²⁹. Wybrano Komisję Rewizyjną w składzie: Czesław Gałęcki, Józef Mietliński, Władysław Ranus i Czesław Szubert. W skład sądu honorowego weszli: Bolesław Lewandowski, Roman Loga, Feliks Maćkowiak, Władysław Ranus, Bronisław Służewski i Hieronim Szubert. Uchwalono w roku jubileuszowym obniżyć wstępne do 12 zł. pod warunkiem, że nowi członkowie Bractwa zakupią mundury. Delegatami na Zjazd Okręgu Poznańskiego KBS zostali Józef Łożyński i Stanisław Rusiak. Podczas Zjazdu zadecydowano, że następne spotkanie delegatów i strzelanie o godność Króla Okręgu Poznańskiego, odbędzie się w Śremie, z okazji obchodów jubileuszu 300-lecia powstania Bractwa.

Celem uzgodnienia szczegółowego programu tych uroczystości na zebranie Zarządu 5 maja 1935 r. przybyli przedstawiciele okręgu poznańskiego: Stefan Zygmianiak, Józef Bukowski i Ignacy Orlicki.

Na następnym zebraniu postanowiono, z powodu żałoby po śmierci 12 maja 1935 r. marszałka Józefa Piłsudskiego, nie obchodzić hucznych uroczystości zielonoświątkowych. Tytuł Króla kurkowego na rok 1935 zdobył Ignacy Sobczak, a wicekrólem został Stanisław Mikołajczak. Członkiem Bractwa został Józef Tauchert.

Uroczystości jubileuszowe rozpoczęły się 29 czerwca 1935 r. nabożeństwem w kościele farnym. Potem uczestnicy udali się na strzelnicę, gdzie odbyły się obrady Zjazdu Delegatów Kurkowych Bractw Strzeleckich Okręgu Poznańskiego. Przewodniczył im Józef Łożyński. Po powitaniu gości i delegatów przedstawił krótki rys historyczny śremskiego Bractwa. Poinformował o specjalnie na tą okazję wydanej publikacji. Na 54 stronach znalazły się artykuły Józefa Kwaśniewskiego, Adama Zahradnika, Władysława Adamskiego i Antoniego Średzkiego. Podczas uroczystości przemawiali jeszcze: wicestarosta śremski podreferendarz Kochanowski, burmistrz Śremu Czesław Dębicki, zastępca dowódcy garnizonu śremskiego – kpt. Szynkowski, przedstawiciele Zjednoczenia KBS R.P. prezes Stanisław Maciejewski, wiceprezes Leon Rost, prezes Okręgu Poznańskiego KBS R.P. Władysław Poznański, strzelmistrz Okręgowy aktualny Król kurkowy Okręgu Poznańskiego Stefan Zygmianiak, Stanisław Figaszewski z Kórniku, Józef Łosiński z Wrześni, Józef Burzyński z Dolska, [?] Musiałkiewicz z Zaniemyśla. Byli także obecni przedstawiciele Bractw z Bnina, Jaraczewa, Kościana, Leszna, Środy, Żerkowa, Nowego Miasta, Książa, Poznania i Wielichowa. Przemawiał także Andrzej Zwierzchowski senior śremskiego Bractwa. Spotkanie zakończyła ceremonia poświęcenia przez ks. radcę

²⁹ APP, *Bractwa...*, K – 91, s. 25.

61. Nowa strzałownia i muszla koncertowa w parku strzeleckim rok 1935 (Zbiory MŚ)

Stanisława Michalskiego nowej strzałowni i muszli koncertowej. Rozpoczęła się też trzydniowa rywalizacja na strzelnicy. W udekorowanym ogrodzie strzeleckim odbył się bracki festyn. W barwnym pochodzie, a także na strzelnicy, za sprawą białych piór przy kapeluszach, wyróżniali się członkowie Bractwa Kurkowego Poznań 1253.

Opis rywalizacji na strzelnicy zamieścił „Kurier Poznański” w artykule pod tytułem *Wspaniała uroczystość Kurkowych Bractw Strzeleckich okręgu poznańskiego w Śremie*.

Punktualnie o godz. 12-tej zaczęły padać strzały honorowe do tarczy jubileuszowej. Pierwszy strzał na Rzeczpospolitą i Pana Prezydenta oddał król kurkowy okręgu p. Żygmaniak. Po oddaniu strzału wzniesiono trzykrotny okrzyk i rozległy się dźwięki hymnu państwowego. Następnie kolejno strzelali na cześć armii zastępca d-cy garnizonu p. kpt. Szynkowski, na cześć J. E. Księdza kardynała Prymasa Hłonda ks. Dziekan radca Michalski, na wojewodę poznańskiego podref. star. pow. P. Urbanowski, na starostę pow. P. burmistrz Dębicki, na miasto Śrem prezes okręgu p. Władysław Poznański, i na Zjednoczenie Kurkowych Bractw Strzeleckich prezes śremski p. Józef Łożyński.

W poniedziałek 1 bm. Zakończono o godz. 16-tej strzelanie do tarcz królewskich, a w dwie godziny później do pozostałych tarcz premijowych. Strzelanie do tarcz królewskich dało następujące wyniki:

Godność króla jubileuszowego Bractwa śremskiego zdobył brat Matuszewski Mieczysław ze Śremu, I rycerza brat Kollat Feliks z Leszna, II rycerza brat Janiak Walenty z Poznania.

Godność króla okręgowego poznańskiego na rok 1935/36 zdobył brat Mączkowski Józef, dyrektor Banku Ludowego z Kórnik, I rycerza brat Poznański Władysław prezes okręgu z poznania, II rycerza brat Antkowiak Stanisław II ze Śremu. Mistrzem okręgu poznańskiego został brat Pawłowski Jan z Poznania, osiągając 90 pierścieni pięciu strzałami na 100 możliwych.

Po uroczystej proklamacji króla kurkowego okręgu i jubileuszowego Bractwa Śrem oraz ich rycerzy, udano się o godz. 21-ej w pochodzie przez rzęście iluminowane ulice miasta do lokalu p. Sałacińskiej, gdzie nastąpiło rozdanie cennych nagród i medali i zakończenie uroczystości³⁰.

Dnia 21 lipca podsumowano uroczystości jubileuszowe. Dochód wyniósł 500 zł. Przyjęto do Bractwa Leona Adamskiego, Mariana Kujawskiego, Stefana Musielaka i Mariana Wałkowiaka. Umożliwiono wszystkim członkom zakupienie pamiątkowych medali okolicznościowych podczas specjalnych zawodów strzeleckich.

Na kolejnym zebraniu Zarządu, na wniosek starszego zapadła decyzja o wykluczeniu z Bractwa następujących braci: Czesława Gałęckiego, Stanisława Gierlińskiego, Maksymiliana Szuberta i Maksymiliana Wojciechowskiego. Przyczyną było rozmyślne działanie na szkodę Bractwa³¹. Ukarani skorzystali z przysługującego im prawa do odwołania się 15 września, podczas Walnego Zebrania. Przedstawiono uzasad-

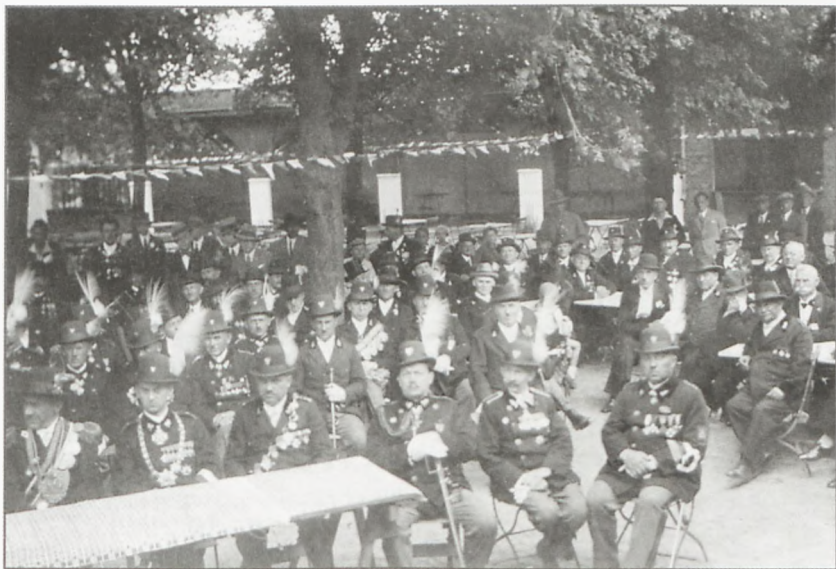
62. Uczestnicy Zjazdu Delegatów Okręgu Poznańskiego przed nową strzelnią, 29 VI 1935 r. (Zbiory MŚ)

³⁰ „Kurier Poznański”, nr 299 z 4 VII 1935 r.

³¹ APP, *Bractwa...*, K – 91, s. 45.

63. Zwycięzcy w strzelaniu do tarczy jubileuszowej. Od lewej: F. Kollat, M. Matuszewski, W. Janiak. (Zbiory MŚ)

64. Uczestnicy uroczystości jubileuszowych w ogrodzie przed siedzibą Bractwa. Pierwszy od lewej siedzi Ignacy Sobczak śremski Król kurkowy z 1935 r. (Zbiory MŚ)

65. Poczet sztandarowy na uroczystościach jubileuszowych. (Zbiory MŚ)

Kurkowe Bractwo Strzeleckie
w Śremie

Śrem, dnia 19 lipca 1935 r.

z a p r o s z e n i e

W niedzielę dnia 21 lipca r.b. o godz. 15-tej odbędzie się w ogrodzie strzeleckim plenarne zebranie kurkowego Bractwa Strzeleckiego na które K.T. Braci uprzejmie zapraszamy.

Równocześnie komunikujemy, że w tymże dniu popołudniu odbędzie się premijowe strzelanie i strzelanie o medal pamiątkowy na bardzo korzystnych ulgowych warunkach tak, że każdy z K.T. Braci będzie miał możliwość zdobycia medalu jubileuszowego.

Wzięcie udziału wszystkich Członków obowiązkowe.

Z braterskimi pozdrowieniami

Za zarząd

[Signature]
W. Ziółkowski
prezes

[Signature]
L. Kuczyński
sekretarz

66. Zaproszenie na zebranie plenarne i strzelanie okolicznościowe. (Zbiory MŚ)

nienie decyzji Zarządu o wykluczeniu i przeprowadzono głosowanie. Po podliczeniu głosów okazało się, że większość członków opowiedziała się za uchyleniem decyzji. Członkowie Zarządu przyjęli wynik głosowania jako votum nieufności i podali się do dymisji. Prezes Bractwa Józef Łożyński jako wnioskujący o wykluczenie odebrał to jako osobistą porażkę i złożył urząd. Uczestnicy zebrania wybrali na jego miejsce Stanisława Rusiaka. Zastępcą mianowano Józefa Szuberta. Na dzień 22 września 1935 r. zaplanowano turniej „Żniwny”.

Następne walne Zebranie Sprawozdawczo-Wyborcze odbyło się 9 lutego 1936 r. Dokonano na nim zmiany na stanowisku wiceprezesa. Został nim Władysław Miękus. Ustalono wysokość wstępnego na 20 zł a składkę członkowską na 12 zł.

W kwietniu opracowano regulamin strzelania Zielonoświątkowego. Postanowiono, że uroczystości odbędą się podczas dwóch dni. Królem kurkowym na rok 1936 został Bronisław Nowicki, a wicekrólem Leon Maciejewski. W turnieju „Żniwnym” Okręgu Poznańskiego w Mosinie zwyciężył Józef Łożyński.

Przełom roku 1936/37 naznaczony był smutnymi wydarzeniami dla śremskiej organizacji. Tragyczną kartę otworła 3 XII 1936 r. śmierć Andrzeja Zwierzchowskiego,

jednego z najbardziej zasłużonych członków Bractwa. W pogrzebie uczestniczyli członkowie, przedstawiciele władz powiatu i miasta, reprezentacje cechów rzemieślniczych oraz mieszkańcy miasta. Tak liczny udział świadczył o tym, że za życia zaskarbił sobie ogromny szacunek mieszkańców Śremska. Pochowano go w Alei Zasłużonych przy kościele farnym. W styczniu 1937 r. członkowie Bractwa wzięli udział w pogrzebie Mariana Kaweckiego Króla kurkowego z 1933 r.

W marcu 1937 r. podczas Walnego Zebrania uchwalono na 2850 zł budżet na dwa lata. W miejsce Mariana Kaweckiego wybrano Romana Gawroniaka. W skład Zarządu weszli: Stanisław Rusiak – prezes, Władysław Miękus jako zastępca, oraz członkowie Makary Mietliński, Stanisław Gierliński, Roman Gawroniak, Leon Graefling, Franciszek Tomysław. „Korpus oficerski”³² tworzyli: Franciszek Ławicki, Erazm

67. Leon Maciejewski-wicekról kurkowy z 1936 r. (Zbiory MŚ)

³² „Ustawa Bractwa Strzeleckiego w Śremsku”, § 17. Aneks 4

68. Pogrzeb Andrzeja Zwierzchowskiego, grudzień 1936 r. (Zbiory M Ś)

Kozłowski, Leon Kruczyński, Czesław Gałęcki, Józef Szubert. Franciszek Woźniak przedstawił projekt uchwały, na podstawie której miano dokonać terminowej spłaty długów wekslowych Bractwa. Zaproponował, aby członkowie udzielili Bractwu pożyczki w wysokości 100 zł. Po jej udzieleniu, przez następne lata, płaciłby tylko połowę rocznej składki, aż do pełnego zbilansowania pożyczki. Powołano specjalną komisję, która nadzorowała właściwą realizację pomysłu.

Przed Zielonymi Świątami przyjęto do organizacji: Mieczysława Góreckiego, Stanisława Jurgę, Bolesława Jurgę i Szczepana Nowaczka. Skreślono na własną prośbę z listy członków Walentego Tomczaka oraz zawieszono na własne życzenie w prawach członka Stanisława Antkowiaka jr. Podjęto uchwałę aby wszystkim członkom z 40-letnim stażem nadać tytuł członka honorowego.

Podczas strzelania królewskiego 18 maja 1937 r. Królem kurkowym został brat Leon Graefling, a wicekrólem Franciszek Tomyślak.

Z powodu zmiany miejsca zamieszkania, z funkcji komendanta ustąpił brat Stanisław Gierliński. Członkowie Zarządu złożyli w lipcu wizytę nowemu staroście Marianowi Podhorodeńskiemu. Datę strzelania żniwnego ustalono na 5 września.

Zarząd na posiedzeniu 11 października 1937 r. podjął uchwałę o budowie kręgielni. Miała powstać zamiast planowanego wcześniej plotu z cegły od strony ulicy Nowa Strzelnica. Wyliczono, że przy niewielkich kosztach dodatkowych będzie można wybudować obiekt sportowy. Aby zaoszczędzić, postanowiono zerwać podłogę w starej

69. Medal F. Tomysłaka wicekróla z 1937 r.
(Zbiory T. Tomysłaka)

70. Leon Graefling – Król kurkowy z 1937 r.
(Zbiory MŚ)

71. Uczta Króla w ogrodzie brackim w 1937r. Na pierwszym planie czwarty od lewej Stefan Raszewski. Na dalszym planie, drugi o lewej Franciszek Olszewski. (Zbiory K. Raszewskiej)

kolumnadzie i odzyskane deski zużyć na podłogę w budowanej kręgielni. Uchwała została przedstawiona na Zebraniu Plenarnym członkom i zaakceptowana w głosowaniu. Na zebraniu w listopadzie nagannę otrzymał porucznik Czesław Gałęcki za nieobecność Pocztu Sztabowego na uroczystościach Święta Niepodległości 11 listopada.

Na początku stycznia 1938 r. Zarząd przychylił się do prośby dotyczącej czasowego gospodarza nowej strzelnicy Franciszka Olszewskiego o zwolnienie go z kontraktu, z powodu zakupu restauracji od wdowy po Marianie Kaweckim. Nowym dzierżawcą został Klemens Maćkowiak.

Walne Zebranie zwołane na 6 marca rozpoczęło się od podjęcia rezolucji złożonej na ręce ks. dziekana Stanisława Michalskiego w sprawie mordu dokonanego na proboszczu z Lubonia. Postanowiono także nie wyrazić zgody na sugestie Zjednoczenia KBS R.P. zawarte w piśmie z 28 stycznia 1938 r. w sprawie przydzielenia śremskiego Bractwa do okręgu leszczyńskiego. Podjęto uchwały o nadaniu tytułu członka honorowego Józefowi Łożyńskiemu, Erazmowi Kozłowskiemu i Romanowi Mielochowi, w dowód wdzięczności za ich zasługi dla Bractwa, a Bronisławowi Służewskiemu za zasługi dla Rzeczypospolitej Polskiej i o utworzeniu przy KBS w Śremie – Sekcji Strzelectwa Sportowego. Uchwalono budżet na lata 1938-39 w wysokości 2700 zł. Nadano Stanisławowi Gierlińskiemu honorowy tytuł oficerski za długoletnie kierowanie korpusem oficerskim. Na jego miejsce mianowano Franciszka Ławickiego, a jego zastępcami Czesława Gałęckiego i Czesława Szuberta. Skreślono z listy członków: Władysława Adamskiego, Stefana Musielaka, Józefa Budzyńskiego, Leona Adamskiego, Józefa Taucherta z powodu zmiany miejsca zamieszkania. Konsula Daniela Kęszyckiego, Mariana Kaweckiego i Aleksandra Sobolewskiego z powodu ich śmierci. Z protokołu zebrania wynika, że Bractwo liczyło 84 członków zwyczajnych i 15 honorowych.

Zebranie Zarządu 30 maja 1938 r. zdominowała tematyka związana z organizacją strzelania Zielonoświątkowego. Do Bractwa przyjęto: Mariana Mietlińskiego i Zygmunta Nowakowskiego. Zarząd podziękował Romanowi Gawroniakowi za zakup trzech kul do budującej się kręgielni.

Po ukończeniu strzelań do tarczy królewskiej okazało się, że Królem kurkowym na 1938 r. został Stanisław Ruszczyński, a wicekrólem Antoni Dzieciuchowicz.

Podczas uroczystego oddania do użytku kręgielni zawiadomiono o utworzeniu Klubu Kręglarskiego przy Bractwie Kurkowym. Do najbardziej zaangażowanych w utworzeniu organizacji należeli: Antoni Dzieciuchowicz, Roman Gawroniak, Klemens Maćkowiak, Zdzisław Magnuszewski, Zygmunt Nowakowski, Józef Szczepaniak i Marceli Talarczyk. Na posiedzeniu Zarządu w początku sierpnia 1938 r. omawiano kwestię wyjazdu w połowie miesiąca na dwa dni do Środy Wlkp. na Turniej „żniwny” okręgu poznańskiego.

72. Poczet sztandarowy Bractwa Kurkowego na uroczystościach 3 V 1938 r. (Zbiory MŚ)

73. Odprawa przed rozpoczęciem strzelania królewskiego na nowej strzelnicy w 1938 r. (Zbiory K. Raszewskiej)

74. Rynek śremski 12 V 1939 r. Poczet Sztandarowy Bractwa Strzeleckiego. (Zbiory MŚ)

Kurkowe Bractwo Strzeleckie
w Śremie.

Śrem, dnia 25.maja 1939r.

Przesyłając program uroczystości "Zielono świętecznych" prosimy uprzejmie P.T.Braci o gromialno wzięcie udziału. Przy tej okazji zwracamy uwagę, że Bracia nie umundurowani winni stawić się w czarnym ubraniu, białych rękawiczkach i w białym krawacie. Członkowie nie-przepisowo ubrani oraz wszyscy, którzy nie zapłacili bieżącej składki nie będą do - puszczani do strzelania, jak i też nie mają prawa brać udziału w śniadaniu i kolacji królewskiej.

Program :

Wzruszające Święto Zielonych Świąt - dnia 29.maja 1939r.

o godz. 9,40	zbiórka w sali p.Sałacińskiej i otwarcie uroczystości,
" " 10,15	wymarsz do kościoła,
" " 10,30	nabożeństwo w kościele Farnym,
" " 12,30	Po nabożeństwie wymarsz do strzelnicy.
	oddanie strzałów honorowych i rozpoczęcie strzelania,
	Pierwszy strzał odda Pan Starosta Powiatowy Podhoro-
	deński na cześć Najjaśniejszej Rzeczypospolitej.
	Drugi strzał odda Pan Pułkownik Popelka na cześć Armii.
	Trzeci strzał odda Ks.Radca Michalski na cześć Najwyż-
	szej Władzy Kościoła.
	Czwarty strzał odda Pan Burmistrz Dębicki na cześć
	Pana Wojewody.
	Piąty strzał odda Król Kurkowego Bractwa Strzeleckiego
	na cześć Pana Starosty Powiatowego.
	Szósty strzał odda Prezes Bractwa Strzeleckiego na cześć
	Miasta Śrema.
	Siedmy strzał odda Wicekról na cześć Zarządu Bractwa.
	Ośmy strzał odda Komendant Bractwa na cześć Króla i
	Wicekróla Bractwa.
" " 15,00	K o n c e r t ,
" " 18,30	Zakończenie strzelania do tarczy królewskiej,
" " 21,00	wymarsz do miasta i odprowadzenie chorągwi do Ratusza.

Drugiego dnia uroczystości w dniu 30.maja 1939r.

o godz. 9,00	Zbiórka w sali p.Sałacińskiej,
" " 9,15	wymarsz do strzelnicy Bractwa,
" " 10,00	wspólne śniadanie,
" " 11,00	rozpoczęcie strzelania do tarczy królewskiej,
" " 15,00	K o n c e r t ,
" " 17,00	zakończenie strzelania do tarczy królewskiej,
" " 19,00	proklamacja Króla i Wicekróla oraz Rycerzy - polonez
	królewski na życzenie Króla.
" " 21,00	wymarsz do sali p.Sałacińskiej.

Za Zarząd

/ St. Rusiak /
prezes

/ St.Stachowiak /
sekretarz

Strzelanie „żniwne” w Śremie postanowiono zorganizować 11 września, powielając program z roku ubiegłego. Przyjęto do Stowarzyszenia: Mieczysława Góreckiego, Antoniego Ziętarskiego, Klemensa Maćkowiaka, Mariana Kujawskiego, i Antoniego Dzieciuchowicza.

Regulaminowe Zebranie Walne zwołano na 12 marca 1939 r. Uczczono na nim pamięć zmarłych członków: Bolesława Lewandowskiego i Bronisława Nowickiego. Nowymi członkami zostali Zdzisław Magnuszewski i Edward Piasecki. Przyjęto rezygnację z członkostwa dr Stanisława Jerzyckiego. Do Zarządu ponownie wybrano Władysława Miękusa, Leona Kruczyńskiego oraz Romana Gawroniaka, w miejsce Ignacego Sobczaka. Delegatami na zjazd Zjednoczenia KBS R.P. zostali Stanisław Rusiak i Leon Kruczyński a majorem Bractwa – Stanisław Mikołajczak.

W kwietniu 1939 r. na posiedzeniu Zarządu postanowiono nie uczestniczyć w Zjeździe Delegatów Zjednoczenia KBS R.P. oraz w Zjeździe Delegatów Okręgu Poznańskiego. Powodem było nieuregulowanie składek członkowskich. Zaakceptowano zalecenia Zjednoczenia, dotyczące wystawiania przy okazji organizowanych imprez strzeleckich tarcz okolicznościowych, z których dochód miał być przeznaczony na Fundusz Obrony Narodowej. Przyjęto do Bractwa Alfonsa Kozika. Zaakceptowano wybór Stanisława Stachowiaka na sekretarza w miejsce Leona Kruczyńskiego, który nie przyjął wyboru dokonanego na Zebraniu Walnym.

Na posiedzeniu 9 maja 1939 r. zaapelowano do członków Bractwa o liczny udział w pogrzebie Stefana Sałacińskiego. Przyjęto szczegó-

77. Władysław Gałęcki na chwilę przed proklamacją w 1939 r. (Zbiory K. Raszewskiej)

łowy regulamin strzelania Zielonoświątkowego i żniwnego. Ustalono, że od Zielonych Świąt tego roku major Bractwa będzie prowadził szczegółową listę obecności na pochodach i uroczystościach. Nowym członkiem Bractwa został drukarz i księgarz Stanisław Mikołajski.

W uroczystościach z okazji czwartej rocznicy śmierci marszałka Polski Józefa Piłsudskiego przypadających 12 maja uczestniczył Poczet Sztandarowy Bractwa.

Przygotowania do obchodów uroczystości z okazji Zielonych Świąt przebiegły jak w latach ubiegłych. Nic nie wskazywało, że będą to uroczystości, po zakończeniu których przez długie lata przyjdzie zapomnieć o królewskim strzelaniu, przemarszach i wszystkich ceremoniach towarzyszącym zwyczajom brackim.

W drugim dniu strzelania Zielonoświątkowego 30 maja 1939 r. Królem kurkowym ogłoszono Władysława Gałęckiego. Tytuł wicekróla przypadł Czesławowi Szubertowi.

Na kilka tygodni przed rozpętniem przez Niemcy hitlerowskie II wojny światowej, Zarząd pracował normalnym trybem. W lipcu planowano zakupy dotyczące umundurowania oraz upiększenia ogrodu przy strzelnicy. Na 20 sierpnia zaplanowano przeprowadzenie strzelania o godność zwycięzcy żniwnego.

Wraz z wybuchem 1 września 1939 r. wojny zakończył się kolejny etap w dziejach śremskiego Bractwa. Wielu jego członków znalazło się w trudnej sytuacji. Rozpoczęły się aresztowania mieszkańców miasta, wśród nich znaleźli się członkowie Bractwa Kurkowego.

77. Tarcza Królewska z 1939 r. (Zbiory MŚ)

78. Władysław Gałęcki, Król kurkowy z 1939 r. (Zbiory MŚ)

79. W oczekiwaniu na swoją kolejkę na strzelnicy. (Zbiory K. Raszewskiej)

Kurkowe Bractwo Strzeleckie
Stow. zarej.
w/ Śre m i e
=====

Śrem, dnia 16 sierpnia 1939r.

Z a w i a d o m i e n i e .

W niedzielę, dnia 20 sierpnia br. odbędzie się żniwne strzelanie o godność " Zwycięscy Żniwnego " w ogrodzie Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śre m i e.

Zbiórka F.T.Braci o godzinie 13,30 w lokalu p.Dujarka skąd nastąpi wymarsz punktualnie o godz. 14,45.

Uprasza się o gremjalne stawienie się do pochodu i strzelania.

[Signature] a Z a r z ą d.
St. Ruśiak /
Prezes

[Signature]
/St. Stachowiak /
Sekretarz

80. Zaproszenie na ostatnie strzelanie przed wybuchem II wojny światowej. (Zbiory MŚ)

Na śremskim Rynku przed ratuszem, 20 października 1939 r. w publicznej egzekucji rozstrzelano czołowych obywateli Śre mu. Zamordowani zostali bracia kurkowi: Jan Barełkowski, Seweryn Matuszewski, Franciszek Malinowski i Antoni Muślewski³³. Kolejną egzekucję mieszkańców dokonano 8 listopada 1939 r. na starej Brackiej strzelnicy w Zbrudzewie.

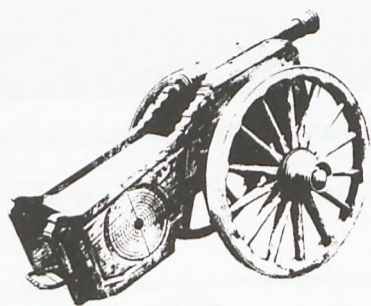
³³ Biogramy poległych patrz: *Słownik biograficzny Śre mu*, Śrem 2008.

81. 20 X 1939 r.- rynek śremski – egzekucja mieszkańców. (Zbiory MŚ)

82. Pamiątkowa tablica z nazwiskami rozstrzelanych 20 X i 8 XI 1939 r. (Zbiory MŚ)

Armata bracka

Rozdział III

Kurkowe Bractwo Strzeleckie po II wojnie światowej (1946-1954)

Dnia 23 stycznia 1945 r. zakończyły się tragiczne karty wojenne w historii Śremu. Członkowie Bractwa Kurkowego podjęli działania celem wznowienia działalności organizacji.

Urzędujący przed 1939 r. starszy Bractwa Stanisław Rusiak, zwołał członków 17 marca 1946 r. na Zebranie Walne. Odbyło się ono w lokalu brata kurkowego Stanisława Olszewskiego. W sprawozdaniu Zarządu starszy Bractwa wskazał na szkody w majątku brackim spowodowane nie tylko działaniami wojennymi, ale także niszczeniem obiektów w pierwszych miesiącach po ich zakończeniu. Władysław Miękus zwrócił się z wnioskiem do Stanisława Frąckowiaka Przewodniczącego Miejskiej Rady Narodowej o podjęcie działań z urzędu, aby zapobiec dalszej dewastacji majątku Bractwa.

Podczas zebrania Stanisław Rusiak przedstawił listę członków zamordowanych przez okupanta i tych którzy zmarli w latach 1939-1945 r. W sprawozdaniu Zarządu zapisano, że 20 października 1939 r.: *zamordowani na śremskim Rynku - Barełkowski Jan, Malinowski Franciszek, Matuszewski Seweryn i Muślewski Antoni.*

- zamęczony w obozie koncentracyjnym w Dachau - Woźniak Franciszek.

- zmarli - Borowiak Jan, Chałupczak Michał, Domagalski Bolesław, Domalski Stanisław, Gawroniak Roman, Ernst Apolinary, Lampa Władysław, Mackiewicz Feliks, Mieloch Roman, Kozłowski Erazm, Kujawski Aleksander, Rajewski Marcin, Pałkowski Czesław, Pawlicki Franciszek, Sałaciński Stefan, Sobczak Ignacy, Szużewski Bronisław, Stachowiak Stanisław, Szrajber Tadeusz, Szuwalski Antoni, Szubert Michał, Szczepaniak Jan, Tomaszewski Stanisław, Tomyślak Franciszek, Wachowiak Jan, i Wojciechowski Maksymilian.

Zebrani uczcili minutą ciszy pamięć wymienionych braci. Na zakończenie swego wystąpienia brat Rusiak poinformował, że przechowany przez lata okupacji nasz największy skarb - pas królewski z medalami został odzyskany¹.

¹ MŚ, sygn. 01270. Sprawozdanie Zarządu na zebraniu walnym KBS w Śremie z 17 III 1946 r.

Walne Zebranie wybrało władze Bractwa. W skład Zarządu weszli:

- *Rusiak Stanisław* - prezes,
- *Miękus Władysław* - w-ce prezes,
- *Raszewski Stefan* - sekretarz,
- *Frąckowiak Stanisław* - z-ca sekretarza,
- *Mietliński Józef* - skarbnik,
- *Szubert Józef* - członek,
- *Klaczynski Wincenty* - członek,
- *Mikołajczak Stanisław* - komendant,
- *Konieczny Lucjan* - strzelmistrz.

Korpus oficerski tworzyli: *Ławicki Franciszek, Gałecki Czesław, Domachowski Franciszek* *Chorażym* został - *Jurga Bolesław*. W skład Komisji Rewizyjnej weszli: *Kujawski Marian, Gałecki Czesław i Wołyński Marian*².

Wpisowe do Bractwa ustalono w wysokości 100 zł. Nowymi członkami zostali: *Marian Konieczny, Stefan Klemenski, Stanisław Roszkiewicz i Tadeusz Nowicki*. Wiceprezes Bractwa *Władysław Miękus* zwrócił się do wszystkich członków, którzy zdołali przechować przez wojnę różne pamiątki dotyczące organizacji, by oddali je do zbiorów w bractwie. Poinformował jednocześnie zebranych, że sztandar bractwa został odnaleziony.

Tak, jak w czasie zaborów władze pruskie, tak i w realiach politycznych Polski Ludowej władze dostrzegły zagrożenie w odradzającym się ruchu brackim. Już 8 września 1947 r. Ministerstwo Administracji Publicznej (dalej: MAP) skierowało do podległych urzędów polecenie z nakazem likwidacji stowarzyszeń pod nazwą „Bractwa Kurkowe”³.

Kolejne Walne Zebranie odbyło się 21 lutego 1948 r. Po przedstawieniu porządku obrad, prezes oznajmił, że odrestaurowany został przez brata *Bronisława Ciesiołkę* lokal w strzelnicy. Skarbnik bractwa *Józef Mietliński* poinformował zebranych, że przedwojenny dług bractwa został w połowie spłacony. Zachowane dokumenty świadczą o głębokiej trosce członków bractwa o sprawy związane z codziennymi problemami organizacji. We wszystkich poczynaniach odnajdujemy chęć odbudowania dawnej jej świetności. Pomimo trudnej powojennej sytuacji materialnej członkowie znajdowali środki i czas by kontynuować dzieło zapoczątkowane wiele lat temu przez swoich poprzedników. Znajduje to potwierdzenie w informacji wystosowanej w zastępstwie starosty śremskiego 26 lutego 1948 r., skierowanej do WRN w Poznaniu, że Kurkowe Bractwo Strzeleckie w Śremie wznowiło swoją działalność⁴.

² MŚ; sygn. 01270, Protokół z zebrania walnego KBS w Śremie z 17 III 1946 r.

³ APP, sygn. WRN-1298/IV 87/2 s. 77.

⁴ Tamże, s. 88, Aneks 18.

Administracja państwowa podczas prób likwidacji stowarzyszenia natrafiła problemy natury formalno-prawnej, z którymi długo nie mogła sobie poradzić. Pomijając zasadniczą przyczynę likwidacji stowarzyszeń z powodów ideologicznych, czynnikiem który w znacznym stopniu utrudnił procedurę likwidacyjną był problem własności posiadanych majątków. W okresie reformy rolnej, nacjonalizacji przemysłu i totalnego upaństwowienia własności prywatnej, nie bardzo wiedziano jak odebrać własność społecznej organizacji, a więc popieranej przez państwo formy własności. Dopiero 22 marca 1951r. Prezydium Rady Ministrów przekazało Urzędowi Wojewódzkim polecenie przejęcia własności bractw kurkowych na rzecz skarbu państwa⁵. Władze państwowe jedną decyzją pozbywały się problemu. Likwidatorem Bractwa w Śremie mianowano mecenasa Kazimierza Bartza. Na 30 listopada 1953 r. wyznaczono termin zakończenia czynności likwidacyjnych.

Na mocy decyzji prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu z 2 sierpnia 1951 r. odebrano Bractwu jego majątek. Były to grunty wielkości 3,927 ha oraz położone na nich nieruchomości. Przekazano je Związkowi Sportowemu „Gwardia”. W uzasadnieniu tej decyzji podano: *WRN stwierdza, że w odniesieniu do stowarzyszenia p. n. Kurkowe Bractwo Strzeleckie w Śremie zachodzą okoliczności wymienione w art. 26 pkt.4 prawa o stowarzyszeniach, świadczące o tym, że stowarzyszenie to faktycznie istnieć przestało, a zatem istnienie jego stało się bezprzedmiotowe*⁶.

Pozbawienie organizacji majątku, inwigilacja jej członków przez pracowników powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa w Śremie, odebranie im broni, doprowadziły w konsekwencji do jej upadku. Adwokat Kazimierz Bartz złożył Prezydium WRN w Poznaniu sprawozdanie z zakończenia czynności likwidacyjnej Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie. W odpowiedzi 30 stycznia 1954 r. WRN powiadomiło likwidatora, że przyjęło do wiadomości jego sprawozdanie o zakończeniu czynności likwidacyjnych Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie, i że konsekwencją tego jest skreślenie w/wym. stowarzyszenia z rejestru stowarzyszeń i związków⁷.

Zlikwidowano Bractwa Strzeleckie w Śremie, Kórniku, Bninie i Dołsku. Pozostawiono jednakże miejscowej administracji problem uregulowania w biurze notarialnym spraw własności Bractwa. Ze względu na brak precyzyjnych przepisów prawnych, trwała wymiana dokumentów pomiędzy administracjami powiatu i województwa. Prezydium WRN w Poznaniu w 1955 r. ponownie zobowiązało mecenasa Bartza do prawnego uregulowania tego problemu. Sąd Powiatowy w Śremie postano-

⁵ Tamże, s. 77.

⁶ Tamże, s. 81.

⁷ Tamże, s. 35, (Aneks 19).

Prezydium
Wojewódzkiej Rady Narodowej
w Poznaniu

IX. Poznań, dnia 2. 7. 1951.

-WYDZ-SPOI-AOM-

--R--

Za dowodem doręczenia

Nr SRSP-1-3/112/51

1. Do

Ob.

Gracjo Kozimierz
jako Kuratora stowarzyszenia zarej.p.o. Kurkwa
Bractwo Strzeleckie

w Sremie

ul. Targowa

Nr 1

Na podstawie art. 72 pkt. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 marca 1928r. o postępowaniu administracyjnym (Dz.U.R.P. Nr 36, poz. 341) i art. 26 prawa o stowarzyszeniach z dnia 27 października 1932r. (Dz.U.R.P. Nr 94 poz. 808)

Urząd wojewódzki postanawia i zarządza likwidację stowarzyszenia pod nazwą: Kurkwa Bractwo Strzeleckie w Sremie

stowarzyszenie zarejestrowane w Urzędzie Wojewódzkim Poznańskim dnia

... r. pod Nr ... przedawnionego rejestru stowarzyszeń i związków (patrz Monitor Polski Nr ... z r. 193 ...).

Majątek wyż. wym. stowarzyszenia zgodnie z art. 27 zd. 2 w.w. prawa o stowarzyszeniach urząd wojewódzki przeznacza do użycia na cele składowiska do dyspozycji i użytkowania

Uzasadnienie:

Urząd wojewódzki stwierdza że w odniesieniu do stowarzyszenia p.n. Kurkwa Bractwo Strzeleckie w Sremie zachodzą okoliczności wymienione w art. 26 pkt. 1, 2, 3 i 4 prawa o stowarzyszeniach, świadczące o tym, że stowarzyszenie to faktycznie istnieje przestato, stowarzyszenie to nie posiada odpowiednich warunków do wznowienia działalności a zatem, że istnienie tego stało się bezprzedmiotowe.

melk. 1/ grunty o obszarze 2. 21.83 ha i 1. 70.81 ha w Sremie
X 21 " " " 0.26.30 ha i 0.10.00 ha 4 Bninie
X 31 " " " 0.75.40 ha 4 Kornik
X 41 " " " 4.67.30 ha 4 Dolsko

83. Pismo WRN w Poznaniu z 2 VIII 1951 r. o przekazaniu gruntów Kurkowych Bractw Strzeleckich w Sremie, Bninie, Kurniku i Dolsku innym użytkownikom. (Zbiory APP).

wieniem z dnia 29 grudnia 1956 r.⁸ oddalił wniosek Prezydium PRN w Śremie o wpis prawa własności majątku po zlikwidowanym stowarzyszeniu Kurkowe Bractwo Strzeleckie podając w uzasadnieniu wyroku, że: *Prezydium tutejsze nie jest legitymowane do wystąpienia z wnioskiem o wpis prawa własności nieruchomości wymienionych we wnioskach na rzecz Skarbu Państwa, gdyż nie jest ono upoważnione do orzekania o przeznaczeniu majątku stowarzyszenia (art. 27 i 19 prawa o stowarzyszeniach)*⁹.

Prezydium PRN w Śremie nie złożyło w ustawowym terminie odwołania tak więc wyrok sądu stał się prawomocny. Tym sposobem nieistniejące stowarzyszenie nadal było jedynym prawowitym właścicielem majątku. Przekazywano go różnym właścicielom bez umocowania prawnego. W piśmie z 16 lutego 1957 r. skierowanym do prezydium PRN w Śremie, Mec. Bartz zasugerował aby wrócić do poprzednio zarzuconej koncepcji a mianowicie zawarcia w formie notarialnej umowy zdania o nieruchomości przez likwidatora na rzecz Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu – Skarbu Państwa¹⁰.

Prezydium PRN w Śremie zawiadomiło 11 czerwca 1958 r. WRN w Poznaniu, że uregulowania prawnego w odniesieniu do majątku KBS w Śremie nie sfinalizowano gdyż: *Prezydium PRN nie dysponuje żadnymi kredytami z których można byłoby pokryć opłatę skarbową w Państwowym Biurze Notarialnym za przeniesienie prawa własności (sporządzone w formie aktu notarialnego)*¹¹.

Dnia 22 marca 1972 r., niespełna 20 lat od likwidacji Bractwa, wpłynął do Sądu Powiatowego w Śremie wniosek o oficjalne przejęcie gruntów po byłym Bractwie Kurkowym na rzecz skarbu państwa. Dotyczył on jednakże tylko części własności Bractwa, a mianowicie obecnej ulicy Zamenhofs i boiska sportowego. Nadal niewiadomą pozostał teren tzw. "abisynii", na którym na początku lat 80-tych ubiegłego stulecia Spółdzielnia Mieszkaniowa pobiudowała bloki mieszkalne.

Pomysłodawcy liczyli na to, że czas dokończy za nich rozpoczęte dzieło, ale życie dopisało następny rozdział.

⁸ Tamże, s. 4.

⁹ Tamże, s. 3

¹⁰ Tamże, s. 4.

¹¹ Tamże, s. 3.

Emblemat KBS w Śremie

Rozdział IV

Odrodzenie i działalność Bractwa Kurkowego w Śremie (1990 – 2009)

Delegalizacja Bractw Kurkowych w Polsce Ludowej od początku lat 50-tych XX w. zakończyła się połowicznym sukcesem ówczesnych władz. Członkowie rozwiązanego Bractwa, ze zdwojoną siłą, przekazywali tradycję tej organizacji i nie zaniechali działań aby odrodzić ruch bracki.

Tadeusz Adam Jakubiak w swojej monografii o Bractwach Kurkowych w Wielkopolsce, wydanej cztery lata przed odrodzeniem ruchu brackiego, napisał w zakończeniu: *Wielopłaszczyznowa działalność bractw kurkowych i ich wielorakie funkcje społeczne sprawiły, że rola organizacji strzeleckich w życiu miejskich społeczności była - niezależnie od okresu - znaczna. Wypada tylko żałować, że z krajobrazu wielkopolskich miast zniknął bezpowrotnie ten tak bardzo charakterystyczny akcent. Można żywić równocześnie nadzieję, że jedyne istniejące w Polsce obecnie bractwo – Krakowskie Towarzystwo Strzeleckie – nie pozwoli zagać tym pradawnym tradycjom i zwyczajom¹.*

Pisząc te słowa nie przewidział, że niebawem odrodzenie się ruchu brackiego stanie się faktem, a on zostanie pierwszym prezesem Zjednoczenia Kurkowych Bractw Strzeleckich Rzeczypospolitej Polski.

Towarzystwo Strzeleckie Bractwo Kurkowe w Krakowie, wznowiło swą działalność 10 czerwca 1957 r. i było długo jedynym kontynuatorem dawnych tradycji brackich w Polsce. Dla wszystkich, którym były one bliskie sercu, dawało to nadzieję na odbudowanie organizacji strzeleckich w całym kraju.

Uwarunkowania polityczne w kraju nie pozwoliły jednak na szybką odnowę ruchu brackiego. Na spełnienie oczekiwań dawnych członków trzeba było czekać do czasu dokonania się zmian ustrojowych w Polsce. Moment ten nadszedł w 1989 r. Wówczas nastąpiło reaktywowanie wielu Kurkowych Bractw Strzeleckich w polskich miastach.

¹ T.A. Jakubiak, *Kurkowe Bractwa Strzeleckie w Wielkopolsce*, Poznań 1986, s. 264.

Bractwo Kurkowe w Śremie wznowiło działalność jako jedno z pierwszych w Polsce, dzięki entuzjastom organizacji. Inicjatorem zwołania zebrania organizacyjnego w celu reaktywowania działalności Kurkowego Bractwa Strzeleckiego był Jerzy Jurga. Zainteresował swym pomysłem kilku przyjaciół: Adama Podsiadłego, Zbigniewa Staszczyka, Zdzisława Augustyniaka, Tadeusza Graeflinga, Franciszka Koniecznego i Daniela Kujawskiego.

Zebranie informacyjne zwołano na 15 lutego 1990 r. w nieistniejącym dziś klubie „Maciuś” Spółdzielni Budowa przy ulicy S. Chudoby (dziś ks. Popieuszki). W pierwszym historycznym dla organizacji zebraniu wzięło udział 35 osób. Projekt Statutu przedstawił zebranym Adam Podsiadły. Wybrano komisję, która miała przeprowadzić w Sądzie Wojewódzkim w Poznaniu rejestrację stowarzyszenia pod nazwą Bractwo Kurkowe w Śremie. W jej skład weszli: Jerzy Jurga, Adam Podsiadły i Zbigniew Staszczyk. Pod wnioskiem o rejestrację podpisy złożyli: Zdzisław Augustyniak, Bogdan Banaszak, Andrzej Chrabąszcz, Roman Chrabąszcz, Jacek Ciesiołka, Roman Gawrecki, Tadeusz Graefling, Eugeniusz Ferster, Wiesław Jachimko, Józef Janiec, Jerzy Jurga, Krzysztof Jurga, Romuald Kleczewski, Mateusz Klemenski, Ludwik Komorowski, Franciszek Konieczny, Daniel Kujawski, Roman Lorenc, Ryszard Majewski, Marek Lorens, Błażej Ławniczak, Paweł Mikołajczak, Marek Nowak, Andrzej Nowicki, Marek Olszewski, Adam Podsiadły, Zygmunt Ruta, Waldemar Ronke, Zbigniew Staszczyk, Tadeusz Somerfeld, Ryszard Szymański, Paweł Urbaniak, Tadeusz Urbaniak, Marian Waligórski, Ryszard Wasielewski, Tadeusz Węlyczko, Andrzej Włodarczak, Stefan Włodarczyk, Wiktor Ziemkowski.

84. Historyczne zdjęcie założycieli odrodzonego bractwa kurkowego w Śremie. (Zbiory A. Podsiadłego)

85. Postanowienie Sądu Wojewódzkiego w Poznaniu o zarejestrowaniu stowarzyszenia. (Zbiory KBS)

Pierwsze Walne Zebranie zwołano na 27 września 1990 r. Przewodniczył mu Adam Podsiadły, który zapoznał zebranych z aktualnym stanem prawnym organizacji. Przeprowadzono tajne głosowanie podczas którego wybrano władze Bractwa. Po ukonstytuowaniu się Zarządu jego skład przedstawiał się następująco:

Jerzy Jurga - starszy bractwa, Franciszek Konieczny - I. podstarszy, Wiktor Ziembkowski - II. podstarszy, Adam Podsiadły - pisarz, Tadeusz Urbaniak - skarbnik, Roman Lorenc i Stefan Włodarczyk - członkowie. W skład Komisji Rewizyjnej weszli: Andrzej Nowicki, Jacek Piotrowski, i Ryszard Wasielewski. Sąd Koleżeński tworzyli: Zbigniew Staszczuk, Roman Kleczewski i Roman Gawrecki.

Powołano także: Sekcję historii i tradycji Bractwa – przewodniczący Adam Podsiadły, Sekcję działalności gospodarczej – przewodniczący Marian Waligórski, Sekcję organizacji imprez – przewodniczący Marek Olszewski, Sekcję broni kulowej i śrutowej – przewodniczący Ryszard

² Pełny tekst Statutu – aneks nr 6.

Wasielewski, Sekcję broni miotającej – przewodniczący Jerzy Jurga. Delegacja Bractwa, z Jerzym Jurgą na czele, wzięła udział 10 listopada 1990 r. w uroczystości poświęcenia sztandaru Kórnicko-Bnińskiego Bractwa Kurkowego. Na zamku kórnickim złożono podpisy pod deklaracją reaktywowania Zjednoczenia Kurkowych Bractw Strzeleckich R.P. (dalej: Zjednoczenie KBS R.P.)

86. Pierwszy po reaktywowaniu Zarząd Bractwa Kurkowego w Śremie. (Zbiory KBS)

Następne decyzje podjęte na Zebraniu Plenarnym 19 listopada dotyczyły spraw związanych z zakupem sztandaru. Jak wynika z dokumentów, sztandar Śremskiego Bractwa po zakończeniu II wojny światowej odnaleziono w ratuszu śremskim. Niestety po 50 latach brak było jakichkolwiek informacji o jego dalszych losach. Zarząd powołał komisję Fundacji Sztandaru Bractwa w składzie: Franciszek Konieczny – przewodniczący, Eugeniusz Ferster, Ryszard Majewski, Marek Nowak, Andrzej Nowicki, Ryszard Wasielewski – członkowie. Wykonanie sztandaru według projektu Franciszka Koniecznego, zlecono Pracowni Haftu Artystycznego Ewy Orlińskiej w Poznaniu, a drzewce wykonał zakład brązowniczy Aleksandra Zarana z Poznania.

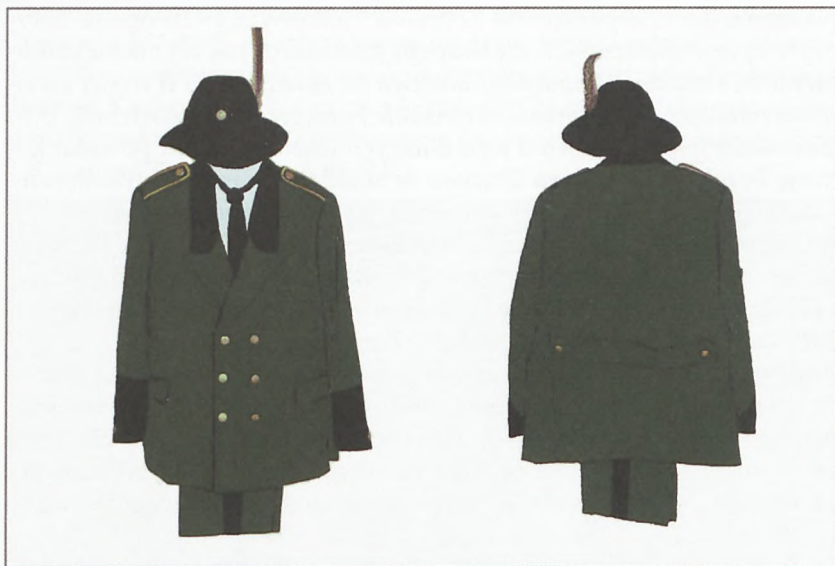
Postanowiono uhonorować hojnych fundatorów umieszczając na drzewcu sztandaru tabliczki z ich nazwiskami. Czynności związane z gromadzeniem funduszy na zakup nowego sztandaru dzięki hojności osób prywatnych i instytucji oraz zaangażowaniu Franciszka Koniecznego, przebiegały tak sprawnie, że uroczystość poświęcenia zaplanowano w 1991 r.

Pierwszym nowym członkiem Bractwa Kurkowego po jego odrodzeniu, został 7 grudnia 1990 r. Jerzy Naskręt.

Członkowie Bractwa przywitani Nowy Rok 11 stycznia spotkaniem oplatkowym. Na Walnym Zebraniu, które odbyło się 25 marca 1991 r., w lokalu starszego Bractwa, nowymi członkami zostali Władysław Gulczewski i Tadeusz Polowczyk.

87. Sztandar Bractwa Kurkowego w Śremie ufundowany w 1991 r. (Zbiory KBS)

88. Wzór munduru zatwierdzony po reaktywowaniu Bractwa. (Zbiory KBS)

W marcu powołano specjalną komisję, która zajęła się opracowaniem projektu munduru dla członków Bractwa. komisja postanowiła przyjąć jako wzór mundur bracki sprzed 1939 r. Zdecydowano o dokonaniu pewnych zmian, dotyczących głównie wyeliminowania dystynkcji oznaczających pełnione funkcje przez członków Zarządu. Po zaakceptowaniu przez Zarząd zaproponowanego wzoru przyjęto, że umundurowanie członka Bractwa składa się: marynarki w kolorze ciemnozielonym, wykończonych przy rękawach i kołnierzu aksamitem w kolorze czarnym, spodni w tym samym kolorze, ozdobionych po bokach aksamitnymi lampasami koloru czarnego, koszuli białej i czarnego krawata, kapelusza w kolorze czarnym z otokiem 3 cm wstążki czarnej, na której w przedniej części zamocowana jest złota odznaka kura z napisem *Bractwo Kurkowe w Śremie 1635*. Za wstążką z lewej strony wpięte długie pióro z bazyli. Całość dopełniają czarne skarpety i obuwie w tym samym kolorze, złote guziki z wizerunkiem kura oraz krótki kord sprawiony na wzór myśliwskiego kordelasa, noszony przy pasku od spodni z lewej strony. Nagłowni wygrawerowane napisy. Po jednej stronie: *Bractwo Kurkowe w Śremie*, kur i data 1635, a na odwrocie *Niech Żyje Grono Strzeleckie* oraz herb Śremu. Do munduru członkowie mają prawo dopinać otrzymane odznaczenia państwowe, brackie a także medale zdobyte w turniejach strzeleckich.

Uroczystość poświęcenia sztandaru zaplanowano połączyć z obchodami święta państwowego. W 1991 r. przypadało 200-lecie uchwalenia

Konstytucji 3 Maja 1791 r. Postanowiono w tym dniu zorganizować uroczyste przekazanie i poświęcenie sztandaru. Zaplanowano także przeprowadzenie turnieju strzeleckiego do Tarczy Sztandarowej, która była pierwszą tarczą, w kontynuowanych w następnych latach, turniejach 3 Majowych. Do tego czasu członkowie musieli zdążyć z przygotowaniem starej strzelnicy. Jak podano w rozdziale pierwszym ostatnie strzelanie Polaków zrzeszonych w Bractwie Kurkowym odbyło się na niej w 1910 r. Nieużytkowana od lat wymagała sporo zabiegów, aby można było przeprowadzić na tym obiekcie turniej strzelecki. Po zabiegach porządkowych strzelnica została na nowo otwarta. Na jej użytkowanie zgodził się właściciel Zdzisław Błoszyk.

Uroczystości zaplanowane na Placu 20 Października, przed śremskim ratuszem, z powodu deszczu, organizatorzy przenieśli do sali sportowej dawnego hotelu „Bazar”. Miejsce to zapisało się już w dziejach śremskiego Bractwa, bowiem 31 maja 1919 r. odbyło się w nim drugie od uzyskania przez Polskę niepodległości, Walne Zebranie. Ks. dziekan Jan Kajetańczyk dokonał aktu poświęcenia sztandaru oraz pierwszej tarczy odrodzonego Bractwa. Wyłoniono pierwszy poczet sztandarowy, który tworzyli: Ludwik Komorowski, Jacek Piotrowski i Waldemar Ronke. W omawianych uroczystościach oraz turnieju strzeleckim udział wzięły delegacje Bractw z Bytomia, Kościana, Kórnika, Krakowa, Pogorzeli i Poznania.

Uroczystości zakończono dzięki gościnności dyrekcji Sanatorium Rehabilitacyjnego w Śremie i staraniom brata Romana Lorenca, w salach

89. Przygotowanie starej strzelnicy na turniej 3 Maja 1991 r. (Zbiory KBS)

90. Poświęcenie sztandaru przez ks. dziekana Jana Kajetańczyka 3 V 1991 r. (Zbiory KBS)

91. Uczestnicy spotkania przed pałacem w Błociszewie. (Zbiory KBS)

pałacu w Błociszewie. Na spotkaniu oficjalnie ogłoszono i nagrodzono zwycięzców turnieju strzeleckiego. Pierwsze miejsce zajął Przemysław Wojciechowski z Poznania. Kolejne miejsca wywalczyli: Ludwik Komorowski ze Śremu i Ryszard Kapłon z Pogorzeli.

Planując organizację następnych turniejów strzeleckich, Zarząd opracował regulamin strzelania królewskiego. Przyjęto, że odtąd rozgrywany będzie w Zielone Świątki, a nie jak w okresie międzywojennym w drugi i trzeci dzień po Zielonych Świątkach. W strzelaniu tradycyjnie Królem kurkowym zostaje strzelec, który uzyskuje najlepszy wynik. Zajmujący drugie i trzecie miejsce otrzymują tytuły pierwszego i drugiego rycerza. Istotna zmiana, w porównaniu z ugruntowaną tradycją historyczną strzelań zielonoświątkowych, to brak tytułu wicekróla kurkowego. Kolejne strzelanie w hierarchii, to strzelanie żniwne. Postanowiono nadawać zwycięzcy tego turnieju tytuł Króla żniwnego, a nie jak w okresie międzywojennym zwycięzcy *żniwnego*. Zajmujący drugą i trzecią lokatę otrzymają tytuły takie, jak w strzelaniu o tytuł Króla kurkowego. Termin tego turnieju będzie ruchomy i ustalany każdego roku przez Zarząd Bractwa. Wspólny był ceremonial towarzyszący tym turniejom. Rozpoczynał się mszą św. w kościele farnym i złożeniem wiązanek kwiatów na płycie rozstrzelanych na placu 20 Października. Na trzecią pozycję, pod względem ważności wpisano turniej odbywający się z okazji święta Konstytucji 3 Maja, który będzie organizowany corocznie w tym dniu. Inne imprezy planowane wzorem dawnych strzelań „fantowych” postanowiono wprowadzać w miarę potrzeb lub okazjonalnych uroczystości. Przed uroczystościami Zielonoświątkowymi 7 maja 1991 r. Zarząd przyjął Ignacego Kłaczńskiego w szeregi Bractwa.

Pierwsze strzelanie o tytuł Króla kurkowego, po odrodzeniu Bractwa, odbyło się 26 maja 1991 r. Tradycyjnie bracia uczestniczyli we mszy św. w kościele farnym, podczas której poświęcono tarczę królewską. Następnie, przy dźwiękach orkiestry dętej, przemaszerowano na Plac 20 Października, gdzie złożono wiązkę kwiatów pod tablicą zamordowanych mieszkańców miasta. Po tej ceremonii uczestnicy przeszli do strzelnicy. Ten scenariusz wzbogacony w następnym roku o śniadanie wystawiane przez ustępującego króla, po kilku latach o salwy armatnie oraz składanie wiązanek kwiatów pod pomnikiem zamordowanych na strzelnicy w Zbrudzewie, będzie corocznie towarzyszył królewskim turniejom Zielonoświątkowym oraz żniwnym.

Na strzelnicy, dla zachowania wielowiekowej tradycji, pierwszy strzał za prezydenta naszego kraju oddał burmistrz Andrzej Ratajczak. Po przeanalizowaniu trafień stwierdzono, że pierwszym Królem kurkowym odrodzonego Bractwa został Marek Olszewski, a jego rycerzami Ryszard Wasielewski i Eugeniusz Ferster.

92. Przemarsz po mszy św. w śremskiej farze 26 V 1991 r. (Zbiory KBS)

93. Marek Olszewski (1954–2001) Król kurkowy z 1991 r. (Zbiory KBS)

94. Zwycięzcy Turnieju Żniwnego w 1991 r. (Zbiory KBS)

95. I Kongres Zjednoczenia KBS R.P. w Poznaniu 8 XI 1991 r. W pochodzie poczet sztandarowy KBS Śrem. (Zbiory KBS)

Odradzające się Bractwa Kurkowe w Polsce dążyły do zjednoczenia w organ reprezentujący cały ruch w III Rzeczypospolitej. Podjęta w 1990 r., na spotkaniu w Kórniku, idea reaktywowania Zjednoczenia KBS R.P. zaowocowała, zwołaniem na 8-9 listopada 1991 r. Kongresu w stolicy Wielkopolski. Delegatami śremskiego Bractwa, na ten ważny zjazd, wybrani zostali: Jerzy Jurga, Roman Lorenc i Tadeusz Graefling. W przemarszu delegacji ulicami Poznania uczestniczył poczet sztandarowy, który tworzyli: Krzysztof Jurga, Mateusz Klemenski i Waldemar Ronke.

Wybrano władze Zjednoczenia KBS R.P. Do składu Sądu Honorowego wybrany został Tadeusz Graefling reprezentant śremskiej organizacji. Od 12 grudnia 1991 r. członkiem Bractwa został Jacek Augustyniak.

Turniej Kęglarski stał się jedną z imprez, która w następnych latach weszła na stałe do kalendarza działalności Bractwa. Pierwszy zorganizowano w marcu 1992 r., na parkiecie kęgielni wybudowanej przez bractwo kurkowe w 1938 r., użytkowanej po likwidacji Bractwa na początku lat 50-tych XX w. przez Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej „Sokół”. Część oficjalna kończąca I. Turniej Kęglarski, połączona z rozdaniem nagród, odbyła się w sali użyczonej przez dowództwo Jednostki Wojskowej w Śreмі.

96. Spotkanie opłatkowe członków Bractwa – styczeń 1992 r. (Zbiory KBS)

97. Turniej 3 Majowy 1992 r. (Zbiory KBS)

Turniej 3 Majowy wygrał Jerzy Jurga. Tuż za nim pozostali: Tadeusz Polowczyk i Edmund Pruchniewicz. Strzelanie o tytuł Króla kurkowego odbyło się 7 czerwca 1992 r. Tym razem szczęście dopisało Zygmuntovi Rucie. Jego rycerzami zostali Ryszard Wasielewski i Marian Waligórski. Biesiada królewska odbyła się w klubie oficerskim Jednostki Wojskowej w Śremie.

Europejskie Stowarzyszenie Historycznych Bractw Strzeleckich (EGS), które skupia towarzystwa strzeleckie w Europie, organizowało co dwa lata wspólne spotkania członków. Po raz pierwszy polskie Kurkowe Bractwa Strzeleckie zaproszono na to święto w 1992 r., do belgijskiego miasta Genk.

98. Zygmunt Ruta Król kurkowy z 1992 r. (Zbiory KBS)

99. Uczestnicy europejskiego spotkania strzelców w Genk (Belgia) 1992 r. (Zbiory KBS)

Prezydium EGS przyjęło do swego grona Zjednoczenie KBS R.P. Od tego momentu polscy Królowie kurkowi mogli uczestniczyć w strzelaniu o tytuł Europejskiego Króla Strzelców. W uroczystościach jakie odbyły się od 18 do 20 września 1992 r. wzięła także udział liczna reprezentacja śremskiego Bractwa. W wyniku przeprowadzonego turnieju Europejskim Królem Kurkowym został reprezentant strzelców z Niemiec.

Po reaktywowaniu Bractwa Kurkowego Zarząd podejmował starania o odzyskanie siedziby Bractwa na terenie nowej strzelnicy. Niestety okazało się, że w uwarunkowaniach prawnych na początku lat dziewięćdziesiątych odzyskanie tej własności było praktycznie niemożliwe. Bractwo nie będąc właścicielem budynku, ani formalnie jego użytkownikiem, czyniło jednakże starania o wpisanie budynku do rejestru zabytków województwa poznańskiego. Podjęty trud został wynagrodzony. Wojewódzki konserwator, 18 sierpnia 1992 r. wpisał obiekt dawnej siedziby Bractwa Kurkowego, do rejestru zabytków pod numerem ewidencyjnym 2243/A.

Turniej o tytuł Króla żniwnego odbył się 27 września. Po zakończeniu rywalizacji na strzelnicy okazało się, że najlepszy strzał oddał Ryszard Wasielewski. Natomiast jego rycerzami zostali: Tadeusz Graefling i Andrzej Chrabąszcz.

100. Uczestnicy strzelania żniwnego w 1992 r. (Zbiory KBS)

Decydujący moment w trwających od prawie trzech lat negocjacjach z władzami miasta o odzyskanie dawnego budynku brackiego nastąpił na przełomie 1992/93 r. Ostatecznie zawarty został 15 kwietnia 1993 r. kompromis pomiędzy Urzędem Miasta i Gminy w Śremie, a Zarządem Kurkowego Bractwa Strzeleckiego. Władze miasta zdecydowały o przekazaniu Bractwu działki i stojących na niej budynków w wieczyste użytkowanie. Podpisano także porozumienia regulujące stosunki pomiędzy Bractwem, a ogniskiem TKKF „Sokół”. Nieużytkowany przez wiele lat budynek uległ dewastacji. Gdyby nie przejęcie przez Bractwo, z pewnością niedługo podzieliłby los strzałowni i muszli koncertowej. Dziś nie ma po nich śladu. Rozpoczęto systematyczne prace aby doprowadzić pomieszczenia budynku do stanu pozwalającego na jego bieżące użytkowanie.

Obecny stan pomieszczeń w budynku jest efektem trwających od 17 lat prac adaptacyjnych i powstał dzięki zaangażowaniu wszystkich członków Bractwa. Początki były trudne, ale dążenie do posiadania własnego domu mobilizowała do działania. Własną pracą i za własne środki przywracano stopniowo budynkowi jego dawną świetność.

W styczniu 1993 r. do Bractwa Kurkowego wstąpili Piotr Ruta i Krzysztof Smoleński.

Wiosną rozegrano pierwsze tradycyjne zawody strzeleckie. Rywalizację 3 Maja otworzył i życzył celnych strzałów burmistrz miasta Bogusław Bajoński. Tym razem najcelniejszym strzałem popisał się Ignacy Klaczyński. Kolejne miejsca zajęli bracia: Jerzy Jurga i Krzysztof Jurga.

Natomiast niecodzienne wydarzenie towarzyszyło strzelaniu o tytuł Króla kurkowego 30 maja 1993 r. Pierwszy strzał w imieniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oddał Krzysztof Łożyński zastępca burmistrza miasta. Jego trafienia w czasie całego turnieju, nikt nie zdołał poprawić, i w wyniku tego honorowym Królem Bractwa w Śremie na rok 1993 został prezydent Polski Lech Wałęsa.

101 i 102. Dawna siedziba Bractwa przy ul. Nowa Strzelnica, w momencie jej przejęcia w 1993 r. (Zbiory KBS)

Był to, w udokumentowanej historii Bractwa, drugi przypadek. Pierwszy miał miejsce w 1840 r. gdy w imieniu króla Prus strzelał i zwyciężył dowódca Śremskiego Garnizonu major Bath.

103. Roman Chrabąszcz Król kurkowy z 1993 r. (Zbiory KBS)

Kolejne trafienie do tarczy Królewskiej należało do Romana Chrabąszcza i to on został Królem kurkowym w 1993 r. Za nim uplasowali się Tadeusz Graefling i Ignacy Klaczyński.

Do najstarszych tradycji w działalności Bractw kurkowych należał udział jego członków w uroczystościach Bożego Ciała. Także paragraf 11, przyjętego w latach dwudziestych XX w. Regulaminu Bractwa regulował tę kwestię następująco: *Bractwo Strzeleckie tradycyjnie bierze udział w asyście procesji Bożego Ciała, w której Zarząd zajmuje honorowe miejsce³.*

Natomiast w Statucie z 1990 r. nie ma takiego uwarunkowania.

104. Poczet sztandarowy w procesji Bożego Ciała w 1993 r. (Zbiory KBS)

³ Pełny tekst *Statutu* patrz Aneks nr 5.

Przyjęto, że w procesji Święta Bożego Ciała, uczestniczyć będzie zawsze poczet sztandarowy. W 1993 r. tworzyli go: Jerzy Naskręt, Krzysztof Smoleński i Marian Waligórski.

W dniach od 11 do 13 czerwca 1993 r. bracia kurkowi z całej Polski oraz liczne reprezentacje z Europy zachodniej spotkali się w Kaliszu na pierwszym Europejskim Strzelaniu o „Srebrną Lilię Św. Józefa”. Bractwo ze Śremu reprezentowało siedmiu członków.

Niespełna dwa tygodnie później 28 czerwca 1993 r. odbyło się Walne Zebranie Sprawozdawczo-Wyborcze. Wybrano nowy Zarząd, w skład którego weszli: Tadeusz Graefling - starszy bractwa, Roman Lorenc - I. podstarszy, Krzysztof Smoleński - II. podstarszy, Ryszard Szymański - pisarz, Tadeusz Urbaniak - skarbnik, Jerzy Jurga - członek, Stefan Włodarczyk - członek. Komisję Rewizyjną tworzyli: Władysław Gulczewski, Tadeusz Polowczyk i Ignacy Kłaczyński. W skład Sądu Honorowego weszli: Jerzy Naskręt, Marian Waligórski i Andrzej Chrabąszcz.

Po turnieju strzeleckim w Zielone Świątki Zarząd Bractwa zawiadomił kancelarię Prezydenta R.P. o zdobyciu przez Lecha Wałęsę tytułu Króla kurkowego Bractwa Śremskiego na 1993 r. Na zaproszenie prezydenta R.P. Krzysztof Łożyński, Roman Chrabąszcz, Tadeusz Graefling, Krzysztof Smoleński i Stefan Włodarczyk, gościli 26 sierpnia w Biurze Bezpieczeństwa Narodowego w Warszawie. Na ręce ministra Jerzego Milewskiego, przekazano dla Prezydenta Rzeczypospolitej Polski insygnia władzy królewskiej oraz okolicznościowe pamiątki związane z tym zaszczytem.

105. Spotkanie członków Bractwa Kurkowego z ministrem Jerzym Milewskim w Biurze Bezpieczeństwa Narodowego. (Zbiory KBS)

106. Od prawej dyr. Muzeum M. Kondziela, burmistrz B. Bajoński oraz zwycięzcy strzelania do tarczy okolicznościowej: K. Smoleński – III m., J. Waligóra – I m., E. Wojciechowski – II m. 12 IX 1993 r. (Zbiory KBS)

We wrześniu tego roku odbyły się dwie kolejne imprezy Bractwa. Pierwsza z nich to przeprowadzony 9 września turniej królewski żniwny. Tym razem wygrał go Jerzy Jurga. Za nim pozostali: Roman Lorenc i Zdzisław Augustyniak. Druga, to strzelanie 12 września o puchary burmistrza Śremu, z okazji otwarcia w Muzeum Śremskim wystawy „Tradycja Wielkopolskich Bractw Kurkowych”. Połączenie strzelania z możliwością podziwiania eksponowanych pamiątek brackich spotkało się z przychylnością i uznaniem braci kurkowych z całej Wielkopolski.

Mile dla Bractwa wydarzenia zakłócone zostały przez niespodziewane wiadomości. W połowie października zmarł kapelan Bractwa ks. dziekan Jan Kajetańczyk. Bracia pożegnali ks. Kajetańczyka 19 października, odprowadzając na miejsce wiecznego spoczynku przy śremskiej farze. Po dwóch tygodniach, 4 listopada bracia oddali ostatnią posługę Wiktorowi Ziemkowskiemu, jednemu z założycieli Bractwa w 1990 r.

Ostatnie zawody, kończące cykl imprez strzeleckich w 1993 r., odbyły się 6 listopada w Brzedni, na pięknej leśnej strzelnicy. Rozegrał pierwszy turniej z broni krótkiej. Jego triumfatorami zostali: Paweł Urbaniak, Tadeusz Graefling i Krzysztof Smoleński.

Rok 1994 rozpoczęto tradycyjnym spotkaniem opłatkowym w salach pałacu w Błociszewie. Wziął w nim udział ks. Władysław Łuczak, proboszcz parafii w Błociszewie. Od 25 III 1994 r. członkiem Bractwa został Andrzej Płończak.

107. III Turniej Kręglarski – 10 IV 1994 r. Od prawej: Tadeusz Jakubiak, Tadeusz Graefling, Roman Lorenc. (Zbiory KBS)

Zorganizowano 10 kwietnia 1994 r. trzeci Turniej Kręglarski. Do Śremu przyjechali bracia z Borku, Dolska, Kórniku, Opalenicy, Pszczyny, Poznania i Śmigła. Uroczystego otwarcia turnieju dokonał Tadeusz Adam Jakubiak, prezes Zjednoczenia KBS R.P. Wygrał go Krzysztof Smoleński. Podczas Zebrania Plenarnego jakie odbyło się w kwietniu podjęto decyzję o sporządzeniu repliki znajdującego się w zbiorach Muzeum Śremskiego ryngrafu królewskiego z 1653 r. Replika stanowić ma odtąd główny element łańcucha śremskiego Króla kurkowego.

108. Jerzy Jurga, (1941–2009), Malarz i historyk sztuki. Z jego inicjatywy w 1990 r. grupa obywateli miasta Śremu doprowadziła do reaktywacji Bractwa Kurkowego. Hobby w Bractwie to broń miotająca: łuki i kusze. Pierwszy Starszy. Król kurkowy z 1994 r. (Zbiory KBS)

109. Europejskie Spotkanie Strzelców w Medebach w 1994 r. (Zbiory L. Komorowskiego)

W Zielone Świątki, które przypadały 29 maja, przeprowadzono strzelanie o tytuł Króla kurkowego. Został nim Jerzy Jurga a jego rycerzami zostali Edmund Pruchniewicz i Andrzej Płończak. Po całodzienniej rywalizacji nowy Król kurkowy zaprosił uczestników turnieju zielonoświątkowego na biesiadę bracką.

Od 2 do 4 września 1994 r. grupa członków śremskiego Bractwa gościła na kolejnym Europejskim Spotkaniu Strzelców, w Medebach w północnej Westfalii w Niemczech. Przez trzy dni, ponad 20 tysięcy członków towarzystw kurkowych z całej Europy uczestniczyło w zorganizowanych imprezach i prywatnych spotkaniach. Gościem honorowym uroczystości był kanclerz Niemiec Helmut Kohl. W trakcie spotkań z uczestnikami przeprowadził miłe rozmowy.

Kolejne strzelanie żniwne odbyło się 18 września 1994 r. Po mszy w kościele farnym bracia kurkowi przemaszerowali na strzelnicę. Na zakończenie zmagani strzeleckich ogłoszono uroczyste, że Królem żniwnym na ten rok został Marian Waligórski. Tytuły rycerskie podzielili w rodzinie Paweł i Tadeusz Urbaniak.

Niespełna miesiąc później 16 października zorganizowano po raz drugi w Brzedni turniej strzelecki z broni krótkiej. Uczestniczyli w nim bracia z Borku, Dolska, Grodziska, Grzebieniska, Krotoszyna, Opalenicy, Pniew, Poznania, Rawicza, Śmigła i Wojciechowa.

110. Kanclerz Niemiec Helmut Kohl i Ludwik Komorowski w Medebach. (Zbiory L. Komorowskiego)

111. Uczestnicy strzelania żniwnego 18 IX 1994 r. (Zbiory KBS)

Na przełomie października i listopada 1994 r., odbył się VII Kongres Zjednoczenia KBS R.P. w Bninie. Śremskie stowarzyszenie reprezentowała 12 osobowa grupa, której przewodzili Tadeusz Graefling i Jerzy Jurga. Tymi wydarzeniami zakończono 1994 r. Natomiast na posiedzeniu Zarządu 5 marca 1995 r. zdecydowano o zorganizowaniu w listopadzie obchodów 360 rocznicy powstania śremskiego Bractwa. Powołano zespół, który miał zapewnić tej uroczystości godną oprawę.

Na Walnym Zebraniu Sprawodawczym przyjęto do Bractwa: Andrzeja Hoffmana, Sławomira Dudziaka, Tadeusza Niemiera, Marka Krychowskiego i Macieja Wawrzyniaka.

Dnia 2 kwietnia rozegrano w Śremie IV Turniej Kręglarski. Zgromadził on braci z Borku, Dolska, Poznania i Wojciechowa. Jego zwycięzcą został Paweł Urbaniak a za nim uplasowali się Krzysztof Smoleński i Ignacy Kłaczyński. Za miesiąc odbył się turniej strzelecki w rocznicę Konstytucji 3 Maja, który wygrał Stefan Włodarczyk, przed Romanem Kleczewskim i Marianem Waligórskim. Natomiast strzelanie o godność Króla kurkowego rozegrano 23 maja. Był to szczęśliwy, zwycięski dzień dla Edmunda Pruchniewicza i jego rycerzy Ludwika Komorowskiego i Zdzisława Augustyniaka. Na biesiadę królewską nowy Król zaprosił członków Bractwa do Szkoły Podstawowej w Zbrudzewie.

112. Król kurkowy z 1995 r. Edmund Pruchniewicz (Zbiory KBS)

Zdzisław Augustyniak zwyciężył podczas dorocznego turnieju zniwnego pozostawiając za sobą Tadeusza Urbaniaka i Andrzeja Płończaka.

Zaplanowane wcześniej uroczystości jubileuszu 360 rocznicy powstania Bractwa odwołano. Powodem były trwające wśród członków Zarządu spory, co do celowości organizowania tej imprezy w wyznaczonym terminie.

We wrześniu 1995 r. do Bractwa wstąpili: Stanisław Olejniczak, Włodzimierz Kręcicki, Robert Michałowski i Arkadiusz Chrabąszcz. Na początku stycznia 1996 r. na Zebraniu Plenarnym przyjęto do Bractwa Stanisława Graczyka i Wincentego Siczyńskiego.

113. Opłatek Bracki, w wyremontowanej sali, styczeń 1996 r. (Zbiory KBS)

114. Zarząd KBS w Śremie wybrany 14 III 1996 r. (Zbiory KBS)

Zgodnie z trzyletnią kadencją Zarządu, 14 marca 1996 r. na Walnym Zebraniu Sprawozdawczo – Wyborczym, wybrano nowy Zarząd. W jego skład weszli: Krzysztof Smoleński – starszy, Tadeusz Urbaniak – I. podstarszy, Ignacy Klaczyński – II. podstarszy, Stanisław Graczyk – pisarz, Tadeusz Graefling – skarbnik, oraz Roman Chrabąszcz i Waldemar Ronke jako członkowie Zarządu.

Komisję Rewizyjną tworzyli: Władysław Gulczewski – przewodniczący, Edmund Pruchniewicz i Tadeusz Polowczyk jako członkowie. Sąd Honorowy: Zygmunt Ruta – przewodniczący oraz członkowie Sławomir Dudziak i Marian Waligórski. Przyjęto do Bractwa Zdzisława Łabutkę.

W zadaniach jakie nakreślił sobie nowy Zarząd znalazły się głównie sprawy związane z dalszym remontem brackiej siedziby. Na lata 1996-1997 zaplanowano remont pomieszczeń na piętrze oraz podłączenie kanalizacji. Natomiast w harmonogramie imprez strzeleckich, oprócz rozgrywanych dotychczas, znalazły się dwa nowe ważne turnieje. Pierwszy z nich to strzelanie o tytuł Króla Okręgu Poznańskiego. Zainaugurował on cykl corocznych turniejów okręgowych. Drugi to zrealizowany z rocznym opóźnieniem turniej jubileuszowy z okazji 360-lecia powstania Bractwa. Oba turnieje zakwalifikowano w rocznym planie strzelań Zjednoczenia KBS R.P., jako imprezy drugiej grupy.

Na początku kwietnia 1996 r. przystąpiono do prac związanych z położeniem rur kanalizacyjnych o długości 60 metrów. W ten sposób podłączono budynek do miejskiego systemu kanalizacyjnego. Większość prac wykonali członkowie Bractwa.

Dnia 28 kwietnia 1996 r. zjechała do naszego miasta brać kurkowa z całej Wielkopolski. Przy pięknej pogodzie w uroczystym pochodzie, mszy świętej w śremskiej farze i na strzelnicy, wzięło udział ponad stu strzelców. W rozegranym turnieju strzeleckim główne trofeum – tytuł Króla kurkowego Okręgu Poznańskiego wywalczył Szczepan Matyaszczyk z KBS w Kórniku. Tak więc tytuł nie powędrował daleko, a w 1997 r. w tym mieście rozegrano kolejną rywalizację o ten tytuł.

W maju rozegrano kolejne zawody. W rocznicę uchwalenia Konstytucji najlepszym strzelcem został Kazimierz Michałowski. Strzelanie o najwyższą godność odbyło się 26 maja. Zgodnie z przyjętym zwyczajem zielonoświątkowym, po śniadaniu które wydał ustępujący Król kurkowy Edmund Pruchniewicz i po mszy św., rozpoczęto rywalizację na strzelnicy. Najcelniej strzelał Krzysztof Smoleński. Jego rycerzami zostali Piotr Ruta i Wincenty Siczyński.

Opóźnione uroczystości jubileuszu 360. rocznicy powstania Bractwa w Śremsku odbyły się 23 czerwca 1996 r. Zarząd KBS starał się dobrze przygotować imprezę od strony organizacyjno-propagandowej. Zaproszono na turniej poczty sztandarowe i strzelców z całej Polski. Gościła także w Śremsku na zaproszenie Urzędu Miasta i Gminy delegacja z Bergen (Niemcy), której członkowie złożyli wizytę w siedzibie Brac-

115. Zbiórka strzelców Okręgu Poznańskiego 28 IV 1996 r. przed Celstatem w Śremie. (Zbiory KBS)

twu. Uroczystości na strzelnicy odbyły się z udziałem Andrzeja Ratajczaka - burmistrza Śremu.

Finał imprezy nastąpił w Celstacie. Zarząd Bractwa odbył rozmowy z członkami delegacji niemieckiej. Było to nieformalne nawiązanie współpracy pomiędzy niemiecką organizacją strzelców z Bergen a Bractwem śremskim.

Pod koniec sierpnia wyłoniono zwycięzcę turnieju zniwnego. Został nim Paweł Urbaniak, po dogrywce z Zygmuntem Rutą. Trzecie miejsce zajął Zdzisław Augustyniak. Na wniosek Zarządu Krzyżami Rycerskimi Zjednoczenia KBS R.P. w 1996 r. odznaczeni zostali: Zdzisław Augustyniak, Roman Chrabąszcz, Ludwik Komorowski, Waldemar Ronke, Paweł Urbaniak i Tadeusz Urbaniak.

116. Krzysztof Smoleński Król kurkowy z 1996 r. (Zbiory KBS)

117. Uczestnicy Turnieju Jubileuszowego 23 VI 1996 r. Od lewej: K. Michałowski, B. Dobras, K. Smoleński, St. Olejniczak, W. Ronke. (Zbiory KBS)

119. Reprezentacja Bractwa Kurkowego ze Śremu na spotkaniu Europejskim w Haaksbergen. (Zbiory KBS)

W 1996 r. z inicjatywy EGS zorganizowano XI strzelanie o godność Króla Europejskiego. Turniej wyznaczono w holenderskim Haaksbergen w dniach od 30 sierpnia do 1 września. Śremskie stowarzyszenie reprezentowała 20 osobowa grupa członków, którym towarzyszyły żony. Tradycyjnie spotkanie Europejskich Towarzystw Strzeleckich było manifestacją dobroku tego ruchu na naszym kontynencie. Udział w strzelaniu o tytuł Króla Europejskiego ograniczono do reprezentantów okręgów i Zjednoczeń. W takiej sytuacji śremski Król kurkowy Krzysztof Smoleński nie mógł w nim uczestniczyć. Tytuł przypadł Niemcowi Wilfriedowi Slemmermannowi przedstawicielowi najliczniej reprezentowanej grupy bractw kurkowych.

W trzecim turnieju z broni krótkiej, jaki rozegrano 29 września 1996 r., najlepszymi strzelcami zostali: Stanisław Dymarczyk z Kalisza, Kazimierz Zaborowski z Wejcherowa i Feliks Ratajczak z Borku. W ostatnim miesiącu 1996 r. ruch bracki w Polsce poniósł dotkliwą stratę. Zmarł dr Tadeusz Adam Jakubiak. Dnia 17 grudnia delegację Bractw Kurkowych z całej Polski, a także reprezentacja EGS, oddali hołd zmarłemu podczas pogrzebu na cmentarzu w Mosinie.

W grudniu na Zebraniu Plenarnym w szeregi brackie przyjęci zostali nowi członkowie: Damian Łabutka i Krzysztof Przybylski.

Rok 1997 dla członków Bractwa rozpoczął się spotkaniem opłatkowym, poprowadzonym przez kapelana organizacji ks. Mariana Bruckiego. W spotkaniu uczestniczyli także burmistrz Andrzej Ratajczak i przewodniczący Rady Miasta Jerzy Stępień z małżonką. Spotkanie było też okazją do podsumowania minionego roku w Bractwie.

Wiosną na starej strzelnicy polowej ruszyły prace na budowie nowej strzałowni. Nie udało się ich niestety zakończyć przed strzelaniem 3. Majowym, ani przed Turniejem Królewskim. Nie miało to jednak wpływu na przeprowadzenie obu strzelań. W rocznicę uchwalenia Konstytucji najcelniej strzelali Wincenty Siczyński, Krzysztof Smoleński i Sławomir Dudziak.

118. Medal pamiątkowy z okazji XI Europejskich Spotkań Strzelców Historycznych w Haaksbergen. (Zbiory KBS)

120. Pogrzeb dr T.A. Jakubiaka. Delegacja Śremskiego KBS - M. Waligórski, T. Urbaniak i M. Olszewski. (Zbiory KBS)

121. Oplątek bracki w styczniu 1997 r. Od prawej: J. Stępień z małżonką, A. Ratajczak, ks. M. Brucki, T. Urbaniak i W. Ronke. (Zbiory KBS)

122 i 123. Paweł Urbaniak Król kurkowy z 1997 r. i jego tarcza. (Zbiory KBS)

Przed uroczystościami Zielonych Świąt, 8 maja przyjęto w szeregi Bractwa Henryka Rykerta.

Najważniejszy w 1997 r. Turniej Królewski rozegrano 18 maja. W emocyjnym pojedynku, wybijając gwóźdź w środku tarczki, zwyciężył Paweł Urbaniak pokonując Macieja Wawrzyniaka i Piotra Rutę. Król kurkowy, w przeddzień święta Bożego Ciała, zaprosił współbraci z małżonkami na uroczystą kolację intronizacyjną. Tradycją stało się że Król kurkowy i Król żniwny insygnia królewskie odbierają podczas uroczystej kolacji. Postanowiono też, że Król kurkowy ma prawo do noszenia na pagonach złotych insygniów w kształcie korony z oznaczeniem daty zdobycia królestwa, a Król żniwny w kolorze srebrnym.

Bardzo atrakcyjnie dla śremskiego Bractwa przebiegało doroczne święto miasta „Dni Śremu”. W siedzibie goszczono 13 czerwca delegację niemieckiego miasta Bergen. Wizyta ta była konsekwencją przeprowadzonych w 1996 r. rozmów na temat podjęcia współpracy przez organizacje strzelców obu miast. Przedstawiciele niemieckiej organizacji samorządowej byli gośćmi burmistrza Andrzeja Ratajczaka. Delegacji towarzyszyła orkiestra dęta z miejscowości Sülze.

Przed siedzibą Bractwa odbył się koncert, który spotkał się z gorącym przyjęciem mieszkańców Śremu. Podczas towarzyskiego spotkania uzgodniono zasady dalszej współpracy pomiędzy organizacjami. Zaproszono na doroczny festyn strzelecki do Bergen delegację Śremskiego Bractwa.

124. Koncert orkiestry z Sülze (Niemcy) przed siedzibą bractwa 13 VI 1997 r. (Zbiory KBS)

Podczas Dni Śremu 14 czerwca dostojnym gościem władz samorządowych Śremu była premier Rządu R.P. Hanna Suchocka. Pani premier zaszczyliła swą obecnością Śremskie Bractwo Kurkowe. Zwiedziła dom Bracki, a na zakończenie wizyty wpisała się do jego Kroniki.

Od 3 do 6 lipca 1997 r. delegacja Śremskiego Bractwa uczestniczyła w uroczystościach święta strzeleckiego w Bergen. W jej skład wchodził: Roman Chrabąszcz, Sławomir Dudziak, Andrzej Hoffman, Ludwik Komorowski, Zdzisław Łabutka, Tadeusz Niemier, Piotr Ruta, Henryk Rykert, Wincenty Siczyński, Paweł Urbaniak, Tadeusz Urbaniak, Maciej Wawrzyniak. Przedstawiciele Śremu spotkali się z serdecznym przyjęciem władz miasta i działaczy tamtejszego Towarzystwa Strzeleckiego. Wizyta Śremlan położyła podwaliny dla dalszej współpracy w następnych latach.

Towarzystwo strzelców w Bergen skupia w swych szeregach prawie 500 członków i jest najliczniejszą organizacją wśród tamtejszej społeczności. Wielowiekowe tradycje kultywowane są bez przerwy, (pomijając okresy działań wojennych 1914-1918 i 1939-1945). Przekazywane z pokolenia na pokolenie, wykreowały określone zwyczaje. Największym świętem jest coroczny czterodniowy festyn strzelecki odbywający się w pierwszym tygodniu lipca. Uczestniczy w nim cała społeczność miasta. Podczas święta trwa rywalizacja w turniejach strzeleckich organizowanych dla członków korpusu strzelców, mieszkańców miasta, kobiet, młodzieży i dzieci. Dwa najważniejsze strzelania to rywalizacja o tytuł Króla korpusu strzelców oraz Króla miejskiego.

125. Hanna Suchocka wpisuje dedykację do kroniki bractwa - 14 VI 1997 r. (Zbiory KBS)

Jestem pełne podziwu dla
 tegoż Bractwa Kurhowskiego.
 Życzę powodzenia i
 powodzenia
 M. Suchocka
 14. 6. 97.

126. Faksymile dedykacji premier Hanny Suchockiej w kronice Bractwa. (Zbiory KBS)

127. Członkowie delegacji w Bergen w lipcu 1997 r. (Zbiory KBS)

128. Uroczyste śniadanie w namiocie brackim w Bergen-4 lipca 1997 r. (Zbiory autora)

Po powrocie z Bergen zaplanowano w Śremie na 31 sierpnia strzelanie o tytuł Króla żniwnego. Zakończyły się one zwycięstwem Andrzeja Płończaka. Jego rycerzami zostali Waldemar Ronke i Krzysztof Przybylski.

Ważnym dla ruchu brackiego w Polsce był VIII Kongres Zjednoczenia KBS R.P. Odbył się od 12 do 14 września 1997 r. w Krakowie. Śremską organizację reprezentowali: Kazimierz Michałowski, Waldemar Ronke, Krzysztof Smoleński i Paweł Urbaniak. Wybrano nowe władze Zjednoczenia. Prezesem został brat Andrzej Wegner z Tucholi. Rozegrano też turniej strzelecki o tytuł Króla Zjednoczenia. Wygrał go Stanisław Osiewicz z Borku Wlkp., a pierwszym rycerzem został Krzysztof Smoleński starszy śremskiego Bractwa.

Miejsce trzecie zajął Jacek Bartczak z Raszkowa. Mistrzynią Zjednoczenia została siostra Bożena Dobras z Krotoszyna. Podczas Zjazdu oceniono przygotowania do Europejskiego Spotkania Strzelców zaplanowanego w Krakowie na 1998 r.

129. Zwycięzcy rywalizacji o tytuł Króla Zjednoczenia w 1997 r. (Zbiory KBS)

130. Oplatek bracki w styczniu 1998 r. Od lewej kapelan ks. Marian Brucki, Andrzej Ratajczak, Krzysztof Smoleński, Krzysztof Łożyński i Roman Lorenc. (Zbiory KBS)

131. Wspólne zdjęcie reprezentantów śremskiego Bractwa z gośćmi balu na zamku w Rydzynie - 14 II 1998 r. (Zbiory autora)

W styczniu 1998 r. spotkaniem opłatkowym rozpoczęto nowy rok działalności Bractwa Kurkowego w Śremie. Gośćmi honorowymi byli burmistrz Andrzej Ratajczak i jego zastępca Krzysztof Łożyński. Spotkanie tradycyjnie celebrował kapelan bractwa ks. Marian Brucki.

Miesiąc później, 14 lutego, odbył się w salach zamku w Rydzynie bal karnawałowy zorganizowany przez Zjednoczenie KBS R.P. Pośród 100 par z całej Polski Śremskie Bractwo reprezentowało 14.

W rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja okolicznościowe strzelanie wygrał Henryk Rykert, wyprzedzając Macieja Wawrzyniaka i Waldemara Ronke.

Turniej Królewski który odbył się 31 maja w Zielone Świątki rozpoczęło śniadanie wydane przez ustępującego Króla kurkowego Pawła Urbaniaka na terenie swojej posesji. Po mszy w śremskiej farze bracia złożyli wiązanek kwiatów na placu 20-go Października dla upamiętnienia ofiar II wojny światowej. Na strzelnicy strzałem najbliższej środka tarczy popisał się brat Maciej Wawrzyniak. Tym samym po zakończeniu rywalizacji ogłoszony został nowym Królem kurkowym na rok 1998. Jego rycerzami zostali Andrzej Płończak i Tadeusz Urbaniak. Nowy Król zaprosił braci na kolację intronizacyjną do siedziby Bractwa w przeddzień święta Bożego Ciała

132 i 133. Maciej Wawrzyniak Król kurkowy z 1998 r. i jego tarcza. (Zbiory KBS)

134. Intronizacja Króla 1998 r. Od prawej P. Urbaniak i M. Wawrzyniak z małżonkami. (Zbiory KBS)

Doroczny Turniej Żniwny w 1998 r. odbył się wcześniej jak zwykle, z powodu zaplanowanego od 28 do 30 sierpnia Europejskiego Spotkania Strzelców w Krakowie. Zwycięzcą turnieju żniwnego okazał się Krzysztof Smoleński, a jego rycerzami Waldemar Ronke i Krzysztof Przybylski. Do Krakowa udała się liczna reprezentacja śremskiego Bractwa. Towarzyszyła jej orkiestra dęta z Odlewni Żeliwa Szarego w Śremie.

135. Śremska grupa na krakowskich plantach. (Zbiory autora)

Podczas obrad Prezydium EGS zdecydowało, że następne spotkanie odbędzie się w 2000 r. w miasteczku Garel w Niemczech.

Na zaproszenie Króla kurkowego Macieja Wawrzyniaka od 25 do 27 września Śremskie Bractwo gościło przyjaciół z Bergen. Odwiedzili Rogalin, Kórnik i Zaniemyśl. Wzięli także udział w kolacji w Brzedni oraz w turnieju strzeleckim z broni krótkiej.

136. Medal okolicznościowy wybit z okazji XII Europejskiego strzelania w Krakowie. (Zbiory KBS)

137. Członkowie delegacji z Bergen przed zamkiem w Kórniku. (Zbiory autora.)

W 1998 r. do Bractwa przyjęto nowych członków: 12 lutego – Grzegorza Kaszubę, 5 marca – Pawła Hofmana i 15 października – Andrzeja Kubiaka. Rok 1999 rozpoczął się tradycyjnym spotkaniem opłatkowym. Na 4 lutego zaplanowano Walne Zebranie Sprawozdawczo – Wyborcze. Podczas obrad wybrano nowy Zarząd. W skład weszli i następujące funkcje przyjęli: Krzysztof Smoleński – starszy, Zdzisław Augustyniak – podstarszy, Paweł Urbaniak – pisarz, Waldemar Ronke – skarbnik, Maciej Wawrzyniak – strzelmistrz. Członkami Zarządu zostali: Stanisław Olejniczak i Marian Waligórski.

Na posiedzeniu 26 marca 1999 r. Zarząd omawiał sprawy związane z doprowadzeniem przyłącza energetycznego do siedziby Bractwa, opłotowaniem terenu wokół skweru oraz położeniem podłogi w remontowanej sali na piętrze. Uchwalono także, że począwszy od strzelania Królewskiego, wprowadzona zostanie nowa konkurencja - strzelanie mistrzowskie o tytuł Mistrza Bractwa. Ustalono, że tytuł na dany rok otrzyma ten strzelec, który uzyska najlepszy łączny wynik w strzelaniu do tarcz sportowych z broni długiej i krótkiej.

Na zebraniu Plenarnym 1 kwietnia, zatwierdziło program strzelania wiosennego i strzelania 3. Majowego. Zaproszono członków Bractwa na mszę świętą 3 maja, podczas której poświęcono łańcuchy I. oraz II. rycerza Króla żniwnego. Ufundowane one zostały przez Waldemara Ronke i Krzysztofa Przybylskiego rycerzy żniwnych 1998 r. Wybrano także przedstawicieli na Zjazd Delegatów Zjednoczenia KBS R.P. jaki

138. Zarząd Bractwa z 1999 r. Od lewej siedzą: Z. Augustyniak, M. Waligórski, K. Smoleński. Stoją: St. Olejniczak, W. Ronke, M. Wawrzyniak, P. Urbaniak. Foto z 27 VIII 2000 r. (Zbiory KBS)

się odbywał 8 i 9 maja w Szamotułach. Mandaty otrzymali: Krzysztof Smoleński i Waldemar Ronke. Do kalendarza strzełań włączono zawody organizowane 2 października przez Polski Związek Strzelectwa Sportowego w Lesznie.

140. Tarcza strzelecka dla Towarzystwa Strzeleckiego w Bergen, (Zbiory autora)

139. Wincenty Siczyński Król kurkowy z 1999 r. (Zbiory KBS)

Zwycięzcą strzelania 3 Majowego został Tadeusz Urbaniak. W turnieju królewskim 23 maja w Zielone Świątki najcelniej strzelał Wincenty Siczyński. Jego rycerzami zostali Waldemar Ronke i Paweł Urbaniak. Podczas Zebrania Plenarnego 16 czerwca dyskutowano na temat dotacji Bractwa na remont kościoła farnego oraz wyjazdu delegacji na uroczystości strzeleckie do Bergen.

W skład ustalonej delegacji weszli Sławomir Dudziak, Jerzy Naskręt, Tadeusz Niemier, Krzysztof Przybylski, Henryk Rykert, Wincenty Siczyński, Paweł Urbaniak, Marian Waligórski, Maciej Wawrzyniak. W prezencie dla kolegów z Bergen zabrano malowaną tarczę strzelecką.

Turniej Rocznicowy zaplanowano na 27 lipca 1999 r. Wzięło w nim udział wielu strzelców reprezentujących Bractwa Kurkowe w Polsce. Główne trofeum zdobył Henryk Rykert.

Zebranie Zarządu jakie odbyło się 18 sierpnia poświęcono przygotowaniom do strzelania żniwnego. Odbyło się 29 sierpnia, podczas którego godność Króla żniwnego na rok 1999 zdobył starszy Krzysztof Smoleński, a jego rycerzami zostali: Krzysztof Przybylski i Marian Waligórski.

Na posiedzeniu Zarządu 21 września otwarto „skarbonkę bracką”, wystawioną od roku w siedzibie Bractwa. Przeliczono jej zawartości i okazało się, że wyniosła ona 1238 zł. Postanowiono przeznaczyć ją na zakup armaty czarno prochowej. Wykonanie tego zadania powierzono Krzysztofowi Smoleńskiemu. Przyjęto program turnieju strzeleckiego z broni krótkiej zaplanowanego na 26 września. Uwzględniono zapo-

141. Wspólna zabawa z członkami delegacji z Bergen w leśniczówce w Brzedni 25 IX 1999 r. (Zbiory autora)

wiedziany pobyt w Śremie od 24 do 26 września delegacji strzelców z Bergen. Kulminacyjnym punktem tej wizyty była kolacja wystawiona przez Króla żniwnego z 1999 r., w leśniczówce w Brzedni.

Wyznaczono członków Bractwa na wyjazd z delegacją Urzędu Miasta i Gminy do Bergen. W planach było podpisanie porozumienia o współpracy partnerskiej pomiędzy Bergen a Śremem. Reprezentantami Bractwa na tym historycznym spotkaniu byli bracia Tadeusz Niemier, Krzysztof Przybylski, Paweł Urbaniak, Marian Waligórski i Maciej Wawrzyniak.

Podczas kolejnego zebrania Bractwa postanowiono zrezygnować z zakupu armaty czarno prochowej, a zgromadzone pieniądze przeznaczyć na zakup kominka z płaszczem wodnym i zainstalować go w sali posiedzeń. Przyjęto także program imprez strzeleckich na 2000 r.

Dnia 27 listopada odbył się we Wrocławiu nadzwyczajny Zjazd Delegatów Zjednoczenia KBS R.P. Śremską organizację reprezentowali Krzysztof Smoleński i Waldemar Ronke. Spotkaniem opłatkowym Śremskie Bractwo 16 grudnia zakończyło 1999 r.

Nowy rok rozpoczęto 17 lutego 2000 r. od Walnego Zebrania Sprawozdawczego. Przegłosowano projekt podjęcia starań celem zakupu od gminy Śrem gruntów przylegających do siedziby Bractwa. Na tym terenie planowano wybudowanie dwóch krytych strzelnic na broń długą i krótką. Rozważano rozbudowę sali plenarnej. Upoważniono Zarząd do zlecenia opracowania dokumentacji technicznej. Aby przygotować fundusze do realizacji ambitnych planów postanowiono, począwszy od 3 maja 2000 r. na wszystkich imprezach strzeleckich wystawiać Tarczę Fundacyjną, z której dochód miał wpływać na konto budowy strzelnic. Przegłosowano także decyzję Zarządu o skreśleniu z listy członków za niewypełnianie obowiązków statutowych: Arkadiusza Chrabąszcza, Pawła Hoffmana, Marka Krychowskiego, Roberta Michałowskiego, Piotra Rutę i Ryszarda Szymańskiego. Od 1 marca obowiązki gospodarza Celstatu powierzono Andrzejowi Kubiakowi. Podniesiono też wysokość składki członkowskiej do 25 zł miesięcznie. Przedstawiono program spotkania europejskich strzelców w niemieckim Garel jaki odbył się od 25 do 27 sierpnia 2000 r.

Ważnym wydarzeniem dla Bractwa było podpisanie 29 marca 2000 r. w siedzibie Urzędu Miejskiego porozumienia z Gminą Śrem w sprawie warunków zakupu przez organizację gruntu położonego przy ulicy Nowa Strzelnica. Uzgodniono, że Bractwo zapłaci w dniu transakcji 10 % ceny gruntu, a pozostałą część w ratach, na korzystnych warunkach.

W rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja, tarczę okolicznościową zdobył Andrzej Kubiak. On też został zwycięzcą Tarczy Fundacyjnej nr 1, przeznaczonej na budowę strzelnicy. Zielonoświątkowe strzelanie królewskie jakie odbyło się 11 maja wygrał Marian Waligórski. Pozostałe miejsca zajęli Krzysztof Smoleński i Maciej Wawrzyniak.

Na kolejnym zebraniu Zarządu oceniono organizację turnieju królewskiego i apelowano o udział w turnieju strzeleckim o tytuł Króla Zjednoczenia jaki odbył się w Tucholi 30 czerwca i 1 lipca 2000 r.

Po przedstawieniu warunków zakupu gruntu pod budowę strzelnic, zaakceptowano je i upoważniono starszego bractwa, skarbnika i pisarza do podpisania aktu notarialnego.

Król kurkowy z 2000 r. Marian Waligórski zaprosił współbraci z małżonkami 24 czerwca, na kolację intronizacyjną do siedziby Bractwa. Gośćmi honorowymi byli: ks. kapelan Marian Brucki i burmistrz Marek Basaj.

142. Marian Waligórski Król kurkowy z 2000 r. (Zbiory KBS)

143. Intronizacja 24 VI 2000 r. Od lewej: M. Basaj, ks. M. Brucki, M. Waligórski z małżonką, W. Siciński z małżonką. (Zbiory M. Waligórskiego)

144. Festyn w Bergen 2000 r. Od prawej: M. Basaj, M. Wawrzyniak, B. Wośkowiak, M. Waligórski, St. Olejniczak. (Zbiory M. Waligórskiego)

Na dorocznym festynie strzeleckim w Bergen w dniach 6-9 lipca gościła delegacja ze Śremu w składzie: Stanisław Olejniczak, Krzysztof Przybylski, Marian Waligórski i Maciej Wawrzyniak. Podczas uroczystego śniadania burmistrz Marek Basaj przekazał w imieniu członków śremskiego Bractwa okolicznościową tarczę na ręce burmistrza Bergen Reinera Prokopa.

Podczas posiedzenia Zarządu, 1 sierpnia 2000 r., omówiono zagadnienia związane z przepisami zawartymi w Ustawie z 21 V 1999 r. o broni i amunicji, a dotyczącymi budowy strzelnic oraz warunków jakie muszą one spełnić, aby mogły zostać zakwalifikowane do przeprowadzenia na nich strzelań. Postanowiono zlecić opracowanie dokumentacji na wykonanie niezbędnych prac na starej strzelnicy polowej w Zbrudzewie z uwzględnieniem określonych przepisów. Omówiono także postępy prac związane z instalowaniem w budynku Bractwa kominka z płaszczem wodnym oraz pracami remontowymi w pomieszczeniu biurowym na piętrze. Zaapelowano do członków o jednorazowy dar na zakup mebli biurowych. Przyjęto program strzelania żniwnego, które zaplanowano na 27 sierpnia.

Podczas spotkania przedstawicieli europejskich Towarzystw Strzeleckich w dniach 25-27 sierpnia w niemieckim Garel, zabrakło członków Śremskiego Bractwa. Wyjazd uniemożliwił Królewski Turniej Żniwny wyznaczony na dzień 27 sierpnia. Od obradującego w Ga-

rel Prezydium EGS nadeszła wiadomość o zmianie terminu spotkań strzelców europejskich. Odtąd odbywać się będą co trzy lata. Wyznaczono miasto Vöcklabruck w Austrii jako miejsce następnego spotkania strzelców z Europy w 2003 r.

Królem żniwnym w 2000 r. został Waldemar Ronke przed Henrykiem Rykertem i Zdzisławem Augustyniakiem. Rywalizację w strzelaniu z broni krótkiej wygrał Krzysztof Smoleński.

Zebrań Plenarnym 2 lutego 2001 r. rozpoczął się nowy rok działalności. Zarząd przedstawił plan imprez na nadchodzące miesiące i przyjął do bractwa Artura Osińskiego i Artura Strzelca. Zaplanowano zorganizowanie siedmiu turniejów strzeleckich oraz turnieju kręglarskiego. Walne Zebranie sprawozdawcze wyznaczono na 16 marca 2001 r. Postanowiono wystąpić z wnioskami o nadanie krzyży oficerskich braciom Romanowi Chrabąszczowi i Władysławowi Gulczewskiemu, a krzyży rycerskich: Włodzimierzowi Kręcickiemu, Andrzejowi Kubiakowi, Jerzemu Naskrętowi i Maciejowi Wawrzyniakowi.

W końcu marca 2001 r. zakończono budowę strzałowni na starej strzelnicy i uzyskano atest dopuszczający obiekt do użytku. Oficjalna inauguracja obiektu odbyła się 8 kwietnia na wiosennym turnieju strzeleckim. Strzelanie 3. Maja wygrał Krzysztof Smoleński. Starszy Bractwa oraz skarbnik Waldemar Ronke, reprezentowali bractwo 19 i 20 maja na Zjeździe Delegatów Zjednoczenia KBS R.P. we Wrześni.

145. Tarcza Mistrzowska z broni krótkiej. (Zbiory autora)

146. Włodzimierz Kręcicki Król kurkowy z 2001 r. (Zbiory KBS)

147. Intronizacja Króla kurkowego 2001 r. W. Kręcickiego w siedzibie Bractwa. (Zbiory KBS)

Doroczne strzelanie w Zielone Świąta przypadło 3 czerwca. Królem kurkowym na ten rok został Włodzimierz Kręcicki. Rycerskie tytuły zapewnili sobie Wincenty Siczyński i Tadeusz Graefling.

W przeddzień Bożego Ciała Król kurkowy - brat Włodzimierz Kręcicki zaprosił współbraci na uroczystą kolację do brackiego Celstatu.

Na kolejnych posiedzeniach Zarząd zdecydował o ogrodzeniu zakupionego terenu przy siedzibie Bractwa płotem betonowym i nakreślił plan przygotowań do budowy strzelnicy krytej.

Latem 2001 r. czekały członków Bractwa dwie ważne imprezy. W lipcu delegacja Bractwa gościła na święcie strzeleckim w Bergen. W jej skład wchodził: Włodzimierz Kręcicki, Andrzej Kubiak, Jerzy Naskręt, Krzysztof Przybylski, Henryk Rykert i Wincenty Siczyński. Natomiast 26 sierpnia odbył się Królewski Turniej żniwny, wygrał go Krzysztof Smoleński tuż za nim uplasowali się Paweł Urbaniak i Andrzej Kubiak. Dnia 30 września rozegrano też doroczny turniej z broni krótkiej, który wygrał Henryk Rykert.

Niestety jesienią 2001 r. Bractwo straciło ze swego grona jednego z członków. Zmarł Nikodem Litke. W pogrzebie, który odbył się w Zanie-myślu uczestniczyła delegacja śremskich Braci. Podczas Plenarnego zebrania 8 listopada uczczono jego pamięć minutą ciszy.

148. Na audiencji u papieża Jana Pawła II. Od prawej: W. Siczzyński, P. Fabisiak i H. Litka. (Zbiory W. Siczzyńskiego)

Członek Bractwa Wincenty Siczzyński w pierwszych dniach listopada brał udział w pielgrzymce do Rzymu organizowanej przez EGS. Po powrocie podzielił się wrażeniami ze spotkania w Watykanie z papieżem Janem Pawłem II. Szczególne wrażenie wywarła na nim audiencja u Ojca Świętego. Wielobarwny pochód europejskich braci kurkowych, których zjechało do Watykanu ok. 3000 został mile przyjęty przez mieszkańców Rzymu. Przekazał także dyplom błogosławieństwa papieża dla śremskiej organizacji.

149. Adres z Apostolskim Błogosławieństwem dla Bractwa Kurkowego w Śremie. (Zbiory KBS)

W październiku Stanisław Graczyk uczestniczył w kursie strzeleckim organizowanym przez Akademię Wychowania Fizycznego w Poznaniu i uzyskał uprawnienia instruktora strzelectwa sportowego. Tym samym spełniony został przez Bractwo jeden z warunków określonych w Ustawie o broni i amunicji, decydujących o otrzymaniu licencji Polskiego Związku Strzelectwa Sportowego na budowaną krytą strzelnicę. Zarząd przypomniał członkom Bractwa o podjętej w 1999 r. uchwale, o dobrowolnym opodatkowaniu na rzecz budowy nowej strzelnicy. W grudniu odbyło się ostatnie posiedzenie Zarządu w 2001 r. Podjęto decyzję o zwróceniu się do Starostwa Powiatowego o pozwolenie na budowę krytych strzelnic oraz rozbudowę siedziby. Przyjęto program imprez na rok 2002. Z Bractwa wystąpił Andrzej Hoffman.

Rok 2002 rozpoczęto w styczniu zebraniem plenarnym. Starszy Bractwa przekazał członkom wiadomość o uzyskaniu pozwolenia na budowę dwóch strzelnic, rozbudowę sali plenarnej oraz renowację zniszczonej fasady zabytkowego budynku. Przypomniał także wszystkim o konieczności uregulowania zobowiązań finansowych związanych z tym projektem, w terminie do turnieju królewskiego. Jerzy Naskręt podpisał umowę wolontarystyczną na nadzór budowlany.

Walne Zebranie Sprawozdawczo-Wyborcze odbyło się 1 marca 2002 r. Przeprowadzono wybory, które wyłoniły skład Zarządu. Weszli do niego: Krzysztof Smoleński – starszy, Zdzisław Augustyniak – podstarszy, Paweł Urbaniak – pisarz, Waldemar Ronke – skarbnik, Maciej Wawrzyniak – strzelmistrz, Stanisław Olejniczak i Marian Waligórski – członkowie zarządu.

Rozegrano jedenasty turniej na kręgielni. Jego zwycięzcą został Wincenty Siczyński.

Prezydium Europejskiego Stowarzyszenia Strzelców (EGS) wyznańczyło Poznań na miejsce kolejnego roboczego spotkania organizacji. Obrady EGS odbyły się 6 kwietnia. Śremską organizację reprezentowała delegacja Roman Chrabąszcz, Ludwik Komorowski, Włodzimierz Kręcicki, Artur Osiński, Krzysztof Przybylski i Krzysztof Smoleński. Przeprowadzono strzelanie w rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja. Wygrał je Waldemar Ronke, który wyprzedził Henryka Rykerta i Tadeusza Urbaniaka.

Warunkiem uczestniczenia w rywalizacji o tytuł Króla kurkowego jest uregulowanie przez członka Bractwa wszelkich należności finansowych. Dopiero wtedy może zakupić jeden karnet. Zezwala on na oddanie z karabinu losowanego, przed rozpoczęciem strzelania, trzech strzałów do tarczy królewskiej w pozycji stojącej, z wolnej ręki. Tylko z tego karabinu strzela się do tarczy królewskiej, i nie może on być własnością członka Bractwa. Tym sposobem zapewnia się wszystkim uczestnikom strzelania te same warunki⁴.

⁴ Zob: Aneks nr 14 (Regulamin strzelania Królewskiego KBS w Śremie).

150. Odprawa przed strzelaniem o tytuł Króla kurkowego 19 V 2002 r. (Zbiory W. Kręckiego)

W Zielone Świątki, które przypadły na dzień 19 maja pierwszy strzał w imieniu Prezydenta R.P., oddał burmistrz Marek Basaj. Strzałem najbliższym środka wygrał ponownie Paweł Urbaniak. Pierwszy raz zdarzyło się to w 1997 r. Jego rycerzami zostali Krzysztof Smoleński i Wincenty Siczyński.

Intronizacja nowego Króla odbyła się 29 maja w siedzibie Bractwa. Uroczystość zaszczylił obecnością kapelan ks. proboszcz Marian Brucki.

Nazajutrz przypadło Święto Bożego Ciała. W procesji wzięli udział członkowie Bractwa: Jerzy Naskręt, Paweł Urbaniak, Wincenty Siczyński i Krzysztof Smoleński.

Poczet Sztandarowy tworzyli: Eugeniusz Ferster, Damian Łabutka i Artur Osiński.

151. Paweł Urbaniak – Król kurkowy z 2002 r. (Zbiory KBS)

152. Pamiątkowe zdjęcie przed Intronizacją Królewską 29 V 2002 r. (Zbiory W. Kręcickiego)

153. Srebrny łańcuch Króla żniwnego ufundowany w 2002 r. przez brata Waldemara Ronke. Stan z 2009 r. (Fot. A. Chrabąszcz)

154. Członkowie delegacji Bractwa z Bergen z burmistrzem Śremu M. Basajem, Królem kurkowym P. Urbaniakiem i W. Siczyńskim. (Zbiory KBS)

Dnia 25 sierpnia przeprowadzono strzelanie o tytuł Króla żniwnego. Dzień turnieju był ważny dla członków bractwa także z innych powodów. Podczas uroczystej mszy św. został poświęcony srebrny łańcuch Króla żniwnego, który ufundował brat Waldemar Ronke. Od tego dnia zwycięzcy Turniejów żniwnych mają obowiązek dokładania kolejnych ogniw, które upamiętniają ich zwycięstwa.

Był to również ostatni dzień pobytu w Śremie delegatów Bractwa z Bergen. W czasie trzydniowej wizyty wspólne spotkania ugruntowały pozytywne relacje pomiędzy organizacjami, a także osobiste przyjaźnie. Kulminacyjnym punktem wizyty był udział strzelców z Bergen w turnieju Króla żniwnego.

W wyniku przeprowadzonej rywalizacji Królem żniwnym na rok 2002 został Artur Osiniński. Pokonał on Krzysztofa Przybylskiego i Mariana Waligórskiego. Nowy Król żniwny insygnia władzy odebrał podczas kolacji 14 września. Gośćmi honorowymi uroczystości byli: kapelan Bractwa ks. proboszcz Marian Brucki i burmistrz Marek Basaj z małżonką.

Wiosną rozpoczęto prace budowlane na nowej krytej strzelnicy. Prowadzone były w szybkim tempie, aby 1 grudnia 2002 r. oddać ją do użytku. W tym terminie nie udało się zakończyć wszystkich prac wykończeniowych. Nie miało to jednak większego wpływu na rozpoczętą eksploatację strzelnicy.

155. Król Żniwny z 2002 r. Artur Osiński z małżonką oraz goście na Intronizacji. (Zbiory KBS)

156. Budowa 50 m. automatycznej strzelnicy krytej – lipiec 2002 r. (Zbiory KBS)

Dnia 1 grudnia odbyła się ceremonia otwarcia strzelnicy. Uroczystość zaszczycili: kapelan Zjednoczenia KBS R.P. ks. Henryk Marczewski, który dokonał aktu poświęcenia obiektu w towarzystwie kapłana Bractwa ks. kanonika Mariana Bruckiego, oraz przedstawiciele Zarządu Zjednoczenia KBS R.P. - Stanisław Osiewicz, prezes Okręgu Poznańskiego KBS R.P. January Bątkiewicz, starosta śremski Teodor Stępa, burmistrz Śreму Krzysztof Łożyński, przewodnicząca Rady Powiatu Gabriela Wasielewska oraz liczne delegacje. Goście w wystąpieniach chwalili szybkie tempo prac oraz konsekwentne realizowanie założonych planów. Doceniono też fakt, że strzelnica powstała z własnych funduszy Bractwa.

Jednak aby przyspieszyć zakończenie budowy w planowanym terminie, Bractwo zaciągnęło pożyczkę w śremskim Banku Spółdzielczym. Za znaczący wkład podczas budowy strzelnicy podziękowania odebrali: Tadeusz Graefling, Andrzej Kubiak, Zdzisław Łabutka, Artur Osiński Krzysztof Smoleński. Od chwili ufundowania pierwszej tarczy na budowę strzelnicy, do dnia jej otwarcia, dwadzieścia razy zawieszano je na wszystkich organizowanych imprezach strzeleckich. Tarczę z numerem 21, z wizerunkiem króla Jana III Sobieskiego, który, jak już pisano wcześniej potwierdził w 1689 r. przywileje Bractwa Śremskiego, wykonaną przez Eugeniusza Ferstera, zdobył Grzegorz Szydłowski z Puszczykowsko-Mosińskiego Bractwa Strzeleckiego.

158. Moment poświęcenia strzelnicy krytej. (Zbiory KBS)

157. Tarcza „Fundacyjna” nr 21. (Zbiory autora)

Podczas Zebrania Plenarnego 5 grudnia 2002 r. Zarząd przedstawił program imprez na następny rok. Uruchomienie nowej strzelnicy, pozwoliło wtedy na zaplanowanie w programie imprez na 2003 r. kilku nowych turniejów strzeleckich. Pierwszym miał być „Turniej Noworoczny”. Drugim zaplanowany na 9 lutego turniej o Memoriałem dr Seweryna Matuszewskiego. W ten sposób Bractwo czci pamięć zamordowanego 20 października 1939 r. na Rynku w Śremie działacza społecznego i wybitnego członka Bractwa Kurkowego. Trzeci turniej został dodany

do prowadzonego już turnieju kręglarskiego. Od 2003 r. współzawodnictwo w tym turnieju odbywa się na dwóch obiektach: kręgielni i strzelnicy. Postanowiono także wpisać na stałe do kalendarza imprez turnieje strzeleckie organizowane dla społeczeństwa miasta i powiatu śremskiego. Po raz pierwszy zaplanowano w 2003 r. Międzyzakładowy Turniej Strzelecki oraz Turniej Strzelecki Służb Mundurowych. Zdecydowano kontynuować wystawianie na imprezach strzeleckich tarczy „Fundacyjnej”, celem gromadzenia funduszy na kontynuowanie budowy strzelnicy krytej przeznaczonej do strzelania z broni krótkiej (bocznego i centralnego zapłonu).

W 2002 r. Krzyżami Zjednoczenia KBS R.P. odznaczeni zostali: Krzyżem Oficerskim: Roman Chrabąszcz, Władysław Gulczewski, Tadeusz Urbaniak i Marian Waligórski. Krzyżem Rycerskim: Jerzy Naskręt, Włodzimierz Kręcicki, Andrzej Kubiak i Maciej Wawrzyniak. Spotkanie opłatkowe 19 grudnia zakończyło pracowity kolejny rok działalności śremskiego Bractwa.

Rok 2003 zainaugurowano na pierwszym strzelaniu noworocznym. Podczas I. Memoriału im. dr Seweryna Matuszewskiego tarczę za zwycięstwo odebrał Krzysztof Smoleński.

Na XII. Turnieju Kręglarskim wprowadzono po raz pierwszy nową konkurencję - strzelanie do tarczy na odnowienie ołtarza w kościele Franciszkanów. Z inicjatywy skarbnika Bractwa Waldemara Ronke, powstał pomysł jego odrestaurowania. Zarząd zadeklarował wolę odnowienia ołtarza bocznego z własnych funduszy.

Na kręgielni tryumfował Stanisław Graczyk, a na strzelnicy Waldemar Klemiński z Szubińskiego KBS.

159 i 160. Andrzej Chrabąszcz – Król kurkowy z 2003 r. i jego tarcza królewska. (Zbiory KBS)

161. Intronizacja Króla kurkowego z 2003 r. Od lewej: ks. M. Brucki, P. Urbaniak z małżonką, A. Chrabąszcz z małżonką, starosta -T. Stępa, K. Smoleński. (Zbiory A. Chrabąszcza)

162. Vöcklabruck 30 VIII 2003 r. Roman Rybacki – Europejski Król Kurkowy (pośrodku), w otoczeniu Tomasza Winieckiego z Chojnic, Krzysztofa Janarka z Krakowa, Lecha Warczaka ze Starogardu Gdańskiego i Andrzeja Chrabąszcza ze Śremu. (Zbiory A. Chrabąszcza)

Strzelanie królewskie 8 czerwca w Zielone Świątki rozpoczęli starosta Teodor Stępa i burmistrz Krzysztof Łożyński. Po podsumowaniu traień, wyłoniono nowego Króla kurkowego. Został nim Andrzej Chrabąszcz. Tytuły rycerskie odebrał i Artur Osiński i Zdzisław Augustyniak. Intronizacja odbyła się w siedzibie Bractwa w wigilię Bożego Ciała. Uczestniczył kapelan ks. kanonik Marian Brucki i starosta Teodor Stępa.

Od 28 do 31 sierpnia 2003 r., czterookobowa śremska delegacja pod przewodnictwem Króla kurkowego Andrzeja Chrabąszcza uczestniczyła w Europejskim Spotkaniu Strzelców w austriackim mieście Vöcklabruck. W jej skład wchodził: Ludwik Komorowski, Tadeusz Niemier i Maciej Wawrzyniak.

163. Medal Europejskiego Spotkania Strzelców w Vöcklabruck. (Zbiory A. Chrabąszcza)

164. Uroczysta odprawa przed turniejem żniwnym - 24 VIII 2003 r. (Zbiory KBS)

Śremski Król nie miał szczęścia w strzelaniu o tytuł Europejskiego Króla Strzelców, ale polska reprezentacja, uczestnicząca licznie w tej imprezie, miała swoje wielkie święto. Po raz pierwszy w historii strzelania o tytuł Króla europejskiego zwyciężył Polak - Roman Rybacki, członek Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Rawiczu.

Podczas rozegranego 24 sierpnia turnieju żniwnego zwyciężył Andrzej Kubiak. Kolejne miejsca zdobyli Maciej Wawrzyniak i Zdzisław Łabutka. Przed rozpoczęciem strzelań odbyła się uroczysta odprawa. Odznaczeni na niej zostali: Krzyżem Oficerskim - Ludwik Komorowski a Krzysztof Przybylski i Henryk Rykert - Krzyżami Rycerskimi.

Odbył się również XI. turniej z broni krótkiej. Spełnienie przez uczestników określonych w regulaminie turnieju warunków, wymaga doskonałych umiejętności strzeleckich. Dlatego do finału staje każdego roku wąska grupa strzelców. Tym razem tarczę mistrzowską zdobył brat Wojciech Maciejewski z Mosińsko-Puszczykowskiego Bractwa Kurkowego.

Jesienią 2003 r. ruch kurkowy w Polsce okrył się żałobą. W wypadku samochodowym pod Śremem zginął Roman Rybacki Europejski Król Strzelców Historycznych. W pogrzebie, który odbył się w Rawiczu 3 października uczestniczyły Poczty Sztandarowe Bractw Kurkowych z całej Polski. Przybyły też reprezentacje Europejskich Towarzystw Strzeleckich. W imieniu śremskiej organizacji żegnali Romana Rybackiego: Eugeniusz Ferster, Henryk Rykert i Krzysztof Smoleński.

165. Pogrzeb Romana Rybackiego. Poczty Sztandarowe na cmentarzu w Rawiczu. (Zbiory autora)

W grudniu odbyło się ostatnie w 2003 r. zebranie plenarne. Przyjęto w szeregi Bractwa: Sławomira Baszyńskiego Mirosława Dolatę, Jacka Piątkowskiego i Witolda Tomaszewskiego. Na 2004 r. zaplanowano przeprowadzenie 13 imprez strzeleckich oraz zbiórkę pieniędzy wśród członków Bractwa na zakup stołu bilardowego.

Pierwszy turniej w nowym 2005 r. roku wygrał Grzegorz Zieliński z KBS w Wolsztynie. Natomiast 8 lutego w Turnieju Memoriałowym im. dr Seweryna Matuszewskiego, podobnie jak w roku ubiegłym, tryumfował Krzysztof Smoleński. W XIII. Turnieju Kręglarskim, zwyciężył Stanisław Graczyk, a na strzelnicy Tarczę Kręglarską zdobył Andrzej Kubiak.

II Międzyczładowy Turniej w dwuboju strzeleckim rozgrywany na przełomie 2003/2004 r. zakończył się 7 marca. Sześciomiesięczne zmagania uwieńczyła sukcesem reprezentacja Odlewni Żeliwa. Kilka dni później, 21 marca, drużyna Bractwa w składzie: Mirosław Dolata, Jacek Piątkowski, Krzysztof Smoleński i Witold Tomaszewski, zwyciężyła w Turnieju Służb Mundurowych, pokonując zespoły Jednostki Wojskowej oraz II. zespół Bractwa.

W XIV rocznicowym turnieju dla upamiętnienia uchwalenia Konstytucji 3 Maja zwycięzcą został Jerzy Naskręt pokonując Macieja Wawrzeniaka i Krzysztofa Smoleńskiego.

166. Zwycięzcy turnieju na kręgielni. Od lewej K. Smoleński, St. Graczyk, P. Urbaniak. (Zbiory KBS)

167. Zwycięzcy Turnieju 3 maja 2004 r. (Zbiory autora)

W Zielone Świątki, 30 maja 2004 r. podczas odprawy przed turniejem królewskim na starej strzelnicy, za zasługi dla Bractwa uhonorowano Krzyżami Rycerskimi Zjednoczenia KBS R.P. Zdzisława Łabutkę i Artura Osińskiego. Stanisław Olejniczak otrzymał Krzyż Oficerski.

Pierwszy strzał do Tarczy Królewskiej w zastępstwie burmistrza Śremu, oddał Marian Goliński komendant Straży Miejskiej. Po zakończeniu strzelania okazało się, że Królem kurkowym w 2004 r. został Andrzej Kubiak, a jego rycerzami Zdzisław Augustyniak i Eugeniusz Wojciechowski.

168. Andrzej Kubiak – Król kurkowy z 2004 r. (Zbiory KBS)

169. Delegacja KBS w Śremie na festynie strzeleckim w Bergen - 3 lipca 2004 r. (Zbiory KBS)

170. Wspólne zdjęcie ze strzelcami z Bergen na starej strzelnicy – 5 IX 2004 r. (Zbiory KBS)

Tradycyjnie w początku lipca tegoż roku delegacja Bractwa wzięła udział w święcie strzelców w Bergen. Przewodniczył jej Król kurkowy Andrzej Kubiak, a w jej skład wchodził: Mirosław Dolata, Zdzisław Łabutka, Henryk Rykert i Marian Waligórski.

Niespełna dwa miesiące później od 3 do 5 września na zaproszenie Króla kurkowego Andrzeja Kubiaka gościła w Śremie delegacja strzelców z Bergen. Goście zaproszeni zostali na doroczne strzelanie żniwne. Podczas trzydniowego pobytu uczestnicy delegacji zwiedzili Pałac Raczyńskich w Rogalinie, uczestniczyli w rejsie po Warcie oraz w uroczystościach związanych z wyborem Króla żniwnego 2004 r.

Rywalizację o tytuł Króla żniwnego wygrał Waldemar Ronke. Pokonał Krzysztofa Smoleńskiego i Henryka Rykerta. Uroczystość przekazania insygniów królewskich odbyła się 20 września w siedzibie Bractwa.

W dorocznym XII turnieju z broni krótkiej eliminacyjną barierę pokonało sześciu strzelców. Finał do tarczy rzeźbionej w drewnie wygrał brat Jacek Treichel z KBS w Grudziądzu pokonując kolegę klubowego Jana Zajkowskiego. trzecie miejsce zajął Grzegorz Szydłowski z Mosińsko-Puszczykowskiego Bractwa Strzeleckiego.

Oplatkowym spotkaniem 17 grudnia 2004 r. zakończono kolejny rok działalności śremskiego Bractwa. Tak jak w latach ubiegłych uczestniczyli w nim kapelan bractwa ks. kanonik Marian Brucki i starosta Teodor Stępa.

171. Oplatek w 2004 r. Od lewej: ks. kanonik M. Brucki, starosta T. Stępa, Król kurkowy A. Kubiak z małżonką, K. Smoleński z małżonką, W. Ronke. (Zbiory KBS)

172. Zarząd Bractwa wybrany 24 II 2005 r. Siedzą od lewej: A. Kubiak, K. Smoleński, M. Waligórski. Stoją od lewej: A. Osiński, W. Ronke, St. Olejniczak, P. Urbaniak. (Zbiory KBS)

Zarząd przygotował plan imprez na rok 2005. Zaplanowano przeprowadzenie 10 turniejów strzeleckich. Na Walnym Zebraniu Sprawozdawczo-Wyborczym 24 lutego dokonano wyboru Starszego i członków Zarządu. Ponownie funkcję Starszego Bractwa objął Krzysztof Smoleński. W skład jego Zarządu weszli: Andrzej Kubiak, Stanisław Olejniczak, Artur Osinski, Waldemar Ronke, Paweł Urbaniak i Marian Waligórski. Uczestnicy zebrania, w głosowaniu jawnym, zaakceptowali propozycję Zarządu by powrócić do kultywowanego przez wieki zwyczaju, że strzelec który uzyska drugi wynik w turnieju o tytuł Króla kurkowego otrzymuje tytuł wicekróla.

Zarząd ukonstytuował się na pierwszym posiedzeniu 3 marca. Tworzyli go M. Waligórski – podstarszy, P. Urbaniak – pisarz, W. Ronke – skarbnik, A. Osinski – strzelmistrz, A. Kubiak i St. Olejniczak – członkowie.

Turniej z okazji rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja wygrał Paweł Urbaniak. Za nim miejsca zajęli Zdzisław Augustyniak i Andrzej Kubiak. Natomiast Zielonoświątkowe strzelanie przypadło 15 V 2005 r. Pierwszy strzał do Tarczy Królewskiej w imieniu prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, oddał burmistrz Krzysztof Łożyński. Po zmaganiach okazało się, że strzał najbliższy środka tarczy oddał Artur Osinski. Został tym samym nowym Królem kurkowym. Pierwszy po reaktywowaniu Bractwa tytuł wicekróla zdobył Sławomir Baszyński. Aby podkreślić rangę tego wydarzenia, wicekról zobowiązał się do ufundowania srebrnego łańcucha. Mieli go nosić kolejni zdobywcy tego tytułu.

174. Łańcuch wicekróla kurkowego. (Zbiory autora)

173. Artur Osinski – Król kurkowy z 2005 r. (Zbiory KBS)

Trzecie miejsce i tytuł pierwszego rycerza przypadł Waldemarowi Ronke, a drugiego rycerza Pawłowi Urbaniakowi. Wręczono odznaczenia dla członków Bractwa. Krzyżami Oficerskimi Zjednoczenia KBS R.P. odznaczono: Andrzeja Kubiaka, Macieja Wawrzyniaka i Eugeniusza Wojciechowskiego.

Na niedzielę 22 maja 2005 r. Zarząd Okręgu Poznańskiego zaprosił braci zrzeszonych w Okręgu Poznańskim do Gołańczy, by rozegrać doroczne strzelanie o tytuł Króla Kurkowego. Sukces odniosła na nim śremska delegacja, która przywiozła do Śremu tytuł I. rycerza zdobyty przez Andrzeja Kubiaka.

Intronizacja Króla kurkowego w 2005 r. odbyła się 25 maja podczas uroczystej kolacji w siedzibie Bractwa.

Na początku lipca delegacja pod przewodnictwem Króla kurkowego w składzie Sławomir Baszyński, Mirosław Dolata i Henryk Rykert gościła w Bergen na dorocznym święcie strzeleckim.

W dwa miesiące później 4 września na starej strzelnicy rozegrano współzawodnictwo o tytuł Króla żniwnego. W uroczystościach towarzyszących uczestniczyli członkowie delegacji z Bergen, którzy od trzech dni przebywali z wizytą w Śremie. Piękną rzeźbioną tarczę Króla Żniwnego zdobył ponownie jej fundator Waldemar Ronke. Za nim miejsca zajęli Sławomir Baszyński i Stanisław Graczyk.

Turniej z broni krótkiej w Śremie od lat gromadzi wielu amatorów strzelania z pistoletów i rewolwerów. Kolejne XIII spotkanie odbyło

175. Triumfatorzy Turnieju żniwnego 2005 r.- od lewej Sł. Baszyński, W. Ronke i Sł. Graczyk. (Zbiory KBS)

się 2 października. W finale wśród doborowej stawki strzelców, najlepszym wynikiem wykazał się Waldemar Klemiński z KBS w Szubiniu.

Na ostatnim Zebraniu Plenarnym jakie odbyło się 1 grudnia, Zarząd zapoznał członków z programem imprez na nadchodzący 2006 r. Poinformowano też braci, że zostały zakończone trwające od czerwca prace renowacyjne przy ołtarzu w kościele Franciszkańskim. Uroczyste odsłonięcie i poświęcenie ołtarza odbyło się 8 stycznia 2006 r. Tegoż dnia, w mroźny poranek, przed kościołem zgromadziły się poczty sztandarowe i delegacje reprezentujące Bractwa Kurkowe z całej Polski. Przez trzy lata podczas strzelań do tarczy na odnowienie ołtarza, gromadzono fundusze z przeznaczeniem na pokrycie kosztów jego renowacji. Tego trudnego zadania podjęła się i wykonała je, Magdalena Twaróg - Murawska, córka brata kurkowego z Murowanej Gośliny. Dodać trzeba, że jej wynagrodzenie tylko w części rekompensowało trud włożony w tę pracę. Dokonując aktu poświęcenia ołtarza kapelan Bractwa ks. kanonik Marian Brucki skierował serdeczne podziękowanie do braci kurkowych za wywiązanie się z deklaracji złożonych mu przed trzema laty. Szczególne podziękowania skierował do starszego Bractwa - Krzysztofa Smoleńskiego i skarbnika - Waldemara Ronke. Godzinę później na śremskiej strzelnicy rozpoczęto strzelanie o okolicznościowe trofea. Tarczę Noworoczną wywalczył Krzysztof Klucznik z KBS w Grudziądzu. Ostatnią tarczę fundacyjną na odnowienie ołtarza wykonaną przez Magdalenę Twaróg - Murawską, ufundowaną przez Apoloniusza Twarogę, zdobył z broni krótkiej Henryk Rykert.

176. Poczty sztandarowe przed kościołem Franciszkanów. (Fot. H. Rykert)

177. Odrestaurowany ołtarz boczny w kościele Franciszkanów. (Zbiory KBS)

178. Tarcza Prezesa KBS w Murowanej Goślinie. (Zbiory autora)

Walne Zebranie sprawozdawcze, na wniosek starszego Bractwa, pierwszy raz w nowej historii przerodziło się w nadzwyczajne Walne Zebranie Sprawozdawczo-Wyborcze. Spowodowane zostało rezygnacją Pawła Urbaniaka z funkcji pisarza Bractwa i członka Zarządu. Jego miejsce w Zarządzie zajął Henryk Rykert. Objął on wakujące stanowisko pisarza. Przedstawiono plan pracy Zarządu do akceptacji Walnego Zebrania. Jednym z najważniejszych zadań było doprowadzenie przyłącza gazowego do siedziby brackiej i przeprowadzenie remontu sali plenarnej. Zarząd przekonywał członków Bractwa, aby każdy z nich sfinansował zakupu dwóch krzeseł na wyposażenie sali plenarnej. Propozycje Zarządu zostały w głosowaniu jawnym przyjęte przez uczestników zebrania.

Na Zebraniu Plenarnym, 6 kwietnia, Starszy Bractwa Krzysztof Smoleński złożył pisemną rezygnację z zajmowanych funkcji. Członkowie Bractwa zadecydowali o nie zwoływaniu nadzwyczajnego zebrania wyborczego. Kierowanie organizacją przejął podstarszy Marian Waliński. Do zakończenia kadencji, określonej w Statucie, Zarząd tworzyło sześciu członków.

W turnieju strzeleckim organizowanym 3 Maja podobnie jak w poprzednim roku, najlepszym strzałem popisał się Paweł Urbaniak pokonując Andrzeja Kubiaka i Krzysztofa Smoleńskiego.

Strzelanie o tytuł Króla kurkowego na 2006 r. odbyło się 4 czerwca. Tradycyjny ceremoniał, od lat towarzyszący temu strzelaniu, został wykonany. Punktualnie w południe na strzelnicy w Zbrudzewie odbyła się odprawa. Z treścią regulaminu strzelania zapoznał zebranych starszy Bractwa. Pierwszy strzał w imieniu Prezydenta R.P. oddał zastępca burmistrza Śremu Janusz Przywara.

Późnym popołudniem podano rezultaty całodniowej rywalizacji. Najcelniejszy strzał oddał Henryk Rykert i został Królem kurkowym.

Tytuł wicekróla przypadł Maciejowi Wawrzyniakowi. Tytuły rycerskie podzielili między siebie Waldemar Ronke i Andrzej Kubiak

Pod koniec czerwca członkowie Bractwa: Sławomir Baszyński, Mirosław Dolata, Jerzy Naskręt, Artur Osinski i Henryk Rykert uczestniczyli w zorganizowanym przez Zjednoczenie KBS R.P. kursie trenersko – instruktorskim w Opałenicy. Dotyczył on przepisów Ustawy o broni i amunicji oraz udzielania pierwszej pomocy podczas wypadków na strzelnicy. Wszyscy uzyskali uprawnienia instruktorskie.

Z powodu trwającego remontu sali plenarnej w siedzibie Bractwa intronizacja nowego Króla kurkowego odbyła się 15 lipca w restauracji Hotelu L'ASKADA. Uroczystość zaszczycili ks. kanonik Marian Brucki i burmistrz Krzysztof Łożyński. Burmistrzowi jak i braciom kurkowym towarzyszyły małżonki.

W 2006 roku EGS wyznaczyło kolejne spotkanie przedstawicieli stowarzyszeń strzeleckich w holenderskiej miejscowości Heeswijk. Odbywało się ono w dniach od 25 do 27 sierpnia, a śremskie Bractwo Kurkowe reprezentowali: Tadeusz Niemier, Ludwik Komorowski, Włodzimierz Kręcicki, Henryk Rykert i Maciej Wawrzyniak. Towarzyszyły im małżonki.

179. Henryk Rykert – Król kurkowy z 2006 r. (Zbiory autora)

180. Członkowie delegacji KBS Śrem przed Zamkiem w Heeswijk. (Zbiory autora)

W Heeswijk rozgrywano tradycyjne strzelanie o tytuł Europejskiego Króla Strzelców. Uczestniczył w nim śremski Król kurkowy Henryk Rykert. Ten zaszczytny tytuł przypadł po raz kolejny przedstawicielowi z Polski, tym razem, Tadeuszowi Żyle z Bractwa Kurkowego w Pszczynie.

Odbyły się jeszcze inne turnieje tego roku. Na strzelaniu o Memoriał dr Tadeusza Jakubiaka w Mosinie brat Waldemar Ronke odznaczony został Krzyżem Komandorskim Zjednoczenia KBS R.P. Królem żniwnym Śremskiego Bractwa po raz czwarty został Krzysztof Smoleński, a jego rycerzami Stanisław Graczyk i Waldemar Ronke. W uroczystościach związanych z wyborem Króla żniwnego wzięło udział pięciu strzelców z Bergen. Przed turniejem odznaczono Zdzisława Augustyniaka i Pawła Urbaniaka Krzyżami Komandorskimi Zjednoczenia KBS R.P.

Jesienią zorganizowano kolejny Międzyzakładowy Turniej Strzelecki. Postanowiono, że w dniu rozpoczęcia turnieju 18 listopada, swoją rywalizację na strzelnicy prowadzić będą także drużyny reprezentujące szkoły ponadpodstawowe. Ich udział sfinansowany został z funduszy Bractwa. Strzelania odbywały się w tych samych terminach na dwie godziny przed rozpoczęciem rywalizacji zespołów zakładowych. Tym razem uczestnicy spotkali się w oddanej tego dnia do użytku, wyremontowanej sali posiedzeń.

181. Spotkanie opłatkowe 15 XII 2006 r. Stoją od lewej: ks. kanonik M. Brucki, burmistrz Śremu A. Lewandowski, B. i H. Rykertowie. (Zbiory autora)

Na ostatnim Zebraniu Plenarnym 7 grudnia 2006 r. wstąpili do bractwa Andrzej Filipowski i Jarosław Nowak. Dokonano podsumowania całorocznej pracy. Zaplanowano w 2007 r. zorganizowanie dwunastu imprez strzeleckich.

Podczas uroczystej wieczerzy jaka odbyła się 15 grudnia z okazji Świąt Bożego Narodzenia w uznaniu zasług dla śremskiego Bractwa, Marian Waligórski, udekorował Krzyżem Rycerskim Zjednoczenia KBS R.P., kapelana ks. kanonika Mariana Bruckiego. W spotkaniu wziął także udział burmistrz Adam Lewandowski. W jego trakcie ks. kanonik poświęcił dzwon bracki, odrestaurowany dzięki zabiegom Tadeusza Urbaniaka.

Turniej Noworoczny 7 stycznia 2007 r. zainaugurował kolejny rok działalności organizacji brackiej. Główne trofeum zdobył Jan Zajkowski z KBS Grudziądz.

Na Walnym Zebraniu Sprawozdawczym 23 lutego, poddano ocenie członków Bractwa, pracę Zarządu w minionym roku. W sprawozdaniu Zarząd przedstawił kwestie aktualizacji w Sądzie Rejonowym w Poznaniu składu organów przedstawicielskich oraz sprawy związane z przyznaniem przez Polski Związek Strzelectwa Sportowego w Warszawie licencji na polową i krytą strzelnicę sportową. Otrzymanie tego dokumentu (posiadało go niewiele Bractw Kurkowych w Polsce) było jednym z warunków podczas wnioskowania członków Bractwa o uzyskanie pozwolenia na zakup broni. W toku obrad przewodniczący

sądu honorowego Jerzy Naskręt odczytał protokół z posiedzenia sądu, który wnioskował o udzielenie nagany Krzysztofowi Smoleńskiemu, za niewłaściwe zachowanie wobec Franciszka Koniecznego. Krzysztof Smoleński odwołał się do Walnego Zebrania, prosząc o anulowanie kary. Uzależnił swoje dalsze członkostwo w Bractwie od wyniku głosowania. W głosowaniu tajnym, większość członków głosowała za utrzymaniem w mocy przedstawionej wcześniej, decyzji sądu honorowego. W tej sytuacji zgodnie ze złożoną wcześniej deklaracją Krzysztof Smoleński złożył na ręce przewodniczącego zebrania rezygnację z członkostwa w Bractwie od 27 lutego 2007 r. W dalszej części obrad, Zebranie Walne przyjęło do realizacji w 2007 r. szereg zadań związanych z inwestycjami w siedzibie Bractwa. Zaprezentowano także po raz pierwszy egzemplarz rocznika⁵ oraz faksymile pracy zbiorowej wydanej w 1935r. z okazji 300-lecia Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie⁶. Rocznik o nazwie „Kurant” zawiera informacje o działalności organizacji w 2006 r. Pisarz Bractwa otrzymał zadanie opracowania roczników za lata 2004 i 2005. Następne numery „Kuranta” zdecydowano publikować każdego roku w styczniu.

Turniej 3 Majowy w 2007 r. zakończył się zwycięstwem Artura Osińskiego. Za nim kolejne miejsca zajęli Jerzy Naskręt i Stanisław Olejniczak.

Uroczystości związane z dorocznym strzelaniem o tytuł Króla Kurkowego 31 maja 2007 r. rozpoczęły się śniadaniem wystawionym przez ustępującego króla. Pierwsze strzały na strzelnicy oddali zaproszeni goście: burmistrz Adam Lewandowski i starosta Tadeusz Waczyński. Najbliższy środka tarczy strzał oddał Paweł Urbaniak zdobywając tym samym, po raz trzeci w historii reaktywowanego Bractwa, tytuł Króla kurkowego. Tym samym zrównał się z Andrzejem Zwierzchowskim, który w 1908 r. odebrał pamiątkowy medal za trzykrotne zdobycie tytułu Króla kurkowego. Wicekrólem został Damian Łabutka. Tytuły rycerskie podzielili między siebie Jarosław Nowak i Zdzisław Augustyniak. Tego samego dnia Stanisław Graczyk, Włodzimierz Kręcicki i Henryk Rykert, otrzymali Krzyże Oficerskie Zjednoczenia KBS R.P w dowód zasług za pracę w szeregach Bractwa. Krzyż Rycerski wręczono Sławomirowi Baszyńskiemu. Uroczystość intronizacji nowego króla odbyła się 6 czerwca w siedzibie Bractwa w przeddzień Bożego Ciała. Obecni byli bracia z małżonkami oraz gość honorowy burmistrz Śremu Adam Lewandowski.

⁵ Zobacz aneks nr 16.

⁶ 300-lecie Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie, Śrem 1935, Nakładem KBS w Śremie. Czcionkami Drukarni Centralnej w Śremie, s. 54. Strona tytułowa – zobacz aneks nr 17.

182. Po turnieju strzeleckim 27 V 2007 r. Stoją od lewej: M. Waligórski, D. Łabutka, P. Urbaniak, J. Nowak, Z. Augustyniak. (Zbiory autora)

183. Intronizacja Króla kurkowego w 2007 r. Od lewej: burmistrz Śremu A. Lewandowski oraz P. Urbaniak i H. Rykert w towarzystwie żon. (Zbiory autora)

184. Zbiórka Delegatów przed uroczystą inauguracją obchodów jubileuszowych Krakowskiego Bractwa. (Zbiory autora)

W 2007 r. w Krakowie odbyły się obchody 750-lecia lokacji miasta na prawie Magdeburgskim. Świętowano także 750-lecie powstania tamtejszego Towarzystwa Strzeleckiego Bractwa Kurkowego. Uroczystości odbywały się od 7 do 10 czerwca. Z tej okazji zwołano Zjazd Delegatów Zjednoczenia KBS R.P. Obrady odbyły się w sali plenarnej krakowskiego Ratusza. Śremskie Bractwo reprezentował na Zjeździe Henryk Rykert. Z tej okazji odbyło się także jubileuszowe strzelanie o główną nagrodę samochód osobowy Peugeot 107. Wywalczył ją brat Tadeusz Żychlewicz z KBS w Pleszewie.

Niemniej uroczysty jubileusz odbył się 24 czerwca 2007 r. Świętowano w Dolsku 340 rocznicę powstania tamtejszego Bractwa. W obchodach udział wzięła liczna śremska delegacja, której przewodniczył podstarszy Marian Waligórski.

Turniej o tytuł Króla żniwnego śremskiego Bractwa rozegrano 2 września. Sam ceremoniał uroczystości, z powodu wystąpienia z szeregów Bractwa ubiegłorocznego Króla żniwnego Krzysztofa Smoleńskiego, odbiegał od ukształtowanego tradycją. Bracia nie spotkali się na śniadaniu wystawianym przez ustępującego króla, lecz przed kościołem farnym. Po mszy św. przeszli na śremski rynek, by na płycie upamiętniającej pomordowanych 20 października 1939 r. śremsian, złożyć wiązkę kwiatów. Na strzelnicy tytuł Króla żniwnego na 2007 r. wywalczył Stanisław Graczyk. Jego rycerzami zostali: Jarosław Nowak i Artur Osiński.

185. Brat M. Waligórski przekazuje J. Ciszewiczowi, starszemu Bractwa z Dolska, pamiątkę od śremskiego Bractwa. (Zbiory J. Nowaka)

Zamykający całoroczny cykl imprez strzeleckich turniej „jesienny” rozegrano 16 listopada. Najlepszym strzelcem okazał się Jarosław Nowak z KBS Śrem.

Na Zebraniu Plenarnym 7 grudnia podsumowano wykonanie zadań wytyczonych na początku roku podczas Walnego Zebrania Sprawozdawczego. Wykonano je w całości. Przede wszystkim zainstalowano przyłączy gazowe i zakupiono piec. W budynku zainstalowano centralne ogrzewanie gazowe połączone z dwoma kominkami z płaszczem wodnym. Wpłaty członków Bractwa pozwoliły na zrealizowanie planu z 2006 r., czyli zakupienie 60 krzeseł do sali plenarnej. Przeprowadzono niwelację i drenaż terenu za strzelnicą i pobudowano parking. Zakupiono cegły na obmurowanie szczytu strzelnicy krytej. Przyjęto w szeregi Bractwa Sławomira Bączkiewicza. Przyjęto plan działania na 2008 r.

Miła dla członków Bractwa uroczystość odbyła się 19 grudnia, podczas przedświątecznego spotkania opłatkowego. Uczestniczyli w niej kapelan ks. prałat Marian Brucki i burmistrz Adam Lewandowski. Specjalnym gościem był sekretarz Zjednoczenia KBS R.P. prezes Okręgu Poznańskiego KBS Adam Gołembowski. W imieniu Kapituły Zjednoczenia udekorował Orderami Komandorskimi trzech członków Bractwa, Romana Chrabąszcza, Władysława Gulczewskiego i Mariana Waligórskiego, a Krzyżem Rycerskim Mirosława Dolatę.

186. Wspólne zdjęcie uczestników spotkania opłatkowego 19 XII 2007 r. (Zbiory KBS)

Na pierwszym Zebraniu Plenarnym 17 stycznia 2008 r. do Bractwa wstąpił Roman Wierzowiecki. Od tego dnia do organizacji należało 37 członków w tym 4 honorowych i 2 wspierających. Zdecydowano o zwołaniu 7 lutego Walnego Zebrania Sprawozdawczo-Wyborczego. Podczas obrad w głosowaniu tajnym wyłoniono nowy Zarząd. Tworzyli go: Marian Waligórski – starszy, Waldemar Ronke – podstarszy, Henryk Rykert – pisarz, Sławomir Baszyński – skarbnik, Jarosław Nowak – strzelmistrz, Andrzej Kubiak i Stanisław Olejniczak członkowie Zarządu. W skład Komisji Rewizyjnej weszli: Maciej Wawrzyniak – przewodniczący, Artur Strzelec i Witold Tomaszewski członkowie. Sąd Honorowy to: Włodzimierz Kręcicki – przewodniczący, Roman Chrabąszcz, Mirosław Dolata, Andrzej Filipowski i Eugeniusz Wojciechowski – członkowie. Na Walnym Zebraniu zaplanowano i przyjęło do realizacji ambitne zadania. Zdecydowano o zorganizowaniu w 2010 r. uroczystości 375 rocznicy powstania Bractwa i 20 rocznicy jego reaktywacji. Upoważniono Zarząd do zgłoszenia w Zjednoczeniu KBS R.P. planu zorganizowania z tej okazji Ogólnopolskiego Zjazdu Delegatów. Zaplanowano remont w sali bilardowej na piętrze, z myślą o otwarciu w niej „Izby pamięci”. Zadecydowano o przekazaniu 1000 zł na odrestaurowanie pamiątkowych ksiąg Bractwa, znajdujących się w zbiorach Muzeum Śremskiego. Postanowiono również podjąć starania o środki finansowe z budżet miasta na renowację fasady budynku Bractwa,

187. Zarząd KBS w Śremie w 2008 r. Od lewej stoją: St. Baszyński, St. Olejniczak, A. Kubiak, J. Nowak. Siedzą: W. Ronke, M. Waligórski, H. Rykert. (Zbiory autora)

z puli przeznaczony na odnowę zabytków. Postanowiono rozpocząć prace ziemne pod budowę 25 metrowej strzelnicy, przeznaczonej do strzelania z broni krótkiej. Z okazji zbliżającej się rocznicy postanowiono zrekonstruować ryngraf królewski Bractwa według oryginału znajdującego się w zbiorach Muzeum Śremskiego. Aby przywrócić pierwotny wygląd ryngrafu koniecznym było dołożenie do częściowej repliki wykonanej w 1994 r. elementów ornamentu bocznego oraz korony łączącej je w górnej części. Tam też winny znaleźć się oznaczenia symbolizujące śremskiego Króla kurkowego.

W zorganizowanym 16 lutego, szóstym Turnieju Służb Mundurowych i Pracowników Administracji Państwowej, w klasyfikacji drużynowej zwyciężyła drużyna Bractwa Kurkowego. Puchary burmistrza Śremu za drugie i trzecie miejsce odebrały drużyny Jednostki Wojskowej oraz Koła Łowieckiego „Ostoja”. Szable starosty śremskiego w klasyfikacji indywidualnej otrzymali: Sławomir Baszyński, Bartosz Wyżuj i Mirosław Dolata.

Doroczny turniej strzelecki z okazji Święta Konstytucji 3. Maja, jak okazało się po jego zakończeniu, stał na wyjątkowo wysokim poziomie. Zwyciężył Stanisław Graczyk przed Jarosławem Nowakiem i Henrykiem Rykterem.

188. Nagrodzeni 16 II 2008 r. w klasyfikacji indywidualnej z T. Waczyńskim starostą śremskim. (Zbiory autora)

189. Zwycięzcy turnieju królewskiego w 2008 r. Od lewej: H. Rykert, St. Baszyński, J. Nowak, St. olejniczak. (Zbiory autora)

Na 11 maja wyznaczono termin najważniejszego strzelania. Rywalizację na strzelnicy rozpoczął burmistrz Adam Lewandowski, oddając strzał w imieniu Prezydenta Rzeczypospolitej. Po oddaniu ostatniego strzału do Tarczy Królewskiej ogłoszono, że najcelniejszy oddał Henryk Rykert. Zdobył tytuł Króla kurkowego już po raz drugi.

Tytuł wicekróla, także po raz drugi, przypadł Sławomirowi Baszyńskiemu. Tytuły rycerskie zdobyli: Jarosław Nowak i Stanisław Olejniczak.

Podczas Dni Śremu, 7 czerwca 2008 r., odbyła się uroczystość otwarcia brackiej „Izby pamięci.” W odnowionej sali na piętrze domu brackiego zgromadzone zostały pamiątki ukazujące bogatą historię Bractwa Kurkowego w Śremie. Dzięki życzliwości pracowników Muzeum Śremskiego, udostępnione zostały pierwszy raz odrestaurowane księgi dokumentujące od 1827 r. jego działalność. W ceremonii otwarcia uczestniczyli: Adam Lewandowski – burmistrz Śremu, Tadeusz Waczyński – starosta śremski, Katarzyna Sarnowska – przewodnicząca Rady Miasta, delegacja Bractwa Kurkowego z Bergen pod przewodnictwem wiceburmistrza Adolfa Krause oraz delegacja czeskiego miasta Rožnava pod Radhostem z Lenką Wiczarową na czele. Poświęcenia sali dokonał kapelan Bractwa ks. prałat Marian Brucki.

Tego samego dnia wieczorem Król kurkowy zaprosił do „Gajówki” w Zbrudzewie współbraci z małżonkami oraz gości przebywających w Śremie podczas Dni Śremu.

190. Uroczyste otwarcie brackiej Izby Pamięci. (Zbiory J. Zalewskiego)

191. Uroczystość Intronizacji 7 VI 2008 r. (Zbiory autora)

192. Przekazanie tarczy okolicznościowej. Od lewej: Jens-Henrik Hoopmann zwycięzca strzelania do tarczy, Ulrich Sander Komendant Korpusu, Marian Waligórski starszy, Henryk Rykert - Król kurkowy, Rainer Prokop burmistrz Bergen. (Zbiory autora)

Od 2 do 7 lipca delegacja Bractwa pod przewodnictwem starszego Mariana Waligórskiego, w składzie: Sławomir Bączkiewicz, Jerzy Naskręt, Jarosław Nowak i Henryk Rykert gościła na święcie strzeleckim w Bergen. W czasie uroczystości przekazano okolicznościową tarczę na ręce Ulricha Sander'a pełniącego funkcję komendanta korpusu strzelców w Bergen.

193. Turniej Żniwny 2008 r. Od lewej S. Bączkiewicz, J. Nowak, M. Dolata. (Zbiory autora)

W turnieju Żniwnym 31 sierpnia jaki odbył się na starej strzelnicy polowej, tryumfował brat Jarosław Nowak. Tytuły rycerskie zdobyli w kolejności: Sławomir Bączkiewicz i Mirosław Dolata. Intronizacja Króla żniwnego odbyła się podczas uroczystej kolacji 18 października w „Gajówce” w Zbrudzewie.

W październiku także rozpoczęto realizację przyjętego na Walnym Zebraniu zadania - budowy krytej strzelnicy przeznaczonej do strzelania z broni krótkiej. Założono w pierwszym etapie wykonanie fundamentów i wzniesienie ścian do wysokości stropu. Oddanie pierwszych strzałów zaplanowano na koniec listopada 2009 r.

W 2008 r. członkowie Bractwa uczestniczyli dwukrotnie w zawodach strzeleckich organizowanych przez Okręg Poznański KBS. Pierwsze z nich to strzelanie o tytuł Króla Kurkowego Okręgu, podczas którego Waldemar Ronke zwyciężył rywalizację do tarczy ufundowanej przez Zbigniewa Smolińskiego. Drugie to turniej o tytuł Króla żniwnego, w którym sukces odniósł Andrzej Kubiak zdobywając II miejsce i tytuł wicekróla.

Wieczera bracka przed świętami Bożego Narodzenia odbyła się 19 grudnia. Uczestniczyli w niej: kapelan Bractwa ks. prałat Marian Brucki, burmistrz Adam Lewandowski oraz wicestarosta Piotr Ruta.

Siódmy turniej strzelecki o Memoriał dr Seweryna Matuszewskiego rozegrany został 1 lutego 2009 r. Wcześniej Zarząd KBS zwrócił się do burmistrza Śremu o objęcie patronatu nad turniejem. Ponieważ

194. Stan budowy 25 metrowej strzelnicy do strzelania z broni krótkiej 22 XI 2008 r. (Zbiory autora)

195. Wigilia Bractwa 19 XII 2008 r. (Zbiory autora)

196. Zwycięzcy do Tarczy Memoriałowej. Od lewej Zbigniew Smoliński, Jan Ciszewicz, Krzysztof Smoleński, burmistrz Śremu Adam Lewandowski. (Zbiory autora)

dr Seweryn Matuszewski, był czołową postacią w okresie międzywojennym w Śremie i długoletnim członkiem Rady Miejskiej, burmistrz Adam Lewandowski przychylił się do prośby Zarządu, aby od 2009 r. coroczny turniej memoriałowy rozgrywany był pod patronatem burmistrza Śremu.

Na początku roku - 13 lutego 2009 r. zmarł nagle Jerzy Jurga. Zmarły od 1995 r. nie uczestniczył w życiu organizacji. W najnowszej historii Bractwa zasłużył się jako inicjator wznowienia jego działalności w 1990 r. W uroczystościach żałobnych 17 lutego członkowie Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie po raz ostatni oddali hołd pierwszemu starszemu Bractwa. W pogrzebie uczestniczyły także Poczty Sztandarowe zaprzyjaźnionych Bractw Kurkowych i wielu mieszkańców Śremu.

Następny VII. Turniej Służb Mundurowych i Pracowników Administracji Państwowej odbył się 21 lutego. Rywalizację w kategorii drużynowej wygrał zespół Jednostki Wojskowej wyprzedzając Kurkowe Bractwo Strzeleckie oraz reprezentantów Komendy Powiatowej Policji. W klasyfikacji indywidualnej zwyciężył Michał Podgórný ze Śremskiej Jednostki Wojskowej.

Walne Zebranie Sprawozdawcze odbyło się 5 marca 2009 r. W sprawozdaniu za ubiegły rok Zarząd dokonał oceny wytyczonych na poprzednim zebraniu zadań. Zrealizowano wszystkie oprócz odrestaurowania łańcucha królewskiego, które to przełożono na rok następny.

197. Bracia kurkowi przy grobie Jerzego Jurgi 17 II 2009 r. (Zbiory A. Chrabąszcza)

198. Zwycięzcy klasyfikacji drużynowej z fundatorami nagród, burmistrzem Śremu Adamem Lewandowskim i reprezentującą Starostwo Powiatowe Marią Podzerek. (Zbiory autora)

199. Uczestnicy III Międzyszkolnego Turnieju Strzeleckiego. (Zbiory autora)

Nakreślono najważniejsze zadania na 2009 r. Dotyczyły one głównie przygotowań do jubileuszu w 2010 r., zakończenia budowy krytej strzelnicy oraz odrestaurowania fasady budynku brackiego, ze środków przyznanych przez Radę Miasta na konserwację zabytkowego obiektu. W głosowaniu jawnym Walne Zebranie udzieliło Zarządowi upoważnienia do zaciągnięcia w Banku Spółdzielczym pożyczki do wysokości 15.000 zł. na dokończenie budowy strzelnicy.

Ostatnie strzelanie, z zaplanowanego na sześć miesięcy VII Międzyzakładowego i III Międzyszkolnego Turnieju Strzeleckiego, odbyło się 21 marca. W kończącej się rywalizacji nastąpiły zmiany regulaminowe. Na skutek doświadczeń z poprzednio rozgrywanych turniejów oraz zgłaszanych uwag przez poszczególne ekipy, w turnieju oddzielono drużyny Kurkowych Bractw Strzeleckich, dla których prowadzona jest oddzielna klasyfikacja, i zmniejszono skład drużyn o jedną osobę z czterech do trzech osób. Półroczne zmagania w klasyfikacji drużyn międzyszkolnych wygrała reprezentacja Zespołu Szkół Technicznych. W przeprowadzonej ze względu na równą ilość punktów dogrywce, lepszy wynik uzyskał i drugie miejsce zajął zespół Liceum Ogólnokształcącego przed reprezentacją Zespołu Szkół Ekonomicznych. Turniej drużyn międzyzakładowych zwycięsko zakończyła ekipa ukrywająca się pod kryptonimem S.A.K.E. w składzie: Grzegorz Baszko, Marcin Kłosiewicz, Michał Podgórny.

200. Zwycięzcy drużynowej i indywidualnej klasyfikacji VII Międzyczakładowej Ligi Strzeleckiej. (Zbiory autora)

201. Zwycięzcy strzelania do tarczy 3 Majowej. Od lewej J. Naskręt, J. Nowak i Z. Augustyniak. (Zbiory autora)

W strzelaniu do tarczy 3 Majowej najcelniej strzelał Jarosław Nowak. Tuż za nim uplasowali się Jerzy Naskręt i Zdzisław Augustyniak.

Podczas zebrania plenarnego 7 maja przyjęto do bractwa dwóch nowych członków: Grzegorza Baszko i Marcina Kłosiewicza. Organizacja liczyła odtąd 38 członków, w tym 4 honorowych i 2 wspierających. Przyjęto propozycję Zarządu w sprawie opracowania projektu emblematu identyfikacyjnego Bractwa - naszywki na rękaw munduru. Opracowania projektu podjął się Grzegorz Baszko. Zapewnił także Zarząd, że w ciągu jednego miesiąca przedstawi opracowany projekt rekonstrukcji ryngrafu łańcuch królewskiego. Marcin Kłosiewicz zadeklarował gotowość opracowania strony internetowej Bractwa. Upoważniono Zarząd do podjęcia starań w Zarządzie Zjednoczenia KBS R.P. o wpisanie od 2010 r. na listę imprez II. grupy, dwóch turniejów strzeleckich organizowanych przez Bractwo: Turnieju Memoriałowego dr Seweryna Matuszewskiego i Turniej z okazji 375 lecia powstania Bractwa.

W maju po raz kolejny w 2009 r. członkowie Bractwa uczestniczyli w żałobnej uroczystości. Tym razem odprowadzili na wieczny spoczynek brata Władysława Gulczewskiego. Był najstarszym członkiem odrodzonego Bractwa. Przez ostatnie 19 lat swego życia czynnie uczestniczył w życiu organizacji. Pochowano go cmentarzu przy Kościele Farnym.

202. Msza żałobna brata Władysława Gulczewskiego w kościele farnym. (Zbiory A. Chrabąszcza)

203. Składanie wiązanek i zniczy pod pomnikiem pomordowanych na starej Strzelnicy w Zbrudzewie. (Zbiory autora)

Doroczny turniej strzelecki o tytuł Króla kurkowego odbył się 31 maja 2009 r. Uroczystość rozpoczęło śniadanie wydane przez ustępującego króla Henryka Rykerta w jego posesji. Następnie podczas mszy św. w kościele farnym poświęcona została tarcza i insygnia królewskie. Ustępujący król z małżonką, złożyli wiązanek kwiatów na płycie rozstrzelanych śremian na placu 20 października i pod pomnikiem rozstrzelanych 8 listopada 1939 r. na starej strzelnicy.

W turnieju pierwszy strzał do tarczy królewskiej, w imieniu Prezydenta Rzeczypospolitej, oddał burmistrz Adam Lewandowski.

W strzeleckich zmaganiach najcelniejszym strzałem popisał się Andrzej Kubiak. Nowy Król zdobył ten tytuł po raz drugi. Wicekrólem został Jarosław Nowak, a tytuły rycerskie podzielili między siebie Mirosław Dolata i Waldemar Ronke.

Na uroczystą kolację Król kurkowy zaprosił gości 10 czerwca do siedziby Bractwa. Zaproszenie przyjęli także: kapelan Bractwa ks. prałat Marian Brucki, burmistrz Adam Lewandowski z małżonką i wicestarosta Piotr Ruta.

Nazajutrz poczet sztandarowy Bractwa uczestniczył w uroczystościach Bożego Ciała. Tworzyli go: Sławomir Bączkiewicz, Jarosław Nowak i Waldemar Ronke.

204. Zwycięzcy Turnieju Królewskiego w 2009 r. Od lewej: A. Kubiak, J. Nowak, M. Dolata, W. Ronke. (Zbiory autora)

205. Intronizacja Króla kurkowego z 2009 r. Andrzeja Kubiaka. (Zbiory A. Chrabąszcza)

206. Strzela zwycięzca zawodów - Günther Meinecke - z korpusu strzelców z Bergen. (Zbiory autora)

W 2009 r. „Dni Śremu” zaplanowano od 5 do 7 czerwca. W tym roku przypadł jubileusz 10 lecia podpisania współpracy pomiędzy Śremem a miastami partnerskimi: Bergen i Roznovem pod Radhostem. Władze miasta w organizowanych imprezach, starały się podkreślić znaczenie współpracy partnerskiej miast w różnych dziedzinach. W tym skromnym jubileuszu nie zabrakło akcentu kontaktów śremskiego Bractwa z organizacją strzelców z Bergen. Z tej okazji, z inicjatywy Zarządu odbyły się dwie imprezy, które stanowiły wkład śremskiej organizacji w program jubileuszu. Wydany został obiad dla wszystkich gości biorących udział w święcie miasta. Na wzór strzelań europejskich na stadionie sportowym w Parku Powstańców Wielkopolskich zorganizowano strzelanie do „kura”. Traktowano ten turniej jako próbę generalną przed zaplanowanym w 2010 r. strzelaniem z okazji jubileuszu Bractwa. Zwycięzcą został Günther Meinecke z Bractwa Strzeleckiego w Bergen.

W niedzielę 7 czerwca przeprowadzono dla mieszkańców miasta na krytej strzelnicy II Turniej Strzelecki o Puchary burmistrza Śremu. Koszty związane z organizacją turnieju pokryło Bractwo, a nagrody ufundował burmistrz. Zwyciężył Jacek Lewandowski przed Rafałem Napierałą i Bartoszem Wyzujem.

207. Zwycięzcy II Turnieju Strzeleckiego z okazji Dni Śremu z pucharami burmistrza. (Zbiory autora)

W połowie czerwca rozpoczęto pierwszy etap prac renowacyjnych fasady domu brackiego. Ponieważ znajduje się on pod nadzorem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu, prace ziemne objęte zostały nadzorem pracowni archeologicznej pod kierownictwem dr Tomasza Stępnika. Drugi etap prac to restauracja frontowej ściany siedziby, którą przy pomocy środków finansowych z puli miejskiej oraz hojności członków Bractwa, planowano wykonać do końca roku.

208. Wykopy ziemne przy fasadzie budynku brackiego. (Zbiory T. Stępnika)

Podjęte w maju na zebraniu plenarnym decyzje o wykonaniu emblematu identyfikacyjnego członków Bractwa oraz opracowania strony internetowej zostały zrealizowane. Haftowany emblemat przyszyty na lewym ramieniu został od tego momentu zatwierdzony jako obowiązujący element umundurowania. Strona internetowa Śremskiego bractwa została uruchomiona 15 lipca 2009 r.

209. Emblemat identyfikacyjny KBS w Śreмі. (Zbiory G. Baszko)

Od 2 do 7 lipca tegoż roku delegacja śremskiego Bractwa: Sławomir Baszyński Sławomir Bączkiewicz, Andrzej Kubiak, Jarosław Nowak i Henryk Rykert, pod przewodnictwem starszego Mariana Waligórskiego, gościła w Bergen na święcie strzeleckim tutejszego bractwa. W czasie uroczystości śremsianie przekazali okolicznościową tarczę, ufundowaną przez Andrzeja Kubiaka i Henryka Rykerta.

Eugeniusz Richter z KBS w Zbąszynku Król Kurkowy Okręgu Poznańskiego z 2008 r., zaprosił braci na 27 lipca do udziału w turnieju strzeleckim o godność Króla Kurkowego Okręgu Poznańskiego. Bractwo Śremskie reprezentowali Sławomir Baszyński, Stanisław Graczyk, Andrzej Kubiak, Jarosław Nowak, Waldemar Ronke i Henryk Rykert. Królem kurkowym został Przemysław Wojciechowski z poznańskiego Bractwa Kurkowego.

210. Delegacja KBS Śrem w Bergen, lipiec 2009 r. (Zbiory autora)

211. Molenbeersel 29 VIII 2009 r. A. Kubiak w towarzystwie Królów kurkowych w drodze na strzelnicę. (Zbiory autora)

212. Pamiątkowy medal wydany z okazji XVI Europejskich Spotkań Strzelców. (Zbiory autora)

Europejskie Stowarzyszenie Strzelców Historycznych (EGS) zorganizowało kolejne spotkanie. Odkonon się ono od 28 do 30 sierpnia w belgijskiej gminie Kinrooi, w miasteczku Molenbeersel.

Bractwo śremskie reprezentowali Andrzej Kubiak i Henryk Rykert. Strzelanie o tytuł Europejskiego Króla Kurkowego przeprowadzonon 29 sierpnia. Tytuł zdobył reprezentant Niemiec - Mario Geissler z bractwa Św. Sebastiana. Uroczystości zgromadziły wielu mieszkańców miasteczka oraz okolicznych gmin. Według organizatorów, ostatniego dnia w uroczystościach

uczestniczyło ponad 30 tys. osób. Kulminacyjnym punktem każdego ze spotkań europejskich jest organizowana w ostatnim dniu parada strzelców. W Molenbeersel przemarsz delegacji strzelców z Europy trwał ponad pięć godzin.

Natomiast w Śreminie na początku września 2009 r. brygada budowlana przystąpiła do drugiego etapu prac renowacyjnych elewacji siedziby budynku brackiego.

Z powodu wysokich kosztów i ograniczone możliwości finansowe Bractwa, restaurację frontonu budynku zaplanowano przeprowadzić etapami. Ukończenie pierwszego zaplanowano na koniec września 2009 r. Trwały także prace nad oddaniem do użytku strzelnicy z przeznaczeniem na strzelanie z broni krótkiej bocznej i centralnego zapłonu.

Na Zebraniu Plenarnym 3 września, Zarząd wystosował apel do członków Bractwa o pomoc finansową i pracę w budującej się strzelnicy.

Turniej o tytuł Króla żniwnego odbył się 6 września. Z powodu utrudnień w ruchu drogowym spowodowanych budującym się rondem, Król Żniwny Jarosław Nowak zaprosił braci na śniadanie do przystani wodnej na prawobrzeżnej stronie Warty.

To śniadanie, nie mające precedensu w najnowszej historii bractwa, spotkało się z życzliwą oceną jego uczestników. Po mszy św. w farze rozpoczęto na strzelnicy zmagania o tytuł Króla żniwnego. Przypadł on Mirosławowi Dolacie, jego rycerzami zostali Witold Tomaszewski i Włodzimierz Kręcicki.

213. Śniadanie ustępującego Króla żniwnego Jarosława Nowaka 6 IX 2009 r. (Zbiory autora)

214. Odprawa przed strzelaniem żniwnym 2009 r. (Zbiory autora)

215. Odrestaurowana część fasady budynku brackiego. (Zbiory autora)

W połowie października zakończono pierwszy etap renowacji fasady budynku brackiego. Drugi zaplanowano na wiosnę 2010 r. Zrealizowano także prace zewnętrzne na budynku strzelnicy krytej na broń krótką. Przystąpiono do prac wykończenia wnętrza i zainstalowania automatyki obsługującej Strzelnicę. Postęp robót gwarantował, że listopadowy termin oddania strzelnicy do użytku zostanie dotrzymany. Otwarcie strzelnicy zaplanowano na 29 listopada.

Zaproszono tego dnia gości i braci kurkowych na turniej strzelecki, z okazji jubileuszu 374. rocznicy powstania Bractwa. Aktu poświęcenia strzelnicy dokonał kapelan bractwa ks. prałat Marian Brucki z udziałem członków Zarządu Zjednoczenia KBS R.P. na czele z prezesem Adamem Gołembowskim, burmistrza Śremu, przedstawiciele władz samorządowych miasta i powiatu. Przybyli także bracia kurkowi z Polski. Podczas uroczystości dziękowano wszystkim, którzy szczególnie przyczynili się do wybudowania strzelnicy. Była też okazja by prezes Zjednoczenia KBS R.P. Adam Gołembowski udekorował Jarosława Nowaka, Stanisława Olejniczaka i Artura Osińskiego, Krzyżami za Zasługi dla okręgu poznańskiego KBS R.P.

Podsumowania działalności Bractwa w 2009 r. dokonano 3 grudnia na posiedzeniu plenarnym. Podstarszy brat Waldemar Ronke złożył, w imieniu Zarządu, podziękowanie wszystkim członkom za wkład pracy dla organizacji. Przedstawił program imprez zaplanowanych na 2010 r. podkreślając czekające Bractwo wyzwania, związane z jubileuszem 375. rocznicy jego powstania i 20. rocznicy odrodzenia.

216. Prace wykończeniowe pokrycia dachu na strzelnicy 25 m. (Zbiory autora)

217. Życzenia dla Bractwa na otwarciu strzelnicy od burmistrza Śremu Adama Lewandowskiego 29 XI 2009 r. (Zbiory J. Zalewskiego)

218. Zaproszeni goście i członkowie Bractwa na otwarciu strzelnicy. (Zbiory J. Zalewskiego)

219. Klejnot śremskiego Króla kurkowego po zrekonstruowaniu w 2009 r. (Zbiory A. Chrabąszcza)

220. Spotkanie opłatkowe 18 XII 2009 r. w sali Bractwa. (Zbiory autora)

W programie przewidziano zorganizowanie 14 imprez, łącznie z turniejem strzeleckim zorganizowanym przez sekcję strzelectwa sportowego przy KBS w Śremie. Waldemar Ronke zapoznał zebranych z decyzją Kapituły Orderu Zasługi Zjednoczenia KBS R.P. o przyznaniu Krzyży Komandorskich Ludwikowi Komorowskiemu, Stanisławowi Olejniczakowi i Stefanowi Włodarczykowi. Kapelan Bractwa ks. prałat Marian Brucki i Zdzisław Łabutka otrzymali Krzyże Oficerskie. Akt dekoracji Krzyżami Komandorskimi ma dokonać prezes Zjednoczenia podczas obrad Zjazdu Delegatów Zjednoczenia KBS R.P. - 12 czerwca 2010 r. w Śremie. Waldemar Ronke poinformował także, że już podczas pierwszego strzelania w 2010 r. wystawiona zostanie tarcza fundacyjna nr 1, z której zebrane fundusze przeznaczone będą na trzeci etap - rozbudowę sali brackiej. Uczestnicy spotkania obejrzeli także zrekonstruowany klejnot Króla kurkowego. Projekt, w oparciu o zachowane elementy oryginału, opracował Grzegorz Baszko. Rekonstrukcję klejnotu wykonał Zbigniew Błaszowski z zakładu grawerskiego w Kórniku. Od lat spotkaniem, które w szczególnie sposób integruje członków Bractwa, i ich rodziny, jest „opłatek bracki”. W 2009 r. odbył się 18 grudnia i jak zawsze była to okazja do złożenia sobie wzajemnych życzeń z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku. Serdeczne słowa skierował do uczestników spotkania ks. prałat Marian Brucki, a burmistrz Adam Lewandowski przekazał życzenia od członków Rady Miejskiej. Relacja z tego spotkania jest ostatnią z 2009 r. i zamyka jednocześnie określone na wstępie ramy czasowe próby opisanie przez autora dziejów Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie.

Odznaczenie członka Zjednoczenia Kur-
kowych Bractw Strzeleckich R.P.

Zakończenie

Kurkowe Bractwo Strzeleckie w Śremie datuje swoje początki od 1635 r. Na przestrzeni prawie czterech wieków organizacja zmieniała swoją nazwę. Z różnych też powodów (np. pierwsza i druga wojna światowa, okres Polski Ludowej) zmuszona była do zaprzestania swej działalności. Bractwo w swoich szeregach skupiało zawsze najaktywniejszych obywateli miasta. Zachowane źródła pozwoliły autorowi przede wszystkim na opracowanie dziejów śremskiego Bractwa od początków XIX w. do 2009 r.

W okresie zaborów Bractwo odgrywało ważną rolę w krzewieniu polskości i jedności Polaków. Zwłaszcza od lat 90. XIX w., kiedy jego działacze, wspierani przez członków, walczyli o zachowanie polskiego charakteru tej organizacji. Sprzeciwiając się zaborcy członkowie Bractwa brali udział w walkach podczas rewolucji Wiosny Ludów w 1848 r. Byli także, od 27 grudnia 1918 r., w szeregach uczestników Powstania Wielkopolskiego, czy wojny polsko-bolszewickiej w 1920 r. Za swą patriotyczną działalność wielu członków Bractwa poddanych zostało represjom ze strony okupanta hitlerowskiego.

Kurkowe Bractwo Strzeleckie, swoją działalnością dawało też mieszkańcom Śremu przykład gospodarności i efektywnego zorganizowania. Realizując najważniejsze swoje tradycje, jakimi były turnieje strzeleckie, wybudowało własne strzelnice i siedziby brackie. Podczas organizowanych imprez Bractwo integrowało mieszkańców miasta. Dziś także jego członkowie uświetniają święta państwowe i kościelne.

Nowy okres w dziejach Bractwa przypada od wznowienia jego działalności w końcu 1990 r. Wrócono do dawnych tradycji turniejów strzeleckich, przeprowadzono rewitalizację odzyskanej siedziby przy ul. Nowa Strzelnica. Zbudowano, wysiłkiem członków, dwie kryte strzelnice. Popularyzując swoją historię i działalność Bractwo otworzyło „Izbę pamięci” i wydaje własny rocznik „Kurant”.

Członkowie śremskiego Bractwa Strzeleckiego biorą udział w Europejskich Spotkaniach Strzelców. Współpracują z Bractwami w Polsce i z Towarzystwem Strzeleckim w niemieckim Bergen.

W 2010 r. przypada 375 lat od powstania tej najstarszej śremskiej organizacji. Prezentowana książka przybliży mieszkańcom miasta najważniejsze wydarzenia z jej dziejów, problemy i osiągnięcia.

Aneksy

1. Przywilej Fundacyjny Króla Władysława IV z dnia 30 listopada 1635 roku dla Stowarzyszenia Strzeleckiego w Śremie.

Actum In Costen sabbatho ante Dominicam Laetare Quadragesimalem Proximo Anno domini Millesimo sex centesimo trigesimo sexto.

*Ad officium et acta praesentia capitanealia castrensia districtus Costensis personaliter venientes famati Bartholomaeus chirurgus tanquam senior primaries fraternitatis seu contuberni sagitariorum Sremensum et Alexander Babtista uti ejusdem fraternitatis confrater cives Sremensis suis et totius confraternitatis assessorumque ipsius contuberni praefati nominibus obtulerunt porrexerunt ad acticandum in actaofficy praesentis privilegium authenticum in pargameno scriptum per Sacramet Serenissimam maiestatem Dominum nostrum clementissimum benign et gratiose eidem fraternitati datum et concessum sigillo maioris Cancellariae Regni communitum et obsignatum ac manu eyusidem Sacrae et Serenissimae Regiae maiestatis subscriptum sanum saluum omnique suspucionis nota carens cuius quidem privilegy in pargameno taliter conskripti tenor de verbo ad verbum sequitur est que talis: **

(*) Tłumaczenie tekstu łacińskiego:

Działo się w Kościanie, w sobotę przed niedzielą czwartą Wielkiego Postu Roku Pańskiego Tysięcznego sześćsetnego trzydziestego szóstego. Do urzędu grodzkiego, obwodu kościańskiego celem przyjęcia tego aktu przybyli Bartłomiej chirurg prezes (senior primarius) Bractwa czyli Stowarzyszenia strzeleckiego w Śremie i Aleksander Babtysta, również tego Bractwa członek i obywatel Śremski, osobiście w swoim i całego Bractwa i asesorów imieniu przesłani po przywilej ten autentyczny, na pergaminie spisany przez Święty i Najłaskawszy majestat pana naszego najdobrotliwszego życzliwie i łaskawie nadany temu bractwu i ze zwoleniem wielkiej pieczęci Kancelarii Królewskiej opatrzony i potwierdzony i ręką tegoż Świętego i Najłaskawszego majestatu Królewskiego podpisany, pożyteczny i wolny od wszelkiego podejrzenia – brzmienie tego przywileju spisanego na pergaminie dosłowne jest następujące: Władysław IV z Bożej łaski król Polski, Wielki Książę Litewski, Ruski, Mazowiecki, Żmudzki, Inflandzki, Smoleński, Siernierski,

Czernichowski y Szwedzki, Gotski, Wandalski dziedziczny król, wszem wobec y każdemu z osobna komu to wiedzieć należy oznajmujemy iż upatrując niebezpieczeństwa miast y miasteczek naszych Śląskim granicom przyległych aby tym sposobniejszą obronę czasu niebezpieczeństwa swego mieć mogli do której y nauka strzelecka nie mniej jest potrzebna. Przeto za prośbą pewnych Panów Rad naszych imieniem obywateli miasta naszego Szremu a mianowicie cechem strzeleckim do nas wniesioną, aby przykładem inszych miast tamecznych jako Poznania, Wschowy y Kościana pomienione Bractwo strzeleckie wprzód w służbie Bożej, potem w dobrym porządku, na którym siła należy, pomnażało się, więc i aby młódz się w nauce strzeleckiej zaprawiała w pomienionym mieście naszym Szremie – Bractwo strzeleckie fundować umyśliliśmy jakosz tym listem naszym fundujemy y Artykuły przez nie niżej opisanym sposobem spisane utwierdzamy, które to artykuły tak się w sobie mają:

I - Naprzód ktoby bractwo strzeleckie trzymać chciał, ma się wkupić do niego y dać naprzód wstępny złoty a potem złotych cztery w tydzień, wyjąwszy od takowego wkupowania się do bractwa osoby niżej mianowane to jest: Jana Pobielskiego, Bartłomieja Balwierza, Andrzeja Błanciusza i Aleksandra Babtyste – mieszczan Szremskich, którzy do postanowienia tak potrzebnego bractwa powodem byli.

II – Ma mieć ten *ius civitatis* kto się do tego bractwa ciągnąć będzie.

III – Który by w mieście pomienionym strzelec bractwa tego strzeleckiego upornie trzymać nie chciał tedy nie powinien żaden taki, zwierza y ptaka wszelakiego strzelać ani łowić sieciami na milę od miasta Szremu pod winą grzywien pięci, oprócz strzelców ślacheckich.

IV – Mają cisz Bracia Burmistrza, Rajców prosić aby im starszych nadał a ci zaś starsi stołowych sobie pro libitu obrać.

V – Cisz Starsi y stołowi przestrzegać tego mają aby insi Bracia na każdy schacce które czasów namówionych miewać będą podściwie się zabawiali, zwady y zamów bronili y okazyiey tych którzy zwadę zaczynać zwykli dawać – nikomu nie dopuszczali, każdego z tych pokonanego grosza piętnastu przed wyjściem z schacki karząc.

VI – Cisz Panowie starsi ze stołowymi swymi mają urzędu Burmistrzowskiego y Radzieckiego prosić o klejnot jaki, o który by dla ćwiczenia strzelali, co otrzymawszy mają ten klejnot wystawić y wieniec wywiesić na miejscu gdzie do tarczy strzelać będą, który klejnot ten co

bliży uderzy (a po czterykroć każdy z Braci strzelać ma) weźmie, kto zaś tego trafunku bliży będzie ten wieniec weźmie y stamtąd mają do Pana Starszego iść y piwa beczkę z krzynki Bracki zapłaconą wspólnie wypić, a będą chcieli więcy pić tedy się wszyscy na to złożyć mają, okrom tych którzy klejnot i wieniec wzięli.

VII – Na tysz schacce namówić mają czas albo dzień którego o króla strzelać mają, co namówiwszy gdy czas przydzie mają się wszyscy po rano do króla zysć, y Onego do kościoła zaprowadzić pod winą groszy sześci, tamże mszy o Duchu Świętym wysłuchać, którą z krzynki Bracki zakupić mają, za królem na ofiarę iść y z kościoła do domu króla zaprowadzić po winą groszy sześci, gdzieby kto króla nie odprowadził (wszakże kto by się słusznie opowiedział od winy wolen być ma).

VIII – Tegosz dnia po obiedzie na Celstad (albo jeżeli go nie będzie) do starszego wszyscy się powinni zejść y kazać w bęben uderzyć na ogłoszenie tey schacki, do który Jejmości Pana Starosty swego, albo Namiestnika jego, także y Pana Burmistrza y króla starego przez dwu młodszych od siebie prosić mają a z nimi na miejsce do strzelania należące pobierze z którego Jejmość Pan Starosta naprzód, albo Namiestnik Jejmości, po tym Pan Burmistrz, po nim król stary po raz strzelić mają, inszy z Regestru y według Ceduł które dla omyłki owym mają być dawane, a gdy strzelać będą mają być dwaj młodszy przysięgli, którzy trafiać oglądać mają za każdym wystrzeleniem z tym który wystrzeli. Inszy nikt tego oglądać nie ma pod winą groszy piętnastu, chyba żeby Panowie Starsi komu pozwolili.

IX – Powinien też mieć do strzelania każdy Brat swoją własną ruśnicę a nie pożyczaną.

X – Gdy kto króla ustrzeli, powinni go Bracia wszyscy w wincach do domu zaprowadzić, których on dnia tegosz beczką jedną piwa, naza jutrz zaś drugą częstować ma, y do każdy beczki po czterech pieczeniach wołowych dobrych i chleba dać, ażeby drudzy z miejsca daremnie nie schodzili.

XI – Mają na każdy rok Bracia Starsi z Bracki skrzynki klejnot jaki sprawić *Valoris trium fertonum*, albo choć więcej, i inszych cztery lub też więcej mniejszych tańszych klejnocików y rękawice które z kosztowniejszym klejnotem ten weźmie który króla ustrzeli, insze zaś po jednemu wezmą ci których trafary bliższe króla będą. A że rzemiosła wszelakiego nikt robić nie może tylko ten który się go wyuczy, dla tego gdyby się znalazł taki który by króla ustrzelił, że rzemiosła robić nie może wolno jemu tę prerogatywę sprzedać swojemu rzemieślni-

kowi któremu będzie chciał być w Bractwie tym strzeleckim rze-mieślnikiem. Po części królewskiej Panowie Bracia mają królowi dać pieniądze – grzywne jedne albo groszy czterdzieści y ośm y klejnoty wszystkie mu oddać (które on dwiema mężami w mieście osiadłymi tymże poręczywszy się) przy sobie rok cały mieć będzie, po expirowaniu roku te klejnoty Panom Starszym oddać ma, i do nich klejnot swym kosztem sprawiony najmniej skoycy pięci srebra wążący przydać ma. Tamże rachunek z skrzynki Panowie Starsi wszystkim braciom dostateczny uczynić mają.

XII – Ażeby do ćwiczenia takowego młódź zachęcała się, wszelaką wolność zasobliwy łaski naszej królewskiej, temu który króla ustrzeli dajemy na rok cały y po nim króla ustrzeliującym na potomne czasy Bractwa tego Braci, tak iż ten który króla ustrzeli wolen będzie do roku od wszelkich podatków y ciężarów tak naszych jako i miejskich, jako tysz wolności w inszych miastach naszych takowe Bractwa y ci którzy króla ustrzeliwać zwykli mają, onych zażywać będzie. Co do wiadomości wszystkich, tak urodzonego Dzierżawce naszego Szremskiego teraz na potym będących także Burmistrzów y Rayców pominiego miasta, także inszych Exactorów przywozić chcemy y rozkazujemy, aby każdy króla ustrzeliwujący z Bractwa przerzeczonego przy wyżej pomienionych wolnościach teraz i na potomne czasy zachowani byli, na co się dla lepszy wiary y pewności ręką naszą podpisawszy pieczęcią koronną zapieczętować rozkazaliśmy,

Dan w Warszawie dnia trzydziestego miesiąca Listopada Roku Pańskiego tysięcznego sześćsetnrgo trzydziestego piątego Panowania Królestw naszych Polskiego y Szwedzkiego trzeciego roku.

Quodquidem Privilegium sic ut praemissum Est ad acta praesentia die hodierna porrectum superscriptum Bartholomaeus Chirurgus et Alexander Baptista cives Szremenses tanquam confratres ejusdem contuberni sagittariorum Szremensium petierunt In acta praesentia ingrossari quo obtinuerunt et iuri male solverunt secundum consuetudinem humus promontory Joannes Romiszewski Sacrae Regiae Maiestatis Notarius Wladislaus Rex.

(Władysław Adamski „Zarys dziejów Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie” Śrem 1935).

nizy nim wyrażone uśmierdzony, y uśmierdzony kurych, tacer od słowa do słowa ilgo, tacer y taker y tacer
Jmum Kierzy Bracia i krolewie, wzmocni chwałę, że w kurych, tacer y tacer y tacer y tacer
 Złoty ieden a setym nitydzen złotych tacer.

II Kierzy Bracia kury, że do tego trudna garnie ma być przytępić a f. nimen mace, kury, tacer y tacer

III Kierzy w Mieście pominieym, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer
 tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer
 nimen na grzywnie pociu kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer

IV Ma, że z Bracia Bracia, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer
 kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer

V Ci z Szwabonnie, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer
 kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer
 na mieciu, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer
 lac ma, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer
 i e y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer
 ty złotych, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer

VI Ci z kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer
 kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer
 kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer
 kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer

VII Przytępić, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer
 kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer
 kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer
 kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer
 kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer
 kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer, kury, tacer y tacer

swego do skutku czynić maie kuzynczyni zy powinowatni rezecloni Regeſe ſrebra albo klejnotow y pnie-
dzy albowinych rzeczy y kuzynce rezeclaych y pnie y zbrodniczaych ſrebrach oddac Panem ſwagryym przyſłym
lubo y tym powinowatnym aby oſe caki rezeclaych przyſłym chłogierem niim nżucenim erytem
wżelkie nalezygry Brackie ſrezeleckie oddanali po wżynnych rachunkach iako ciu ſami oddali

XV Ażby do cżniczenia takowego Alledz zachęcala ſię yżelakę nielagę rezeclaych Łupcy Naſzey
Kroleſnuey cżniu który Krola Tarcentego uſiżeli Dacemy rok cały y ponim Krola wierzeliugaym

na pocemne cżay **XVI** Także ten który Krola Tarcentego uſiżeli nalen będzie od podatkow reze-
poych iako y naſzych Krolow ſuch Ecepio tego Krola Reory ma Krole ſnie ten uſz powinowat y edach lubo

nowy placie **XVII** Ażby Bractwo ſrezeleckie iako ſepolayę z Krolow Tarcentych miało rezy
na rozne porzeczy **XVIII** tego Bractwa powinowat będzie przy dokonczeniu każdy Krol Kroleſna ſreze-
oddac y oddac do ſkrynki bracki z łaych Polack Przydegi

XVIII Przyim aby Panowie ſtara niżelakuzad do try nym bractwie prawnadzi Qich poſtawmuy
ſaryſdyctey gdy ſniecy wyſpoy ni Mugeie nie miał y niim nie mieſkały nie przeymali pod niim
grzynien dzięci y każdy caki ſrezyby ni Mugeie nie mieſkał lubo by y Bractwie ſrezeleckie miało caki nie
poſtawie rezeclac okrelgany y ofilence

XIX Dacemy io nimce Kradzie Mufall gżegę ſrezeclaych muſowitce Bormiſiżeni y Raycom aby Panom ſar-
ſzym ſrezeclaych przed dokonczemienich (Przed Niedziel (iety wydałi cżas do czynienia rachunku y aby
ſami ſię tego dokladaliym reſpectem aby bractwo nie ruincowała ſię ale pomażało In quorum Omnium et An-
golorum centus Patrimonium et robur firmitus Sigillum ſuwaru ptegnitrus gñ ut in ptegnitrus Actum et Datum in Reſtano
ſrezeclaych ante Dniſcom Oculi Quadrageſimalen proſia Aſo Dni Millmo Excepit Cuius gñ o ſrezeclaych
Sigilli ſrezeclaych Nor uaq Joannes Rex Cuius modis ſrezeclaych ptegnitrus Cuius ualualis ſrezeclaych
annuities ptegnitrus et ſrezeclaych earund ſrezeclaych clauſus articulus et tenditibus in quantum ſrezeclaych
ac earum uis hateruſy approbandę ſrezeclaych ratiſcandę ſrezeclaych duximus prout quidem approbandę confirmandę
ſrezeclaych ſrezeclaych ſrezeclaych uis dę articulus ſrezeclaych ſrezeclaych debetum robur hateruſy et obſeruantę ſrezeclaych
reſideat ptegnitrus Manu ſrezeclaych ſrezeclaych Sigillo Regni communis ſrezeclaych Datum Varſauie die 11 Moſis Aprilis
Anno Dni MDCLXXXIX Regni ſrezeclaych XIII

Joannes Rex

Confirmatio Przywileju
Bierzeleckiego w Brzanie

Heaboye ſrezeclaych
ſrezeclaych 11 Moſis Aprilis

3.

S T A T U T T O W A R Z Y S T W A S T R Z E L E C K I E G O *

Miasta Powiatowego Śrem
w wielkim księstwie Poznańskim.

Śrem 1852

Druk Fr. B a r t e l s w Wolsztynie.

Przesłany nam Reportem z dnia 1 Kwietnia r. b. No. 1116 Statut dla tamecznego Bractwa Strzeleckiego nie potrzebuje Najwyższego potwierdzenia, gdyż Bractwo strzeleckie które ma przywilej Królewsko polski, i posiadłość gruntów, uważaniem być musi, iż już posiada prawo korporacyi.

Nowy statut zaś, przeciw treści jegoż, nic nie mamy do nadmienienia, i który w tym względzie potrzebnem poświadczeniem jest zaopatrzoney, zwracamy Magistratowi z Anexami Raportu z dnia 1 kwietnia r.b. do dalszego postąpienia.

P o z n a ń , dnia 26 Czerwca 1852

Królewska Regencya oddziału wewnętrznego

(pod.) Prittwitz

Do Magistratu w Śremie. No 518/4 52 I

Jako powyższa kopia z oryginałem dosłownie jest zgodna poświadczam niniejszem.

Śrem, dnia 6. Lipca 1852.

Magistrat (L. S.) pod. Fechner

Wstęp.

Towarzystwo strzeleckie w Śremie zawiązało się jak się zdaje, już na początku 16-go wieku, a chociaż w tej mierze żadnych pewnych wiadomości nie masz, przecież to z przywileju, który tutejszemu towarzystwu przez Króla polskiego Jana pod dniem 8 kwietnia 1689 r. nadanym został, okazuje się.

Przywilej ten został reskryptem Królewsko południowo pruskiej Kamery wojny i dóbr skarbowych w Poznaniu z dnia 19 Sierpnia 1806 r. potwierdzony. Od czasu tego towarzystwo w mowie będące bez przerwy istniało.

A że zaś statuty przez wzwyż wspomniany przywilej potwierdzone, stosunkom teraźniejszego czasu nie odpowiadają, tedy towarzystwo na walnym zgromadzeniu następujący statut ustanowiło.

Cel.

§ 1. Towarzystwo strzeleckie tworzy korporacją z mieszkańców miasta Śremu, którzy się czasami do ćwiczenia w strzelaniu z małej broni i współczesnego odetchnięcia zgromadzają; a w razie potrzeby do komunalnych usług i czynienia straży jako i do obrony miasta obowiązani są, jednakowoż tylko tak dalece jak tego interes miasta nieodzownie wymaga.

Majątek towarzystwa.

§ 2. Majątek towarzystwa składa się obecnie z dwóch kawałków roli, z których jeden 17morgów, 140 prętów a drugi 22 morgi 4 pręty obejmuje. Obydwa grunta mają ogólną wartość około 1200 Talarów. Dalej posiada towarzystwo zupełnie i bezpiecznie urządzone miejsce do strzelania w odległości 1/16 mili od miasta, na territorium wsi Kamelaryinej Zbrudzewa i blisko szosy Śremsko-poznańskiej położone. Ma z wydzierżawienia powyż wyszczególnionych gruntów, budow do gry i z składek członków, rocznego dochodu około 150 Talarów.

Ustanowienie wojskowe.

§ 3. Ustanowienie wojskowe towarzystwa strzeleckiego zależy od momentalnej potrzeby i od wyższych rozporządzeń.

Towarzystwo jest uniformowane. Uniform składa się:

- a. z sukiennego zielonego mundura z zielono aksamitnym kołnierzem i wykładami. Kołnierz jest dębowym liściem z brązu wystrojony,
- b. z pałasza fizyliersko - officerskiego z złotym portepeem,
- c. z kapelusza trzyrogatego z zielonemi i białemi kołyszacemi się piórami,
- d. z białych, szarych i czarnych spodni, jako też,
- e. z zielonej czapki z dwiema listkami dębowymi z brązu wyrobionemi.

Władza.

§ 4. W względzie stosunków korporacyjnych i socjalnych zależy towarzystwo najsamprzód do władzy tutejszego magistratu, który nad dozór utrzymuje bez sądowego postępowania (w drodze exekucyi) wszystkie statutem ustanowione składki i towarzyskie daniny pieniędzy od członków przez exekucją ściągać każe.

§ 5. Towarzystwo i tegoż członkowie podlegają w każdym względzie a mianowicie przy ich zgromadzeniach prawnym przepisom.

Prawo do przyjęcia.

§ 6. Każdy mieszkaniec Śremu posiadający prawa honorowe i nieskazitę dobrą sławę, ma prawo żądać przyjęcia.

Organizacja.

a. Assesor Magistratu.

§ 7. Do załatwienia interesów z magistratem wybiera towarzystwo z członków magistratu jednego asesora, który zarazem przy wszystkich walnych zgromadzeniach w towarzystwie strzeleckim przewodniczy, uchwały prowadzi, rachunki odbiera, wykonania statutu i uchwał strzeże, i zapytania do magistratu przysposabia.

b. Przełożony.

Celem utrzymania spokojności i porządku w towarzystwie strzeleckim wybiera się dozór trzech osób.

c. Administracja

Do administrowania majątku towarzystwa mianuje się Rendant i dwóch kuratorów.

d. Reprezentacja.

Do uchwał w przedmiotach mniejszego obrębu zostaje czterech reprezentantów mianowanych.

e. Officery.

Do prowadzenia korpusu strzelców zostaje dwóch officerów mianowanych, a to jeden nadporucznik i jeden podporucznik.

f. Walne zgromadzenie.

Do załatwienia interesów towarzystwa w większym znaczeniu, będą walne zgromadzenia naznaczone.

Zwyczajne walne zgromadzenia odbędą się cztery razy do roku, a mianowicie w każdy wtorek po: 1. Stycznia, 1 Kwietnia, 1. Lipcu i 1. Październiku. Każde walne zgromadzenie zostanie za poprzedniem zezwoleniem asesora przez przełożonych zwołane. Zwołanie nastąpi przez okólnik. Pojedyncza większość głosów obecnych jest dostateczna do ważnej uchwały.

Przyjęcie członków.

§ 8. Każden, który według § 6 ma prawo żądać przyjęcia i takowego sobie życzy, zgłasza się do dyrygującego przełożonego. Tenże nazwisko przyjąć się mającego na tablicy w miejscu zgromadzenia przez cztery tygodnie wywiesi, a jeżeli w czasie tym żadne uzasadnione protesta-

cye nie zajmą, przyjęcie uchwałą natenczas przełożeni sami, z zastrzeżeniem jednak rekursu do towarzystwa.

Obowiązki przyjętego członka.

§ 9. Zgłoszenie się o przyjęcie nastąpi przynajmniej 4 tygodnie przed każdym ustanowionem walnem zgromadzeniem. Członek przyjęty płaci wkupnego 6 Talarów i rocznej składki 20 śgr. która to ostatnia przy każdym walnem zgromadzeniu w ilości 5 śgr. zapłaconą być musi. Nadto jest przyjęty członek obowiązany w przeciągu czterech tygodni od dnia przyjęcia uniformować się.

Obór urzędników.

a. Reprezentantów.

§ 10. Reprezentanci zostają w rocznych walnych zgromadzeniach na dwa lata przez ballotowanie obierani. Co rok występuje dwóch z tychże, którzy jednak znów wybrani być mogą.

b. Przełożonych.

§ 11. Wybór przełożonych nastąpi na przedstawienie reprezentantów, którzy do tego celu dwóch kandydatów na każdy urząd przełożonego mianują. Zamianowanie to nastąpi większością głosów, starszy w wieku reprezentant decyduje. Nad kandydatami nastąpi w walnem zgromadzeniu ballotowanie.

Z przełożonych występuje co rok starszy, drudzy dwaj posuwają się a trzecie miejsce przełożonego, na które występujący znów wybrany i przez wspomnianych dwóch kandydatów znów do oboru przedstawiony być może, nowo obsadzonem zostaje.

c. Rendanta i kuratorów.

§ 12. Rendanta obiera walne zgromadzenie przez ballotowanie, kuratorów kassy zaś, a to, jednego dozór z swego grona a drugiego reprezentanci również z swego grona obierają.

d. Officerów.

§ 13. Wybór officerów nastąpi w tym sposobie, że podwójna liczba wybrać się mających od reprezentantów mianowana a z tych wybór przez przełożonych skuteczniejszy zostaje. Wybór nastąpi na dwa lata.

§ 14. Bez szczególnych przez walne zgromadzenie doświadczyć się mających przyczyn nie powinien żaden członek, wyboru na urzędnika, który na niego padnie, od siebie uchylać.

§ 15. Nie wolno w tym statucie wspomnionemu urzędnikowi towarzystwa w czasie statutem przeznaczonym składać urzędu, chyba, że zarazem jako członek wystąpi.

§ 16. Na podporządkowanych urzędników mogą być osoby zamianowane, które nie są członkami towarzystwa. Ich prawa i obowiązki stanowią się kontraktem.

Prawa i obowiązki przełożonych.

§ 17. Bezpośrednie wykonywanie uchwał, sterowanie uroczystością, utrzymanie spokojności i porządku i reprezentacją na zewnątrz, jest trzem przełożonym polecone, z których starszy w urzędowaniu przewodniczy a przy równości głosów decyduje. Każdy członek winien być ich rozporządzeniom posłuszny; im przystoi załatwienie, niżej bliżej oznaczyć się mających, małych kar porządkowych pieniężnych.

Oni swe uchwały celem przytłumienia nieładu i względem pośrednictwa przy sporach, zaraz wykonać i wykazanie nieposłusznego członka natychmiast skutecznić mogą.

Przestąpienie praw przełożonych.

§ 18. Gdyby przełożeni lub jeden z nich granice swych praw przestąpić lub członka którego na ciele lub honorze skrzywdzić mieli, natenczas członkowie towarzystwa strzeleckiego jako też i ten który się czuje być skrzywdzonym, mają prawo zażalić się do magistratu i zażądać ustanowienia kary porządkowej, lub wedle okoliczności o oddalenie z urzędu winnego przełożonego wniesić.

Wypośredkowanie każdego takiego przełożonym zrobionego posądzenia, między temi a członkami towarzystwa strzeleckiego, dla zapobieżenia dalszym nieporozumieniom i przeszkodom nastąpić nie powinno.

Obowiązki osób administracyjnych.

§ 19. Rendent i kuratorowie kassy mają wspólnie majątkiem towarzystwa zarządzać. Pierwszy ma zarazem obowiązek wszystkie piśmienne prace które w towarzystwie się zdarzać mogą, skutecznić, a to rocznym wynagrodzeniem 6 Talarów.

§ 20. Nad przedmiotami mniejszego znaczenia, do których:

- a. wydatki aż do wysokości 20 Talarów,
- b. zaciąganie pożyczek aż do wysokości 50 Tal.
- c. powszechnie naradzenia,

uchwała dozór wspólnie z reprezentantami, rendantem i kuratorami. W tem zgromadzeniu ma przewodniczący przełożony lub jego zastępca pierwsze miejsce.

Kassa Towarzystwa.

§ 21. Kassa towarzystwa będzie zarządzaną przez rendanta, według statutu zamianowanego a przez wybrać się mających kuratorów dozorowaną. Czas służby rendanta ustanawia się na trzy lata. Na ten że sam czas obierają się też i Kuratorowie (§. 19). Ustanowiony dla kassy

rok rachunkowy trwa od zielonych świątek do zielonych świątek. Rendant musi z zarządu kassy corocznie a mianowicie dnia 1 lipca rachunek składać. Rachunek zostaje naprzód przez kuratorów kassy przejrzany i dociekany a potem na walnym zgromadzeniu przez assessora towarzystwa odebrany, poczem pokwitowanie przez assessora, przełożonych i reprezentantów udzielonym zostanie.

Prawa i obowiązki Officerów.

§ 22. Officerowie są podwładni przełożonych. Ostatni mają do wyznaczenia, kiedy officerowie korpus strzelców zwołać mają, a wtenczas członkowie towarzystwa tak długo jak w rzędzie i szeregu stoją, posłuszni być muszą rozkazom officerów. Także przyjmują officerowie obowiązek w strzelaniu nad tem czuwać, ażeby pomiędzy członkami spokojność i porządek panował. Na jaki sposób i w jakim porządku towarzystwo publicznie wystąpić ma, mają się przełożeni i reprezentanci z officerami zawsze porozumieć ażeby zgoda na żaden sposób nie ucierpiała i dla tego officerowie do uchwał w §. 20 postanowionych za każdą razą mają być przyciągnięci, nie mając jednak żadnego głosu w uchwale.

Zachowanie się członków towarzystwa przy uroczystościach.

§ 23. Do uroczystości towarzystwa należy przede wszystkim strzelanie o królestwo. Ster takowego przynależy przełożonym tak jak ster wszelkich zgromadzeń członków do zabaw wspólnych.

Jeżeli przy okazji obiadu lub wieczerzy którykolwiek z członków towarzystwa lub wprowadzony gość rozprawę mieć zamyśla, natenczas musi od przewodniczącego przełożonego w tej mierze zażądać zezwolenia, a jeśli je uzyska, tedy rozprawiający przez żadnego członka wyjąwszy przełożonego, nie powinien być w dyskursie przerwany.

§ 24. Jeżeli obce osoby przez członków towarzystwa strzeleckiego na jakąkolwiek uroczystość są zaproszone tedy jest obowiązkiem ostatnich, o to się starać, ażeby pierwsze w każdym względzie przyzwoicie i spokojnie się zachowywały i natychmiast z lokalu strzelców wydalone były, gdyby przez nieporządek pokój towarzystwa, zagrożony lub przerwany został. Wzbrania się obcy pod takimi okolicznościami oddalić się, to przełożeni mają prawo, wydalenie jego na sposób przyzwoity i z mocą uskutecznić. Każdy członek jest za wprowadzonego przez niego gościa, który w ogóle do porządnej klasy, towarzystwa obywatelskiego należeć musi, odpowiedzialnym.

Walne zgromadzenie.

§ 25. Wszystkie przedmioty towarzystwo strzeleckie dotyczące a mianowicie naradzanie się o wyłączenie członka, jakoli też i te, w których przełożeni i reprezentanci sami uchwalić nie są mocni (§. 20.) muszą

przyiść w walnem zgromadzeniu do mowy. Samo się rozumie, że w tymże zgromadzeniu spokojność, przyzwoitość, które przy każdej walor mającej i porządnej uchwale są nieodzownie potrzebne, panować musi. Chce członek towarzystwa strzeleckiego przy podobnej okazji uczynić jakie przedstawienie, natenczas musi przewodniczącego w tej mierze o słowo prosić. Przedstawienie nie powinno być przez trzeciego a głównie przez wzmianki do rzeczy nie należące lub stateczność i dostojeństwo zgromadzenia rażące, przerywane.

Kto wbrew temu postanowieniu postąpi, popadnie karze porządkowej, a to: za pierwszą razą 5 śrb. za drugą 10 śrb. a za trzecią 20 śrb. kara za każdą razą z podwyższeniem natychmiast o 5 śrb. ustanowiona zostanie.

Tajemne zachowanie uchwał.

§ 26. Stosunki towarzystwa strzeleckiego mogą często po sobie wymagać, że uchwały konferencyjne w pewnych przedmiotach do wiadomości publicznej dojść nie powinny. Można więc z wszelką słusnością od członków towarzystwa strzeleckiego domagać się tajemnicy, która do zalet mężczyzny należy.

Kto wbrew postanowieniu i uczynionym w tej mierze uchwałom, obowiązek utrzymania tajemnicy złamie, podpadnie karze pieniężnej 15 śrb. i to wtenczas nawet, chociażby towarzystwu lub pojedynczemu członkowi tegoż żadna szkoda przez to zrządzoną nie została.

Zachowanie się członków w ogólności.

§ 27. Obyczajność i przystojność są najpierwszą podstawą każdego towarzystwa składającego się z obywateli honor kochających, i dlatego też z wszelką słusnością spodziewać się można, że każdy członek towarzystwa strzeleckiego nad tem będzie czuwać, aby do przyjacielskiego i wspólnego stosunku doprowadzić i takowy utrzymać i w żadnym względzie nie dać powodu do przeszkody. Gdyby pomimo tego uchybienia przeciw obyczajności i przystojności, albo inne jakie przeszkody pożycia towarzyskiego zająć miały, natenczas podpadnie winny karze porządkowej przez przełożonych ustanowić się mającej, jednak 2 Tal. nie przewyższającej, która w powtórny razie resp. podwojoną i o trzykroć podwyższoną być może.

Kto się podobnego nieładu po czwarty raz winnym zostanie, udowodni zupełny brak spokojności, miłości, honoru i porządku i może uchwałą walnego zgromadzenia, za utracającego swych praw jako członek, być uznany.

Wystąpienie członków.

§ 28. Wystąpić z towarzystwa wolno jest każdemu członkowi i może to przez piśmienne doniesienie do przełożonych wprowadzić, jednak nie musi tego w nie swoim czasie i aby się od obowiązków towarzy-

stwa uchronił uczynić. W tej mierze potrzebuje zezwolenia przełożonych, którzy takowe tylko na mocy potwierdzonej uchwały walnego zgromadzenia i to w tym razie odmówić mogą, jeżeli osoba dotycząca jeszcze nie zupełny rok członkiem towarzystwa była.

Występujący zostaje w każdym razie za składki bieżącego kwartału odpowiedzialnym, i składka ta kwartalna musi i od successorów członka przez śmierć wystąpionego być zapłaconą.

Wykluczenie członków.

§ 29. Z utratą honorowych praw obywatelskich jest prawnie i wykluczenie z towarzystwa połączone.

Dalej czynią się wykluczenia godnymi:

1. nieobyczajne czyny, wymówione nielegalne myśli, opór przeciwko statutom i przeciw rozporządzeniom przełożonych, słowne lub czynne obrazy tychże przy wykonywaniu swego urzędu, powtórne zachwianie spokojności i porządku i zaniedbanie obowiązków towarzyskich. Każdy członek ma prawo uzasadniony wniosek w tej mierze assesorowi przedłożyć, który doniesione mu czyny, jeżeli tego potrzeba będzie, przez przełożonych bliżej wysledzić każe i rzecz tę do rozstrzygnięcia walnemu zgromadzeniu przedłożyć.

Jeżeli wykluczenie członka z podanych przyczyn nastąpi, natenczas wykluczony więcej przyjętym ani też jako gość do towarzystwa wprowadzonym być nie może. Samo się przytem przez się rozumie, że członek w powyższy sposób wykluczony, wszelkie pretensje do majątku towarzystwa utraci i nie ma prawa żądać zwrotu zapłaconego okupnego lub składek.

2. Kto z składkami swemi kwartalnymi przez rok cały zalegnie nie uniewiniwszy lub nie mogąc przewłoki uniewinić, może się także wykluczenia spodziewać, zostając jednakowoż obowiązany, zaległe składki, które w razie potrzeby z strony magistratu przez exekucją ciągnięte być mogą, zapłacić (§. 4).

We wszystkich tych przypadkach muszą uzasadnione wnioski przełożonych lub pojedynczych członków, którzy także mają do tego prawo, u assesora być złożone. Tenże doniesione mu czyny, jeżeli tego potrzeba wymaga, przez przełożonych lub na inny sposób wysledzić każe i zadysponuje rozstrzygnięcie rzeczy w walnem zgromadzeniu.

Zwyczajne ćwiczenia strzeleckie.

§ 30. Zwyczajne ćwiczenia towarzystwa strzeleckiego mogą się od miesiąca Kwietnia do końca Października, co tydzień raz, a mianowicie w niedzielę po południu odbywać.

Przy tychże ćwiczeniach mogą i obce osoby mieć udział. Przed rozpoczęciem tychże zapłaci każdy strzelec 1 śrb., każdy obcy zaś 2½ śrb. tarczowego do kassy pomniejszego towarzystwa, o której później będzie mowa.

Strzelanie o Królestwo.

§ 31. Pierwszą i największą uroczystością towarzystwa strzeleckiego jest strzelanie o królestwo. Takowe odbywa się corocznie w drugie święto zielonych świątek i jest tylko dla członków i czasowych honorowych członków towarzystwa, przeznaczone. Do strzelania tego zostają honorowi członkowie przez przełożonych zaproszeni.

Przy strzelaniu o królestwo strzela się do tarczy 4 stopy w przemierniku mającej, w odległości 180 kroków z wolnej ręki i z ciągnionych stucerów. Uroczystość ta trwa trzy dni. Każden członek ma 6 strzałów, z których co dzień dwa z własnego stucera uczynione być muszą.

Wedle zwyczaju strzela za Najjaśniejszego króla każdorazowy tu stacjonowany Major, a za Królewsko Mości następcę tronu Radzca powiatu, a to nasamprzód. Potem następuje czasowy król strzelecki, członkowie honorowi a nareszcie członkowie.

Przełożeni mianują na te dni, celem dozorowania przy strzelaniu jako też celem rozstrzygania wątpliwych przypadków, dwóch cenzorów.

Do strzelania królewskiego stawają członkowie w ubiorze paradnym, nieuniformowani czarno ubrani w kapeluszach. Uroczystość ta zostaje o pewnej godzinie, przez mowę się do niej ściągającą, rozpoczęta, za poprzednim wprowadzeniem czasowego króla strzeleckiego z pomieszkania jego do lokalu zgromadzenia, co przez deputacyą, którą przewodniczący przełożony wyznacza, następuje. Potem stawają uniformowani a za nimi nieuniformowani członkowie ze swemi stucerami w rzędy i szeregi. Za ostatnią sekcją następuje tarcz a za tąże król strzelecki w asystencji członków honorowych i przełożonych, przyozdobiony złotym medalionem, który Najjaśniejszy Król Fryderyk Wilhelm IV. jako najlepszy strzelec roku 1840, towarzystwu udarował, niemniej wstęga z medalionami każdego króla strzeleckiego.

Reprezentanci i rendant stawają w rzędy i szeregi. Cały orszak maszeruje do ratusza po chorągiew, potem do tutejszego farnego kościoła katolickiego na nabożeństwo a nareszcie do strzelnicy. Jak tylko trzeciego dnia wszyscy obecni członkowie swoje sześć strzałów uskuteczniają, co pod utratą każdego jeszcze nieuczynionego strzału do 5. godziny z południa nastąpić musi, zostanie tarcz zdjęta i przez oddział uniformowany strzelców przeniesiona, poczem cenzorowie wspólnie z przełożonemi oba najlepsze trafery nasamprzód wypośrodkują i ustanowią. Członek z najlepszym strzałem zostaje królem, członek z następującym strzałem dobrym wice królem strzeleckim mianowanym. Prócz tego zostanie jeszcze 19 najlepszych strzelców wypośrodkowanych, za które równie jak i wice królowi premie w umiarkowanych stopniach, w ogóle 20 do 25 Talarów wartujące, rozdzielone będą.

Jeżeli dwóch lub więcej członków towarzystwa równo dobre mają strzały, tak iż nawet przy ścisłym śledzeniu przez obcerklowanie, kto najlepszy, wątpliwem zostanie, na ten czas, przez ponowione strzelanie

do nowej tarczy, jednym strzałem przez dotyczących konkurentów rozstrzygniętym być musi, kto z nich królem, kto wice królem i kto do rozmaitych gremiów zamianowanym być ma.

Ogłoszenie króla strzeleckiego.

§ 32. Potem następuje ogłoszenie króla i wice króla strzeleckiego również i członków do gremiów, które rozdzielone być mają, prawo mających. Z zachodem słońca następuje powrót w opisanym porządku, król z oznakami jak powyżej przyozdobiony. Tenże zostanie do swego pomieszkania wprowadzony, i tu mu tarcz jako własność oddaną, potem odnosi się chorągiew a tu stąd maszeruje się do lokalu zgromadzenia. Wieczera i bal kończą uroczystość.

Król strzelecki odbiera 15 talarów premii, albo podarunek tej samej wartości jak sobie tego życzy i nie ma dalszego obowiązku jak ten, że do wstęgi medalion wartości najmniej 2 Talarów w pieniądzech lub w srebrze z stosownym napisem w upominku udaruje. Wice król otrzyma najlepszą z 20 podzielić się mających gremiów.

Nad aktem strzelania o królestwo, wypośrodkowania najlepszych traferów, rozstrzygnięcia wyznaczonej kommisyy i oddania gremiów i zysku, spisze się czynność, która przez przełożonych, cenzorów i asesora towarzystwa podpisana zostaje.

Król strzelecki jako i zyskujący zaświadczą zarazem rzetelne odebranie gremiów i zysku przez ich podpisy. Czynność ta zostaje przy księgach towarzystwa strzeleckiego. Wypłacenie premii jako i podzielenie zysku następuje dzień po skończonem strzelaniu o królestwo.

Prawa członków honorowych.

§ 33. Wzmiankowani w § 31 członkowie honorowi towarzystwa strzeleckiego, lecz nie ich jakowi zastępcy, mogą jeżeli najlepszy albo trafer na który jaki zysk spada, zrobili, osiągnąć odznaki i prawo jako król, wice król strzelecki lub jako zyskujący.

Strzelanie do tak zwanej tarczy zakładniej.

§ 34. Obok tarczy królewskiej ustawia się w tej samej odległości tak nazwaną tarcz zakładnią, do której wedle upodobania strzelać można a przyczep i obci udział brać mogą.

Każdy trafer opłaca się przez każdego członka po 6 fenygów do kasy pomniejszej, każdy obcy który do zakładniej tarczy strzelać chce, płaci za to z góry 1 śrb. i 6 fen. za każdy trafer do powyż nadmienionej kassy. Traferzy do królewskiej tarczy są wolne.

Stawienie się członków przy uroczystościach.

§ 35. Wszyscy uniformowani członkowie towarzystwa stawają przy wszystkich zdarzających się uroczystościach w uniformie, oczem prze-

łożeni za porozumieniem się z Nadporucznikiem każdą razą bliższe wydać mają polecenie. Nieuniformowani stawają jak w §. 31. powieźdiano i są ich kapelusze obok kokardy narodowej zieloną wstęgą (jako cechujących znak) przyozdobione. Kto noszenia uniformu lub odznaki przy swych uroczystościach zaniedba, może przez przełożonych od udziału, przy takowych być wyłączonym. To samo spotka każdego nieuniformowanego członka, który bez stucera stawia lub też w rzędy i szeregi nie wstępuje. Ustanowienie to nie rozciąga się na członków honorowych.

Obowiązki członków towarzystwa co się tyczy broni.

§ 36. Członkom poleca się za najsurowszy obowiązek, największą baczność na ich stucery, i na przyniesione materiały do strzelania. Następujące szczegółowe przepisy w tej mierze do ścisłego zastosowania się, polecają się:

1. Każdy członek musi przy wszystkich ćwiczeniach strzeleckich, i uroczystościach znajdować się w posiadaniu stucera w zupełnym dobrym stanie będącego, tudzież i dobrego aparatu do strzelania,
2. z stucera nie powinno się niżej 20 kul na jeden funt strzelać.

Zachowanie się członków towarzystwa przy strzelaniu.

§ 37. Jako przepisy, które seryo dotrzymane być muszą, stanowią się:

1. ażeby nigdy do królewskiej i zakładniej tarczy razem nie strzelano,
2. iż przy strzelaniu każdego rodzaju strzelec, którego broń trzy razy nie puści, strzał utracą,
3. że podobna kara i tego spotyka, który zaniedbał kulę nabić albo swoją broń przeładować,
4. ażeby na mecie nigdy więcej jak trzech strzelców, a to tylko ci się znajdowali, na których kolej do strzelania przypada,
5. ażeby do żadnego rodzaju strzelania, osoba czy ona jest członkiem lub gościem, przypuszczona nie była ani jej też pobyt na miejscu do strzelania przeznaczonym a tym mniej na mecie dozwołonym był, skoro się w stanie pijanym znajduje.

Obchodzenie się z bronią.

§ 38. Dla uniknienia nieszczęśliwych przypadków i nieporządku są następujące w lokalu zgromadzenia wywieszone przepisy do uwzględnienia.

1. Z bronią na wszelki sposób ostrożnie się obchodzić a skoro takowa jest nabita, zawsze ją na ramieniu ku mecie nieść trzeba,
2. Nikomu nie wolno na mecie cygaro lub z krótkiej fajki tytoniu palić,
3. Nabijanie broni może tylko w budzie do tego przeznaczonej nastąpić,
4. Każde przestąpienie tych przepisów obowiązani są przełożeni karać a to: pierwszą razą 2½ śrb. drugą razą 5 śrb. trzecią razą 10 śrb.,

a następnie zaostreniem tej kary porządkowej w każdym powtórzonym kontrawencyjnym przypadku.

Obce osoby które sobie przeciw rozporządzeniu temu postąpią, muszą natychmiast z strzelnicy być oddalone.

Niestawienie się członków przy publicznym zgromadzeniu.

§ 39. Ponieważ dozwolonem być nie może, ażeby przy każdym publicznym zebraniu towarzystwa żaden członek nie brakował, tedy podpadnie kaźden który niedostawienie się swoje dostatecznie nie uniewini, karze a to: za pierwszą razą 5 śrb., drugą 10 śrb., a za trzecią razą 15 śrb. która to kara w kaźdym razie powtórzonym, zaostroszoną będzie.

Kassa mniejsza.

§ 40. Wszystkie w tym statucie wspomniane i ustanowione kary porządkowe wpływają do tak nazwanej mniejszej kassy, która przez jednego z przełożonych zarządzoną będzie. Z teźże kassy musi corocznie zaraz po zielonych świątkach towarzystwu złożony być rachunek. Nad ustanowionemi karami musi być Książka karna prowadzona.

Kary porządkowe raz już ustanowione muszą natychmiast do kassy być wpłacone. Jakowy upór w teź mierze pociąga za sobą ten skutek, że rzeczona kara pieniężna w sposób §. 4. wymieniony, ściagniona być musi. Kto do tego doprowadzi, iż przeciw niemu potrójna ilość kary pieniężnej ustanowioną być musi, ten okarze widocznie umyślne zaniedbanie towarzyskich obowiązków i opór przeciw ustawom statutów i porządkowi i może dlatego od dalszego współnictwa być wykluczonym.

Zasła śmierć jednego z członków.

§ 41. Przy zejściu z świata jakiego członka towarzystwa strzeleckiego i tegoż pogrzebie, zostanie zmarły brat strzelecki przez całe towarzystwo do grobu odprowadzony. Z kasy towarzystwa otrzymują successorowie na pokrycie kosztów pogrzebu dziesięć Talarów, które im zaraz po śmierci członka wypłacone być muszą.

Zachowanie kassy towarzystwa.

§ 42. Kassę towarzystwa odbierze kaźdoczasowy starszy przełożony w zachowanie, a z kluczy do teźże należących bierze jeden wspomniany przełożony a drugi rendent do siebie.

Zastrzeżenie odmiany statutu.

§ 43. Towarzystwo zastrzega sobie prawo, ustawy tegoż statutu o ile tego stosunki czasu i zrobione doświadczenia wymagać będą, za wyższem potwierdzeniem odmienić i uzupełnić.

Tak uchwalono w walnem zgromadzeniu dnia 22 marca 1852.

Pełnomocnicy do podpisania statutu.

Wojciech Wędzicki, Antoni Pędziński, Wincenty Steinbrüch, August Weber, Maciej Specywał, Piotr Wieruszewski, Franciszek Wolniewicz, Gotllieb Keitel, Wojciech Flegierski, August Aldefeld, Samuel Tietze, Wilhelm Zarniko.

* Zbiory Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie.

4.

Walne Zebranie Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie w dniu 08.IV. 1920r. przyjęło opracowany przez Komisję Statutową pod przewodnictwem brata Aleksandra Kujawskiego projekt „Ustaw” oraz „Regulamin” Bractwa Strzeleckiego w Śremie jako obowiązujący.

Poniżej pełny tekst z zachowaniem oryginalnej pisowni:

USTAWY *

Bractwa Strzeleckiego w Śremie

I. Wstęp historyczny

Przysłany nam raportem z dnia 01 kwietnia br. Nr. 1116 statut dla tamtejszego Bractwa Strzeleckiego najwyższego potwierdzenia nie potrzebuje, gdyż Bractwo Strzeleckie, które ma przywilej Królewsko-polski i posiadłość gruntów, uważanym być musi, że już posiada prawo korporacyjne.

Nowy statut, przeciw którego treści nic nie mamy do nadmienienia i który w tym względzie odpowiedniem poświadczeniem jest zaopatrzone, zwracamy Magistratowi z aneksem raportowem z dnia 01 kwietnia br. do dalszego załatwienia.

Poznań dnia 26 czerwca 1852 r.

Królewska Regencja
oddziału wewnętrznego.
odp. Pritwitz.

Do Magistratu w Śremie
Nr. 518/4. 52/I.

Jako kopia z powyższym oryginałem dosłownie jest zgodna, poświadcza niniejszym.

II. Wstęp historyczny.

Bractwo Strzeleckie w Śremie zawiązało się przypuszczalnie już na początku 16-tego wieku, a chociaż w tej mierze żadnych pewnych wiadomości nie ma, to przecież z przywileju, który tutejszemu Bractwu przez króla polskiego Jana III Sobieskiego w dniu 8-go kwietnia 1689r. nadany został, okazuje się, że przywilej ten został reskryptem królewsko-południowo pruskiej kamery wojny i dóbr skarbowych w Poznaniu z dnia 19-go sierpnia 1806 r. potwierdzony. Od tego czasu

bractwo powyższe bez przerwy istniało. Ustawy z roku 1806 nie odpowiadały stosunkowo ówczesnym. Zmieniono je w roku 1852, które według orzeczenia (z wstępu historycznego 1) nie potrzebowały najwyższego potwierdzenia dla tego, że Bractwo posiada prawo korporacyjne.

III. Wstęp historyczny.

Do roku 1896 odbywało Bractwo Strzeleckie w Śremie swoje strzelanie na dawniejszej własności położonej w klinie pomiędzy dwiema szosami, zwanej obecnie „stara strzelnica” w Zbrudzewie. Posiadłość tę Bractwo utraciło przez złą gospodarkę ówczesnych kierowników. Po przystąpieniu do Bractwa obywatele zapobiegliwych, rzutkich i gospodarnych, zaczęło się ono rozwijać i dorabiać. Znaczne zasługi około materialnego podniesienia Bractwa położył kamelarz ś.p. Marcei Komendziński. Po pewnej niemilej scenie z gospodarzem (dawniejszym właścicielem starej strzelnicy) z którym nie doszło do skutku odkupienie tejże strzelnicy, zakupiło Bractwo w roku 1896 dzisiejszą posiadłość na starym mieście (która leży przy drodze do Grzymysławia) na strzelnicę, również w bardzo ładnym położeniu. Własnymi ofiarami, zapobiegliwą pracą doprowadzono nową strzelnicę do obecnego rozkwitu.

Bractwo Strzeleckie w powyższym czasie składało się z samych Polaków, ponieważ nieliczna garstka Niemców wystąpiła, inni wymarli a nowi nie wstępowali, a to dlatego, ponieważ Bractwo Strzeleckie w owym czasie znajdowało się w bardzo trudnych warunkach materialnych. Gdy jednak sytuacja Bractwa zaczęła się polepszać i wzrastać w majątek a obywatelstwo polskie około niego się kupić i jednoczyć, polakożercza H K T. Wytknęła sobie za cel Bractwem zawładnąć i użyć dla swych celów.

W roku 1910 zgłosił jeden z obywateli Niemiec 166-ciu Niemców z rozmaitej kategorii na członków. Podówczas posiadało Bractwo przeszło 100 członków już z przyjętymi w ostatnich dwóch latach Niemcami. Polacy przeczuwając (znając zachłanność i ich bezwzględność) widoczny zamach H K T. na wolność obywatelsko-polską, przyjęto z powyższej liczby tylko 14-tu. Pomiędzy tymi 166-ma byli i Polacy, pruscy urzędnicy, których zmuszono do przystąpienia pod groźbą utraty stanowiska lub przeniesienia na urzędy w głąb Niemiec. Ponieważ Polacy nie przyjęli wszystkich jak H K T. przypuszczała, zastosowali znaną całemu światu metodę siły i gwałtu przed prawem i wolnością obywatelską. Burmistrz powolny sługa hakaty zniewolony przez wyższe władze, korzystając z niejasnego paragrafu ówczesnych ustaw bractwa, na zwołanem nadzwyczajnem zebraniu dnia 20. 5. 1910 r. (usuwając ówczesny zarząd prawny) mimo protestów przywłaszcza sobie przewodnictwo walnego zebrania, przypuszczając, że mu się uda łatwo, obmyślany plan przeprowadzić. Polacy widząc jawny zamach na swo-

ją długoletnią mrówczą pracę, stanęli ławą w jej obronie i narzuconych masowo nie przyjęli. Głosowanie trwało niejednokrotnie do 12 godziny w nocy; trwało to kilka dni z rzędu. W następstwie uzasadnionego oporu Polaków, Magistrat składający się z Niemców i żydów, stojąc pod wpływem H K T. rozwiązał polski zarząd Bractwa, usuwając tem ostatnią zaporę do swoich celów. Narzuconych a nieprzyjętych przez Polaków Magistrat masowo przyjmuje jako członków. Mając teraz gwałtem wydartą a nie legalnie przywłaszczoną władzę i przewagę, zwołuje Magistrat ogólne zebranie i przeprowadza swoje z góry obmyślane uchwały i ustawy w duchu niemieckim i to takie ustawy, że żaden prawy polak nie mógł do tego bractwa należeć. W Bractwie teraz wybitnie niemieckim, pozostało z dawnych członków tylko 8 polaków (jedni dla egzystencji inni dla kontroli) reszta wystąpiła narażając się na zapłacenie dotkliwych kar pieniężnych. Panowanie Niemców w Bractwie gwałtem zabranem trwało do roku 1919. (W czasie wojny światowej nie urządzano żadnych uroczystości strzeleckich). W tym roku uwolnił się naród polski od jarzma niemieckiego, a tem samem odebrano również majątek i strzelnicę bractwa. Notuje się ten przebieg historii Bractwa Strzeleckiego dla przestrogi pokoleniom, aby nie dało się przeniżyć zepchnąć z drogi obowiązków i taką tradycyjną spuściznę a dla niejednego miłą rozrywkę w Bractwie Strzeleckim po wsze czasy zachować i utrzymać.

Ponieważ i z roku 1852 nie odpowiadały ustawy stosunkom obecnym, dla tego przystąpiono do zmiany niniejszych ustaw.

Napisał brat strzelec Aleksander Kujawski.

§ 1.

Cel i siedziba.

Celem Bractwa Strzeleckiego w Śremie jest ćwiczenie członków w używaniu broni palnej oraz pielęgnowanie między niem świadomości i poczucia obowiązków obywatelskich i państwowych względem Rzeczypospolitej Polskiej, aby w razie potrzeby każdy członek Bractwa był zdolny na zawezwanie ze strony władz do Obrony Ojczyzny i do podtrzymywania bezpieczeństwa publicznego.

Siedzibą Bractwa Strzeleckiego z przynależnością sądową jest miasto Śrem.

§ 2.

Członkostwo.

Członkiem Bractwa Strzeleckiego może być każdy samodzielny obywatel polski, wyznania chrześcijańskiego mieszkający w Śremie i okolicy, nieskazitelnego imienia, posiadający szacunek i zaufanie swych współobywateli.

Zarząd Bractwa obowiązuje nowo przyjętych członków przez podanie ręki do wypełnienia obowiązków obywatelskich względem kraju i Ojczyzny. Członek może być z Bractwa wykluczony, skoro jego zachowanie się w Bractwie lub życiu publicznym sprzeciwia się ustawowym celom Bractwa.

§ 3.

Ustrój

Jednym z głównych zadań Bractwa Strzeleckiego jest zdobycie najlepszego strzału do tarczy królewskiej i uzyskanie przez to tytułu króla kurkowego. Urzędowym językiem Bractwa Strzeleckiego jest język polski, jako też polska jest komenda strzelecka i jego korespondencja z władzami.

§ 4.

Prawo do noszenia broni w pochodach i zebraniach mają tylko te Bractwa Strzeleckie, których statuty zatwierdzone zostały przez Województwa, które przez udzielenie im praw korporacyjnych uznane są jako instytucje służące ogólnemu dobru. Województwo ma każdego czasu prawo rewizji statutów.

§ 5.

Władza Nadzorcza Województwa.

Władzą nadzorczą Bractwa Strzeleckiego jest Województwo, które szczegółowy nadzór nad niem może poruczyć podległym im Władzom policyjnym. Bez zezwolenia p. Wojewody nie wolno Bractwu Strzeleckiemu podejmować żadnych transakcji dotyczących kupna, sprzedaży, zastawu lub rozdziału wszelkiej nieruchomości. Wszelkie uchwały zarządu i Bractwa, winny być podane Władzy nadzorczej do wiadomości. Władza Nadzorcza może odnośną uchwałą zacząć i zarazem uchylić. Przeciw jej decyzjom przysługuje Bractwu prawo odwołania się do sądów administracyjnych.

§ 6.

Zgłoszenia i przyjęcia na członków.

Zgłoszenie na członka winno nastąpić piśmiennie, poręczone przez dwóch członków należących do bractwa lecz nie przez członków Zarządu, na ręce Zarządu najpóźniej 6 tygodni przed głównym walnym zebraniem to jest przed Zielonemi Świątkami. Zgłaszający się na członka, zostaje obwieszczony na tablicy lub też na karcie w lokalu posiedzeń Bractwa na widocznym miejscu przez przeciąg dwóch tygodni. W tym czasie mogą członkowie Bractwa stawić do Zarządu piśmienne uzasadnione sprzeciwy. Na członków Bractwa wybiera Zarząd, który rozpatruje sprzeciwy i decyduje większością głosów o ich wyborze,

przyczem w razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący. O decyzji winien być interesowany w przeciągu 3 dni powiadomiony. Jeżeli zgłaszający się nie zostanie przez Zarząd przyjęty, przysługuje mu prawo odwołać się piśmiennie do walnego zebrania. Walne zebranie decyduje przez tajne głosowanie o przyjęciu lub nieprzyjęciu zgłaszającego. Większość głosów obecnych decyduje o przyjęciu w poczet członków. Zgłaszający się nie może być obecnym przy głosowaniu.

§ 7.

Obowiązki członków.

Nowo przyjęty członek winien zaraz po przyjęciu uiścić opłatę wstępną w kwocie podług uchwały walnego zebrania do skarbu Bractwa. Oprócz tego płaci każdy członek suchodzienne składki roczne w kwocie podług uchwały walnego zebrania i przed każdymi Zielonemi Świątkami winna być składka do skarbu Bractwa zapłacona. Kto pomimo dwukrotnego zawezwania zarządu składki rocznej nie zapłacił, może być aż do skutecznionej zapłaty, praw członka pozbawiony, lub wykluczony, jeżeli częściej z zapłatą zalegał.

§ 8.

Członkowie honorowi.

Członkiem honorowym może być ten, którego zarząd na walnem zebraniu przedstawi, które go większością głosów przyjmie, z wszelkimi prawami ustaw.

§ 9.

Utrata członkostwa.

Członkiem być przestaje: a) kto dobrowolnie wystąpi lub umrze, b) kto popadnie w niewypłacalność i to tak długo, dopóki upadłość nie będzie godziwie załatwiona, c) kto nie wypełni obowiązków ustawami Bractwa objętych, d) kto się niegodnym czynem splami, e) kto Bractwu czynem lub słowem ujmę przynosi i szkodzi. Wykluczenie członka skutecznia Zarząd większością głosów i piśmiennie go o tem zawiadamia.

Wykluczonemu przysługuje prawo odwołania się do walnego zebrania. Wykluczony lub występujący z Bractwa jest obowiązany pod ewentualną egzekucją swoje zaległości do roku uiścić. Członek wykluczony przez walne zebranie do Bractwa więcej przyjęty być nie może.

§ 10.

Prawo członka.

Każdemu członkowi przysługuje prawo czuwać nad dobrem Bractwa i może się o nie upomnieć w zarządzie lub też na walnym zebraniu piśmiennie lub ustnie. Wnioski członków mogą być piśmiennie lub

ustnie wystosowane. Nagłe wnioski, ważne do uchwał winny wpłynąć 2 godz. przed walnym zebraniem na ręce Zarządu. Każdy członek ma prawo do udziału we wszystkich uroczystościach Bractwa. Gdy który z członków umrze całe Bractwo jest obowiązane odprowadzić jego zwłoki na cmentarz.

§ 11.

Skład Zarządu.

Zarząd Bractwa składa się z siedmiu członków t.j. 5 starszych, skarbnika i pisarza; urzędowanie ich trwa 3 lata. Podział przewodnictwa ustala sam Zarząd. W razie choroby lub nieobecności starszego przewodniczącego, zastępuje go zastępca starszy. Z głosem doradczym należy także do zarządu każdorazowo król kurkowy.

Członkowie Zarządu zostają wybrani każdy z osobna na walnym zebraniu tajnie i większością głosów obecnych członków lub przez akklamację jeżeli nie ma żadnego sprzeciwu. Z członków zarządu ustępuje co rok odpowiednia ilość z kolei starszeństwa; - ponowny wybór jest dozwolony. Chorążego oraz zastępcę i 2-ch marszałków wybiera walne zebranie na 3 lata większością głosów.

§12.

Obowiązki Zarządu.

Obowiązkiem Zarządu czuwać nad ogólnym dobrem Bractwa, z dochodów i dochodów zdawać sumiennie rachunek, zarządzać majątkiem Bractwa w sposób odpowiedni celom jego, i to pod odpowiedzialnością własnego mienia. Oznaczyć miejsce i czas występów wspólnych, przygotować porządek dzienny do każdych zebrań a szczególnie do zebrania głównego na 2 tygodnie przed Zielonemi Świątkami, wreszcie przygotować wszystko do uroczystości strzeleckich na Zielone Świątki.

§ 13.

Znaczenie Zarządu.

Zarząd reprezentuje Bractwo tak na wewnątrz jak i na zewnątrz, znosząc się z władzami w sprawach Bractwa, równocześnie zastępuje je przed sądem.

§ 14.

Bractwo Strzeleckie jako korporacja.

Ze względu na prawo korporacyjne jakie Bractwo Strzeleckie posiada, podlega nadzorowi tutejszego Magistratu, któremu przysługuje prawo czuwania nad majątkiem przez sprawdzanie co rok rachunków, wreszcie zniewolenie drogą egzekucji do zapłacenia wszelkich zaległości doniesionych Magistratowi przez Zarząd.

§ 15.

Udział członka Magistratu i sądu honorowego.

Bractwo Strzeleckie wybiera większością głosów na każdym rocznym walnym zebraniu jednego członka Magistratu - Polaka religii chrześcijańskiej, który reprezentuje Magistrat po myśli § 12 ma prawo udziału w obradach walnych zebrań o których winien być powiadomiony. Zatargi pomiędzy zarządem a walnym zebraniem rozstrzyga Magistrat. Do załatwienia zatargów w łonie członków wybiera się sąd honorowy, składający się z czterech członków. Starszy z zarządu przewodniczy w rozprawach i decyduje większością głosów w wyrokach.

§ 16.

Walne zebrania.

Walnych zebrań ustanawia się dwa w roku i to pierwsze budżetowe na początku kwietnia, drugie najpóźniej dwa tygodnie przed Zielonemi Świątkami. Jeżeli tego wymaga potrzeba, może zarząd zwołać nadzwyczajne zebranie lub też jeżeli połowa członków na piśmie od zarządu tego zażąda.

§ 17.

Sztab oficerski.

Sztab oficerski składa się z majora, kapitana, porucznika i podporucznika. Oficerów wybiera się na trzy lata. Zarząd przedstawia z członków Bractwa kandydatów na oficerów do wyboru walnemu zebraniu. Walne zebranie tajnie, większością głosów decyduje o wyborze lub przez aklamację jeżeli nie ma żadnego sprzeciwu. Oficerowie mają prawo brać udział w posiedzeniach zarządu z głosem doradczym. O posiedzeniach zarządu winni być oficerowie powiadomieni.

§ 18.

Obowiązki oficerów.

Oficerowie podlegają zarządowi. Uchwały Zarządu powinni oficerowie respektować. Przy każdym publicznym występie i w szeregu podlegają członkowie rozkazom oficerów w znaczeniu wojskowem, jak również przy urzędowem strzelaniu. Opór członka może go narażać na kary pieniężne lub na wykluczenie.

§ 19.

Uroczystości.

Największa uroczystość Bractwa Strzeleckiego jest strzelanie do tarczy o królestwo. Takowe odbywa się co rok w drugi dzień Zielonych Świątek. W wymarszu i strzelaniu do królewskiej tarczy mogą brać udział tylko członkowie. Przy strzelaniu o królestwo, strzela się

z wyznaczonego miejsca ze sztucera (kulą) w odległości 150 metrów do królewskiej tarczy z wolnej ręki. Uroczystość strzelania trwa 3 dni. Każdego dnia oddaje członek dwa strzały razem 6 strzałów.

§ 20.

Porządek Uroczystości.

Porządek uroczystości rozpoczyna się o oznaczonej godzinie po zejściu się zarządu, oficerów i członków na miejsce przeznaczone. Starszy z zarządu rozpoczyna uroczystość mową okolicznościową, kończąc przemówienie okrzykiem na cześć Rzeczypospolitej Polskiej. Bractwo uformowane w szeregi, umundurowani na przodzie, nie umundurowani za nimi maszerują do ratusza po chorągiew i tarczę Bractwa Strzeleckiego tamże przechowane, następnie udaje się pochód do tutejszego kościoła farnego na nabożeństwo. Po nabożeństwie maszeruje w tym samym porządku do strzelnicy.

§ 21.

Tradycja strzelania do tarczy i dozorowanie.

Według tradycji przy każdorazowym strzelaniu o królestwo, rozpoczyna strzelać do tarczy królewskiej w imieniu Rzeczypospolitej polskiej Starosta, a w razie jego nieobecności burmistrz tutejszy, potem kolejno król kurkowy, członkowie honorowi, wreszcie członkowie. Celem dozorowania przy strzelaniu, jako też przy rozstrzyganiu w wątpliwych wypadkach, wybiera się dwóch cenzorów. Czynności te mogą sprawować inni na każdy dzień, muszą być jednakowoż wybrani na walnym zebraniu przed Zielonemi Świątkami.

§ 22.

Trzeci dzień i wykaz strzałów.

W trzecim dniu strzelanie do królewskiej tarczy trwa do godz. 5-tej wieczorem. Kto do tego czasu swych strzałów nie oddał, traci do nich prawo. O oznaczonej godzinie tarcza zostaje zdjęta i w asyście umundurowanych strzelców z bronią i oficerem na czele, na oznaczone miejsce przeniesiona. Następuje badanie najlepszego strzału przy pomocy cyrkla, przez położonych i dwóch cenzorów. Wynik badania winien być w protokóle zapisany. Właściciel najlepszego strzału zostaje królem kurkowym, drugi wicekrólem dwaj najlepsi rycerzami poza nimi 25 najlepszych strzałów z wyróżnieniem.

§ 23.

Odznaczenia i nagrody.

Król i wicekról otrzymują nagrody pieniężne uchwalone przez walne zebranie, następnych 27 -miu stopniowo według najlepszego strzału

w przedmiotach zakupionych przez komisję do tego wybraną. Wspomnianą komisję wybiera walne zebranie, przyczem oznacza kwotę na zakupno premji.

W stwierdzonym przypadku równych strzałów o królewski i wice królewski strzał, strzelają współzawodnicy do tej samej tarczy a wtedy dopiero strzał lepszy stanowi przyznanie pierwszeństwa.

§ 24.

Proklamacja.

Następuje proklamacja króla, wicekróla, dwóch rycerzy i 25 najlepszych strzelców. Król i wicekról zostają udekorowani insygniami, które noszą przy każdym publicznym występie, a które po oznaczonym czasie Zarządowi winne być oddane do przechowania. Wręczenie nagród załatwione powinno być w następnym dniu za pokwitowaniem.

§ 25.

Zakończenie uroczystości na strzelnicy.

O zachodzie słońca następuje odmarsz ze strzelnicy przed mieszkanie króla kurkowego, według porządku jak w § 17, którego zarząd z majorem wprowadza do mieszkania, pozostawiając tarczę królewską jako jego własność. Następnie odnosi się chorągiew na ratusz, na koniec maszeruje się do lokalu zwykłych zebrań, gdzie przy wspólnej biesiadzie uroczystość się zakończy na której takt obejścia i trzeźwość winna być zachowana.

W razie poza miejscowy członek Bractwa zostanie królem kurkowym odprowadza go się do lokalu zebrań.

§ 26.

Tarcz zakładnia.

Obok tarczy królewskiej ustawia się w tej samej odległości tak zwane tarcze zakładnie, do których według upodobania tak członkowie jak nie członkowie mogą strzelać, a które oddaje się w dzierżawę odpowiedniej osobie. Strzałowe uchwała corocznie Zarząd i podaje na walnem zebraniu członkom do wiadomości.

§ 27.

Ćwiczenia.

Ćwiczenia strzeleckie odbywać się mogą przez cały rok za wiedzą zarządu, który za pomocą obwieszczenia donosi członkom w który dzień i o której godzinie odbywać się mogą ćwiczenia w strzelaniu, za oznaczoną opłatą strzałowego. Przy tych ćwiczeniach mogą brać udział nie członkowie również za wyznaczoną opłatą od strzału. Ćwiczenia w strzelaniu mogą się odbywać również o premie, za poprzednio oznaczoną opłatą.

§28.

Kary.

Niestawienie się członka do publicznego występu bez dostatecznego uniewinnienia podlega każdorazowej karze od 1 do 5 złotych. Uniewinnienie winno nastąpić przed lub zaraz, a najpóźniej 3 dni po publicznym występie.

§ 29.

Przepisy strzelnicze i nadzór.

Dla uniknięcia nieszczęśliwych wypadków i zachowania porządku, będą przy każdym strzelaniu o królestwo ogłoszone następujące ustne i pisemne ostrzeżenia, które będą w lokalu i na strzelnicy wywieszone.

- 1) Broń palna nie może być prędzej nabita jak w miejscu oddania strzału do tarczy,
- 2) w miejscu strzelania palenie tytoniu jest wzbronione,
- 3) natłok w miejscu strzelania jest wzbroniony,
- 4) zastrzega się zachowanie trzeźwości i spokoju,
- 5) wzbronione jest uszkodzenie przedmiotów należących do własności strzelnicy, jak i również własności dzierżawców,
- 6) kto nie zastosuje się do powyższych rozporządzeń może być karany, a to członkowie do 100zł. ewentualnie wykluczeniem z Bractwa; nie członkowie podlegają tej samej karze i mogą być natychmiast wydeleni ze strzelnicy a w razie nie zapłacenia nałożonej kary, mogą być pociągnięci przez sąd powiatowy w Śremie.

§ 30.

Kasa premjowa.

Ustanawia się obok skarbu głównego, kasę premjową do której wpływają zyski z ćwiczeń przy strzelaniu i z kar porządkowych. Z kasy tej wolno czerpać, na niedopisane premje przy ćwiczeniach i na nieprzewidziane uchwałą Zarządu wydatki do 50 zł; wydatki ponad 50 zł uchwała walne zebranie większością głosów.

§ 31.

Pośmiertne.

Za członka pośmiertne wypłaca się pozostałej rodzinie za przynależność do bractwa do 10 lat -20 zł, do 20 lat 50zł, ponad 30 lat 75 zł.

§ 32.

Rok obrachunkowy.

Rok obrachunkowy zaczyna się z 1-szym kwietniem każdego roku.

§ 33.

Rozwiązanie Bractwa.

Do rozwiązania Bractwa konieczne jest przybycie przynajmniej 3-ch czwartych wszystkich członków, na zwołane w tym celu walne zebranie i dalej uchwała na temże zebraniu obecnych 3-ch czwartych członków. W razie rozwiązania Bractwa uchwała większość członków obecnych na walnem zebraniu na jakie cele majątek Bractwa ma być przeznaczony.

Śrem, dnia 20. 9. 1920 r.

A. Zwierzchowski

Walenty Stelmaszyk

Marcin Matuszewski

Erazm Kozłowski

Fr. Woźniak

Powyższe ustawy w myśl rozporządzenia mego z dnia 12. VII. 1920 r.
L. Dz. 1320 20 P. G. Niniejszym zatwierdzam.

Poznań, dnia 7 kwietnia 1921 r.

z p.

(L. S.)

(-) F. S. Krysiak.

Powiększony Zarząd

B. Domagalski

A. Kujawski

(*) Zbiory Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie.

5.

REGULAMIN

Bractwa Strzeleckiego w Śremie*

§ 1.

Własność Bractwa.

Bractwo Strzeleckie posiada własność swoją w Śremie na „Starym Mieście” przy drodze do Grzysławia na prawej stronie w obszarze ośm morgów gruntu, która została zakupiona w roku 1905 za 4.424,- mk., gdzie usypane są wały strzeleckie i odpowiednie urządzenie do tarczy, zabudowanie z drzewa do ochrony strzelania, kolonadę z drzewa, murowany dom do wyszynku, pawilon do muzyki, cienisty ogród spacerowy, ogród owocowy a na przodzie plac dla dzierżawców bud do wygrywania,

- 2 wstęgi królewskie z insygniami,
- 2 „ wice-król. „
- 1 skrzynkę do przechowania medali królewskich i skrzynkę skarbową,
- 1 album do fotografii,
- 2 obrazy, 2 kostki do gry w lewka, i 2 tuby,
- 1 chorągiew, dwa berła marszałkowskie, 2 krótsze szable z temblakami,
- 2 ubrania dla dołowych,
- 10 długich szabli z temblakami,
- 2 naramienniki królewskie,
- 1 telefon i aparaty.

§ 2.

Rodzaj członków i umundurowanie.

Bractwo Strzeleckie składa się z dwojakiego rodzaju członków, a to umundurowanych i nie umundurowanych.

Umundurowanie składa się z kurtki z ciemnozielonego sukna z kołnierzem aksamitnym u szyi otwartym, takie same wyłogi przy rękawach, biała bielizna i biały krawat u szyi; naramienniki z takiego samego sukna jak kurtka ze srebrną wąską obwódką i białe rękawiczki. Spodnie z ciemnoszarego sukna z lampasami po lewej i prawej stronie ciemno-zielone 6 cm szerokie. Przykrycie głowy; miękki kapelusz koloru kurtki z rozetą na lewej stronie koloru zielonego przytwierdzającą pióro z góry zaokrąglone. Uzbrojenia dopełnia krótki kordelas z zielonym temblakiem.

Umundurowani stawają do szeregu z bronią. Nieumundurowani stawają do szeregu bez broni, czarno ubrani w białej bieliźnie, białym krawacie i białych rękawiczkach. W czasie uroczystości do oddania

strzału do tarczy królewskiej można stanąć tylko w ubraniu strzeleckim lub też w ubraniu czarnem.

Przed rozpoczęciem uroczystości na Zielone Świątki wyrusza 2 członków Zarządu z czterema do tego wybranymi członkami umundurowanymi z bronią i oficerem na czele po króla, któremu asystują do miejsca rozpoczęcia uroczystości i tam wręczają królowi i vice-królowi wstęgi z insygniami.

§ 3.

Komenda i uszeregowanie.

Na czele oddziału staje chorągwy z chorągwią strzelecką, po boku ma w asyście 2 podchorążych z szablami, potem stają w szeregu umundurowani, poza nimi nieumundurowani bez broni, następnie Tarcza królewska po bokach której 2 marszałków asystuje, dalej król i vice król w otoczeniu po 2 starszych, honorowi członkowie otoczeni resztą zarządu; oddział zamyka 8 umundurowanych strzelców z bronią. Major lub jego zastępca obejmuje komendę, pilnuje powyższego porządku i prowadzi oddział stojąc na jego czele. Oficerowie według rygoru wojskowego zajmują miejsca po bokach oddziału. Ustawienie to obowiązuje przy każdym występie publicznym.

§ 4.

Przestrogi.

W szeregu zakazane jest palenie tytoniu, pozdrawianie rękami, kłanianie się kapeluszem. W szeregu zachowuje się postawę wojskową i całkowicie podlega się rozkazom oficera. W czasie marszu do szeregu się nie wkracza.

Zaniedbanie powierzchowności broni i naboju przestrzega się! Punktualne stawienie się do szeregu jest pożądane. Nie zastosowanie się do powyższych przepisów, może narazić członek na kary zawarte w § 28 i § 29 ustaw Bractwa.

§ 5.

Umundurowanie Zarządu i oficerów.

Starsi Zarządu mają to samo umundurowanie co członkowie, długie szable, złote temblaki i złote naramienniki suto naszywane.

Skarbnik i pisarz mają to samo umundurowanie jak członkowie, krótkie kordelasy ze złotym temblakiem, naramienniki ze złotą średnio szeroką obwódką.

Major ma to samo umundurowanie jak członkowie, długą szablę, złoty temblak, naramienniki złotem suto naszywane z jedną złotą gwiazdką. Kapitan ma to samo umundurowanie jak członkowie, długą szablę, złoty temblak, naramienniki ze złotą średnią obwódką i 3 złote gwiazdki. Porucznik ma to samo umundurowanie, długą szablę, złoty temblak,

naramienniki ze złotą średnią obwódką i 2 złote gwiazdki. Podporucznik – 1 złotą gwiazdkę. Chorąży ma to samo umundurowanie i krótki kordelas ze złotym temblakiem. Marszałkowie mają to samo umundurowanie, średnio długie szable z zielonemi temblakami.

Każdorazowy król kurkowy ma prawo nosić długą szablę z złotym temblakiem.

Cenzorowie w czasie czynności noszą na lewym ramieniu czerwoną opaskę.

Odznaki zarządu, oficerów i szable są własnością Bractwa, które po usunięciu się z urzędu winny być natychmiast Bractwu zwrócone. Członek zarządu jak i oficer nie może swego urzędu złożyć przed upływem oznaczonego czasu. Powodem ustąpienia może być tylko choroba lub wystąpienie z Bractwa jako członek.

§ 6.

Zarządzanie majątkiem.

Zarząd zarządza całym majątkiem i zdaje corocznie na walnym zebraniu dokładne sprawozdanie z dochodów, rozchodów i przyrostu majątku według brzmienia & 12 ustaw.

Zarząd wydzierżawia przed Zielonemi Świątkami stragany do wygrywania w lewka, pierniki, blaszane przedmioty, dalej galanteryjne, szklane i porcelanowe przedmioty, tarcze zakładne itd. z czego wszystkie dochody wpływają do głównego skarbu.

§ 7.

Skarb, ściąganie składek i rewizja.

Nad obydwo ma kasami, główną i premiovą, które są w posiadaniu skarbnika, winien skarbnik w należyтым porządku prowadzić książki kasowe dochodu i rozchodu, kwitariusz do kwitów, prowadzić listę członków i ściągać od tychże roczne składki i nałożone kary. Z powyższych czynności zdawać przynajmniej co rok na walnem budżetowem zebraniu przed Zielonemi Świątkami, dokładne sprawozdanie. Do zrewidowania kasy wybiera się co rok na walnem zebraniu 3-ch rewizorów, którzy są obowiązani również zdać sprawozdanie z rewizji na walnem zebraniu. Za powyższe czynności pobiera skarbnik roczne wynagrodzenie, według uchwały walnego zebrania.

§ 8.

Przepisy dla pisarza.

Pisarz załatwia sprawy piśmienne, prowadzi protokoły z posiedzeń Zarządu, walnych zebrań i przy strzelaniu do królewskiej tarczy, utrzymuje wszelkie dokumenta i bieżące akta w należyтым porządku oraz prowadzi listę członków.

§ 9.

Wydatki.

Zarząd może rozporządzać wydatkami do 500,-zł., poza tą kwotą jest potrzebna uchwała walnego zebrania. Zaciąganie pożyczki może zdecydować uchwała walnego zebrania.

§ 10.

Odpowiedzialność członka za gościa.

Członek, który wprowadza gościa za zezwoleniem członka zarządu na posiedzenie lub jakąkolwiek uroczystość strzelecką jest za następstwa tegoż odpowiedzialny. Obaj wtedy podlegają pod paragraf 29 pkt 6. Zachowanie się członka na posiedzeniach podlega regułom parlamentarnym.

§ 11.

Zachowanie pamiątek i udział w procesji Bożego Ciała.

Wstęgi z insygniami królewskimi zachowane w skrzynce, album, lewek, szable itd. mają być w przechowaniu u jednego ze starszych Zarządu, któremu tę funkcję Zarząd powierzy. U kogo się powyższe przedmioty znajdują, powinno być w protokóle zapisane. Każdorazowo król kurkowy i v-ce król jest obowiązany dostawić królewski medal odpowiedniej wartości do wstęgi królewskiej własnym nakładem lub uiścić 10 procent otrzymanej premii w gotówce na tenże fundusz. Z funduszu królewskiego można czerpać według uchwały walnego zebrania.

Bractwo Strzeleckie tradycyjnie bierze udział w asyście procesji Bożego Ciała, w której Zarząd zajmuje honorowe miejsce.

§ 12.

Przepisy kwot pieniędzy.

W głównym skarbie nie powinno być więcej pieniędzy przechowywane jak 100 do 150 zł. reszta złożona na depozyt w banku; zbędne pieniądze kasy premiowej składa się także do banku.

Śrem dnia 20 września 1920 r.

A. Zwierzchowski
M. Matuszewski
E. Kozłowski

B. Domagalski

W. Stelmaszyk
A. Kujawski
T. Woźniak

(*) Zbiory Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie.

6.

Statut Bractwa Kurkowego w Śremie
zatwierdzony Postanowieniem Sądu Wojewódzkiego w Poznaniu dnia
28 V 1990 r.*

S T A T U T**Bractwa Kurkowego w Śremie.****I. Postanowienia Ogólne.**

1. Pełna nazwa stowarzyszenia brzmi:

BRACTWO KURKOWE W ŚREMIE

2. Bractwo jest stowarzyszeniem zarejestrowanym, działającym na podstawie obowiązującego „Prawa o stowarzyszeniach” i z tego tytułu posiada osobowość prawną.

3. Bractwo opiera swoją działalność na pracy społecznej swoich członków.

II. Cele i sposoby ich realizacji.

1. Celem Bractwa jest:

- a) pielęgnowanie idei patriotycznych, tradycji historycznych, poczucia obowiązków obywatelskich wobec Rzeczypospolitej Polskiej i jej obywateli.
- b) ćwiczenie umiejętności strzeleckich członków bractwa, mających na celu w razie potrzeby stanąć w obronie ojczyzny.
- c) głównym strzelaniem w Bractwie jest tzw. strzelanie królewskie, które posiada odrębny regulamin zatwierdzony przez Walne Zebranie, Termin strzelania królewskiego ustala się na pierwszy dzień Zielonych Świątek każdego roku. Natomiast strzelanie o godność króla żniwnego ma miejsce w pierwszą niedzielę września każdego roku, także z zachowaniem postanowień regulaminu.
- d) współpraca ze stowarzyszeniami i organizacjami społecznymi działającymi w mieście Śremie, a także za granicą.

2. Siedzibą Bractwa Kurkowego w Śremie jest miasto Śrem.

3. Teren działania obejmuje miasto i gminę Śrem.

4. Bractwo realizuje swoje cele przez działalność członków w następujących sekcjach:

- a) sekcja broni kulowej i śrutowej,
- b) sekcja broni miotającej (łuk, kusza),
- c) sekcja organizacji i uroczystości,
- d) sekcja historii i tradycji Bractwa,
- e) sekcja działalności gospodarczej.

III. Członkowie Bractwa – prawa i obowiązki.

1. Członkiem Bractwa może zostać pełnoletni obywatel polski, zamieszkały w Śremie i okolicy – posiadający zaufanie współbraci.

2. Zgłoszenia i przyjęcia członków.

Zgłoszenie na członka następuje w formie pisemnej na ręce urzędującego członka Zarządu. Pisemna deklaracja zawierać musi poręczenie udzielone wstępującemu przez dwóch członków Bractwa (lecz nie przez członków Zarządu). Złożenie deklaracji przez wstępującego następuje najpóźniej na dwa tygodnie przed terminem Walnego Zebrania. Walne Zebranie w tajnym głosowaniu (zwykłą większością głosów) przyjmuje lub odrzuca zgłoszenie do Bractwa.

3. Zarząd Bractwa po przyjęciu członka zobowiązuje go poprzez podanie ręki do wypełnienia wszystkich statutowych celów i obowiązków członkowskich.

4. Bractwo składa się z członków:

- a) zwyczajnych, b) honorowych, c) wspierających.

Członkiem honorowym może zostać osoba ustanowiona Uchwałą Walnego Zebrania. Potwierdzeniem przyznania tej godności jest Dyplom Honorowy. Członek Honorowy jest pozbawiony czynnego i biernego prawa wyborczego i głosowania. Zwolniony jest od wszelkich opłat na rzecz Bractwa. Zasiada przy stole prezydialnym na wszystkich posiedzeniach.

Członkiem wspierającym może zostać osoba fizyczna lub prawna. Osoby wspierające składają deklaracje z wyszczególnieniem wysokości opłat, jako składek wspierających finansowo Bractwo. Osoby te lub ich uprawnieni przedstawiciele są zawiadamiani i zapraszani na wszelkie imprezy organizowane przez Bractwo. Mają prawo uczestniczyć w Walnym Zebraniu z pozbawieniem czynnego i biernego prawa wyborczego.

5. Członek Bractwa ma prawa:

- a) do udziału we wszystkich formach działalności statutowej,
- b) do korzystania z urządzeń i dóbr Bractwa na zasadach ujętych w Regulaminie Bractwa Kurkowego w Śremie,
- c) czynne i biernie prawo wyborcze,
- d) zostać królem, zgodnie z Regulaminem Strzelania,
- e) odwołać się od decyzji i uchwał Zarządu lub Sądu Koleżeńkiego,
- f) gdy któryś z członków-braci umrze, całe Bractwo uczestniczy w pogrzebie.

6. Członek Bractwa ma obowiązki:

- a) nowo przyjęty członek winien zaraz po przyjęciu do Bractwa uiścić opłatę wstępną (tzw. wpisowe) w ustalonej kwocie,
- b) systematycznie opłacać składki w wysokości uchwalonej przez Walne Zebranie,
- c) przestrzegać Statut, dyscyplinę organizacyjną i regulaminy,
- d) czuwać nad ogólnym dobrem Bractwa i jego majątkiem,
- e) podporządkować się orzeczeniom Sądu Koleżeńkiego w razie podpadnięcia w spory z członkami Bractwa, a związane z jego działalnością.

7. Rezygnacja z członkostwa może nastąpić w przypadku:
 - a) złożenia pisemnej rezygnacji (bez uzasadnienia), ale w takim przypadku obowiązkiem jest uregulowanie wszelkich zaległości wobec Bractwa,
 - b) ostateczną decyzję w sprawach rezygnacji członka podejmuje Zarząd.
8. Wykluczenie z członkostwa następuje w przypadku:
 - a) działania na szkodę Bractwa lub jego członków,
 - b) popełnienie czynu hańbiącego lub godzącego w dobre imię Bractwa,
 - c) utraty praw obywatelskich,
 - d) uporczywego uchylania się od wykonywania obowiązków statutowych Bractwa,
 - e) rocznej zwłoki w opłatach członkowskich,
 - f) popełnienie czynu godzącego w dobrą obyczajność.

IV. Władze Bractwa.

1. Organami władzy Bractwa są:
 - a) Walne Zebranie członków,
 - b) Nadzwyczajne Walne Zebranie członków,
 - c) Zarząd,
 - d) Komisja Rewizyjna,
 - e) Sąd Koleżeński.
2. Walne Zebranie członków:
 - a) jest najwyższym organem Bractwa,
 - b) zwyczajne Walne Zebranie zwołuje Zarząd najpóźniej do dnia 1 kwietnia każdego roku,
 - c) Walne Zebranie Sprawozdawczo-Wyborcze zwołuje Zarząd lub 2/3 członków na pisemne żądanie z uzasadnieniem,
 - d) Walne Zebranie Sprawozdawczo – Wyborcze udziela absolutorium ustępującemu Zarządowi na wniosek Komisji Rewizyjnej,
 - e) wybiera nowy skład Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Sądu Koleżeńskiego na trzy letnią kadencję,
 - f) zatwierdza regulaminy: strzelań, umundurowania członków i poszczególnych sekcji.
3. Nadzwyczajne Walne Zebranie członków może być zwołane z ważnych powodów przez: Zarząd, ale również na żądanie Komisji Rewizyjnej, Sądu Koleżeńskiego i przynajmniej 1/5, ale nie mniej niż 10 członków Bractwa.
4. Zarząd Bractwa.
 - a) składa się z 7 członków,
 - b) Zarządowi przewodniczy Starszy Bractwa, dwóch podstarszych, pisarz, skarbnik, dwóch członków,
 - c) Starszego Bractwa i pozostałe funkcje w Zarządzie ustala sam Zarząd na pierwszym posiedzeniu po Walnym Zebraniu Sprawozdawczo-Wyborczym.
 - d) do obowiązków Zarządu należy: wykonywanie uchwał i decyzji Walnych Zebrań, sporządzanie planu działalności Bractwa, prelimina-

rza budżetowego, sprawozdań na Walne Zebranie. Prowadzenie rejestru członków. Zwoływanie i organizowanie Walnych Zebrań. Powoływanie Sekcji i Kierowników. Reprezentowanie Bractwa na zewnątrz i udzielanie informacji o działalności. Zawieranie umów o charakterze organizacyjnym i majątkowym w ramach posiadanych kompetencji.

5. Komisja Rewizyjna.

a) Składa się z trzech członków wybieranych przez Walne Zebranie.

b) Przewodniczącego wybierają członkowie Komisji na pierwszym w kadencji posiedzeniu.

c) Czynności kontrolno-rewizyjne powinny być przez Komisję prowadzone co najmniej dwa razy w roku.

d) Przed terminem Walnego Zebrania Sprawozdawczo-Wyborczego Komisja Rewizyjna jest zobowiązana opracować sprawozdanie za czas 3-letniej kadencji pracy Zarządu i Sekcji. Komisja na tej podstawie występuje do Zebrania Sprawozdawczo-Wyborczego z wnioskiem o udzielenie (lub też nie udzielenie) absolutorium Zarządowi.

6. Sąd Koleżeński.

a) Składa się z trzech członków wybieranych przez Walne Zebranie Sprawozdawczo-Wyborcze w składzie: przewodniczący, z-ca przewodniczącego, sekretarz.

b) Sąd Koleżeński rozpoznaje w pełnym składzie, a orzeczenia zapadają zwykłą większością głosów.

c) Członkowie Bractwa podlegają Sądowi Koleżeńskiemu za postępowanie sprzeczne z prawem, bądź za naruszenie obowiązków członkowskich.

d) Sąd Koleżeński orzeka kary: upomnienia, nagany, kary pieniężnej, zawieszenia w prawach członka na okres dwóch lat, wykluczenia z Bractwa.

e) Instancją odwoławczą od orzeczeń Sądu Koleżeńskiego jest Walne Zebranie członków Bractwa.

V. Fundusze, majątek Bractwa.

1. Majątek Bractwa stanowią przedmioty trwałe pochodzące z darów, zapisów, zakupów i przekazów. Wszystkie podlegają wpisowi do głównej księgi inwentarzowej.

2. Fundusze Bractwa stanowią kwoty wpłacane przez członków tytułem: wpisowego, składek członków, sprzedaży wydawnictw, dotacji, subwencji, składek członków wspierających i działalności gospodarczej.

3. Fundusze z działalności gospodarczej przeznaczane są na cele statutowe Bractwa.

4. Wydatkowanie funduszy odbywa się w ramach zatwierdzonego preliminarza budżetowego.

5. Rokiem budżetowym jest okres od 1 kwietnia każdego roku.

6. Czeki, pełnomocnictwa, zobowiązania, podpisuje upoważniony przez Zarząd Starszy Bractwa i urzędujący skarbnik.

7. Wszystkie przedmioty zabytkowe i archiwalne przekazywane są w czasowy depozyt do Muzeum Śremskiego.

VI. Postanowienia końcowe.

1. Zmiana Statutu może być postanowiona Uchwałą Walnego Zebrania podjętą przez $\frac{1}{2}$ członków Bractwa.

2. Rozwiązanie Bractwa może być postanowione uchwałą Walnego Zebrania w obecności $\frac{3}{4}$ członków Bractwa.

3. Prace likwidacyjne przeprowadza Zarząd lub ustanowiona przez Walne Zebranie specjalna komisja złożona z 3 członków i skarbnika Bractwa. Komisja jest zobowiązana opracować ostateczne końcowe sprawozdanie z zakończenia prac likwidacyjnych i zatwierdzone przez organ rejestrujący.

(*) Zbiory Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie.

7.

Walne Zebranie Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie w dniu 16 III 2001 r. podjęło Uchwałę o zatwierdzeniu nowego projektu Statutu Bractwa.

Statut Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie *
zatwierdzony decyzją Sądu Rejonowego w Poznaniu
3 października 2002r.

I. POSTANOWIENIA OGÓLNE.

1. Pełna nazwa stowarzyszenia brzmi:
KURKOWE BRACTWO STRZELECKIE W ŚREMIE.
2. Kurkowe Bractwo Strzeleckie zwane dalej Bractwem lub Bractwem Kurkowym jest zarejestrowanym stowarzyszeniem, działającym na podstawie obowiązującej „Ustawy o stowarzyszeniach” i z tego tytułu posiada osobowość prawną.
3. Bractwo opiera swoją działalność na pracy społecznej swoich członków.
4. Siedziba mieści się w Śremie przy ul. Zamenhofs 5.
5. Teren działania obejmuje obszar Rzeczypospolitej Polskiej.

II. CELE, SPOSOBY ICH REALIZACJI, ORGANIZACJA.

Celem Bractwa jest:

1. Pielęgnowanie idei patriotycznych, tradycji historycznych, poczucia obowiązków obywatelskich wobec Rzeczypospolitej Polskiej i jej obywateli.
2. Ćwiczenie umiejętności strzeleckich członków Bractwa, także po to by w razie potrzeby mogli stanąć w obronie ojczyzny.
 - a) głównym strzelaniem w Bractwie jest tzw. strzelanie królewskie, które posiada odrębny regulamin zatwierdzony przez Walne Zebranie. Termin strzelania królewskiego ustala się na pierwszy dzień Zielonych Świątek każdego roku.
 - b) strzelanie o godność króla zniwnego odbywa się w sierpniu lub wrześniu każdego roku, z zachowaniem postanowień regulaminu strzelania królewskiego.
 - c) współpraca ze stowarzyszeniami i organizacjami społecznymi działającymi w mieście Śremie i poza nim.
3. Bractwo realizuje swoje cele przez działalność członków w następujących sekcjach:

- a) broni kulowej i śrutowej,
- b) broni miotającej(łuk, kusza) ,
- c) organizacji imprez i uroczystości,
- d) historii i tradycji Bractwa,
- e) działalności gospodarczej.

III. CZŁONKOWIE BRACTWA – prawa i obowiązki.

1. Członkiem Bractwa może zostać pełnoletni mężczyzna, posiadający zaufanie współbraci.
2. Zgłoszenia i przyjęcia członków:
Zgłoszenie woli przystąpienia należy składać w formie pisemnej na ręce urzędującego członka Zarządu. Pisemna deklaracja zawierać musi poręczenie udzielone wstępującemu przez dwóch członków Bractwa. Złożenie deklaracji przez wstępującego nastąpić winno najpóźniej na dwa tygodnie przed terminem walnego lub plenarnego zebrania. Walne lub plenarne zebranie przyjmuje lub odrzuca zgłoszenie do Bractwa w tajnym głosowaniu zwykłą większością głosów.
3. Zarząd Bractwa przyjmuje członka przez podanie ręki i zobowiązuje go do wypełniania wszystkich celów statutowych i obowiązków członkowskich.
4. Bractwo składa się z członków:
 - a) zwyczajnych,
 - b) honorowych,
 - c) wspierających.

Członek Honorowy zwolniony jest z wszelkich opłat na rzecz Bractwa, ma prawo zasiadania przy stole prezydialnym na wszystkich posiedzeniach, lecz pozbawiony jest czynnego i biernego prawa wyborczego oraz strzelań królewskich.

Członkiem wspierającym może zostać osoba fizyczna lub prawna. Osoby wspierające składają deklarację z wyszczególnieniem wysokości opłat składek wspierających Bractwo. Osoby te lub ich uprawnieni przedstawiciele są zawiadamiane i zapraszane na wszelkie imprezy organizowane przez Bractwo, mają prawo uczestniczenia w Walnym Zebraniu, ale pozbawione są czynnego i biernego prawa wyborczego oraz strzelania o tytuł Króla Kurkowego.

5. Członek zwyczajny ma prawo:
 - a) nosić mundur i białą broń,
 - b) udziału we wszystkich formach działalności statutowej,
 - c) korzystania z urządzeń i dóbr Bractwa na zasadach ujętych w regulaminie Bractwa Kurkowego,
 - d) wyborcze czynne i bierne,
 - e) zostać Królem zgodnie z Regulaminem strzelania,

- f) odwołać się od decyzji i uchwał Zarządu lub Sądu Honorowego,
 - g) w razie przejściowych trudności finansowych wystąpić do Zarządu o czasowe zawieszenie członkostwa (maks. dwa lata),
 - h) jeśli jest emerytem lub rencistą wnioskować do Zarządu o zmniejszenie składek do $\frac{1}{2}$ ich wysokości,
 - i) po zdaniu odpowiednich egzaminów i uzyskaniu pozwolenia, posiadania broni palnej.
6. Członek Bractwa ma obowiązek:
- a) nosić mundur w sytuacjach określonych regulaminem munduru,
 - b) po przyjęciu do Bractwa uiścić opłatę wstępną tzw. wpisowe w ustalonej kwocie,
 - c) systematycznie opłacać składki w wysokości uchwalonej przez Walne Zebranie,
 - d) przestrzegać Statutu, dyscypliny organizacyjnej i regulaminów,
 - e) czuwać nad ogólnym dobrem Bractwa i jego majątkiem,
 - f) w razie popadnięcia w spory z członkami Bractwa, podporządkować się orzeczeniom Sądu Honorowego,
 - g) uczestniczyć w strzelaniach i imprezach organizowanych przez nasze Bractwo (nieobecność jest karana jednomiesięczną składką),
 - h) na wypadek śmierci któregoś z Braci, uczestniczyć w jego pogrzebie.
7. Rezygnacja z członkostwa może nastąpić w przypadku:
- a) złożenia pisemnej rezygnacji bez uzasadnienia,
 - b) złożenia pisemnej rezygnacji z uzasadnieniem,
 - c) skreślenia z listy członków oraz o zwolnieniu z opłat decyzję podejmuje Zarząd.
8. Wykluczenie z członkostwa następuje w przypadku:
- a) działania na szkodę Bractwa lub jego członków,
 - b) popełnienia czynu hańbiącego, godzącego w dobrą obyczajność lub dobre imię Bractwa,
 - c) utraty praw obywatelskich,
 - d) uporczywego uchylania się od wykonywania obowiązków statutowych Bractwa,
 - e) rocznej zwłoki w opłatach członkowskich.

IV. WŁADZE BRACTWA.

1. Organami władzy Bractwa są:
- a) Walne Zebranie członków,
 - b) Nadzwyczajne Walne Zebranie członków,
 - c) Zarząd,
 - d) Komisja Rewizyjna,
 - e) Sąd Honorowy.

2. Walne Zebranie członków:

- a) jest najwyższym organem Bractwa,
- b) zwyczajne Walne Zebranie zwołuje Zarząd najpóźniej do dnia 1 kwietnia każdego roku,
- c) Walne Zebranie Sprawozdawczo-Wyborcze zwołuje Zarząd,
- d) Walne Zebranie Sprawozdawczo – Wyborcze udziela absolutorium ustępującemu Zarządowi na wniosek Komisji Rewizyjnej,
- e) w tajnym głosowaniu wybiera Starszego oraz pozostałych członków Zarządu (bez przydziału funkcji), Komisję Rewizyjną, członków Sądu Honorowego na trzyletnią kadencję, lecz nie dłużej niż 40 m-cy,
- f) zatwierdza regulaminy.

3. Nadzwyczajne Walne Zebranie może być zwołane z ważnych powodów przez: Zarząd, Komisję Rewizyjną lub co najmniej 1/5 członków bractwa.

4. Zarząd Bractwa.

- a) składa się z 7 członków: Starszego Bractwa, Podstarszego, pisarza, skarbnika, strzelmistrza i dwóch członków,
- b) Zarządowi przewodniczy Starszy Bractwa,
- c) funkcje w Zarządzie ustala sam Zarząd na pierwszym posiedzeniu po Walnym Zebraniu Sprawozdawczo-Wyborczym,
- d) do obowiązków Zarządu należy: wykonywanie uchwał i decyzji walnych zebrań, sporządzanie planu działalności Bractwa, preliminarza budżetowego, sprawozdań na walne zebranie, prowadzenie rejestru członków, zwoływanie i organizowanie walnych zebrań, powoływanie sekcji i ich kierowników, reprezentowanie Bractwa na zewnątrz, zawieranie umów o charakterze organizacyjnym i majątkowym w ramach posiadanych kompetencji.

5. Komisja Rewizyjna:

- a) Składa się z przewodniczącego 3 członków wybieranych przez Walne Zebranie,
- b) członkowie wybierają przewodniczącego Komisji na pierwszym w kadencji posiedzeniu,
- c) czynności kontrolno – rewizyjne winny być przeprowadzone przez Komisję co najmniej dwa razy w roku, przed terminem walnego zebrania sprawozdawczo wyborczego Komisja Rewizyjna zobowiązana jest opracować sprawozdanie z działalności Zarządu i sekcji za okres ich trzyletniej kadencji. Na tej podstawie Komisja występuje do członków zebrania sprawozdawczo-wyborczego z wnioskiem o udzielenie Zarządowi absolutorium lub nie.

6. Sąd Honorowy:

- a) składa się z 5 członków wybieranych przez Walne Zebranie Sprawozdawczo-Wyborcze w składzie: przewodniczący, zastępca przewodniczącego. Sekretarz i 2 członków,
- b) Sąd Honorowy rozpoznaje sprawy, a orzeczenia zapadają zwykłą większością głosów,
- c) członkowie Bractwa podlegają orzeczeniom sądu honorowego w przypadku postępowania sprzecznego z prawem, zasadami etyki bądź naruszenia obowiązków członkowskich,
- d) Sąd Honorowy orzeka kary:
 - upomnienia,
 - nagany,
 - kary pieniężnej,
 - zawieszenia w prawach członka Bractwa na okres do 2 lat,
 - wykluczenia z Bractwa.
- e) instancją odwoławczą od orzeczeń Sądu Honorowego jest Walne Zebranie Członków Bractwa.

V. FUNDUSZE, MAJĄTEK BRACTWA.

1. Majątek Bractwa stanowią, przedmioty trwałe pochodzące z darów, zapisów i zakupów. Wszystkie podlegają wpisowi do głównej księgi inwentarzowej.
2. Fundusze Bractwa stanowią kwoty wpłacane przez członków (tytułem wpisowego, składek członkowskich i innych zobowiązań, sprzedaży wydawnictw, dotacji, subwencji, składek członków wspierających i ich działalności gospodarczej).
3. Fundusze z działalności gospodarczej przeznaczone są na realizację celów statutowych Bractwa.
4. Wydatkowanie funduszy odbywa się w ramach zatwierdzonego preliminarza budżetowego.
5. Rokiem budżetowym jest rok kalendarzowy.
6. Czeki, pełnomocnictwa, zobowiązania podpisują dwaj upoważnieni do tego członkowie Zarządu.
7. Przedmioty zabytkowe i archiwalne mogą zostać przekazane w czasowy depozyt do Muzeum Śremskiego.

VI. POSTANOWIENIA KOŃCOWE.

1. Zmiana Statutu może być postanowiona uchwałą Walnego Zebrania w obecności co najmniej $\frac{1}{2}$ uprawnionych członków Bractwa.

2. Rozwiązanie Bractwa może być postanowione uchwałą Walnego Zebrania w obecności co najmniej $\frac{3}{4}$ uprawnionych członków Bractwa.
3. Prace likwidacyjne przeprowadza Zarząd lub ustanowiona przez Walne Zebranie specjalna Komisja, złożona z trzech członków i skarbnika Bractwa. Komisja jest zobowiązana do opracowania ostatecznego końcowego sprawozdania z zakończenia prac likwidacyjnych i wyrejestrowania Bractwa z rejestru przez organ rejestrujący.

(*) Zbiory Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie.

8.

HYMN KURKOWYCH BRACTW STRZELECKICH

Hej, Bracia, wraz - szeregiem broń przy broni !
A z piersi naszych żywy stanie mur ;
Jak ojców kord - tak Polskę dziś zasłoni
Z braterskich strzelb piorunów gromki chór.
Wszak z hufca strzelców zastęp wnet gotowy,
By za ojczyznę w święty ruszyć bój,
Obrońców ziemi wzbudzić zapal nowy
I mundur zmienić na obrońców strój.

Po wieków wiek, strzeleckie oko , dłoń
To straż, to tarcz, to dla Ojczyzny broń.

Gdy w dziejów mroku życie Polski gasło,
Krew bohaterów sączył srogi wróg,
W bractwie strzeleckim żyło wieczne hasło:
Hej ! W broni palnej szukaj zbawczych dróg!
I pierzchnął wróg z Ojczyzny zmartwychwstałej,
Rozprysła się kajdanów twarda stal,
Więc ojców wzorem i dla ojców chwały
Do oka broń i mierz i cel i pal !

Po wieków wiek strzeleckie oko, dłoń
To straż, to tarcz, to dla Ojczyzny broń.

„Hymn Kurkowych Bractw Strzeleckich” śpiewa się na melodię „Mar-szu strzelców” z 1863 roku. Rozpoczyna on Zebrania Walne, Plenarne oraz najważniejsze strzelania o tytuły Króla kurkowego i Króla żniw-nego.

9.

Wykaz członków Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie*

Adamski Leon	Bogajski Stanisław	Chuchracki Ignacy
Adamski Władysław	Bogdanowski Wacław	Chuchracki Piotr
Adelt Wilhelm	Bolewski Jan	Chudziński Józef
Agte Carl	Boldin Friedrich	Chwieralski H.
Aldefeld August	Bolski Jan	Chwieralski Stanisław
Aldefeld Carl	Boniarski Ignacy	Chwilewski Antoni
Aldefeld Edward	Bonlher Carl	Ciastowski Mateusz
Antkowiak Stanisław	Borecki Jan	Ciążyński Ignacy
Antkowiak Stanisł. ju.	Borowiak Jan	Ciesiołka Bronisław
Augustyniak Jacek	Borowiak Wincenty	Ciesiołka Michał
Augustyniak Zdzisław	Borowicz Michał	Ciesiołka Jacek
Bajerowicz Wojciech	Borowicz Leon	Czabański Kazimierz
Balwierz Bartłomiej	Botek [?]	Czachoski Maksymilian
Bambrowicz [?]	Bradkiewicz	Czachowski Jan
Banaszak Bogdan	Brecht Heinrich	Danielewicz Antoni
Banaszak Jan	Brochere Czesław	Danielewicz J.
Banaszak Stefan	Brochere Michał dr.	Dargel Carl
Baptysta Aleksander	Bronikowski Antoni	Dębicki Czesław
Barczyński Michał	Brosse [?]	Długołęcki Stanisław
Baretkowski Jan	Bródka Antoni	Doktor Jan
Bartkowiak Ludwik	Brust Friedrich	Dolata Mirosław
Baszko Grzegorz	Buchwald Adam	Domachowski Franciszek
Baszyński Sławomir	Buchwald Stanisław	Domachowski Marceli
Bazanowski Marek	Buchwald Wincenty	Domagalski Bolesław
Bączkiewicz Sławomir	Budzyński Józef	Domalski Stanisław
Beisert Jan	Bukowski K.	Dreher Marceli
Bickenbach [?]	Burczyński Michał	Dreher Teofil
Biderman Julian	Burm Stanke	Dudkiewicz Czesław
Bielski Wojciech	Burzyński Józef	Dutkiewicz Józef
Bikert Szymon	Busse Franciszek	Dudkiewicz Walenty
Bilski Stanisław	Bühn radca ziemski	Dudziak Sławomir
Bilski Wojciech	Cabański Kazimierz	Dziaboszewski Edmund
Bittner Józef	Całka Stefan	Dzieciuchowicz Antoni
Błancysz Andrzej	Chałupczak Michał	Dziubalski Jan
Błaszczyk P.	Chojnacki Franciszek	Ekert Michael
Bobik Maks	Chrabąszcz Andrzej	Erber Antoni
Bogacki Franciszek	Chrabąszcz Arkadiusz	Ernst Apolinary
Bogacki Stanisław	Chrabąszcz Roman	Falkiewicz Stefan
Bogacki Tadeusz	Chrzan A.	Ferdynans Jan

Ferster Eugeniusz	Gultler Tadeusz	Kaczan Tomasz
Flaum Friedrich	Haberlan Adolph	Kaczmarek Franciszek
Fibich Kazimierz	Hałupczak Michał	Kadziłowski Roman
Figurzyński Jan	Hancuszkiewicz	Kaffke Waław
Filipiński Ludwik	Harder Carl	Kaffke Wenzel
Filipowicz Jakub	Hartmann B.	Kaiser Józef
Filipowski Andrzej	Heimann [?]	Kasprzak Michał
Filipowski Edward	Heino Edmund	Kaszuba Grzegorz
Flick [?]	Heintze Friedrich	Kawecki Marian
Fligierski Ignacy	Hendschke [?]	Kaźmierczak Józef
Fligierski Jan	Higierski [?]	Kaźmierczak Wincenty
Fligierski Wojciech	Hoffman Andrzej	Keitel Bogumił
Francuszkiewicz Kazim.	Hoffman Paweł	Keitel Gottlieb
Francuszkiewicz Michał	Homan J.	Kęszycki Daniel
Frankowski Franciszek	Hutta Franciszek	Kierczyński Adam
Frąckowiak Stanisław	Hübner Alojzy	Kirchhoff [?]
Furmanek Antoni	Hwieralski Stanisław	Klaczyński Antoni
Gabler [?]	Idaszewski Józef	Klaczyński Ignacy
Gajecki Józef	Ignaszewski Marian	Klaczyński Walenty
Galecki Stefan	Ilski Wawrzyniec	Klaczyński Wincenty
Galecki Czesław	Ilski Władysław	Kleczewski Romuald
Galecki Władysław	Jachimko Wiesław	Klemenski Mateusz
Gawarecki Roman	Jachn Adolf	Kluge [?]
Gawroniak Roman	Jackowski	Kłosiewicz Marcin
Gawroński Bronisław	Jaffe [?]	Kłosowski W.
Gawroński Ignacy	Jahns Stefan	Kochanowski Arnold
Gawroński Stanisław	Jakubowski Ignacy	Kochanowski Otton
Gierliński Stanisław	Janicki Bolesław	Kollat Aleksander
Glatzer Carl	Janicki Czesław	Kollat Jan
Gliński Jan	Janiec Józef	Komendziński Józef
Gołaszewski Waław	Janietz Jan	Komendziński Marceli
Górecki Mieczysław	Janikowski Ignacy	Komorowski Ludwik
Górny Paweł	Jankowski Walenty	Komorowski Stanisław
Grabowski Edmund	Janiszewski Franciszek	Koniarski Ignacy
Graczyk Stanisław	Jągrowski Michał	Konieczny Franciszek
Graefling Leon	Jerzycki Władysław	Konieczny Lucian
Graefling Tadeusz	Jeszycki Stanisław	Konieczny Marian
Grądzielewski - Mec.	Jezierski [?]	Konikiewicz Walenty
Grzegorzczak Stanisław	Jurga Bolesław	Konopiński Antoni
Grześkowiak Józef	Jurga Jerzy	Kończak Wojciech
Grześkowiak Wład.	Jurga Józef	Kopeć Józef
Grunwald Wilhelm	Jurga Krzysztof	Kossmann Wiktor
Grünig Franciszek	Jurga Stanisław	Kosz Piotr
Gulczewski Władysław	Kachlicki Wincenty	Kotarski Wawrzyniec

Kowalewicz Ignacy	Lidka Nikodem	Markiewicz Wiesław
Kowalski	Lipiński Józef	Markowski Władysław
Kozik Alfons	Lischke Heinrich	Maśliński Jan
Kozik Leon	Liseck [?]	Matuszewski Czesław
Kozik Rudolf	Lisiecki [?]	Matuszewski Konstanty
Kozłowski Wiktor	Litkowski Stanisław	Matuszewski Jan
Kozłowski Erazm	Loga Roman	Matuszewski Marcin
Kozłowski Teofil	Lompa Władysław	Matuszewski Mieczysław
Krajewicz Jan	Lorenc Roman	Matuszewski Seweryn
Krajewicz Kazimierz	Lorenz Marek	Matuszewski Stefan
Krajewicz Michał	Luczkiewicz Ignacy	May Johan
Krajewicz Stanisław	Łabutka Damian	Mayer Antoni
Krause Wilhelm	Łabutka Zdzisław	Mayer August
Kręcki Włodzimierz	Łagoda Piotr	Mayer Edmund
Król Stanisław	Ławicki Franciszek	Mącznikowski Jan
Kruczyński Leon	Ławniczak Błażej	Meinike Carl
Krychowski Marek	Łączny Feliks	Meller Ludwik
Krystkowiak Marcin	Łączny Kazimierz	Meniz Wilhelm
Kubiak Andrzej	Łożyński Józef	Meyza Roman
Kurowski [?]	Łukomski Jan	Meyziński Marcin
Kucharski Nikodem	Łukomski Stanisław	Michałowski Kazimierz
Kucharski Stanisław	Machn Teodor	Michałowski Robert
Kuflński Jan	Maciejewski Franciszek	Mieller Ludwig
Kujawski Aleksander	Maciejewski Leon	Mieloch Antoni
Kujawski Daniel	Maciejewski Maksymil.	Mieloch Roman
Kujawski Ignacy	Maciejewski Wincenty	Mieloch Stanisław
Kujawski Marian	Mackiewicz Antoni	Mieloszyński Edmund
Kujawski Stanisław	Mackiewicz Stanisław	Mieloszyński Edward
Kulczyński Tomasz	Mackiewicz Stefan	Mieloszyński Stanisław
Kurowski Józef	Mackiewicz Zygmunt	Mietliński Józef
Kuszenin Józef	Maćkiewicz Feliks	Mietliński Makary
Lakomski Jan	Maćkowiak Feliks	Mietliński Marian
Lampa Władysław	Maćkowiak Klemens	Miękus Władysław
Latanowicz Michał	Madajczak Wincenty	Mikołajczak Andrzej
Letkiewicz Jakub	Madaliński Ignacy	Mikołajczak Paweł
Latanowicz Kazimierz	Magnuszewski Wojciech	Mikołajczak Stanisław I
Latkowski Jakub	Magnuszewski Zdzisław	Mikołajczak Stanisław II
Lehmann Tadeusz	Majewski Piotr	Mikołajski Stanisław
Lewandowski Bolesław	Majewski Ryszard	Mikulski Ignacy
Lewandowski Władysł.	Majewski Wincenty	Milbret [?]
Lewandowski Wojciech	Malinowski Andrzej	Misiorny Franciszek
Letkiewicz Jakub	Malinowski Franciszek	Misiorny Paweł
Letkiewicz Maksymilian	Malinowski Stanisław	Mocek Edmund
Liedke Franciszek	Marciniak Marcin	Mocek Józef

Morawa Józef	Olejniczak Józef	Pruski Michał
Morawski Czesław	Olejniczak Piotr	Przybylski Krzysztof
Musielak Stefan	Olejniczak Stanisław	Przygodzki Jan
Muślewski Antoni	Olszewski Franciszek	Rajewski Marcei
Muślewski Wojciech	Olszewski Marek	Rajkowski
Muślewski Zygmunt	Olszewski Stanisław	Ranus Władysław
Mühlbret Peter	Orlewicz Piotr	Raszewski Stanisław
Müller August	Orłowski Leonard	Raszewski Józef
Müller Johan	Osiński Artur	Raszewski Mateusz
Münzer Wilhelm	Osiński Bolesław	Raszewski Stefan
Nagatt [?]	Ostrowski [?]	Raszewski Walenty
Naskręt Jerzy	Ostrzycki Władysław	Ratajczak Leon
Nawrocki dr.	Owczarczak Franciszek	Ratke [?]
Nawrot Michał	Pacanowski Lech	Reiche [?]
Neyman Edmund	Pajkert Szymon	Rezler Franciszek
Neyman Nikodem	Paluch Wojciech	Richter Emil
Niedzielski Aleksander	Pałkowski Czesław	Ritter[?]
Niedzielski Jan	Pawlicki Franciszek	Rohlaß [?]
Niedzielski Józef I	Pawlicki Stanisław	Rolle Gustaw
Niedzielski Józef II	Pawłowski Michał	Romaniak Kazimierz
Niemier Tadeusz	Pełkowski Marian	Ronke Antoni
Nochowski [?]	Pendziński Antoni	Ronke Franciszek
Nowaczyk Stefan	Philipp Carl	Ronke Józef
Nowak Antoni	Piasecki Edward	Ronke Kazimierz
Nowak Bronisław	Piasecki Stanisław	Ronke Michał
Nowak Jarosław	Piątek Edmund	Ronke Waldemar
Nowak Marek	Piątkowski Jacek	Rosicki Stanisław
Nowak Stanisław	Piotrowski Bolesław	Rosiński [?]
Nowakowski Adam	Piskorski Józef	Rostankowski Paweł
Nowakowski Antoni	Piskorski Konstanty	Roszkiewicz Stanisław
Nowakowski Franciszek	Piskorski Wojciech	Rózański Marcin
Nowakowski Ignacy	Płończak Andrzej	Rusel J.
Nowakowski Kazimierz	Pobielski Jan	Rusiak Stanisław
Nowakowski Zygmunt	Podsiadły Adam	Ruszczyński Franciszek
Nowicki Bronisław	Pogódziński Jan	Ruszczyński Leon
Nowicki Franciszek	Pohl [?]	Ruszczyński Michał
Nowicki Ignacy	Pokorski Wojciech	Ruszczyński Stanisław
Nowicki Ryszard	Polewski W.	Ruta Piotr
Nowicki Stanisław	Polowczyk Maciej	Ruta Zygmunt
Nowicki Szczepan	Polowczyk Tadeusz	Rychlewski Bolesław
Nowicki Tadeusz	Popiałkiewicz Kazim.	Rybicki Konstanty
Noyman Edmund	Prohowski Jan	Rybicki Walenty
Ober Stanisław	Pruchniewicz Edmund	Rybicki Wincenty
Olejniczak Franciszek	Pruski Jan	Rykert Henryk

Sadowski Czesław	Stelmaszyk Ignacy	Świetlik Kazimierz
Sałaciński Stefan	Stelmaszyk Walenty	Świetlik Stanisław
Sałaciński Władysław	Strader Karol	Świetlik Władysław
Samiof Johan	Strojny Antoni	Taczak ks. Prałat
Sawarzyński Jan	Strzelec Artur	Tadrzyński Józef
Scheil [?]	Styza Michał	Tadrzyński Zygmunt
Schmidt Daniel	Susza Franciszek	Talarczyk Marceli
Schmidt Johan	Szablewski	Tauchert Józef
Schorstein Richard	Szczepaniak Jan	Thiele Bolesław
Schreiber Tadeusz	Szczepaniak Józef	Tietze Samuel
Schütz Maksymilian	Szczepaniak Walenty	Tomaszewski Stanisław
Schütz Stefan	Szczepkowski Władysław	Tomaszewski Witold
Schütz Teofil	Szczepski Sylwester	Tomczak Antoni
Schwarc Józef	Szczerkowski Jan	Tomczak Walenty
Serwa Mieczysław	Szenic Stanisław	Tomyślak Franciszek
Setecki [?]	Szmytkowski Jakub	Tyksicki Konstanty
Siczyński Wincenty	Szmytkowski Ignacy	Tyśper Piotr
Skalski Felicjan	Szmytkowski Stanisław	Ullmann Ferdynand
Skąpski [?]	Szmytkowski Władysław	Ullmann Friedrich
Skóraczewski Stanisław	Szołdrski Jan	Ullmann Tadeusz
Skrzydlewski Zdzisław	Szrajber Tadeusz	Umiński Stanisław
Skrzypczak Bolesław	Sztanke Julian	Urbaniak Paweł
Skrzypiński Tomasz	Strzelczyk Mikołaj	Urbaniak Stanisław
Smoczyk Antoni	Szubert Antoni	Urbaniak Tadeusz
Smoczyński Antoni	Szubert Czesław	Urbański Franciszek
Smoleński Kazimierz	Szubert Hieronim	Wachowiak Jan
Smoleński Krzysztof	Szubert Józef	Wachowiak Melchior
Służewski Bronisław	Szubert Marian	Walachowski Franciszek
Sobczak Ignacy	Szubert Maksymilian	Walasiak Stanisław
Sobkowiak Antoni	Szubert Michał	Waligórski Marian
Sobkowiak Stanisław	Szubert Tomasz	Walkowiak Marian
Sobolewski Aleksander	Szulc Maksymilian	Wański Adam
Sobolewski Piotr	Szumnarski Jan	Wański Stanisław
Somerfeld Tadeusz	Szumnarski Józef	Warot Andrzej
Sowiński Jan	Szumnarski Karol	Warot Stefan
Specywał Maciej	Szuwalski Antoni	Wasielewski Ryszard
Stachowiak Stanisław	Szymaniak Franciszek	Wawrzyniak Maciej
Stajewski Leon	Szymański Nikodem	Weber Adolf
Stajewski Maciej	Szymański Ryszard	Weber August
Stajewski Władysław	Śpikowski Wacław	Weber Rudolf
Stałowski Franciszek	Śramski Józef	Weichman Andrzej
Staszczyk Zbigniew	Średziński Bernard	Weichmann Benedykt
Steinbach Carl	Średzki Eryk	Weichmann Ignacy
Steinbrück Wincenty	Świątkowski Pantaleon	Weichmann Walenty

Weigt Władysław	Włodarczak Franciszek	Wróblewski [?]
Wełyczko Tadeusz	Włodarczyk Stefan	Wrzesiński Marcelli
Werwiński Andrzej	Wodzikowski K.	Wrześniewicz Jgnacy
Wesołowski Michał	Wojciechowski Bonawen.	Wysocki Jan
Wesołowski Wojciech	Wojciechowski Cezary	Vahlpahl Ferdinand
Wędzicki Seweryn	Wojciechowski Eugen.	Zarniko Edward
Wędzicki Wojciech	Wojciechowski Maksym.	Zarniko Johan
Węglewski Antoni	Wolniewicz Jan	Zarniko Wilhelm
Wiatr Stanisław	Wolniewicz Franciszek	Zenker [?]
Wichłacz Piotr	Wolniewicz Stanisław	Zerbst Karol
Widerski Marcin	Wołyński Marian	Ziemkowski Wiktor
Wielowiejski Nikodem	Wojda Franciszek	Ziętarski Antoni
Wieruszewski Piotr	Wojniewicz Wincenty	Zwierzchowski Andrzej
Wierzowiecki Roman	Woych [?]	Zwierzchowski Władysł.
Wilczek Romuald	Woźniak Franciszek	Zwierzycki W.
Wilde Robert	Wraciniewicz	Zydlawicz Andrzej
Wilmanowicz Maciej	Wroński Jakub	Zydlawicz Franciszek
Wiśniewski	Wroński Michał	Żeberski Walenty
Włodarczak Andrzej	Wroński Stanisław	

*Przedstawiony wykaz obejmuje nazwiska 701 członków Giełdy Strzeleckiej, Towarzystwa Strzeleckiego, Bractwa Kurkowego oraz Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie od około 1815 roku do 2009 r. (wyjątek nazwiska członków z 1635 r.: Bartłomiej Balwierz, Aleksander Babtysta, Andrzej Błancjusz, Jan Pobielski oraz Sebastian Marseal z 1653 r.) spisany na podstawie zachowanych dokumentów Archiwum Państwowego w Poznaniu, Muzeum Śremskiego, zbiorów prywatnych i publikacji.

10.

Starsi Bractwa

I Starszy	II Starszy (Podstarszy)
1814 - 1827	brak danych
1827 - 1830	Wędzicki Wojciech
1830 - 1833	Wędzicki Wojciech
1833 - 1836	Wędzicki Wojciech
1836 - 1838 Konikiewicz Walenty † 30 I 1838	Wędzicki Wojciech
1838 - 1841	Hutta Franciszek
1841 - 1844	Hutta Franciszek
1844 - 1847	Pendziński Antoni
1847 - 1850	Pendziński Antoni
1850 - 1853	Pendziński Antoni
1853 - 1854	Steinbrück Wincenty
1854 - 1855 Steinbrück Wincenty † 1855	Wędzicki Wojciech
1855 - 1856	Aldefeld August
1856 - 1857	Pendziński Antoni
1857 - 1858	Wędzicki Wojciech
1858 - 1859	Aldefeld August
1859 - 1860	Pendziński Antoni
1860 - 1861	Wędzicki Wojciech
1861 - 1862	Aldefeld August
1862 - 1863	Pendziński Antoni
1863 - 1864	Wędzicki Wojciech
1864 - 1865	Aldefeld August
1865 - 1866	Boniarski Ignacy
1866 - 1867	Zarnicko Wilhelm
1867 - zmarł burmistrz Lehmann, członek honorowy I prezes bractwa 22 III 1867 r. nowym prezesem i członkiem honorowym został burmistrz Kamp	
1867 - 1868	Wędzicki Seweryn
1868 - 1869	Ronke Michał
1869 - 1870	Zarnicko Wilhelm
1870 - 1871	Wędzicki Seweryn
1871 - 1872	Szenic prof. dr
1872 - 1873	Tadrzyński Józef
1873 - 1874	Ronke Michał
1874 - 1875	Szumnarski Józef
1875 - 1876	Komendziński Marcelli
1876 - 1877	Ronke Michał

1877 - 1878	Ronke Michał	Borowicz Michał
1878 - 1879	Borowicz Michał	Komendziński Marceli
1879 - 1880	Komendziński Marceli	Wędzicki Seweryn
1880 - 1881	Wędzicki Seweryn	Borowicz Michał
1881 - 1882	Borowicz Michał	Szumnarski Józef
1882 - 1883	Szumnarski Józef	Komendziński Marceli
1883 - 1884	Komendziński Marceli	Borowicz Michał
1884 - 1885	Borowicz Michał	Szumnarski Józef
1885 - 1886	Szumnarski Józef	Komendziński Marceli
1886 - 1887	Komendziński Marceli	Borowicz Michał
1887 - 1888	Borowicz Michał	Szumnarski Józef
1888 - 1889	Szumnarski Józef	Komendziński Marceli
1889 - 1890	Komendziński Marceli	Borowicz Michał
1890 - 1891	Borowicz Michał	Szumnarski Józef
1891 - 1892	Szumnarski Józef	Komendziński Marceli
1892 - 1893	Komendziński Marceli	Borowicz Michał
1893 - 1894	Borowicz Michał	Szumnarski Józef
1894 - 1895	Szumnarski Józef	Komendziński Marceli
1895 - 1896	Komendziński Marceli	† 1896 Borowicz Michał
1896 - 1897	Szumnarski Józef	Neyman Edmund
1897 - 1898	Neyman Edmund	Komendziński Marceli
1898 - 1899	Komendziński Marceli	Lipiński Józef
1899 - 1900	Lipiński Józef	Neyman Edmund
1900 - 1901	Neyman Edmund	Komendziński Marceli
1901 - 1902	Komendziński Marceli	Lipiński Józef
1902 - 1903	Lipiński Józef	Stelmaszyk Walenty
1903 - 1904	Stelmaszyk Walenty	Neyman Edmund
1904 - 1905	Neyman Edmund	Lipiński Józef
1905 - 1906	Lipiński Józef	Stelmaszyk Walenty
1906 - 1907	Stelmaszyk Walenty	Neyman Edmund
1907 - 1908	Neyman Edmund	Lipiński Józef
1908 - 1909	Lipiński Józef	Stelmaszyk Walenty
1909 - 1910	Stelmaszyk Walenty	Neyman Edmund
1910 - 1911	Neyman Edmund †1911	Lipiński Józef
1919 - 1921	Stelmaszyk Walenty	Zwierzchowski Andrzej
1922 - 1923	Zwierzchowski Andrzej	Stelmaszyk Walenty
1923 - 1925	Zwierzchowski Andrzej	Łożyński Józef
1925 - 1928	Zwierzchowski Andrzej	Kujawski Aleksander
1928 - 1931	Kujawski Aleksander	Łożyński Józef
1931 - 1934	Łożyński Józef	Rusiak Stanisław
1934 - 1935	Łożyński Józef	Rusiak Stanisław
1935 - 1936	Rusiak Stanisław	Służewski Bronisław
1936 - 1939	Rusiak Stanisław	Miękus Władysław
1946 - 1953	Rusiak Stanisław	Miękus Władysław

1990 - 1993	Jurga Jerzy	Konieczny Franciszek
1993 - 1996	Graefling Tadeusz	Lorenc Roman
1996 - 1999	Smoleński Krzysztof	Urbaniak Tadeusz
1999 - 2002	Smoleński Krzysztof	Augustyniak Zdzisław
2002 - 2005	Smoleński Krzysztof	Augustyniak Zdzisław
2005 - 2007	Smoleński Krzysztof	Waligórski Marian
2007 - 2008	-----	Waligórski Marian
2008 -	Waligórski Marian	Ronke Waldemar

11.

**Wykaz Królów i wicekrólów kurkowych za lata 1815–1896
Bractwa Strzeleckiego w Śremie.**

	Król kurkowy	wicekról
1653	Sebastian Marseal	-----
1796	Samuel Tietze	-----
1810	Samuel Tietze	-----
1815	Stanke Burm	-----
1816	Wincenty Wojniewicz	-----
1822	Franciszek Ronke	-----
1823	-----	Józef Ronke
1824	Friderich Flaum	-----
1825	Franciszek Hutta	-----
1826	Franciszek Busse	J. Rusel
1827	Wilhelm Grunwald	Mateusz Raszewski
1828	Walenty Konikiewicz	Daniel Schmidt
1829	Carl Agte	Wilhelm Adelt
1830	Benedykt Weichman	Carl Agte
1831	Karol Strader	Walenty Konikiewicz
1832	Edward Aldefeld	August Meller
1833	Franciszek Hutta	Walenty Konikiewicz
1834	Carl Steinbach	Benedykt Weichman
1835	August Aldefeld	Carl Dargel
1836	Gottlieb Keytel	Carl Dargel
1837	Gottlieb Keytel	Carl Agte
1838	Samuel Tietze	Carl Aldefeld
1839	Wilhelm Adelt	-----
1840	Mjr. Bath w im. Króla Prus Wilhelma IV	Antoni Pendziński
1841	August Weber	Michał Wesołowski
1842	Freidrich Brust	Ignacy Boniarski
1843	Franciszek Bogacki	Wencel Kafke
1844	Antoni Pendziński	Ferdynand Ullmann
1845	Samuel Tietze	Benedykt Weichman
1846	Samuel Tietze	Bogumił Keitel
1847	Michael Ronke	Adolph Haberlan
1848	Strzelanie odłożono z powodu konfiskaty broni.	
1849	Maciej Speciak	Franciszek Bogacki
1850	Samuel Tietze	-----
1851	Konstanty Piskorski	-----
1852	Dr Józef Morawa	-----

1853	Michał Ronke	Wojciech Bajerowicz
1854	Michał Ronke	Stanisław Bilski
1855	Wojciech Wędzicki	Franciszek Wolniewicz
1856	Wilhelm Zarnicko	Dutkiewicz Walenty
1857	August Weber	Maciej Stajewski
1858	Wojciech Wędzicki	Ignacy Boniarski
1859	Wilhelm Zarnicko	Otton Kochanowski
1860	Konstanty Piskorski	Marceli Drecher
1861	Gustaw Rolle	Franciszek Wolniewicz
1862	Bonawentura Wojciechowski	Piotr Orlewicz
1863	Wojciech Fligierski	Otton Kochanowski
1864	August Meyer	Jan Fligierski
1865	Emil Richter	Ludwik Meller
1866	August Meyer	Tadeusz Schreiber
1867	Seweryn Wędzicki	Franciszek Liedke
1868	Rudolph Weber	Jan Fligierski
1870	[?]Zerbst	-----
1876	D-ca Giełdy strzeleckiej	-----
1877	[?] Bühn	-----
1880	Otton Kochanowski	-----
1881	Marceli Komendziński	-----
1882	-----	Roman Kadziłowski
1884	Stanisław Skoraczewski	-----
1885	Stanisław Wroński	-----
1886	Antoni Nowakowski	Tadeusz Schreiber
1887	Marceli Komendziński	-----
1888	-----	Franz Grünig
1891	Stanisław Kujawski	-----
1892	Andrzej Zwierzchowski	Stanisław Kujawski
1895	-----	Pantaleon Świątkowski
1896	Antoni Nowakowski	-----

12.

Wykaz Królów i wicekrólów kurkowych za lata 1900–1939 Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie

Król Kurkowy	wicekról
1900 - -----	Leon Wiśniewski,
1902 - Stanisław Skoraczewski,	Apolinary Ernst,
1903 - Andrzej Zwierzchowski,	Michał Chałupczak,
1907 - Bronisław Służewski,	Marcin Matuszewski,
1908 - Andrzej Zwierzchowski,	Wojciech Rydlewski,
1909 - Antoni Muślewski,	Walenty Muśliński,
1910 - Józef Lipiński,	-----
1913 - Józef Konopiński,	-----
1919 - Walenty Stelmaszyk,	(za przechowanie insygniów)
1920 - Eryk Średzki,	Tadeusz Schreiber,
1921 - Wincenty Klaczyński,	Józef Śramski,
1922 - Leon Kozik,	Bronisław Służewski,
1923 - Franciszek Włodarczak,	Wincenty Klaczyński,
1924 - Stanisław Mikołajczak,	Wojciechowski Maksymilian,
1925 - Antoni Szuwalski,	Adam Buchwald,
1926 - Władysław Ranus,	Bolesław Janicki,
1927 - Franciszek Tomyślak,	Roman Mieloch,
1928 - Stanisław Antkowiak,	Roman Meyza,
1929 - Franciszek Tomyślak,	Stanisław Pawlicki,
1930 - Franciszek Woźniak,	Erazm Kozłowski,
1931 - Stanisław Gierliński,	Marian Kawecki,
1932 - Stanisław Wański,	Stanisław Rusiak,
1933 - Marian Kawecki,	Stanisław Pawlicki,
1934 - Mieczysław Matuszewski,	Stanisław Rusiak,
1935 - Ignacy Sobczak,	Stanisław Mikołajczak,
1936 - Bronisław Nowicki,	Leon Maciejewski,
1937 - Leon Graefling,	Franciszek Tomyślak,
1938 - Stanisław Ruszczyński,	Antoni Dzieciuchowicz,
1939 - Władysław Gaflecki,	Czesław Szubert.

13.

**Wykaz Królów i Zwycięzców 3- majowych od 1991 r.
oraz wicekrólów od 2005 r.
Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie**

Król kurkowy	Król zniwny	Zwycięzca 3 Majowy
1991 – Marek Olszewski	Romuald Kleczewski	Przemysław Wojciechowski
1992 – Zygmunt Ruta	Ryszard Wasielewski	Jerzy Jurga
1993 – Roman Chrabąszcz	Jerzy Jurga	Ignacy Klaczyński
1994 – Jerzy Jurga	Marian Waligórski	Władysław Gulczewski
1995 – Edmund Pruchniewicz	Zdzisław Augustyniak	Stefan Włodarczyk
1996 – Krzysztof Smoleński	Paweł Urbaniak	Kazimierz Michałowski
1997 – Paweł Urbaniak	Andrzej Płończak	Wincenty Siczyński
1998 – Maciej Wawrzyniak	Krzysztof Smoleński	Henryk Rykert
1999 – Wincenty Siczyński	Krzysztof Smoleński	Tadeusz Urbaniak
2000 – Marian Waligórski	Waldemar Ronke	Andrzej Kubiak
2001 – Włodzimierz Kręcicki	Krzysztof Smoleński	Krzysztof Smoleński
2002 – Paweł Urbaniak	Artur Osiński	Waldemar Ronke
2003 – Andrzej Chrabąszcz	Andrzej Kubiak	Waldemar Ronke
2004 – Andrzej Kubiak	Waldemar Ronke	Jerzy Naskręt
2005 – Artur Osiński	Waldemar Ronke	Paweł Urbaniak
2006 – Henryk Rykert	Krzysztof Smoleński	Paweł Urbaniak
2007 – Paweł Urbaniak	Stanisław Graczyk	Artur Osiński
2008 – Henryk Rykert	Jarosław Nowak	Stanisław Graczyk
2009 – Andrzej Kubiak	Mirosław Dolata	Jarosław Nowak

Od roku 2005 powrócono do tradycyjnego zwyczaju, że podczas strzelania zielonoświątkowego strzelec osiągający drugi wynik uzyskuje tytuł w-ce króla.

Tytuły takie zdobyli:

- 2005 - Sławomir Baszyński,
- 2006 - Maciej Wawrzyniak,
- 2007 - Damian Łabutka,
- 2008 - Sławomir Baszyński,
- 2009 - Jarosław Nowak.

14.

Regulamin Strzelania Królewskiego Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie

§ 1

O godność Króla kurkowego strzelają bracia, którzy nie mają żadnych zobowiązań wobec bractwa.

§ 2

Uczestnik oddaje trzy strzały do tarczy drewnianej z karabinu uprzednio wylosowanego, nie będącego własnością żadnego z członków bractwa.

§ 3

Królem kurkowym zostaje brat, którego strzał jest najbliżzej środka celu. /decyduje umiejscowienie strzału na tarczce pomocniczej/.

§ 4

Drugi w kolejności strzelec otrzymuje tytuł wicekróla, a kolejni pierwszego i drugiego rycerza.

§ 5

W strzelaniu o tytuł Króla żniwnego drugi w kolejności strzelec otrzymuje tytuł – I rycerza, a trzeci – II rycerza.

§ 6

Bezpośrednio po strzelaniu wicekról w połowie, a rycerze po czwartej części ponoszą koszty biesiady. W strzelaniu o tytuł Króla żniwnego, rycerze dzielą się kosztami po połowie.

§ 7

Uroczyste przekazanie insygniów królewskich następuje podczas kolacji wydanej przez nowego Króla w terminie przez niego ustalonym.

§ 8

Zwycięzca strzelania otrzymuje nagrodę pieniężną w wysokości 1200 zł.

§ 9

Król jest zobowiązany:

ufundować tarczę królewską w następnym roku oraz pięć tarcz królewskich fundacyjnych w trakcie trwania kadencji.

§ 10

Wszyscy bracia wnoszą opłatę za strzelanie królewskie, z przeznaczeniem na odtworzenie insygniów królewskich lub zakup nowych. Kwotę powyższą każdorazowo ustala Zarząd.

§ 11

Przywileje Króla kurkowego:

1. Honorowe reprezentowanie Bractwa.
2. Noszenie łańcucha i odznak królewskich.
3. Umarzanie w drodze łaski kar nałożonych przez Sąd Honorowy.
4. Prawo uczestniczenia w posiedzeniach Zarządu z głosem doradczym.

15.

Dokument Grekcyjny!

Wzięto się wchremie roku Ręnskogo tyśiącdzięci-
słtrzydnastopoc walego 21 lipca, z Prydynta Dwo upo-
spółitych Alshuj Pp. n. Dr. Ignacego Mochowkiego, za
Pontyfikatu Piusa XI. za Arcybiskupa Gnieźnieńskiego
Formańskiego J. E. M. S. Prymasa Kardynała Dr. Augu-
sta Ilonda, za Wojewodę Poznańskiego Siozęra Kacyn-
skiego, a Kurstę Powiatu Poznańskiego Jana Krykiewicza,
za Prokuratora Miejskiego M. S. radcy Stanisława Mochal-
skiego, a Burmistrza miasta Gostawia Dębskiego,
i a urzędowania podpisanych członków Zarządu
Mińskiego Miastowego Miastowego wchremie, ora: Wrota
Mińskiego Miastowego Miastowego spisano
i złożono i karzy ratowania karzenia ugodnego pod
nową strażnicą ku pamięci współczesnych i przy-
mitych członków, chwale Boga i Ojczyzny.

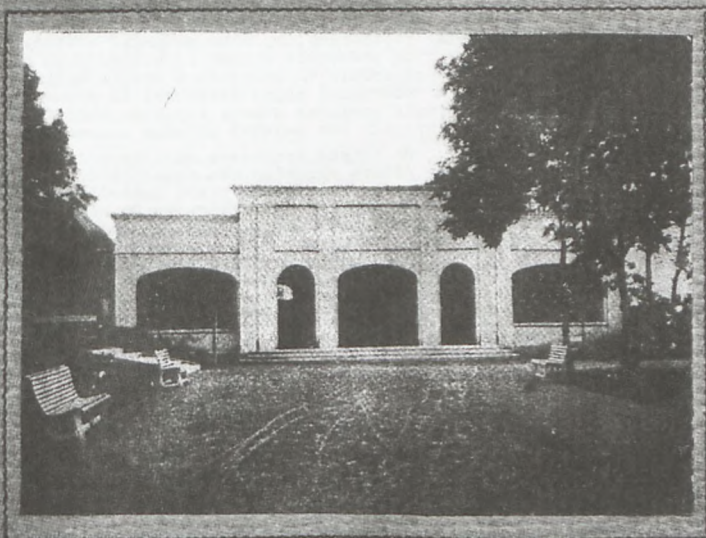
Nowa strażnica buduje Miasto na pamięć
przypadającą w roku 1935 300-letniemu trzecie-
letniego istnienia Miastowego uprządkowanego archi-
tem Mińskiego i porównania Wrota Władysława II
w roku 1615.

W ten uroczny dzień pamięci, napisany dokument
spisano, przeczytano i uroczniewnie podpisano.

a-
512.1011
Mogor-Mogor

17.

1635 300-lecie 1935
Kurkowego
Bractwa Strzeleckiego
w Śremie

Nowa strzelnia, pobudowana w r. 1935

Śrem 1935

Nakładem Kurk. Bractwa Strzel. w Śremie
Członkami Drukarni Centralnej w Śremie

18.

Starosta Powiatowy Śrąmski

Śrem, dnia 26 luty 1948 r.

Nr. Sp. 5/56/47.

Do

Stowarzyszenia zarejestrowane
podlegające likwidacjiUrzędu Wojewódzkiego Poznańskiego
Wydział Społeczno-PolitycznyW.d. 23.2.48. SPP. II. 1/205/47.W P o z n a n i u

Stosownie do wyżej powołanego pisma donosząc, że na terenie tut. miasta istniało stowarzyszenie zarejestrowane "Sokół", które do obecnej chwili nie wznowiło swej działalności.

Z uwagi na zniszczenie wszelkich akt dotyczących omawianego stowarzyszenia nie można ustalić daty rejestracji i władzy rejestracyjnej oraz nadać statut.

Na podstawie zeznań poszczególnych członków ustaliłem, że stowarzyszenie to powstało w Śremie kilkanaście lat przed wybuchem pierwszej wojny światowej. Do września 1939 roku "Sokół" w Śremie posiadał własny sztandar, bibliotekę oraz sprzęt gimnastyczny; cały ten majątek podczas okupacji uległ zniszczeniu.

Na boisku sportowym należącym do Bractwa Kurkowego w Śremie /które wznowiło swą działalność/ posiadało stowarzyszenie własną trybunę, która przez zaniechanie władz okupacyjnych uległa zupełnemu zdewastowaniu. Na skutek przejęcia boiska sportowego przez Radę W.F.P.W. trybuna ta została w pełni odbudowana.

Nawiązując do pisma powołanego na wstępie, proszę o przedłużenie terminu nadsyłania wykazu stowarzyszeń, które nie wznowiły swej działalności do dnia 6 marca br., gdyż ustalenie ewent. majątku po tych stowarzyszeniach napotyka w terenie na duże trudności.

Starosta Powiatowy

/ Mgr Trepinski /
Wicestarosta

URZĄD WOJEWÓDZKI POZNAŃSKI	
WYDZIAŁ S.P. 26-II-48	
WPŁ.	21.02.1948
NR	
ZAP.	ob. Trepinski

19.

R

Prezydium
Wojewódzkiej Rady Narodowej
w Poznaniu
Wydział Społeczno-Administ.

Poznań, dnia

30 I

1954 r.

Za dowodem doręczenia.

(35)

Obywatel

..... Berta Karimienw. Sierpie

Targowa 1

Na podstawie pisma Obywatela z dnia 2.1.54...
w sprawie zakończenia likwidacji stow. p.h. „Sierpie”
z siedzibą w Sierpie, Konst., Warsz. zasądza art. 16
ust. 2 pkt. 3 ustawy z dnia 20.III.1950 r. o terenowych
organach jednolitej władzy państwowej (Dz.U.Nr 14 poz. 159)
oraz art. 25 i art. 33 prawa o stowarzyszeniach z dnia
27.I.1952 r. (Dz.U.Nr 94 poz. 808). Prezydium Wojewódzkiej
Rady Narodowej Wydział Społeczno-Administacyjny

p o n a t a n w i a

- 1) przyjąć do wiadomości sprawozdanie Obywatela o zakończe-
niu likwidacji w/wym. stowarzyszenia i uwolnić go
z czynności likwidacyjnych tego stowarzyszenia,
- 2) określić w/wym. stowarzyszenie z rejestru stowarzyszeń
i związków.

Do wiadomości:

- 1) Prezydium Rady Ministrów
Zespół II
Biuro Społeczno-Administ.
w Warszawie

- 2) Prezydium Miejsk.-Pow.
Rady Narodowej

w. Sierpie

3) Sąd Rejonowy w Sierpie

Wzrost 172 11 54
Poznań

2515/54

o/a.

BIBLIOGRAFIA

Źródła archiwalne

Archiwum Państwowe w Poznaniu.

Zespół Bractwa Kurkowe miast województwa poznańskiego, sygn.

- K-88 - Jan III Sobieski król polski potwierdza transumuje przywilej statutowy Bractwa Kurkowego w Śremie zatwierdzony uprzednio przez władze miejskie w Śremie 1689 12 III. kopia spisana 4 sierpnia 1789 roku.
- K-89 - Książka protokolarza Bractwa Strzeleckiego w Śremie 1896-1921.
- K-90 - Protokolarz Bractwa Strzeleckiego (zebrań zarządu, walnych zebrań, i nadzwyczajnych zebrań) 1921-1924.
- K-91 - Protokolarz Bractwa Kurkowego w Śremie 1934-1939.
- K-92 - Wybór starszych Bractwa Kurkowego w Śremie 1827 - 1867.
- K-93 - Umundurowanie członków Bractwa Kurkowego w Śremie 1844-1852.
- K-94 - Tarcza Królewska. Wykaz alfabetyczny członków Bractwa Kurkowego w Śremie 1921 - 1930.
- K-95 - Korespondencja Bractwa Kurkowego w Śremie z władzami miejskimi tamże 1827 - 1902.
- K-96 - Protokoły (korespondencja w sprawach przyjęcia do Bractwa Kurkowego, kurendy na zebrania) 1870 - 1877.
- K-97 - Akta giełdy strzeleckiej w Śremie założone 5 X 1896 r. 1896 - 1906.
- K-98 - Akta nabycia na własność placu na strzelanie 1849 - 1871.
- K-99 - Rachunki Kasy Strzeleckiej 1814-1864.
- WRN - 1298/IV-87/2 Rejestr stowarzyszeń, zawiązywanie i likwidacja stowarzyszeń zarejestrowanych.

Muzeum Śremskie:

- 00320 - Księga z wynikami strzelań do tarczy królewskiej Bractwa Strzeleckiego w Śremie z lat 1930-1939.
- 00318 - Księga rozchodów i przychodów Bractwa Strzeleckiego w Śremie od 1827 do 1863r.
- 00165 - Wycinek prasowy „Wspaniała uroczystość kurkowych Bractw Strzeleckich Okręgu poznańskiego w Śremie”, w: „Kurier Poznański”, nr 299 z 4 VII 1935 r.

- 01270 - Teczka z plikiem pism dotyczącym Bractwa Kurkowego (budowa strzelnicy, dzierżawa strzelnicy, sprawy organizacyjne, korespondencja itp.)
- 06489 - 300-lecie Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie.
- 01856 - Karta wstępu dla Jana Mikołajczaka na ucztę Towarzystwa Krakowskiego Strzeleckiego.
- 01564 - Dokument Erekcyjny budowy nowej strzałowni i muszli koncertowej.
- 161 - Sukienna kurtka mundurowa Śremskiego Bractwa Kurkowego.
- 00175 - Medal Fryderyka IV.
- 00838 - Księga Jubileuszowa 1253-1928 Bractwa Kurkowego w Poznaniu r.1253. Poznań 1929.

Zbiory Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie:

- *Statut Towarzystwa Strzeleckiego miasta powiatowego Śrem w wielkiem księstwie Poznańskiem. Śrem 1852.*
- *Sakungen der Schützengilde zu Schrimm - 1911.*
- *Ustawy Bractwa Strzeleckiego w Śremie z 20 września 1920 roku.*
- *Statut Bractwa Kurkowego w Śremie z 1990 r.*
- *Statut Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie z 2002 r.*
- *Kronika Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie.*

Encyklopedie i Słowniki

- Brückner A., *Encyklopedia Staropolska*. Warszawa 1990.
- Chodera J., Kubica S., *Podręczny słownik niemiecko-polski tom II*. Warszawa 1983.
- *Encyklopedia Powszechna PWN*, Warszawa 1974.
- Glogier Z., *Encyklopedia Staropolska*, t.1. Warszawa 1985.
- *Słownik Biograficzny Śremu*, red. D. Płygawko i A. Podsiadły, Śrem 2008.

Opracowania

- Adamski Wł., *Zarys dziejów Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie. Bractwo Kurkowe w Polsce Odrodzonej*, w: 300-lecie Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie. Śrem 1935.
- Chmielewski S., (red.), *Dzieje Śremu*. Warszawa - Poznań 1972.
- Galos A., Gentzen F. H., Jakóbczyk W., red. Pajewski J., *Dzieje Haki, Poznań 1966.*
- Gogolewski Sz., *Mosińsko-Puszczykowskie Kurkowe Bractwo Strzeleckie*, Mosina 2002.
- Grabowski A., *Bractwo Kurkowe w dawnym Krakowie*, Kraków 2008.
- Jakubiak T.A., *Kurkowe Bractwa Strzeleckie w Wielkopolsce*, Poznań 1986.
- Śliwiński E., *Leszczyńskie Bractwo Kurkowe 1627-1947*, Leszno 2007
- Topolskiego J., *Dzieje Wielkopolski*, t. I do roku 1793, Poznań 1969.
- Wypych J. *Bractwa Kurkowe w Polsce*, Sieradz 2005.

Prasa

- „Cellesche Zeitung”, z 3 VII 1998r.
- „Cellesche Zeitung”, z 7 VII 2008r.
- „Kurant” - roczniki 2004 – 2008r.
- „Kurier Poznański”, nr 299 z 4 VII 1935r.

Spis ilustracji

1. Dokument Króla Jana III Sobieskiego z 1689 r. (APP).
2. Zapisy przychodów i wydatków z lat 1814/1816. (APP).
3. Protokoły z wyborów Cechmistrzów i Stołowych z 17 kwietnia 1827 r. (APP).
4. Medal Króla Prus Wilhelma IV (awers i rewers) ofiarowany dla bractwa śremskiego na pamiątkę zdobytego królestwa w Zielone Świątki 1840 r. (Zbiory MŚ).
5. Wykaz członków Towarzystwa Strzeleckiego w Śremie z 18 IV 1847 r. (APP).
6. Rusznica typu kapiszonowego przełom XVIII- XIX w. (Zbiory MŚ).
7. Plan terenu pod budowę tzw. „Starej Strzelnicy”. (APP).
8. Rachunek z 15 X 1849 r. za wykopanie wałów (Zbiory Stanisława Błoszyka).
9. Strona tytułowa Statutu z 1852 r. (Zbiory KBS).
10. Pismo [?] Perzyńskiego o przyjęciu warunków kosztorysowych budowy domu brackiego. (Zbiory Stanisława Błoszyka).
11. Plan budynku strzałowni na starej strzelnicy. (APP).
12. Siedziba Bractwa przy starej strzelnicy po sprzedaży - około 1880 r. (Zbiory Stanisława Błoszyka).
13. Zaproszenie dla Jana Mikołajczaka na ucztę królewską w Krakowie. (Zbiory MŚ).
14. Fotokopia wniosku Czesława Dutkiewicza o przyjęcie do giełdy strzeleckiej z 17 V 1897 r. (APP).
15. Kurenda dotycząca uroczystości poświęcenia nowej strzelnicy. (APP).
16. Poświęcenie nowej strzelnicy 7 VI 1897 r. ks. Piotr Wawrzyniak w otoczeniu braci kurkowych. (Zbiory MŚ).
17. Bractwo śremskie w 1898 r. na nowej strzelnicy (Zbiory MŚ).
18. Fragment dokumentu z 28 grudnia 1899 r. pod którym podpisy złożyli: Komendziński, Neyman, Szumnarski oraz asesor Madaliński. (APP).
19. Leon Wiśniewski wicekról kurkowy z 1900 r. (Zbiory MŚ).
20. Michał Chałupczak wicekról kurkowy z 1903 r. (Zbiory MŚ).
21. Towarzystwo Strzeleckie w 1903 r. (Zbiory MŚ).
22. Wizyta ks. biskupa Edwarda Likowskiego w Śremie 28 III 1905 r. (Zbiory Grzegorza Baszko).
23. Budynek główny starej strzelnicy po 1906 r. (Zbiory Stanisława Błoszyka).
24. Bronisław Służewski Król kurkowy z 1907 r., w mundurze Towarzystwa Gimnastycznego Sokół (Zbiory Haliny Służewskiej).
25. Zarząd Bractwa w 1908 r. Siedzą trzeci od lewej A. Zwierzchowski,

- E. Neyman, W. Kozłowski (Zbiory MŚ).
26. Awers i rewers medalu pamiątkowego dla Andrzeja Zwierzchowskiego. (Zbiory MŚ).
 27. Rewers i awers medalu pamiątkowego dla Józefa Lipińskiego. (Zbiory MŚ).
 28. Andrzej Zwierzchowski (Zbiory MŚ).
 29. Józef Lipiński (Zbiory MŚ).
 30. Wykaz członków przyjętych na posiedzeniu Zarządu 18 VI 1910 r. (APP).
 31. Pismo burmistrza Richarda Schorsteina z 1 V 1911 r. do członków bractwa. (Zbiory MŚ).
 32. Strona tytułowa Statutu z 10 V 1911 r. (Zbiory KBS).
 33. Ustawy Bractwa Strzeleckiego w Śremie przyjęte 20 IX 1920 r. (Zbiory KBS).
 34. Marynarka z lat 20-tych XX w., z szarfą Króla kurkowego. Obok Stanisław Antkowiak Król kurkowy z 1928 r. w stroju brackim. (Zbiory MŚ i KBS Śrem)
 35. Eryk Średzki - pierwszy Król kurkowy w odrodzonej Polsce. (Zbiory MŚ).
 36. Medal ufundowany przez Eryka Średzkiego. (Zbiory MŚ).
 37. Szarfa Królów kurkowych KBS w Śremie. (Zbiory MŚ).
 38. Szarfa wicekrólów kurkowych KBS w Śremie. (Zbiory MŚ).
 39. Antoni Kłaczyński - Król kurkowy z 1921 r. (Zbiory MŚ).
 40. Rok 1921 - Zdjęcie pamiątkowe członków Zarządu z Królem i wicekrólem. Siedzą od lewej: Marcin Matuszewski - kupiec, Józef Śramski - kupiec, wicekról 1921 r., Antoni Kłaczyński - obuwnik Król kurkowy 1921 r., Andrzej Zwierzchowski I- Starszy Bractwa. Stoją od lewej: Andrzej Mikołajczak - krawiec, Maksymilian Wojciechowski - sekretarz powiatowy, Józef Łożyński właściciel tartaku, Erazm Kozłowski - sekretarz bractwa. (Zbiory MŚ).
 41. Wypis z Księgi Wieczystej dotyczący zakupu gruntu przez Bractwo Strzeleckie od Franciszki i Leona Graeflingów. (Zbiory MŚ).
 42. Sztucer tarczowy używany od początku XX w. do 1939 r. przez Bractwa Kurkowe do strzelań i konkursów okazjonalnych. Lufa ośmiograniasta kaliber 8,15 mm gwintowana. Długość lufy z komorą nabojołą 75,7 cm (MŚ).
 43. Medal pamiątkowy wydany w 1922 r. przez Bractwo Strzeleckie w Śremie dla uczczenia 25 rocznicy poświęcenia „Nowej Strzelnicy” (Zbiory KBS w Śremie).
 44. Bronisław Służewski (1875-1945)- wicekról kurkowy z 1922 r. (Zbiory Haliny Służewskiej).
 45. Pierwsze dwie strony nowego Statutu Zjednoczenia KBS RP z 1934 r. (Zbiory prywatne H. Rykert)
 46. Franciszek Włodarczak Król kurkowy z 1923 r. (Zbiory MŚ).
 47. Awers i rewers medalu Antoniego Szuwalskiego Króla kurkowe-

- go z 1925 r. (Zbiory MŚ).
48. Antoni Szuwalski – Król kurkowy z 1925 r. (Zbiory MŚ).
 49. Władysław Ranus – Król kurkowy z 1926 r. (Zbiory MŚ).
 50. Król kurkowy z 1927 r. Franciszek Tomyślak i awers jego medalu (Zbiory Tomasza Tomyślaka).
 51. Pamiątkowe zdjęcie Zarządu KBS z Królem kurkowym Franciszkiem Tomyślakiem w 1927 r. (Zbiory MŚ).
 52. Stanisław Antkowiak i Roman Meyza. (Zbiory KBS w Śremie).
 53. Pismo Zjednoczenia KBS R.P. w sprawie przydziału do okręgu poznańskiego (Zbiory MŚ).
 54. Przed śremskim ratuszem siedzą od lewej: Starosta - Romuald Wilczek, Daniel Kęszycki z Błociszewa, Aleksander Kujawski- I. starszy, Józef Łożyński- II. starszy i dowódca Szkoły Podchorążych Rezerwy Piechoty nr VII w Śremie, mjr Edward Banaszak. Fot. ok. 1928 r. (Zbiory D. Kujawskiego).
 55. Franciszek Woźniak Król kurkowy z 1930 r. (Zbiory MŚ).
 56. Stanisław Rusiak – wicekról kurkowy z 1932 r. (Zbiory Stanisława Błoszyka).
 57. Tarcza Królewska z 1933 r. (Zbiory MŚ).
 58. Marian Kawecki Król kurkowy z 1933 r. (Zbiory KBS Śrem).
 59. Medal wicekróla z 1934 r. St. Rusiaka (Zbiory MŚ).
 60. Medal Zwycięzcy zniwnego z 1934 r. F. Tomyślaka (Zbiory T. Tomyślaka).
 61. Nowa strzałownia i muszla koncertowa w parku strzeleckim rok 1935. Zbiory MŚ).
 62. Delegaci Zjazdu Okręgu Poznańskiego przed nową strzałownią, 29 VI 1935 r. (Zbiory MŚ).
 63. Uczestnicy uroczystości jubileuszowych w ogrodzie przed siedzibą Bractwa. Pierwszy od lewej siedzi Ignacy Sobczak śremski Król kurkowy z 1935 r. (Zbiory MŚ).
 64. Poczet sztandarowy na uroczystościach jubileuszowych (Zbiory MŚ).
 65. Zwycięzcy w strzelaniu do tarczy jubileuszowej. Od lewej: F. Kollat, M. Matuszewski, W. Janiak. (Zbiory MŚ).
 66. Zaproszenie na zebranie plenarne i strzelanie okolicznościowe (Zbiory MŚ).
 67. Leon Maciejewski wicekról kurkowy z 1936 r. (Zbiory MŚ).
 68. Pogrzeb Andrzeja Zwierzchowskiego, grudzień 1936 r. (Zbiory MŚ).
 69. Medal F. Tomyślaka wicekróla z 1937 r. (Zbiory Tomasza Tomyślaka).
 70. Leon Graefling – Król kurkowy z 1937 r. (Zbiory MŚ).
 71. Uczta Króla w ogrodzie brackim w 1937 r. Na pierwszym planie czwarty od lewej Stefan Raszewski. Na dalszym planie, drugi o lewej Franciszek Olszewski (Zbiory Krystyny Raszewskiej).
 72. Poczet sztandarowy Bractwa Kurkowego na uroczystościach 3 V 1938 r. (Zbiory MŚ).

73. Odprawa przed rozpoczęciem strzelania królewskiego na nowej strzelnicy w 1938 r. (Zbiory Krystyny Raszewskiej).
74. Rynek śremski 3 V 1939 r. Poczet Sztandarowy Kurkowego Bractwa Strzeleckiego (Zbiory MŚ).
75. Zaproszenie i program obchodów uroczystości Zielonych Świąt w 1939 r. (Zbiory MŚ).
76. Władysław Gałęcki na chwilę przed proklamacją w 1939 r. (Zbiory Krystyny Raszewskiej).
77. Tarcza Królewska z 1939 r. (Zbiory MŚ).
78. Władysław Gałęcki, Król kurkowy z 1939 r. (Zbiory MŚ).
79. W oczekiwaniu na swoją kolejkę na strzelnicy. (Zbiory Krystyny Raszewskiej).
80. Zaproszenie na ostatnie strzelanie przed wybuchem II wojny światowej. (Zbiory MŚ).
81. Egzekucja mieszkańców na Rynku śremskim 20 X 1939 r. (Zbiory MŚ).
82. Pamiątkowa tablica z nazwiskami rozstrzelanych 20 X i 8 XI 1939 r. (Zbiory MŚ).
83. Pismo WRN w Poznaniu z 2 VIII 1951 r. o przekazaniu gruntów Kurkowych Bractw Strzeleckich w Śremie, Bninie, Kórniku i Dołsku innym użytkownikom. (Zbiory APP).
84. Historyczne zdjęcie założycieli odrodzonego bractwa kurkowego w Śremie. (Zbiory Adama Podsiadłego).
85. Postanowienie Sądu Wojewódzkiego w Poznaniu o zarejestrowaniu stowarzyszenia. (Zbiory KBS w Śremie).
86. Pierwszy po reaktywowaniu Zarząd Bractwa Kurkowego w Śremie. (Zbiory KBS w Śremie).
87. Sztandar Bractwa Kurkowego w Śremie ufundowany w 1991 r. (Zbiory KBS w Śremie).
88. Wzór munduru zatwierdzony po reaktywowaniu Bractwa. (Zbiory KBS).
89. Przygotowanie starej strzelnicy na turniej 3 Maja 1991 r. (Zbiory KBS).
90. Poświęcenie sztandaru przez ks. dziekana Jana Kajetańczyka 3 V 1991 r. (Zbiory KBS).
91. Uczestnicy spotkania przed pałacem w Błociszewie (Zbiory KBS).
92. Przemarsz po mszy św. w śremskiej farze 26 V 1991 r. (Zbiory KBS).
93. Marek Olszewski (1954 – 2001), Król kurkowy z 1991 r. (Zbiory KBS).
94. Zwycięzcy Turnieju Żniwnego w 1991 r. (Zbiory KBS).
95. I Kongres Zjednoczenia KBS R.P. w Poznaniu 8 XI 1991 r. W pochodzie poczet sztandarowy KBS Śrem (Zbiory KBS).
96. Spotkanie opłatkowe członków Bractwa – styczeń 1992 r. (Zbiory KBS).
97. Turniej 3 Majowy 1992 r. (Zbiory KBS).
98. Zygmunt Ruta Król kurkowy z 1992 r. (Zbiory KBS).
99. Uczestnicy europejskiego spotkania strzelców w Genk (Belgia). 1992 r. (Zbiory KBS).
100. Uczestnicy strzelania żniwnego w 1992 r. (Zbiory KBS).

101. i 102. Dawna siedziba Bractwa przy ul. Nowa Strzelnica w momencie jej przejęcia w 1993 (Zbiory KBS).
103. Roman Chrabąszcz Król kurkowy z 1993 r. (Zbiory KBS).
104. Poczet Sztandarowy w procesji Bożego Ciała w 1993 r. (Zbiory KBS).
105. Spotkanie członków Bractwa Kurkowego z ministrem Jerzym Milewskim w Biurze Bezpieczeństwa Narodowego (Zbiory KBS).
106. Od prawej: dyr. Muzeum M. Kondziela, burmistrz B. Bajoński oraz zwycięzcy strzelania do Tarczy Okolicznościowej: K. Smoleński – III m., J. Waligóra – I m., E. Wojciechowski – II m., 12 IX 1993 r. (Zbiory KBS).
107. III Turniej Kręglarski – 10 IV 1994 r. Od prawej: Tadeusz Jakubiak, Tadeusz Graefling, Roman Lorenc. (Zbiory KBS).
108. Jerzy Jurga (1941-2009). Malarz i historyk sztuki. Z jego inicjatywy w 1990 r. grupa obywateli miasta Śremu doprowadziła do reaktywacji Bractwa Kurkowego. Hobby w Bractwie to broń miotająca: łuki i kusze. Pierwszy Starszy. Król kurkowy z 1994 r. (Zbiory KBS).
109. Europejskie Spotkanie Strzelców w Medebach 1994 r. (Zbiory Ludwika Komorowskiego).
110. Kanclerz Niemiec Helmut Kohl i Ludwik Komorowski w Medebach (Zbiory Ludwika Komorowskiego).
111. Uczestnicy strzelania żniwnego 18 IX 1994 r. (Zbiory KBS).
112. Król kurkowy z 1995 r. Edmund Pruchniewicz. (Zbiory KBS).
113. Opłatek Bracki w wyremontowanej Sali, styczeń 1996 r. (Zbiory KBS).
114. Zarząd KBS w Śremie wybrany 14 III 1996 r. (Zbiory KBS)
115. Zbiórka strzelców Okręgu Poznańskiego 28 IV 1996 r. przed Celstatem w Śremie. (Zbiory KBS).
116. Krzysztof Smoleński Król kurkowy z 1996 r. (Zbiory KBS).
117. Uczestnicy Turnieju Jubileuszowego, 23 VI 1996 r. Od lewej: K. Michałowski, B. Dobras, K. Smoleński, St. Olejniczak, W. Ronke. (Zbiory KBS).
118. Medal pamiątkowy z okazji XI Europejskich Spotkań Strzelców Historycznych w Haaksbergen. (Zbiory KBS).
119. Reprezentacja Bractwa Kurkowego w Śremie na spotkaniu Europejskim w Haaksbergen. (Zbiory KBS).
120. Pogrzeb dr. T.A. Jakubiaka. Delegacja Śremskiego KBS M. Waliński, T. Urbaniak i M. Olszewski. (Zbiory KBS).
121. Opłatek bracki w styczniu 1997 r. Od prawej: J. Stępień z małżonką, A. Ratajczak, ks. M. Brucki, T. Urbaniak i W. Ronke. (Zbiory KBS).
122. i 123. Paweł Urbaniak Król kurkowy z 1997 r. i jego tarcza. (Zbiory KBS).
124. Koncert orkiestry z Sülze (Niemcy) przed siedzibą Bractwa 13 VI 1997 r. (Zbiory KBS).
125. Hanna Suchocka wpisuje dedykację do kroniki Bractwa 14 VI 1997 r. (Zbiory KBS).
126. Faksymile dedykacji premier Hanny Suchockiej w kronice Bractwa.

127. Członkowie delegacji w Bergen w lipcu 1997 r. (Zbiory KBS).
128. Uroczyste śniadanie w namiocie brackim w Bergen-4 lipca 1997r. (Zbiory autora).
129. Zwycięzcy rywalizacji o tytuł Króla Zjednoczenia w 1997 r. (Zbiory KBS).
130. Opłatek Bracki w styczniu 1998 r. Od lewej kapelan ks. Marian Brucki, Andrzej Ratajczak, Krzysztof Smoleński, Krzysztof Łożyński, Roman Lorenc. (Zbiory KBS).
131. Wspólne zdjęcie reprezentantów śremskiego Bractwa z gośćmi balu na zamku w Rydzynie- 14 II 1998 r. (Zbiory autora)
132. i 133. Maciej Wawrzyniak Król kurkowy z 1998 r. i jego tarcza (Zbiory KBS).
134. Intronizacja Króla 1998 r. Od prawej P. Urbaniak z małżonką oraz M. Wawrzyniak z małżonką (Zbiory KBS).
135. Śremska grupa na krakowskich plantach (Zbiory autora).
136. Medal okolicznościowy wybity z okazji XII Europejskiego strzelania w Krakowie. (Zbiory KBS).
137. Członkowie delegacji z Bergen przed zamkiem w Kórniku. (Zbiory autora).
138. Zarząd Bractwa z 1999 r. Od lewej siedzą: Z. Augustyniak, M. Waligórski, K. Smoleński. Stoją: St. Olejniczak, W. Ronke, M. Wawrzyniak, P. Urbaniak. Zdjęcie z 27 VIII 2000 r. (Zbiory KBS).
139. Wincenty Siczyński Król kurkowy z 1999 r. (Zbiory KBS).
140. Tarcza okolicznościowa dla strzelców w Bergen (Zbiory autora).
141. Wspólna zabawa z członkami delegacji z Bergen w leśniczówce w Brzedni - 25 IX 1999 r. (Zbiory autora).
142. Marian Waligórski - Król kurkowy z 2000 r. (Zbiory KBS).
143. Intronizacja 24 VI 2000 r. Od lewej: M. Basaj, ks. M. Brucki, M. Waligórski z małżonką, W. Siczyński z małżonką. (Zbiory M. Waligórskiego).
144. Festyn w Bergen - 2000 r. Od prawej: M. Basaj, M. Wawrzyniak, B. Wośkowiak, M. Waligórski, St. Olejniczak. (Zbiory Mariana Waligórskiego).
145. Tarcza Mistrzowska z broni krótkiej (Zbiory autora).
146. Włodzimierz Kręcicki, - Król kurkowy z 2001 r. (Zbiory KBS).
147. Intronizacja Króla kurkowego 2001 r. W. Kręcickiego w siedzibie Bractwa. (Zbiory KBS).
148. Na audiencji u Papieża Jana Pawła II. Od prawej: W. Siczyński, P. Fabisiak i H. Litka (Zbiory Wincentego Siczyńskiego).
149. Adres z Apostolskim Błogosławieństwem dla Bractwa Kurkowego w Śremie (Zbiory KBS).
150. Odprawa przed strzelaniem o tytuł Króla kurkowego 19 V 2002 r. (Zbiory W. Kręcickiego).
151. Paweł Urbaniak - Król kurkowy z 2002 r. (Zbiory KBS).

152. Pamiątkowe zdjęcie przed Intronizacją Królewską 29 V 2002 r. (Zbiory W. Kręckiego).
153. Srebrny łańcuch Króla żniwnego ufundowany w 2002 r. przez brata Waldemara Ronke. Stan z roku 2009 (Fot. A. Chrabąszcz).
154. Członkowie delegacji Bractwa z Bergen z burmistrzem Śremu M. Basajem, Królem kurkowym P. Urbaniakiem i W. Siczyńskim. (Zbiory KBS).
155. Król żniwny z 2002 r. Artur Osiński z małżonką oraz goście na intronizacji. (Zbiory KBS).
156. Budowa 50m. automatycznej strzelnicy krytej –lipiec 2002 r. (Zbiory KBS).
157. Tarcza „Fundacyjna” nr 21. (Zbiory autora).
158. Moment poświęcenia strzelnicy krytej. (Zbiory KBS).
159. i 160. Andrzej Chrabąszcz – Król kurkowy z 2003 r. i jego tarcza królewska. (Zbiory KBS).
161. Intronizacja Króla kurkowego 2003 r. Od lewej: ks. M. Brucki, P. Urbaniak z małżonką, A. Chrabąszcz z małżonką, starosta -T. Stępa, K. Smoleński (Zbiory A. Chrabąszcza).
162. Vöcklabruck 30 VIII 2003 r. Roman Rybacki – Europejski Król Kurkowy (pośrodku), w otoczeniu Tomasza Winickiego z Chojnic, Krzysztofa Janarka z Krakowa, Lecha Warczaka ze Starogardu Gdańskiego i Andrzeja Chrabąszcza ze Śremu. (Zbiory A. Chrabąszcza).
163. Medal Europejskiego Spotkania Strzelców w Vöcklabruck. (Zbiory A. Chrabąszcza).
164. Uroczysta odprawa przed turniejem żniwnym 24 VIII 2003 r. (Zbiory KBS).
165. Pogrzeb Romana Rybackiego. Poczty Sztandarowe na cmentarzu w Rawiczu. (Zbiory autora).
166. Zwycięzcy na kręgielni. Od lewej: K. Smoleński, St. Graczyk, P. Urbaniak. (Zbiory KBS).
167. Zwycięzcy turnieju 3 V 2004 r. (Zbiory autora).
168. Andrzej Kubiak – Król kurkowy z 2004 r. (Zbiory KBS).
169. Delegacja KBS w Śremie na festynie strzeleckim w Bergen - 3 lipca 2004 r. (Zbiory KBS).
170. Wspólne zdjęcie ze strzelcami z Bergen na starej strzelnicy – 5 IX 2004 r. (Zbiory KBS)
171. Oplatek w 2004 r. Od lewej: ks. kanonik M. Brucki, starosta T. Stępa, Król kurkowy A. Kubiak z małżonką, K. Smoleński z małżonką, W. Ronke. (Zbiory KBS).
172. Zarząd Bractwa wybrany 24 II 2005 r. Siedzą od lewej: A. Kubiak, K. Smoleński, M. Waligórski. Stoją od lewej: A. Osiński, W. Ronke, St. Olejniczak, P. Urbaniak. (Zbiory KBS).
173. Artur Osiński – Król kurkowy z 2005 r. (Zbiory KBS).
174. Łańcuch wicekróla kurkowego. (Zbiory autora).

175. Triumfatorzy turnieju żniwnego 2005 r. - od lewej St. Baszyński, W. Ronke i St. Graczyk (Zbiory KBS).
176. Poczty sztandarowe przed kościołem Franciszkanów. (Zbiory autora).
177. Odrestaurowany ołtarz boczny w kościele Franciszkanów. (Zbiory KBS).
178. Tarcza Prezesa KBS w Murowanej Goślinie. (Zbiory autora).
179. Henryk Rykert – Król kurkowy z 2006 r. (Zbiory autora).
180. Członkowie delegacji KBS Śrem przed Zamkiem w Heeswijk. (Zbiory autora).
181. Spotkanie opłatkowe 15 XII 2006 r. Stoją od lewej: ks. kanonik M. Brucki, burmistrz Śremu A. Lewandowski, B. i H. Rykerto-wie. (Zbiory autora).
182. Po turnieju strzeleckim 27 V 2007 r. Stoją od lewej: M. Waligórski, D. Łabutka, P. Urbaniak, J. Nowak, Z. Augustyniak. (Zbiory autora).
183. Intronizacja Króla kurkowego z 2007 r. Od lewej: A. Lewandowski oraz P. Urbaniak i H. Rykert w towarzystwie żon. (Zbiory autora).
184. Zbiórka Delegatów przed uroczystą inauguracją obchodów jubileuszowych Krakowskiego Bractwa. (Zbiory autora).
185. Brat M. Waligórski przekazuje J. Ciszewiczowi, starszemu Bractwa z Dolska, pamiątkę od śremskiego Bractwa. (Zbiory J. Nowaka).
186. Wspólne zdjęcie uczestników spotkania opłatkowego 19 XII 2007 r. (Zbiory KBS).
187. Zarząd KBS w Śremie w 2008 r. Od lewej stoją: St. Baszyński, St. Olejniczak, A. Kubiak, J. Nowak. Siedzą: W. Ronke, M. Waligórski, H. Rykert. (Zbiory autora).
188. Nagrodzeni 16 II 2008 r. w klasyfikacji indywidualnej z T. Waczyńskim starostą śremskim. (Zbiory autora).
189. Zwycięzcy turnieju królewskiego w 2008 r. Od lewej: H. Rykert, St. Baszyński, J. Nowak, St. olejniczak. (Zbiory autora)
190. Uroczyste otwarcie brackiej Izby Pamięci. (Zbiory J. Zalewskiego).
191. Uroczystość Intronizacji 7 VI 2008 r. (Zbiory autora).
192. Przekazanie tarczy okolicznościowej. Od lewej: Jens-Henrik Ho-opmann -zwycięzca strzelania do tarczy, Ulrich Sander - Komen-dant Korpusu, Marian Waligórski - starszy, Henryk Rykert - Król kurkowy, Rainer Prokop – burmistrz Bergen. (Zbiory autora).
193. Turniej żniwny 2008 r. Od lewej: S. Bączkiewicz, J. Nowak, M. Do-lata. (Zbiory autora).
194. Stan budowy 25. metrowej strzelnicy krytej do strzelania z broni krótkiej 22 listopada 2008 r. (Zbiory autora).
195. Wigilia Bractwa 19 XII 2008 r. (Zbiory autora).
196. Zwycięzcy do Tarczy Memoriałowej. Od lewej: Zbigniew Smoliński, Jan Ciszewicz, Krzysztof Smoleński, burmistrz Śremu Adam Lewandowski. (Zbiory autora).
197. Bracia kurkowi przy grobie Jerzego Jurgi 17 II 2009 r. (Zbiory A.

- Chrabąszcza).
198. Zwycięzcy klasyfikacji drużynowej wraz z fundatorami nagród burmistrzem Śremu Adamem Lewandowskim i reprezentującą Starostwo Powiatowe Marią Podzerek. (Zbiory autora).
 199. Uczestnicy III Międzyszkolnego Turnieju Strzeleckiego. (Zbiory autora).
 200. Zwycięzcy drużynowej i indywidualnej klasyfikacji VII Międzyzakładowej Ligi Strzeleckiej. (Zbiory autora).
 201. Zwycięzcy strzelania do tarczy 3 Majowej. (Zbiory autora).
 202. Msza żałobna brata Władysława Gulczewskiego w kościele farnym. (Zbiory A. Chrabąszcza).
 203. Składanie wiązanek i zniczy pod pomnikiem pomordowanych w Zbrudzewie. (Zbiory autora).
 204. Zwycięzcy Turnieju Królewskiego w 2009 r. Od lewej: A. Kubiak, J. Nowak, M. Dolata, W. Ronke (Zbiory autora)
 205. Intronizacja Króla kurkowego z 2009 r. Andrzeja Kubiaka (Zbiory A. Chrabąszcza).
 206. Strzela zwycięzca zawodów - Günther Meinecke - z korpusu strzelców z Bergen (Zbiory autora).
 207. Zwycięzcy II Turnieju Strzeleckiego o Puchary burmistrza Śremu z okazji Dni Śremu (Zbiory autora).
 208. Wykopy ziemne przy fasadzie budynku brackiego. (Zbiory T. Stępnik).
 209. Emblemata identyfikacyjny KBS w Śremie. (Zbiory autora).
 210. Delegacja KBS Śrem w Bergen, lipiec 2009 r. (Zbiory autora).
 211. Molenbeersel 29 sierpnia 2009 r. A. Kubiak w towarzystwie Królów kurkowych w drodze na strzelnicę. (Zbiory autora).
 212. Pamiątkowy medal wydany z okazji XVI Europejskich Spotkań Strzelców. (Zbiory autora).
 213. Śniadanie ustępującego Króla żniwnego Jarosława Nowaka 6 IX 2009 r. (Zbiory autora).
 214. Odprawa przed strzelaniem żniwnym 2009 r. (Zbiory autora)
 215. Odrestaurowana część fasady budynku brackiego. (Zbiory autora).
 216. Prace wykończeniowe pokrycia dachu na strzelnicy 25 m. (Zbiory autora).
 217. Życzenia dla Bractwa na otwarciu strzelnicy od burmistrza Śremu Adama Lewandowskiego -29 XI 2009 r. (Zbiory J. Zalewskiego).
 218. Zaproszeni goście i członkowie Bractwa na otwarciu strzelnicy. (Zbiory J. Zalewskiego).
 219. Klejnot śremskiego Króla kurkowego po zrekonstruowaniu w 2009 r. (Zbiory A. Chrabąszcza).
 220. Spotkanie opłatkowe 18 XII 2009 r. w sali Bractwa. (Zbiory autora).

Following in the footsteps of our fathers

The history of the Marksmen Society in Śrem (1635-2009)

Summary

The Marksmen Society currently operating in Śrem dates back to 1635, which is when it was granted a privilege by King Władysław IV Waza. Throughout the years, the name of the society underwent a few changes, including: The Shooting Guild, The Shooting Association and The Marksmen Society, which is in use until today. In 1689, the rights and duties of the Rifle Association were confirmed by King Jan III Sobieski.

For nearly four centuries, the organization has brought together the most active citizens of Śrem. In the light of the royal privilege, in the 17th and 18th centuries, the society had the duty to actively participate in defending the town when in danger. The privilege also defined the relationships between the association and the town authorities as well as the rights and customs of its members.

The book has been drawn up on the basis of the documents found in the State Archive in Poznań, the Śrem Museum, the Marksmen Society's archive and private collections (documents and photographs). Unfortunately, except for the royal privilege, no other documents illustrating the activity of the Marksmen Society in Śrem in the 17th and 18th centuries survived. There are numerous documents depicting the period after 1814, including reports of meetings, account books, member lists, compositions of governing bodies, registers of winners of shooting tournaments and other celebrations with the participation of the Marksmen Society's members. Also a collection of valuable items (medals, votive offerings, flags, belts and sashes of the Shooting Kings), which make up the so-called treasure of the Society, was preserved.

One of the most important customs of the Marksmen Society has been its shooting tournaments. At the very beginning, the shooting target was a rooster (hence the Polish equivalent of the name "Shooting King" which, verbatim, means "Rooster King"), but since the 19th century participants have aimed at beautiful round shaped shooting targets specially prepared for that occasion. Since 1839, shooting tournaments

have been held at shooting ranges set up in gardens belonging to the Society. The very first shooting range of the Marksmen Society described in the surviving documents was located 200 meters east, in the vicinity of a hill, where, according to the accounts by eldest citizens, a wind mill stood. In 1850s, the Royal Regency in Poznań introduced the duty to possess uniforms by members of each and every shooting society operating on the Polish territories under Prussian rule. The expenses arising from this duty led to a situation in which only the most affluent citizens could afford to join the Society, which in turn improved its financial situation. In 1847, the Shooting Association had 60 members of Polish as well as German origin. Therefore, the representatives of these two nations were the heads of the Society. However, it was the town mayor who remained, *ex officio*, the president as well as an honorable member of the Society. With time, one of his officials – the assessor (lawyer) – took over the control over the Society in the mayor's name. Nevertheless, both the mayor and his official had to be approved by the members of the Society at their General Meetings.

In 1849, the Society was granted by the authorities of Śrem an ownership title to the land located outside the town, at the intersection of the roads to Kórnik and Zaniemyśl. That was where they built the shooting range hall – the venue for tournaments from then on. In 1863, the construction works of a dwelling aimed to be the seat of the Society called “*celstat*” were begun.

In April 1852, a new Statute introducing the new regulations of electing the organization's governing bodies came into effect. According to the new Statute, the incumbent mayor was still the president and his assessor the intermediary between him and the members of the Society. The members' supervision was executed by their three representatives, the so-called “*Superiors*”.

Unfortunately, the costs of the building of the new seat of the Society and, after 1870, the outflow of its German members brought about a decrease in the membership fee earnings and a breakdown in the activity of the Society. However, the tournaments to win the title of the Shooting King were still held every May (during Pentecost). The Society improved its financial standing and boosted its activity in 1890s, when Marcelli Komendziński became the president of the organization. This allowed the Society to buy an agricultural plot of land on the left bank of the Warta River and build a new shooting range there in 1896. The construction of the new shooting range was financed through a credit facility granted by Bank Ludowy in Śrem. The official opening of the new shooting range took place on 7 June 1897 with the participation of a great local activist – the Rev. Piotr Wawrzyniak.

After Marcelli Komendziński's death in 1903, Edmund Neyman – a merchant, and Andrzej Zwierzchowski – an industrialist became

the new heads of the Society. Between 1904 and 1907 the Society had a dispute with the German administration regarding a compensation for destroying the garden which adjoined the new shooting range and remained the property of the Society. During this period of time, a doctor – Seweryn Matuszewski and a lawyer – Czesław Morawski joined the organization; the two new members played a very important role in the history of the society in the following dozens of years.

1890s saw an increase in the anti-Polish policy of the German administration on the Polish territories. This also influenced the situation of the Shooting Association in Śrem, which gathered the most eminent citizens. At the beginning of 1910, there was a great dispute between the Poles and the Germans over assuming the power in the organization. The person who initiated the dispute was the new mayor of Śrem, a fierce nationalist – Richard Schorstein. The Polish resistance was led by Dr Seweryn Matuszewski, Edmund Neyman, Aleksander Kujawski, Bronisław Służewski, Andrzej Zwierzchowski and others. Finally, after many heated gatherings and enrolling over a hundred German citizens of Śrem in the Shooting Association, German governing bodies were elected. In protest, nearly all Polish members left the Association, taking documents and precious keepsakes with them. Between the years 1911 and 1918 only the German society – Schützengilde – remained active in Śrem.

The Polish people recovered the organization in November 1918. The former members of the Society actively participated in seizing power in the town as well as, since 27 December, during the victorious Wielkopolska Uprising, which was a decisive event for including Wielkopolska in the territory of Poland – the country restored after 123 years. The first meeting of the Society's members took place on 8 May 1919 and was headed by Mayor Czesław Dutkiewicz. Many new members joined the organization. In September 1920 a new Statute was passed. It defined the rights and duties of members, the scope of relationships between the board and the Town Council. The most important custom of the organization, i.e. shooting tournaments, was yet again restored. The first tournament, the one to win the title of the Shooting King, took place in 1920 and its winner was an honorary guest of the tournament and later an honorary member of the Society – printer Eryk Średzki

A great era in the history of the society began. It increased its wealth and keepsakes. In 1922 an anniversary of opening the new shooting range was celebrated with the participation of delegations from 27 Marksmen Societies from all over Poland. Citizens of Śrem became more and more interested in the Society, which had as many as 144 members in 1923. Andrzej Zwierzchowski became the head of the organization. In 1928 the power in the Society was taken over by Aleksander Kujawski and

Józef Łożyński. In 1930 the Society in Śrem was included in the District of Poznań.

In 1935, the 300th anniversary of the Marksmen Society in Śrem was celebrated. On this occasion the Convention of Delegates from Marksmen Societies of Poznań District took place in Śrem. An occasional monograph was published. The last shooting tournament to win the title of the "Harvest" Winner was held in 20 August 1939.

The war time, between 1939 and 1945, was a tragic period for the Society in Śrem. On 20 October 1939, in a public execution of the most eminent citizens of Śrem, also the members of the Marksmen Society were executed: Dr Seweryn Matuszewski, Franciszek Malinowski, Jan Barełkowski and Antoni Muślewski. During the war, 29 members of the Śrem Society died or were killed in battle.

The first post-war meeting of the Marksmen Society in Śrem took place on 17 March 1947. The keepsakes preserved during the Nazi occupation were found and many new members were admitted. Unfortunately, Marksmen Societies in Poland were listed among organizations to be liquidated by the communist authorities. The whole liquidation process as well as seizing (with problems) the possessions of the Society (buildings, land, shooting ranges, weapon) by public administration lasted until 30 January 1954.

The political transformations which happened in Poland at the end of 1980s enabled the restoration of Marksmen Societies. In Śrem, on the initiative of Jerzy Jurga, painter and art historian, the first organizational meeting was held on 15 February 1990. On 28 May 1990 the Provincial Court in Poznań gave its decision on incorporating the association under its official name "the Marksmen Society in Śrem".

A new era in the history of the Society has begun. On 16 May 1991 the old tradition of shooting tournaments held on various occasions was renewed. In the very same year, the new flag was funded and official uniforms, compulsory to all members, were designed. From then on, the Society has participated in each important church and public holiday in town.

In August 1992, the Society recovered its old buildings situated in Nowa Strzelnica Street. The following years were marked by renovation works in the destroyed property conducted according to the requirements of a conservation officer. In 2000, the Society purchased from the town the land adjoining its seat and in 2002 the organization applied for a permit to build two shooting range halls.

The members of the Marksmen Society in Śrem take part in European Meetings of Shooting Brotherhoods organized by countries belonging to the European Marksmen Association (EGS). They have also started cooperation with numerous Societies in Poland and with the Marksmen Association from Bergen in Germany. In 1996 the Marks-

men Society in Śrem celebrated its 360th anniversary. Apart from its main activities, the Society gets involved in various initiatives in the town. For example, the members collected donations to cover the renovation costs of one of the side altars in the newly renovated and reopened Franciscan church. Since 2007, the Society has been publishing its yearbook "Kurant". Also in 2007 a reprint of its monograph from 1935 was published. During the annual "Śrem Days" on 7 June 2008, a Memorial Hall was opened in a newly renovated room in the seat of the Society, where the most important documents, keepsakes and photographs illustrating the rich tradition of the oldest civic organization in Śrem are displayed. In 2010 the Marksmen Society in Śrem will be celebrating its 375th anniversary.

Nach Vorbild der Väter

Von der Geschichte des Schützenvereins in Śrem (1635-2009)

Zusammenfassung

Der heute in Śrem funktionierende Schützenverein nimmt seinen Ursprung von der Verleihung eines Privilegs vom König Polens Władysław IV Waza im Jahr 1635. Im Laufe der Jahre änderte sich der Name dieses Bürgervereins: die Schützengilde, der Schützenbund, der Schützenverein – bis zu dem heute geltenden Namen. Im Jahre 1689 bestätigte der König Polens Johann III Sobieski die Rechte und Pflichten des Schützenvereins.

Die Organisation verband die aktivsten Bürger der Stadt im Laufe von fast vier Jahrhunderten. Gemäß den königlichen Privilegien hatte der Verein im 17. und 18. Jahrhundert die Pflicht, im Falle der Gefährdung der Stadt, aktiv an ihrer Verteidigung teilzunehmen. Die Privilegien bestimmten auch seine Verhältnisse zu den Verwaltungsbehörden, die Rechte und Sitten der Mitglieder.

Das Buch wurde aufgrund der im Staatsarchiv in Posen, im Museum in Śrem und im Archiv des Vereins aufbewahrten Dokumente und der Privatsammlungen (Urkunden, Fotos) bearbeitet. Leider erhielten sich, außer den königlichen Privilegien, keine Dokumente, die die Tätigkeit des Vereins in Śrem im 17. und 18. Jahrhundert umfangreicher schildern könnten. Zahlreiche Dokumente stellen den Zeitraum nach dem Jahr 1814 dar. Das sind Versammlungsprotokolle, Finanzbücher, Briefe der Mitglieder, Aufstellungen der Vorstände, das Verzeichnis der Sieger der Schützenturniere und anderer Feste mit Teilnahme der Mitglieder des Schützenvereins; auch kostbare Sammlungen (Medaillen, Votive, Fahnen, Gürtel und Schärpen der Vereinskönige), die den sog. Schatz des Vereins bilden.

Eine der wichtigsten Traditionen des Schützenvereins waren die Schützenturniere. Am Anfang war das Ziel der Hahn (davon der Titel in polnischer Sprache „Hahnkönig“, was den Schützenkönig bedeutet) und seit dem 19. Jahrhundert wird auf eine jährlich vorbereitete, schöne Zielscheibe geschossen. Ab 1839 fanden die Turniere auf den Schießständen in den zum Verein gehörenden Gärten statt. Der erste in

gebliebenen Dokumenten beschriebene Schießstand des Vereins befand sich 200 Meter östlich vom Hügel, auf dem sich eine Mühle befand, an die sich die älteren Einwohner Śrems noch erinnern können. Ab Mitte des 19. Jahrhunderts führte die Königliche Regierung in Posen die Pflicht ein, dass die Mitglieder aller Schützenvereine, die in polnischen Gebieten unter preußischer Herrschaft aktiv waren, Uniformen besitzen mussten. Die mit dieser Pflicht verbundenen Kosten verursachten, dass nur reiche Einwohner der Stadt in den Verein eintraten, was auch seine finanzielle Lage positive beeinflusste. Im Jahre 1847 zählte der Schützenverein 60 Mitglieder. Darunter waren Polen und Deutsche, deshalb standen an der Spitze des Vereins zwei Vertreter dieser Völker. Jedoch war immer der Bürgermeister der Stadt Vorsitzender von Amts wegen; er hatte auch den Titel des Ehrenmitglieds. Später führte sein Beamter – Assessor (Jurist) – die Aufsicht über den Verein. Beide mussten aber von den Mitgliedern des Vereins während der Hauptversammlungen akzeptiert werden.

Im Jahre 1849 übergaben die Behörden von Śrem dem Schützenverein in sein Eigentum ein Grundstück außerhalb der Stadt, an der Kreuzung der nach Kórnik und Zaniemyśl führenden Wege. Dort wurde ein Schießstand gebaut, wo von dieser Zeit an Turniere stattfanden. Im Jahre 1863 fang man dort mit dem Bau eines Hauses an, das der Sitz des Schützenvereins werden sollte, „celstat“ genannt.

Im April 1852 trat eine neue Satzung in Kraft, die neue Grundsätze der Wahl der Organisationsleitung einführte. Nach wie vor war der Bürgermeister der Vorsitzende, und Assessor war der Vermittler zwischen ihm und den Mitgliedern des Vereins. Die Aufsicht seitens der Mitglieder wurde von drei Vertretern, sog. „Vorgesetzten“ geführt.

Leider verursachten die Baukosten des Vereinssitzes und die Abwanderung nach 1870 der Mitglieder deutscher Nationalität den Rückgang an Einnahmen aus Beiträgen und den Zusammenbruch der Tätigkeit. Nach wie vor fanden aber im Mai (während des Pfingstfestes) Schützeturniere um den Titel des Schützenkönigs statt. Die Sanierung der Finanzen und der Zuwachs an der Aktivität des Vereins erfolgten in den Neunzigerjahren des 19. Jahrhunderts, wenn sich an die Spitze des polnischen Vorstands Marceli Komendziński stellte. Das ermöglichte 1896 den Einkauf eines neuen Grundstücks am linken Ufer der Warthe und den Bau eines neuen Schießstands. Sein Bau wurde mit einem von Śremski Bank Ludowy (Volksbank von Śrem) gewährten Kredit finanziert. Die Eröffnung des neuen Schießstands fand am 7. Juni 1897 mit Teilnahme von einem sozial engagierten Priester Piotr Wawrzyniak statt.

Nach dem Tod von Marceli Komendziński im Jahre 1903 wurden der Kaufmann Edmund Neyman und der Inhaber eines Großunternehmens Andrzej Zwierzchowski zu Vorgesetzten. Ab 1904 begann

ein drei Jahre dauernder Streit des Schützenvereins mit der deutschen Eisenbahnverwaltung um die Entschädigung für die Zerstörung des an den neuen Schießstand anliegenden Gartens des Vereins. In dieser Zeit traten in den Verein Dr. Seweryn Matuszewski und Jurist Czesław Morawski ein, die jahrelang eine wichtige Rolle in der Geschichte des Vereins spielten.

Ab den Neunzigerjahren des 19. Jahrhunderts nahm die antipolnische Politik der deutschen Verwaltung in polnischen Gebieten an Stärke zu. Das blieb nicht ohne Einfluss auf die Situation des Schützenvereins von Śrem, in dem die hervorragendsten Bürger der Stadt gesammelt waren. Zu Beginn des Jahres 1910 kam es zu einem großen Streit zwischen den Polen und den Deutschen um die Übernahme der Macht in der Organisation. Der Initiator dieser Aktion war der neue Bürgermeister von Śrem, ein verbissener Nationalist – Richard Schorstein. Den polnischen Widerstand leiteten Dr. Seweryn Matuszewski, Edmund Neyman, Aleksander Kujawski, Bronisław Służewski, Andrzej Zwierzchowski und andere. Letztendlich kam es nach zahlreichen stürmischen Versammlungen und nach dem Eintritt in den Verein von mehr als einhundert in Śrem lebenden Deutschen zur Wahl des deutschen Vorstands. Aus Protest traten fast alle Polen aus dem Verein aus; sie nahmen Urkunden und kostbare Erinnerungsstücke mit. Von 1911 bis 1918 gab es in Śrem nur einen deutschen Verein – die Schützengilde.

Zur Rückgewinnung der Organisation von den Polen kam es im November 1918. Die ehemaligen Mitglieder des Vereins nahmen aktiv an der Übernahme der Macht in der Stadt teil, auch ab dem 27. Dezember während der Ereignisse des siegreichen Großpolnischen Aufstands, der von der Einbeziehung Großpolens in das Gebiet des nach 123 Jahren wieder entstandenen Polens entschied. Die erste Versammlung der Mitglieder des Vereins fand am 8. Mai 1919 statt, den Vorsitz führte der Bürgermeister Czesław Dutkiewicz. Viele neue Mitglieder traten in den Verein ein. Im September 1920 wurde eine neue Satzung angenommen, die Rechte und Pflichten der Mitglieder und die Verhältnisse zwischen dem Vorstand und dem Stadtrat festlegte. Wieder kehrte man zu der wichtigsten Tradition dieser Organisation, d.h. zu Schützenturnieren, zurück. Das erste Turnier um den Titel des Schützenkönigs fand 1920 statt; zum Sieger wurde der Ehrengast und dann das Mitglied des Vereins – der Drucker Eryk Średzki.

Ein guter Zeitabschnitt begann dann in der Geschichte des Vereins. Sein Vermögen wurde immer größer, es gab immer mehr kostbare Gegenstände. Im Jahre 1922 feierte man das Jubiläum der Eröffnung des neuen Schießstands mit der Teilnahme von Delegierten aus 27 Schützenvereinen aus ganz Polen. Die Einwohner der Stadt interessierten sich für den Schützenverein in Śrem immer mehr und im April 1923 waren 144 Mitglieder im Verein. An der Spitze stand Andrzej Zwierz-

chowski. 1928 übernahmen Aleksander Kujawski und Józef Łożyński die Macht im Verein. Im Jahre 1830 wurde der Schützenverein von Śrem in die organisatorischen Strukturen des Posener Bezirks aufgenommen.

1935 fand die Feier zum 300. Jahrestag der Tätigkeit des Schützenvereins von Śrem statt. Nach Śrem kamen Delegierte der Schützenvereine des Posener Bezirks. Eine Gelegenheitsmonographie erschien. 1938 wurde zur Nutzung der Einwohner der Stadt eine sich im Gebiet des Vereinssitzes befindende Kegelbahn übergeben. Das letzte Schießen um den Titel des „Erntekönigs“ fand am 20. August 1939 statt.

Die Kriegsjahre 1939-1945 waren für den Verein aus Śrem auch ein tragischer Zeitraum. Am 20. Oktober 1939 wurden während der öffentlichen Hinrichtung der hervorragenden Einwohner von Śrem auch die Mitglieder des Vereins erschossen: Dr. Seweryn Matuszewski, Franciszek Malinowski, Jan Barełkowski und Antoni Muślewski. In diesen Jahren kamen 29 Mitglieder des Vereins ums Leben oder sie fielen im Krieg.

Die erste Versammlung des Schützenvereins in Śrem nach dem Krieg fand am 17. März 1946 statt. Die während der Nazibesatzung versteckten Gegenstände wurden gefunden. Viele neue Mitglieder wurden angenommen. Leider gerieten die Schützenvereine in Polen auf die Liste der Organisationen, die von den kommunistischen Behörden zur Liquidation bestimmt wurden. Der ganze Prozess der Liquidation und der Übernahme (mit Problemen) von staatlichen Behörden des Vermögens des Vereins (Gebäude, Grundstücke, Schießstände, Waffe) dauerte bis zum 30. Januar 1954.

Der historische Wandel in Polen Ende der 80er Jahre ermöglichte die Wiederbelebung der Schützenvereine. In Śrem fand am 15. Februar 1990 auf die Initiative von Jerzy Jurga – Maler und Kunsthistoriker, die erste Organisationsversammlung statt. 49 Personen nahmen daran teil. Eine neue Satzung des Vereins wurde bearbeitet, auf der Basis der Satzung aus dem Jahre 1920. Mit dem Beschluss des Woiwodschaftsgerichts in Posen wurde am 28. Mai 1990 der Verein unter der Bezeichnung: Bractwo Kurkowe (Schützenverein) in Śrem registriert.

In der Geschichte des Vereins begann ein neuer Zeitabschnitt. Am 16. Mai 1991 kam man zu den alten Traditionen der aus verschiedenen Gelegenheiten organisierten Schützeturniere zurück. In demselben Jahr wurde eine neue Fahne gestiftet, und es wurden für alle Mitglieder geltende Uniforme entworfen. Sie werden an allen wichtigsten kirchlichen und staatlichen Festen der Stadt getragen.

Im August 1992 gewann der Verein seine ehemaligen Gebäude an der Nowa- Strzelnica-Straße wieder. Über die nächsten Jahre wurden die Arbeiten im zerstörten Besitztum, gemäß den Anforderungen der Denkmalschutzbehörde, geführt. Im Jahre 2000 kaufte der Verein von der Stadt das an seinem Sitz anliegende Grundstück ein und 2002 be-

gann man sich um eine Genehmigung zum Bau von zwei gedeckten Schützenständen zu bewerben.

Die Mitglieder des Vereins in Šrem nehmen an den Europäischen Treffen der Schützen teil, die von den zum Europäischen Schützenverein (EGS) gehörenden Staaten veranstaltet werden. Sie haben auch die Zusammenarbeit mit zahlreichen Vereinen in Polen und mit dem Schützenverein aus der deutschen Stadt Bergen angeknüpft. Im Jahre 1996 wurde der 360. Jahrestag der Gründung des Vereins in Šrem gefeiert. Neben der in der Satzung vorgesehenen Tätigkeit nimmt der Verein an verschiedenen in der Stadt geführten sozialen Initiativen teil. Unter anderem wurden von den unter den Mitgliedern gesammelten Mitteln die Kosten der Renovierung eines der Seitenaltäre in der renovierten und wieder geöffneten Franziskaner-Kirche gedeckt. Im Jahre 2007 begann der Verein das Jahrbuch „Kurant“ zu veröffentlichen. In demselben Jahr wurde der Reprint seiner Monographie aus dem Jahr 1935 veröffentlicht. Während der „Tage von Šrem“ am 7. Juni 2008 wurde im renovierten Saal des Vereinssitzes eine „Gedenkstube“ eröffnet, in der die wichtigsten Dokumente, Gegenstände und Fotos ausgestellt werden, die die reiche Tradition dieser ältesten Bürgerorganisation in Šrem darstellen. Im Jahre 2010 feiert der Schützenverein in Šrem den 375. Jahrestag der Tätigkeit.

Spis treści

Słowo wstępne.....	s. 7
Wstęp	s. 11
I. Bractwo Strzeleckie w Śremie (1635 – 1911)	s. 15
II. Kurkowe Bractwo Strzeleckie w II Rzeczypospolitej (1919–1939)	s. 51
III. Kurkowe Bractwo Strzeleckie po II wojnie światowej (1946–1953).....	s. 95
IV. Odrodzenie i działalność Kurkowego Bractwa Strzeleckiego (1990 –2009).....	s. 101
Zakończenie	s. 195
Aneksy	s. 196

Przywilej fundacyjny Króla Władysława IV z 30 listopada 1635 r. dla Stowarzyszenia Strzeleckiego w Śremie”	s. 196
„Confirmatia przywileju strzeleckiego Jana III Sobieskiego z dnia 8 kwietnia 1689 roku”	s. 200
Statut Towarzystwa Strzeleckiego miasta powiatowego Śrem w Wielkim Księstwie Poznańskim z 26 czerwca 1852 r.”	s. 204
„Statut Kurkowego Bractwa Strzeleckiego z 8 kwietnia 1920 r.” s.	212
„Regulamin Kurkowego Bractwa Strzeleckiego z 20 września 1920 r.”	s. 228
„Statut Kurkowego Bractwa Strzeleckiego z 28 maja 1990 r.....	s. 232
„Statut Kurkowego Bractwa Strzeleckiego z 23 października 2002 r.”	s. 237
„Hymn Kurkowych Bractw Strzeleckich”	s. 243
Spis członków Bractwa Kurkowego w Śremie	s. 244
Wykaz przewodniczących cechu strzeleckiego, prezesów i starszych Kurkowego Bractwa Strzeleckiego od 1827 r.....	s. 250
Wykaz Królów i wicekrólów kurkowych Bractwa Strzeleckiego w Śremie za lata 1815–1896.	s. 253
Wykaz królów i wicekrólów kurkowych Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie za lata 1900 – 1939.	s. 255
Wykaz Królów kurkowych, żniwnych i zwycięzców 3. Majowych Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie za lata 1991–2009..	s. 256
Regulamin strzelania królewskiego Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie.....	s. 257
Dokument Erekcyjny budowy nowej strzałowni z lipca 1934 r....	s. 259

Strona tytułowa rocznika Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie z 2009 r.....s.	260
Okładka wydawnictwa z 1935 r. z okazji 300-lecia Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie.s.	261
Pismo Starosty Powiatowego w Śremie z 26 lutego 1948s.	262
Pismo Prezydium WRN w Poznaniu z 30 I 1954 r., o skreśleniu Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie z rejestru stowarzyszeńs.	263
Bibliografias.	264
Spis ilustracjis.	267
Summarys.	276
Zusammenfassungs.	281

Henryk Rykert urodził się 2 IX 1943 r. w Ostrowie Wlkp. Jest absolwentem Technikum Rolniczego w Środzie Wlkp. (1964), Studium Nauczycielskiego w Cieszynie (1966) i Wydziału Prawa i Administracji UAM w Poznaniu (1976).

Od 1966 r. pełnił zasadniczą służbę wojskową w Śremie i po jej zakończeniu w 1968 r. związał się rodzinnie i zawodowo z miastem. W wojsku był członkiem zespołu muzycznego przy klubie oficerskim. Brał udział i był laureatem Festiwalu Piosenki Żołnierskiej w Kołobrzegu oraz Festiwalu Piosenki Radzieckiej w Zielonej Górze.

Od 1968 r. pracował w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego i Zasadniczej Szkole Rolniczej w Śremie. W latach 1975-1985 był dyrektorem ds. handlu i gastronomii Powszechnej Spółdzielni Spożywców „Społem”. Od 1986 r. prowadzi własną działalność gospodarczą.

W 1997 r. został członkiem Kurkowego Bractwa Strzeleckiego w Śremie. Dwukrotny Król kurkowy (2006 i 2008). Pełni w Bractwie funkcję pisarza. Jest także członkiem Towarzystwa Miłośników Ziemi Śremskiej. Pasjonuje się filatelistyką, fotografią i uprawia malarstwo. Otrzymał Odznakę Honorową „Za Zasługi w Rozwoju Województwa Poznańskiego”, Krzyż Rycerski i Oficerski Zjednoczenia Kurkowych Bractw Strzeleckich Rzeczypospolitej Polskiej.

Wydawca:

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy
im. Heliodora Świącieckiego w Śremie

WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA
PUBLICZNA W POZNANIU

BIBL.REGION.

000-141958-00-0